

PNU | PRINCESS OF
NARADHIWAS
UNIVERSITY
มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

Princess of Naradhiwas University
Journal of Humanities and Social Sciences

วารสาร

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 : มกราคม – มิถุนายน 2569

ISSN: 2985-0258 (Online)

กองบรรณาธิการ
วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

99 หมู่ 8 ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000

โทรศัพท์ 0-7370-9030 ต่อ 1161

โทรสาร 0-7370-9030 ต่อ 1173

โทรศัพท์เคลื่อนที่ 09-3604-3247

E-mail: pnu_jr@hotmail.com

บทความวิจัย

- ❖ การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ❖ การพัฒนาความท้าทายนักศึกษาครูพลศึกษาตามทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21
- ❖ การพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้
- ❖ การส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสารนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- ❖ กลไกแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการชูรอในการขับเคลื่อนวงล้อมทะเลาะเถียงเพื่อสร้างสังคมคุณธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ❖ ผลของกิจกรรมฟื้นฟูคุณภาพชีวิตที่ดีผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้
- ❖ แนวทางการส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณด้วยทฤษฎีหมวกหกใบ สำหรับครูที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC
- ❖ การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์รายวิชาอัลกุรอานและฮาดิษโดยใช้การเรียนรู้ร่วมมือเทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1
- ❖ การจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิควเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3
- ❖ การศึกษาความสามารถด้านความคิดคล่อง และความคิดยืดหยุ่นเรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด
- ❖ ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es และอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- ❖ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
- ❖ ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ❖ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

บทความวิชาการ

- ❖ การนำปัญญาประดิษฐ์กับพุทธธรรมมาใช้เสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- ❖ รัฐบาลดิจิทัลกับการขับเคลื่อนภาครัฐไทยในยุคดิจิทัล: แนวโน้มและความท้าทาย

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
รับพิจารณาตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการประเภทบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความ
ปริทัศน์ บทความพิเศษ และบทความปกิณกะ ทั้งนี้บทความต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสาร
อื่นใดมาก่อน นับจากวันที่ผู้เขียนได้ส่งบทความต้นฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการ

วัตถุประสงค์

- เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ สาขาหลักในด้านสังคมศาสตร์
ประกอบไปด้วยสาขาวิชาศิลปะและมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ และ
สาขาวิชาบริหารธุรกิจ การจัดการและการบัญชี โดยมีสาขาวิชาย่อยดังนี้คือ
ภาษาและภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ทั่วไป ศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์
และบริหารธุรกิจทั่วไป การจัดการ และการบัญชี
- เพื่อสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งในสถาบันการศึกษาและสถาบันวิชาชีพ
ที่เกี่ยวข้อง
- เพื่อตอบสนองพันธกิจหลักในการสร้างองค์ความรู้ และการเผยแพร่ผลงานวิจัย
และผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสาร

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000

โทร. 0-7370-9030 ต่อ 1611 โทรสาร 0-7370-9030

<http://journal/pnu.ac.th>, E-mail: pnu_jr@hotmail.com

คณะกรรมการจัดทำวารสาร

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

ที่ปรึกษา

ศ. ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์
ผศ.ดร.จงรัก พลาคัย
รศ.ดร.รสสุคนธ์ แสงมณี
ผศ.ดร.ปรีชา สะแลแม
อาจารย์ ดร.อาสสัน ทิเล
รศ.ดร.ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์
ผศ.ดร.สายทอง แก้วฉาย
ผศ.มารียะ ปุเต๊ะ

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.อิมรอน มะลูลีม
ศ.ดร.จรัญ มะลูลีม
รศ.ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์
รศ.ดร.สังวรณ์ จัตุระโทก
รศ.ดร.อาฟีฟี ลาเต๊ะ
รศ.ดร.พัชลินจ์ จินนุ่น
รศ.ดร.นิมิต ชื่นสัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Assoc. Prof. f. Sr. Dr. Mohd. Nasrun Mohd. Nawi Universiti Utara Malaysia

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.สร้อยณี อุเส็นยาง

ผศ.ดร.อนิวัช แก้วจำนงค์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผศ.ดร.อนุวัต สงสม

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผศ.ดร.กันยปริณ ทองสามสี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผศ.ดร.ชอฮิบูลบะห์รี บินโมง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผศ.ดร.เก็จฉวา บุญปรากฏ

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ผศ.ดร.กอแก้ว จันท์กิ่งทอง

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ผศ.ดร.ดุซงู๋ นาคเรือง

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ผศ.ดร.อิศรภัฏฐ์ รินไธสง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผศ.ดร.ทวีลักษณ์ พลราชม

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

อาจารย์ ดร.นริศา ไพเจริญ

มหาวิทยาลัยพะเยา

Dr. Syeliya Mohd Zaini

Universiti Kuala Lumpur

Dr. Syahro Syerina Syahrin

Universiti Kuala Lumpur

ผศ.ดร.โรสนี จริยะมาการ

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ผศ.ดร.ธมยันตี ประยูรพันธ์

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ผศ.ดร.ตรมีชี สาและ

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ผศ.ดร.มุสลิม คาแรง

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ผศ.เดชดนัย จุ้ยชุม

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ผศ.ชาฮ์นี นิตินาค

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

อาจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ สังข์พันธ์

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

อาจารย์รจเรช กำแหงกิจ

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

อาจารย์อรอนงค์ อิศระนรากุล

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

กองจัดการ

ผศ.เดชดนัย จุ้ยชุม
อาจารย์ฟิรดาว นิสะนิ
นางสาวนฤมล รัตนธานี
นางปิยนุช วัจนศิริ
นางสาวชมชียะห์ เจ๊ะสาเม๊ะ

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
กำหนดออก
ปีละ 2 ฉบับ ดังนี้
ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารที่มีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหาบทความเพื่อลงตีพิมพ์อย่างน้อยจำนวน 2 ท่านต่อบทความ และบทความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นวรรณกรรมของผู้เขียน บรรณาธิการหรือมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

กองบรรณาธิการขอแนะนำวารสารปีที่ 13 ฉบับที่ 1 ซึ่งรวบรวมบทความวิจัยที่มีคุณภาพจากนักวิชาการและนักวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งสาขาวิชาศิลปะและมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ และสาขาวิชาบริหารธุรกิจ การจัดการและการบัญชี

ในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความทั้งหมด 16 บทความ ครอบคลุมสาขาวิชาย่อยที่หลากหลาย ได้แก่ ภาษาและภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ทั่วไป ศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และบริหารธุรกิจทั่วไป การจัดการ และการบัญชี โดยบทความทั้งหมดสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ภาคใต้และประเทศไทย

บทความในฉบับนี้มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้งการพัฒนาความท้าทายนักศึกษาครูพลศึกษา การพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การประกอบการในตลาดอาเซียน ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ รวมถึงการส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

มีบทความที่สะท้อนเอกลักษณ์ของพื้นที่ภาคใต้ อาทิ กลไกแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการชูรอในการขับเคลื่อนวงล้อมทะเลเกาะสุเพื่อสร้างสังคมคุณธรรม ผลของกิจกรรมฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษ และการศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ในด้านบริหารธุรกิจและการตลาด มีบทความที่สะท้อนแนวโน้มการตลาดดิจิทัล เช่น การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es และอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ต่อการตัดสินใจซื้อผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop และการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok

นอกจากนี้ยังมีบทความที่นำเสนอแนวคิดใหม่ในการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น การนำปัญญาประดิษฐ์กับพุทธธรรมมาใช้เสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กร และรัฐบาลดิจิทัลกับการขับเคลื่อนภาครัฐไทยในยุคดิจิทัล

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ และทีมงานทุกท่านที่ทำให้วารสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความในฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

ดร.สร้อยณี อุเสินยาง

บรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สารบัญ

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

บทความวิจัย	หน้า Page	Research Article
การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช • อรุญา จินาชาญ • พัทธี พระสงฆ์ • โสพิศพิไล ทองใส	1	Analysis of Cost and Returns from Pig Raising in Nakhon Si Thammarat Province • Arunya Jinachan • Phatcharee Prasong • Sopispilai Thongsai
การพัฒนาความท้าทายนักศึกษาครูพลศึกษาตามทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 • ฉัชสกร คงชีวะสกุล • จารุวัฒน์ สองเมือง • อภิรักษ์ โต๊ะตาหยง • นพดล นิมสุวรรณ	19	Developing Challenges for Physical Education Student Teachers Based on 21st Century Skills and Competencies • Chatsakorn Kongcheewasakul • Jaruwat Songmuang • Aphirak Totahtayong • Nopadol Nimsuwan
การพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้ • ฮะฟิซุดดีน เจมะ • จารุวัฒน์ สองเมือง • อภิรักษ์ โต๊ะตาหยง	37	Outcome-Based Curriculum Development to Enhance High-Level Professional Competencies for Entrepreneurship in the ASEAN Industrial Market: A Study of Vocational Education Institutions in Thailand's Three Southern Border Provinces • Hafizuddin Jeme • Jaruwat Songmuang • Aphirak Totahtayong

สารบัญ (ต่อ)

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

บทความวิจัย	หน้า Page	Research Article
การส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	57	Promoting Scientific Process Skills and Learning Achievement through Activity-Based Learning on the Topic “Changes in Substances” among Grade 5 students
• นุชรี เหลือบหนู • อลิสร่า ชมชื่น • ศุภกาญจน์ บัวทิพย์ • สุพรรณษา สุวรรณชาติรี		• Nucharee Lebnoo • Alisara Chomchuen • Supakan Buatip • Supansa Suvanchatre
กลไกแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการชুরอในการขับเคลื่อนวงล้อมทะเลเกาะฮูเพื่อสร้างสังคมคุณธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	73	A Participatory Mechanism through the Shura Process for Driving the Halaqah Circle toward the Creation of a Virtuous Society in Thailand's Three Southern Border Provinces
• अब्दुल्लाเตะ सालะ • อาแว แม่ฮูมา • มุห์หมัด อาลดานียาล • นี अबดุลเลาะ นิตยรักษ์ • มูญาฮิด วานา		• Abdullateh Saleah • Awae Maeh-Ouma • Muhammad Al-Daneeyal • Niabdulloh Nitayarak • Mujahid Vana
ผลของกิจกรรมฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	88	The Effects of Rehabilitation Activities on the Quality of Life of Formerly Detained Individuals under the Internal Security Act in Thailand's Southern Border Provinces
• จิราภรณ์ เรืองยิ่ง • กรวิกา กัปตพล		• Jiraporn Ruangying • Kornwika Kuptapol

สารบัญ (ต่อ)

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

บทความวิจัย	หน้า Page	Research Article
แนวทางการส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณด้วยทฤษฎีหมวกหกใบสำหรับครูที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC • พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล	108	Guidelines for Promoting Pre-Retirement Financial Planning Using the Six Thinking Hats Theory for Teachers Registered in OBEC Debt Clinic System • Polpipat Wattanasettanukul
การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์รายวิชาอัลกุรอานและอัตตัฟซีร์โดยใช้การเรียนรู้ร่วมมือเทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1 • รุสดี สันงะ • อับดุลรอแม สุหลง • มุหัมมัดสุหัยมี เฮงยามา	130	Development of Analytical Thinking Skills in al-Quran and al-Tafsir Subjects Using the Learning Together (LT) Cooperative Learning Technique for Year 1 Secondary Islamic Studies Students • Rusdee Sanngah • Abdulramae Sulong • Muhammadsuhaimi Haengyama
การจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3 • ซุลกิปลี โตมะ • อับดุลรอแม สุหลง • มุหัมมัดสุหัยมี เฮงยามา	149	Learning Management in the al-Fiqh Subject to Enhance Academic Achievement through Game-Based Learning for Year 3 Intermediate Islamic Studies Students • Sulkipli Toma • Abdulramae Sulong • Muhammadsuhaimi Haengyama
การศึกษาความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นเรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด • เนตรชนก ชะโลปถัมภ์ • สุกัญญา หะยีสะและ • ญานิน กองทิพย์	162	A Study of Fluency and Flexibility in Fraction Learning among Grade 4 Students Using the Open Approach • Natechanok Chalopathom • Sukanya Hajisalah • Yanini Kongthip

สารบัญ (ต่อ)

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

บทความวิจัย	หน้า Page	Research Article
ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es และอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา • อนุวัต สงสม	179	The 4Es Marketing Mix and Influencer Influence on Consumers' Cosmetics Purchase Decisions via the TikTok Shop Platform in Mueang and Hat Yai Districts, Songkhla Province • Anuwat Songsom
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ • มุฮัมมัดรอซาลี บือราเฮง	196	Factors Affecting the Implementation of Internal Educational Quality Assurance in the Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University • Muhammadrosalee Bueraheng
ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ • มุสลิม คารง • รอฮานี มาแจ	215	A Study of Problems and Needs for Strengthening Competencies in Effective Teaching and Learning Management among Teachers at Mosque-Based Islamic Education Centers (Tadika) in the Three Southern Border Provinces of Thailand • Mutsalim Khareng • Rohanee Machae
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ • โสรยา บินบุละ • ปาตีฮะห์ ปี • วันอิลมี บินปูเตะ • สัตยานวี • มัณทนา กระโหมวงศ์	242	The 4Es Marketing Mix Factors Affecting Purchase Decisions through the TikTok Application among Students of Princess of Naradhiwas University • Soraiya Binbubla • Pateehah Pi • Wanilmee Binputeh • Sattaya Nawee • Manthana Krahamwong

สารบัญ (ต่อ)

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

บทความวิชาการ

หน้า Page

Review Article

การนำปัญญาประดิษฐ์กับพุทธธรรมมาใช้เสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- ขวัญสุดา วงษ์แหยม
- ไตรรัตน์ เอี่ยมพันธ์
- พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล
- นิษฐ์รฐา พิระชัยภาวงศ์

268

Integrating Artificial Intelligence and Buddhist Principles to Enhance Organizational Management and Development in Educational Service Area Offices

- Khwansuda Wongyaem
- Trairat Iampan
- Polpipat Wattanasettanukun
- Nitta Peerachaipawong

รัฐบาลดิจิทัลกับการขับเคลื่อนภาครัฐไทยในยุคดิจิทัล: แนวโน้มและความท้าทาย

- สุภารัตน์ แก้ววิสูตร
- ภาณุมาศ ทองชนะ

284

Digital Government and the Transformation of Thailand's Public Sector: Trends and Challenges

- Suparat Keawwisut
- Panumas Thongchana

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช Analysis of Cost and Returns from Pig Raising in Nakhon Si Thammarat Province

อรัญญา จินาชาญ¹ พัทธี พระสงฆ์^{1*} โสพิศพิไล ทองใส¹
Arunya Jinachan¹, Phatcharee Prasong^{1*}, Sopisilai Thongsai¹

(Received: July 3, 2025; Revised: August 14, 2025; Accepted: August 30, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการ จำนวน 376 ราย คำนวณโดยใช้สูตร Yamane จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนแต่ละอำเภอ และคัดเลือกแบบเจาะจงจากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา และมีการเลี้ยงสุกรต่อเนื่อง มีข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนครบถ้วนสำหรับการเลี้ยงที่ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ คำนวณต้นทุนการเลี้ยงสุกร รายได้จากการเลี้ยงสุกร ใช้เครื่องมือทางการเงินประเมินโครงการ 7 วิธี ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ จุดคุ้มทุน ระยะเวลาคืนทุน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน และอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูล

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช มีต้นทุนการเลี้ยงสุกรรวม 368,716.42 บาท/ปี ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ 34,696.42 บาท/ปี และต้นทุนผันแปร 334,020.00 บาท/ปี รายได้จากการเลี้ยงสุกร พบว่า มีรายได้รวมจากการเลี้ยงสุกร 449,520.00/ปี ผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกร พบว่า มีอัตรากำไรขั้นต้นเท่ากับ 24.48% อัตรากำไรสุทธิเท่ากับ 19.14% จุดคุ้มทุนจำนวน 25 ตัว หรือ 140,000.00 บาท ระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 8 เดือน 21 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นบวก 540,644.41 บาท อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ 47.80% และอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุนเท่ากับ 64.34%

คำสำคัญ: ต้นทุน ผลตอบแทน การเลี้ยงสุกร

¹คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

¹Faculty of Management Technology , Rajamangala University of Technology Srivijaya Nakhon Si Thammarat

*Corresponding author. E-mail: phatcharee.pr@rmutsv.ac.th

Abstract

This research aimed to analyze the costs and returns of pig raising in Nakhon Si Thammarat Province. The research instrument was a structured interview, and data were collected through in-depth interviews with 376 pig farmers in the province who were business owners. The sample size was calculated using Yamane's formula, then stratified random sampling was applied across districts, followed by purposive selection of farmers registered with the district livestock office who resided in the study area, maintained continuous pig raising, and had complete cost and return data for the production cycles studied. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentages and calculations of pig farming costs and revenues. Financial tools were applied to evaluate the project using seven methods: gross profit margin, net profit margin, break-even point, payback period, net present value, return on investment, and internal rate of return. In addition, qualitative data were analyzed using content analysis to interpret and draw conclusions.

The study found that pig farmer in Nakhon Si Thammarat Province had a total pig raising cost of 368,716.42 baht/year, consisting of fixed costs of 34,696.42 baht/year and variable costs of 334,020.00 baht/year. The income from pig raising was 449,520.00/year. The returns from pig raising were as follows: the gross profit margin was 24.48%, the net profit margin was 19.14%, the break-even point was 25 animals pigs or 140,000.00 baht, the payback period was 1 year, 8 months, and 21 days, the net present value was positive at 540,644.41 baht, the return on investment was 47.80%, and the internal rate of return was 64.34%.

Keywords: Costs, Returns, Pig Raising

บทนำ

สุกรเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ การเลี้ยงสุกรเป็นไปเพื่อการผลิตเนื้อซึ่งสุกรถือเป็นแหล่งโปรตีนที่ดีและมีคุณค่าทางโภชนาสูง โดยในปี 2564 การผลิตเนื้อสุกรของโลกมีปริมาณรวม 106.10 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ซึ่งมีปริมาณ 95.76 ล้านตัน ร้อยละ 10.81 เนื่องจากประเทศที่ได้รับความเสียหายจากการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (African Swine Fever: ASF) ในปีที่ผ่านมาได้ขยายการเลี้ยงสุกรพร้อมกับมีมาตรการควบคุมการระบาดของโรค ASF ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ, 2565)

สำหรับประเทศไทยการเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพสำคัญของเกษตรกรไทย เนื่องจากสุกรเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่ให้ผลผลิตเร็ว ให้เนื้อเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญของประชากรไทย และสามารถจำหน่ายได้ในตลาดภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง การผลิตสุกรของไทยในปี 2564 มีปริมาณการผลิตสุกร 18.58 ล้านตัว ลดลงจาก 19.91 ล้านตัว ของปี 2563 ร้อยละ 6.67 เนื่องจากภาวะโรคในสุกร และสถานการณ์น้ำท่วมในหลายพื้นที่ ทำให้ผลผลิตสุกรเสียหายและเกษตรกรเร่งขายผลผลิต ประกอบกับมาตรการปิดด่านชายแดนจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้เกษตรกรชะลอการเลี้ยงเพื่อลดความเสี่ยง ส่งผลให้ปริมาณการผลิตสุกรในภาพรวมลดลง ความต้องการบริโภคเนื้อสุกรของไทย ลดลงในอัตราร้อยละ 3.52 ต่อปี และในปี 2560-2564 ราคาที่เกษตรกรขายได้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 6.96 ต่อปี โดยราคาสุกรที่เกษตรกรขายได้ปี 2564 เฉลี่ย กิโลกรัมละ 72.71 บาท สูงขึ้นจากกิโลกรัมละ 71.87 บาท ของปี 2563 ร้อยละ 1.17 (สมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ, 2565) เนื่องจากผลผลิตสุกรที่เสียหายประกอบกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นจากภาวะวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ปรับตัวสูงขึ้นมาก ในขณะที่มีความต้องการบริโภคยังคงทรงตัว กรมปศุสัตว์จึงมีนโยบายให้มีการขับเคลื่อนฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสมในสุกร (GFM) เพื่อยกระดับการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายเล็กและเกษตรกรรายย่อย ให้มีการจัดการที่มีระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งเป็นการลดปัญหาจากโรคระบาดและส่งเสริมให้สินค้าปศุสัตว์มีความปลอดภัย โดยระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม ซึ่งเกษตรกรสามารถปฏิบัติตามได้ง่าย ไม่ซับซ้อนและใช้ต้นทุนต่ำ สามารถป้องกันและลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาดที่อาจทำให้เกิดความสูญเสียที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดโรคระบาดได้ นอกจากนี้ กรมปศุสัตว์ได้วางมาตรการการส่งเสริมและฟื้นฟูการเลี้ยงสุกรที่ได้รับผลกระทบจากโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (ASF) โดยในเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายเล็กและรายย่อยนั้น ในระยะแรกเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศได้ให้คำแนะนำและสำรวจความต้องการการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรภายใต้มาตรการประเมินความเสี่ยง และเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ดี ที่ถูกต้องและความพร้อมในการเลี้ยงสุกรใหม่ภายใต้ระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยมีมาตรการส่งเสริม สนับสนุน ปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกร พร้อมเร่งผลักดันและส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในการเลี้ยงสัตว์และการจัดการที่ถูกต้อง เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาความต้องการบริโภคเนื้อสุกรในช่วงเทศกาลปลายปี รวมถึงปริมาณเนื้อสุกรมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด จากปัญหาโรคระบาดในสุกร ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น ทั้งต้นทุนค่าขนส่งที่เพิ่มขึ้นตามราคาน้ำมัน ต้นทุนค่าอาหารสัตว์ที่ปรับตัวสูงขึ้น รวมถึงต้นทุนในการควบคุมและป้องกันโรคระบาดในฟาร์ม ตลอดจนจำนวนของเกษตรกรเลี้ยงสุกรรายย่อยที่ลดลง ส่งผลให้ผู้ประกอบการขายปลีกเนื้อสุกรและผู้ประกอบร้านอาหารหลายรายทยอยปรับเพิ่มราคา (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) เมื่อมีการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงสุกรเพิ่มขึ้นและมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ข้อมูลรายได้ ต้นทุน และผลตอบแทนของการเลี้ยงสุกร รวมทั้งปัญหาและ

อุปสรรคต่าง ๆ ในการเลี้ยงสุกรจึงเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงสุกรต่อไป นอกจากนี้ยังสามารถนำมาใช้ในการวางแผน เพื่อพิจารณาแก้ไขสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตตลอดจนการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของการผลิตสุกร เพื่อให้มีต้นทุนการผลิตลดลง และมีผลตอบแทนที่สามารถทำให้เกษตรกรสามารถคงอยู่ได้ในอาชีพ ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิตผลตอบแทนในการผลิตสุกรของเกษตรกรนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เราทราบถึงศักยภาพในการแข่งขัน เพื่อให้สามารถแก้ไขจุดบกพร่องที่เกิดขึ้นจากระบบการผลิต และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้มากขึ้น ซึ่งถ้าเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรไม่ทราบข้อมูลส่วนดังกล่าวนี้ การพัฒนาระบบการเลี้ยงให้มีประสิทธิภาพอาจเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีจำนวนเกษตรกรเลี้ยงสุกรมากที่สุดในภาคใต้ แต่กลับมีจำนวนสุกรที่เลี้ยงน้อยกว่าจังหวัดพัทลุง (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) เพื่อให้ทราบถึงต้นทุน ผลตอบแทน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคจากการเลี้ยงสุกร และเพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประเมินสถานการณ์ การวางแผน และส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถเลี้ยงสุกรได้อย่างเหมาะสม และเอื้ออำนวยต่อการผลิตเนื้อสุกรที่มีคุณภาพและศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป เพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการภายในประเทศ และเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของเกษตรกรเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลี้ยงสุกรต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนจากการเลี้ยงสุกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสุกร

สุกรมีต้นกำเนิดมาจากสุกรป่ายุโรป มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Sus scrofa* และสุกรที่พบในแถบเอเชียชาติแรกที้นำมาเลี้ยงคือ จีน สำหรับประเทศไทยเริ่มเลี้ยงโดยชาวจีนที่อยู๋ในไทย โดยเลี้ยงเพื่อเป็นอาหารและอาชีพเสริม เป็นสุกรพันธุ์พื้นเมืองของชาวจีนและไทย ปัจจุบันการเลี้ยงสุกรในประเทศไทยได้มีการพัฒนาการด้านพันธุ์ อาหารสัตว์ การจัดการและการสุขาภิบาล จนทัดเทียมกับต่างประเทศ การเลี้ยงสุกรภายในประเทศแม้จะมีฟาร์มใหญ่ ๆ แต่ก็ยังมีเกษตรกรรายย่อยที่ทำการเลี้ยงสุกรตามหมู่บ้านอยู่เป็นจำนวนมาก เกษตรกรจำเป็นต้องได้รับความรู้ในด้านการเลี้ยงสุกรอย่างถูกต้อง เพื่อจะได้นำไปพัฒนาการเลี้ยงสุกรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2567)

1.1 การเลี้ยงสุกรในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการเลี้ยงสุกรมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยการเลี้ยงสุกรตามชนบทที่ห่างไกลตัวเมืองยังคงมีรูปแบบการเลี้ยงคล้ายคลึงกับการเลี้ยงในอดีต คือ ลักษณะการเลี้ยงเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยตามบ้าน อาหารที่ใช้เลี้ยงหาได้ตามครัวเรือน เช่น เศษอาหาร เศษผัก และหยวกกล้วย เป็นต้น นอกจากจะถูกเลี้ยงไว้เพื่อเป็นผู้ช่วยในการกำจัดเศษเหลือต่าง ๆ จากครัวเรือนแล้วสุกรยังถูกนำมาเป็นอาหารในโอกาสหรือเทศกาลสำคัญต่าง ๆ นอกจากการเลี้ยงแบบปล่อยอิสระแล้วในระยะขุนสุกรอาจมีการเลี้ยงแบบขังรวมภายในคอก คอกละประมาณ 5-6 ตัว ไปจนถึง 50-100 ตัว ปัจจุบันประเทศไทยมีการเลี้ยงสุกรอย่างแพร่หลายมากขึ้น โดยจำแนกตามลักษณะการเลี้ยงได้ 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ การเลี้ยงสุกรแบบพื้นบ้านหรือรายย่อย ซึ่งมีน้อยประมาณ 10-20 เปอร์เซ็นต์ของประเทศ และการเลี้ยงสุกรแบบการค้า คิดเป็น 80-90 เปอร์เซ็นต์ (วรรณพร ทะพิงค์แก, 2561)

1.2 พันธุ์สุกร

แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามการใช้ประโยชน์ คือ

- 1) ประเภทมัน เป็นสุกรรูปร่างตัวสั้น อ้วนกลม มีมันมาก สะโพกเล็ก โตช้า เช่น สุกรพันธุ์พื้นเมือง
- 2) ประเภทเนื้อ เป็นสุกรรูปร่างจะสั้นกว่าพันธุ์เบคอน ไหล่และสะโพกใหญ่เด่นชัด ลำตัวหนา และลึก ได้แก่ พันธุ์ดุริโอกเจอร์ซี่ เบอร์กเชียร์ แฮมเชียร์ เป็นต้น
- 3) ประเภทเบคอน เป็นสุกรรูปร่างใหญ่ ลำตัวยาว มีเนื้อมาก ไขมันน้อย ความหนาและความลึกของลำตัวน้อยกว่าประเภทเนื้อ ได้แก่ พันธุ์แลนด์เรซ ลาร์จไวท์ เป็นต้น (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2567)

1.3 ผลพลอยได้จากการเลี้ยงสุกร

เกิดจากแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากของเสียภายในฟาร์มสุกรอย่างเช่น มูลสุกร ซึ่งเป็นของเสียที่มีมากภายในฟาร์มสุกร หากกำจัดทิ้งก็เสียเปล่า ซึ่งของเสียภายในฟาร์มสามารถนำมาแปรรูปเป็นปุ๋ยเพื่อนำไปใช้บำรุงต้นไม้ พืชผลทางการเกษตรให้มีการเจริญเติบโต ซึ่งมูลสุกรสามารถนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มได้โดยนำมาตากแห้งแล้วจำหน่ายเป็นปุ๋ยทางดินได้เป็นอย่างดี (ศรัณย์ จิตบุญ และคณะ, 2563) สอดคล้องกับการศึกษาของธิดิยา คำนนท์ และคณะ (2566) พบว่า มีผลตอบแทนที่เป็นผลพลอยได้จากการเลี้ยงสุกร คือ การขายมูลสุกรแห้ง 2,550 บาท

2. แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2563) ได้ให้ความหมายของต้นทุนไว้ดังนี้ ต้นทุน (Cost) หมายถึง ทรัพยากรของกิจการที่สามารถกำหนดมูลค่าเป็นตัวเงิน ที่จะต้องสูญเสียไปตามวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์

หนึ่ง สอดคล้องกับ Horngren et al., (1999) กล่าวว่า ต้นทุน คือ ทรัพยากรที่ถูกใช้ไปหรือสละไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยทั่วไปวัดเป็นตัวเงิน

สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล (2550) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์ต้นทุนไว้ดังนี้

1. ต้นทุนการผลิต (Cost of production) สามารถจำแนกได้เป็นประเภทต่าง ๆ อย่างมากมายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์รายการพิจารณาในที่นี้จะกล่าวถึงการจำแนกต้นทุนการผลิต ออกเป็น 2 ลักษณะหลัก ๆ คือ ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร

1.1 ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร

1.1.1 ต้นทุนคงที่ (Fixed cost) เป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการผลิตที่เกิดจากการมีปัจจัยคงที่ในการผลิต และต้นทุนคงที่นี้จะเกิดขึ้นเสมอไม่ว่าปัจจัยดังกล่าวจะถูกใช้ไปหรือไม่ก็ตามจะต้องมีต้นทุนส่วนนี้เกิดขึ้นเสมอไม่ว่าจะผลิตมากผลิตน้อย ผู้ผลิตจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ในจำนวนที่คงที่เสมอ จะไม่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณการผลิต ต้นทุนคงที่ทั้งหมดหาได้จากการรวบรวมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของต้นทุนคงที่ทั้งหมดเข้าด้วยกัน

1.1.2 ต้นทุนผันแปร (Variable cost) เป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการผลิตที่อาจจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ผลิตเป็นสำคัญ ต้นทุนผันแปรจะเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต หากรวมค่าใช้จ่ายผันแปรในแต่ละรายการเข้าด้วยกันก็จะเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด

2. ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (Selling and administrative expenses) หมายถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต แบ่งออกเป็น 1) ค่าใช้จ่ายในการขาย ครอบคลุมค่าใช้จ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับการขายสินค้า เช่น ค่าขนส่งสุกรไปยังตลาด ค่าชั่งน้ำหนัก 2) ค่าใช้จ่ายในการบริหาร ครอบคลุมรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายบริหารและสนับสนุน เช่น เงินเดือนผู้บริหาร

3. แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทนจากการลงทุน

3.1 ความหมายของผลตอบแทน

ศิริภรณ์ โคตะมี และกฤษฎา ว่องไว (2567) กล่าวว่า ผลตอบแทน คือ รายได้หรือการเพิ่มขึ้นของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสเข้าหรือการเพิ่มค่าของสินทรัพย์หรือการลดลงของหนี้สิน

Brealey et al. (2011) กล่าวว่า ผลตอบแทน คือ กำไรหรือขาดทุนที่เกิดจากการลงทุนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยปกติจะคำนวณเป็นเปอร์เซ็นต์ของต้นทุนการลงทุน

3.2 ผลตอบแทนจากการผลิต จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถนำมาประเมินโครงการลงทุนโดยใช้ 7 วิธี ดังนี้

1) อัตรากำไรขั้นต้น (Gross profit margin ratio) คือ อัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการควบคุมต้นทุนการผลิตของกิจการและผลกำไรจากการขายสินค้าหรือบริการก่อนหักค่าใช้จ่ายอื่น ๆ จาก

การศึกษาของโสพิศพิไล ทองใส และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการผลิตและพัฒนาเศรษฐกิจพื้นบ้านสู่ความมั่นคงและยั่งยืน พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองมีอัตรากำไรขั้นต้น 53.04% และผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีอัตรากำไรขั้นต้น (109.62%)

2) อัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin ratio) คือ อัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการทำกำไรของกิจการ โดยเปรียบเทียบกำไรสุทธิกับรายได้จากการขาย จากการศึกษาของธิดิยา คำนนท์ และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตลูกสุกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร จะมีกำไรสุทธิเท่ากับ 20,529.65 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.71 ของรายได้รวม

3) จุดคุ้มทุน (Break even point) พิธาน แสนภักดี และนฤพล อ่อนวิมล (2564) กล่าวว่า จุดคุ้มทุนคือจุดขายในรูปปริมาณหน่วยขายหรือราคาขายรวม ณ จุดที่ไม่เกิดกำไรหรือขาดทุน

4) ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period หรือ PB) หมายถึง ระยะเวลาที่การลงทุนนั้นใช้ไปในการลงทุน เพื่อให้กระแสเงินสดรับสุทธิที่ได้จากการลงทุนคุ้มค่างับต้นทุนที่ต้องลงทุนไป เป็นการคำนวณหาจุดคุ้มทุนของโครงการที่ทำโดยมีหน่วยวัดเป็นระยะเวลา จากการศึกษาของธิดิยา คำนนท์ และคณะ (2566) พบว่า กำลัการผลิตของแม่พันธุ์สุกร จำนวน 1 ตัว มีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 2.48 ปี และจिरายู หาญตระกูล และคณะ (2564) พบว่า มีระยะเวลาคืนทุนของการเลี้ยงสุกรขุน (หมูดำเชียงใหม่) มีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 1 ปี 6.78 เดือน

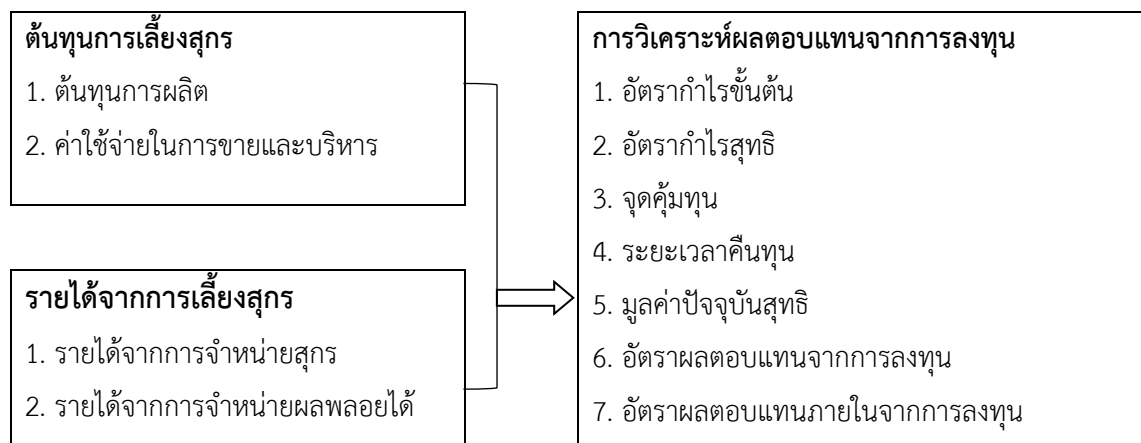
5) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value หรือ NPV) คือ ผลต่างของมูลค่าปัจจุบันของผลรวมกระแสเงินสดจ่ายสุทธิและกระแสเงินสดรับสุทธิ ใช้ NPV เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ ถ้า Present Value (PV) ของกระแสเงินสดรับสุทธินั้นมากกว่า PV ของกระแสเงินสดจ่ายสุทธิ NPV จะมีค่ามากกว่า 0 และในทางตรงข้ามกัน NPV จะมีค่าติดลบ ในทางทฤษฎีแล้วนักลงทุนควรเลือกลงทุนในโครงการที่มีค่า NPV เป็นบวกและสูงที่สุดในตัวเลือกที่มีอยู่ ซึ่งจุดประสงค์ของการหา NPV คือเพื่อช่วยตัดสินใจถึงความเป็นไปได้ในการลงทุนจากมุมมองทางด้านการเงิน จากการศึกษาของจिरายู หาญตระกูล และคณะ (2564) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตลูกสุกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร พบว่า การวิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการลงทุนมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 926,400.55 บาท การศึกษาของ Szucs (2020) พบว่ามีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ 2.6 ล้านยูโร

6) อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Return On Investment (ROI) คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม เป็นดัชนีที่ใช้วัดศักยภาพของกิจการ ในการทำกำไรต่อการลงทุน ในสินทรัพย์รวม ผลลัพธ์ที่ออกมาจะต้องแปลงเป็น % (ทำกำไรได้กี่ % ต่อการลงทุน 100 บาทในสินทรัพย์) % ยิ่งสูงยิ่งดี ถ้าต่ำกว่ามาตรฐาน หรือค่าเฉลี่ยในอุตสาหกรรมกิจการสามารถ ที่จะเพิ่มได้ด้วยการเพิ่มกำไร ด้วยการลดค่าใช้จ่าย เพิ่มยอดขายให้สูงขึ้น

หรือขายสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ จากการศึกษาของณัฐวุฒิ ศรีวิศา และภัทรขวัญ พิลางาม (2564) พบว่า มีอัตราผลตอบแทนของโครงการเท่ากับร้อยละ 19.64 สรุปได้ว่ามีความเป็นไปได้ในการลงทุน

7) อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (Internal Rate of Return : IRR) ใช้วิเคราะห์การลงทุนที่เป็นที่นิยมเหมือนกับวิธีการหามูลค่าปัจจุบันสุทธิ มีหลักการพื้นฐานเดียวกันคือ เป็นการให้ความสำคัญกับค่าของเงินตามระยะเวลา ซึ่งนั่นแปลว่ากระแสเงินสดจำนวนเดียวกันที่เกิดขึ้น ณ เวลาต่างกันั้น ย่อมมีค่าที่ไม่เท่ากัน จากการศึกษาของจิรายุ หาญตระกูล และคณะ (2564) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตลูกสุกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร พบว่า มีอัตราส่วนผลตอบแทนภายในโครงการเท่ากับ 58.99% การศึกษาของ Szucs (2020) พบว่า มีอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) 8.5%

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ จำนวน 6,281 ราย (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์, 2563) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 376 ราย จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนแต่ละอำเภอ และคัดเลือกแบบเจาะจงจากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา และมีการเลี้ยงสุกรต่อเนื่อง มีข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนครบถ้วนสำหรับการเลี้ยงที่ศึกษาตามสัดส่วนแต่ละอำเภอ โดยผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญคือ เจ้าของกิจการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกร เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสมาชิกในครัวเรือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของการจัดการเลี้ยงสุกร เช่น ขนาดโรงเรือน จำนวนสุกรที่เลี้ยง ประสบการณ์ในการเลี้ยงสุกร ระยะเวลาการเลี้ยงเฉลี่ยต่อรุ่น และแรงงานในการเลี้ยงสุกร

ส่วนที่ 3 ต้นทุนจากการเลี้ยงสุกร ได้แก่ เงินลงทุนเริ่มแรก และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

ส่วนที่ 4 ผลตอบแทนของการเลี้ยงสุกร ได้แก่ รายได้จากการจำหน่ายสุกร รายได้จากการจำหน่ายมูลสุกร และรายได้จากการจำหน่ายกระสอบอาหาร

ส่วนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ตรวจสอบคุณภาพโดยการนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบประเมินค่าโดยใช้สูตรการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence index : IOC) เพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ ซึ่งผลการทดสอบแบบสัมภาษณ์ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในระดับที่ยอมรับได้ (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, 2567)

การรับรองจริยธรรมการวิจัย/การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้นำเสนอโครงการวิจัยและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเสนอต่อสถาบันวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เพื่อขอใบรับรองการทำวิจัยในมนุษย์ตามเลขที่เอกสารรับรอง IRB.2566.141/03 และขออนุญาตเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารและรายงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนและองค์ความรู้เกี่ยวกับสุกร จากรายงานการวิจัย บทความวิจัย ภาคนิพนธ์ สารนิพนธ์ วารสาร และเอกสารวิชาการต่าง ๆ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมกับเจ้าของกิจการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 376 คน โดยในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ประสานผ่านผู้นำชุมชนในการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาการสัมภาษณ์แต่ละครั้งประมาณ 30-50 นาทีต่อคน ขึ้นอยู่กับประเด็นและผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหลัก เพื่อให้ทราบถึงต้นทุน ผลตอบแทน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนเลี้ยงสุกร พร้อมทั้งกล่าวขอบคุณในความร่วมมือ

และขออนุญาตเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในโอกาสต่อไปในกรณีที่มีประเด็นปัญหาหรือข้อสงสัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม 2566

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกร และข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ โดยนำข้อมูลมาคำนวณต้นทุนการเลี้ยงสุกร รายได้จากการเลี้ยงสุกร และใช้เครื่องมือทางการเงินประเมินโครงการ 7 วิธี ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ จุดคุ้มทุน ระยะเวลาคืนทุน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน และอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน

2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data analysis) โดยการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูล (Content analysis) จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็นที่เก็บรวบรวมมาได้ ได้แก่ วิธีการเลี้ยงสุกร การจัดการต้นทุน ผลตอบแทน และปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรรวมถึงวิธีการแก้ไขปัญหา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร

1. ข้อมูลทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 51 - 60 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพหลักทำไร่ทำสวน อาชีพรองทำฟาร์มเลี้ยงสุกร มีรายได้มากกว่า 500,000 บาทต่อปี มีที่ดินสำหรับเลี้ยงสุกรเป็นของตนเอง และมีแหล่งเงินทุนของตนเองในการเลี้ยงสุกร กรณีกู้เงินส่วนใหญ่จะมีแหล่งเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.)

2. ข้อมูลทั่วไปของการจัดการเลี้ยงสุกร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนสุกรที่เลี้ยง 1-50 ตัว มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสุกร 6-10 ปี เหตุผลที่เลือกเลี้ยงสุกรเพราะรายได้ดี มีความรู้ด้านการเลี้ยงสุกรมาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกร การเลี้ยงสุกรจะมีลูกพันธุ์สุกรมาจากในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขนาด 21-25 กิโลกรัม สายพันธุ์ลาร์จไวท์ โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงสุกรเป็นแบบเพิงหมาแหงน พื้นคอนกรีต การให้น้ำสุกรจะใช้จุกน้ำอัตโนมัติและการให้อาหารสุกรส่วนใหญ่จะใช้อาหารเม็ด การทำความสะอาดคอกจะทำ วันละ 1 ครั้ง มีการกำจัดกลิ่นและมีวิธีการป้องกันกำจัดกลิ่นโดยการให้สารจุลินทรีย์ และการขายสุกรส่วนใหญ่จะขายให้กับพ่อค้าในท้องถิ่น

3. ข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทน สามารถนำมาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนเลี้ยงสุกรได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ต้นทุนการลงทุนเลี้ยงสุกรเฉลี่ยของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (จำนวนสุกรเฉลี่ย 80 ตัว/ปี)

รายการ	ต้นทุน (บาท)	ต้นทุน (บาท/ตัว)	ร้อยละ
ต้นทุนคงที่ :			
ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและอุปกรณ์	10,696.42	133.71	2.90
ดอกเบี้ยเงินลงทุนเริ่มแรก	24,000.00	300.00	6.51
รวมต้นทุนคงที่	34,696.42	433.71	9.41
ต้นทุนผันแปร :			
ค่าพันธุ์สุกร	96,000.00	1,200.00	26.04
ค่าอาหาร	156,000.00	1,950.00	42.31
ค่าวัคซีนป้องกันโรค	3,840.00	48.00	1.04
ค่ายาและวิตามิน	5,200.00	65.00	1.41
ค่าเวชภัณฑ์	5,100.00	63.75	1.38
ค่าแรงงาน	36,000.00	450.00	9.76
ค่าวัสดุอุปกรณ์	9,600.00	120.00	2.60
ค่าไฟฟ้า	6,000.00	75.00	1.63
ค่าน้ำประปา	3,000.00	37.50	0.81
ค่าโทรศัพท์	1,800.00	22.50	0.49
ค่าแก๊ส	7,480.00	93.50	2.03
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	4,000.00	50.00	1.08
รวมต้นทุนผันแปร	334,020.00	4,175.25	90.59
รวมต้นทุนการผลิตทั้งหมด	368,716.42	4,608.96	100.00
(สุกร 1 ตัว น้ำหนักเฉลี่ย 80 กิโลกรัม)			
	ต้นทุน (บาท)	ต้นทุน/กก.	ร้อยละ
ต้นทุนคงที่ (บาท/กก.)	433.71	5.42	9.41
ต้นทุนผันแปร (บาท/กก.)	4,175.25	38.69	90.59
ต้นทุนทั้งหมด (บาท/กก.)	4,608.96	44.11	100.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์และคำนวณ

จากตารางที่ 1 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรมีต้นทุนการผลิตทั้งหมดในการลงทุนเลี้ยงสุกรเฉลี่ย จำนวน 4,608.96 บาทต่อตัว ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่เฉลี่ย จำนวน 433.71 บาทต่อตัว และต้นทุนผันแปรเฉลี่ย จำนวน 4,175.25 บาทต่อตัว

ตารางที่ 2 แสดงรายได้จากการเลี้ยงสุกรเฉลี่ยของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (จำนวนสุกรเฉลี่ย 80 ตัว/ปี)

รายการ	จำนวนเงิน
1. รายได้จากการจำหน่ายสุกร	448,000.00
2. รายได้จากการจำหน่ายมูลสุกร	1,140.00
3. รายได้จากการจำหน่ายกระสอบอาหาร	380.00
รวม	449,520.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์และคำนวณ (ราคาสุกรเฉลี่ยช่วงเดือน พ.ค. - ต.ค. 66 = 70 บาท)

จากตารางที่ 2 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรมีรายได้จากการเลี้ยงสุกรรวม จำนวน 449,520.00 บาท/ปี ประกอบด้วย รายได้จากการจำหน่ายสุกร จำนวน 448,000.00 บาท/ปี รายได้จากการจำหน่ายมูลสุกร จำนวน 1,140.00 บาท/ปี และรายได้จากการจำหน่ายกระสอบอาหาร จำนวน 380.00 บาท/ปี

ตารางที่ 3 แสดงผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรเฉลี่ยของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (จำนวนสุกรเฉลี่ย 80 ตัว/ปี)

รายการ	
1. อัตรากำไรขั้นต้น	24.48%
2. อัตรากำไรสุทธิ	19.14%
3. จุดคุ้มทุน (หน่วย)	25 ตัว
4. จุดคุ้มทุน (บาท)	140,000.00
5. ระยะเวลาคืนทุน	1 ปี 8 เดือน 21 วัน
6. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (อัตราส่วนลดในการคำนวณร้อยละ 7.00)	540,644.41 บาท
7. อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI)	47.80
8. อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน	64.34%

ที่มา : จากการสัมภาษณ์และคำนวณ

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร โดยใช้เครื่องมือประเมินโครงการ 8 วิธี พบว่า มีอัตรากำไรขั้นต้นเท่ากับ 24.48% อัตรากำไรสุทธิเท่ากับ 19.14% จุดคุ้มทุนจำนวน 25 ตัว หรือ 140,000.00 บาท ระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 8 เดือน 21 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นบวก จำนวน 540,644.41 บาท อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ 47.80 และอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุนเท่ากับ 64.34%

4. วิธีการเลี้ยงสุกร การจัดการต้นทุน ผลตอบแทน และปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกร รวมถึงวิธีการแก้ไขปัญหา พบว่า เกษตรกรมีวิธีการเลี้ยงสุกรจากการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นพื้นฐานและมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งมีการเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยส่วนใหญ่จะเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมเนื่องจากประสบปัญหาสินค้าเกษตรทั้งยางพาราและปาล์มน้ำมันมีราคาผลผลิตค่อนข้างต่ำ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลงไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

ต้นทุนการเลี้ยงสุกรมากที่สุด คือ ต้นทุนผันแปร คิดเป็นร้อยละ 90.59 คิดเป็นต้นทุนค่าอาหารร้อยละ 42.31 และต้นทุนค่าพันธุ์สุกร ร้อยละ 26.04 จากการเก็บข้อมูล พบว่า เกษตรกรบางรายจะมีการปรับเปลี่ยนอาหารหรือจัดหาวัตถุดิบมาผสมอาหารเองเพื่อให้ประหยัดต้นทุนลง ซึ่งการปรับเปลี่ยนอาหารดังกล่าว เกษตรกรจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจความต้องการสารอาหารในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อการเจริญเติบโต และสุขภาพที่ดีของสุกร เนื่องจากความต้องการสารอาหารของสุกรมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับช่วงอายุและน้ำหนักของสุกร หากขาดความรู้จะส่งผลให้เกิดปัญหาการเจริญเติบโตของสุกรได้

ผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกร พบว่า ระหว่างเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม 2566 ราคาสุกรเฉลี่ย 70 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งสอดคล้องกับราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มของสมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติช่วงเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม 2566 มีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 69.61 บาท โดยจะจำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าในท้องถิ่น จำหน่ายมูลสุกรให้กับสมาชิกในชุมชนหรือเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อนำไปเป็นปุ๋ยทางการเกษตร ราคาในการรับซื้อสุกรพ่อค้าผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดโดยอ้างอิงราคากับสมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ โดยพ่อค้าจะมารับซื้อหน้าฟาร์มและรับผิดชอบในการขนย้ายสุกรด้วยตนเองทำให้ไม่มีค่าใช้จ่ายในการขายผลผลิต

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรจะมีปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร ด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านราคาอาหารสุกร เช่น ราคาอาหารสูงขึ้น เมื่อราคาอาหารสุกรมีราคาสูงขึ้นจะทำให้ผู้เลี้ยงสุกรมีต้นทุนในการเลี้ยงสุกรเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย 2) ด้านโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงสุกร 3) ด้านการเลี้ยงการจัดการสุกร การสุขาภิบาลและการป้องกันโรค เช่น โรคสุกร 4) ด้านกลิ่นจากมูลสุกรไปรบกวนชุมชนที่อยู่ใกล้ฟาร์ม 5) ด้านราคาลูกพันธุ์สุกร และคุณภาพลูกพันธุ์ เช่น ลูกสุกรโตช้า 6) ด้านแรงงานสำหรับฟาร์ม เช่น คนงานไม่พอ และ 7) ด้านคุณภาพวัคซีนและเวชภัณฑ์ เช่น ยารักษาโรค

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนจากการเลี้ยงสุกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ต้นทุนการลงทุนเลี้ยงสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (จำนวนสุกรเฉลี่ย 80 ตัว/ปี) พบว่า มีต้นทุนการเลี้ยงสุกรเฉลี่ย จำนวน 4,608.96 บาทต่อตัว ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่เฉลี่ย จำนวน 433.71

บาทต่อตัวหรือคิดเป็นร้อยละ 9.41 และต้นทุนผันแปรเฉลี่ย จำนวน 4,175.25 บาทต่อตัว หรือคิดเป็นร้อยละ 90.59 โดยมีต้นทุนค่าอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.31 ทั้งนี้เนื่องมาจากราคาอาหารสุกรมีการปรับราคาสูงขึ้นตามราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาหลักในการเลี้ยงสุกร สอดคล้องกับการศึกษาของธิตติยา คำนนท์ และคณะ (2566) พบว่ามีต้นทุนการเลี้ยงสุกรแม่พันธุ์เพื่อจำหน่ายลูก 1 ตัว/ปี เท่ากับ 23,420.35 บาท ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 18,419.49 บาท และต้นทุนคงที่ 5,000.86 บาท ซึ่งมีต้นทุนผันแปรมากกว่าต้นทุนคงที่เช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของศรีณย์ จิตบุญ และคณะ (2563) พบว่า ปัญหาที่ฟาร์มสุกรต้องเผชิญอยู่บ่อยครั้งในการเลี้ยงสุกรฟาร์ม คือ ราคาสุกรลดต่ำลงแต่ราคาอาหารไม่ลดราคาลงด้วย

2. ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (จำนวนสุกรเฉลี่ย 80 ตัว/ปี) พบว่า มีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 70 บาท มีรายได้จากการเลี้ยงสุกรจำนวน 448,000.00 บาท/ปี หรือคิดเป็น 5,600 บาท/ตัว อัตรากำไรขั้นต้นจากการเลี้ยงสุกรเท่ากับ 24.48% อัตรากำไรสุทธิจากการเลี้ยงสุกรเท่ากับ 19.14% จุดคุ้มทุนจากการเลี้ยงสุกร เท่ากับ 25 ตัว หรือ 140,000 บาท มีระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 1 ปี 8 เดือน 21 วัน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นบวก จำนวน 540,644.41 บาท อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) เท่ากับ 47.80% อัตราผลตอบแทนภายใน 64.34% สอดคล้องกับราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มของสมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติช่วงเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม 2566 มีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 69.61 บาท สอดคล้องกับการศึกษาของธิตติยา คำนนท์ และคณะ (2566) พบว่า มีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 2.48 ปี แสดงให้เห็นถึงการลงทุนมีระยะเวลาคืนทุนได้เร็ว และสอดคล้องกับการศึกษาของจิรายุ หาญตระกูล และคณะ (2564) พบว่า โครงการมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 926,400.55 บาท อัตราส่วนผลตอบแทนภายในโครงการเท่ากับ 58.99% และมีระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 6.78 เดือน และสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐวุฒิ ศรีวิชา และภัทรขวัญ พิลางาม (2564) พบว่า มีระยะเวลาคืนทุน 4 ปี 2 เดือน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการเท่ากับ 11,762,264.99 บาท มีอัตราผลตอบแทนของโครงการเท่ากับร้อยละ 19.64 มีความเป็นไปได้ในการลงทุน และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Szucs (2020) พบว่า มีรายได้สุทธิของฟาร์มอยู่ที่ประมาณ 734,000 ยูโร หรือ 232 ยูโรต่อแม่สุกรหนึ่งตัว มีระยะเวลาคืนทุน 8 ปี มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ 2.6 ล้านยูโร และอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) 8.5% เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาในอดีตพบว่า มีผลการศึกษาสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน และเมื่อพิจารณาการประเมินโครงการลงทุนทั้ง 7 วิธี พบว่ามีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ อัตรากำไรขั้นต้นจะสูงกว่าอัตรากำไรสุทธิเนื่องจากกำไรสุทธิจะหักต้นทุนทางการเงินเพิ่ม และเมื่อกำไรขั้นต้นสูงจุดคุ้มทุนจะอยู่ต่ำและคืนทุนได้เร็ว ซึ่งจุดคุ้มทุนกับระยะเวลาคืนทุนเป็นตัวชี้วัดความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง โดยจุดคุ้มทุนเป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณรายได้และต้นทุน ส่วนระยะเวลาคืนทุนเป็นตัวชี้วัดเวลาที่ต้องใช้ในการคืนทุนโดยระยะเวลาคืนทุนสั้นมักมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิสูง เพราะกระแสเงินสดเข้ามาเร็วส่งผลต่อมูลค่าปัจจุบัน และถ้ากำไรสุทธิสูงก็จะส่งผลให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิมักเป็นบวก อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูง และอัตรา

ผลตอบแทนภายในจากการลงทุนสูงเช่นกัน สรุปได้ว่ามีความเป็นไปได้ในการลงทุน แต่ควรพิจารณาถึงความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจและต้นทุนที่จะส่งผลกระทบต่อรายได้ของกิจการด้วย

3. ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรจะมีปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร ได้แก่ 1) ด้านราคาอาหารสุกร เช่น ราคาอาหารสูงขึ้น เนื่องจากอาหารสุกรเป็นต้นทุนที่มีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 42.31 เมื่อราคาอาหารสุกรมีราคาสูงขึ้นจะทำให้ผู้เลี้ยงสุกรมีต้นทุนในการเลี้ยงสุกรเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย 2) ด้านโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงสุกรที่ไม่เหมาะสมส่งผลการเจริญเติบโตของสุกร 3) ด้านการเลี้ยงการจัดการสุกร การสุขาภิบาลและการป้องกันโรค เช่น โรคสุกรที่เกิดจากการติดเชื้อจะทำให้สุกรตายเป็นจำนวนมาก สร้างความเสียหายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรได้เป็นอย่างมาก 4) ด้านกลิ่นจากมูลสุกรไปรบกวนชุมชนที่อยู่ใกล้ฟาร์ม เช่น ในช่วงฤดูฝนเสี่ยงต่อการโดนร้องเรียนจากชุมชน และอาจก่อให้เกิดโรคกับสุกรได้ 5) ด้านราคาลูกพันธุ์สุกร และคุณภาพลูกพันธุ์ เช่น ลูกสุกรโตช้า ผลผลิตไม่เป็นที่ต้องการของตลาด รวมถึงส่งผลกระทบต่อต้นทุนการเลี้ยงสุกรเพิ่มขึ้นเนื่องจากสุกรเติบโตช้า 6) ด้านแรงงานสำหรับฟาร์ม เช่น คนงานไม่พอทำให้จำนวนแรงงานที่เลี้ยงสุกรไม่สอดคล้องกับปริมาณงานส่งผลให้การดูแลสุกรไม่ทั่วถึง และ 7) ด้านคุณภาพวัคซีนและเวชภัณฑ์ เช่น ยารักษาโรคคุณภาพต่ำเมื่อนำมาใช้ในการรักษาสุกรจะทำให้สุกรไม่หายจากอาการป่วยเรื้อรัง หรือก่อให้เกิดโรคอันไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของณิกมล อัครพันธุ์นิมิต และอัครวรรณ์ แสงวิภาค (2566) พบว่า 1) ความผันผวนของราคาอาหารหรือวัตถุดิบมีความเสี่ยงที่สำคัญระดับมากที่สุดเนื่องจากหากราคาอาหารสูงทำให้ผู้เลี้ยงสุกรมีต้นทุนในการเลี้ยงสุกรสูงขึ้น ทำให้ผู้เลี้ยงสุกรต้องมีการจัดหาอาหารหรือวัตถุดิบคุณภาพต่ำ ราคาต่ำ เพื่อลดต้นทุนในการเลี้ยงสุกร อาจทำให้สุกรมีอาการป่วย และเติบโตช้า 2) โรงเรือนของสุกร การถ่ายเทของอากาศภายในโรงเรือนมีผลการเจริญเติบโตของสุกร หากการถ่ายเทของอากาศไม่ดีจะทำให้สุกรร้อน อาจเกิดภาวะเครียด และจะป่วยง่าย 3) การป้องกันการติดเชื้อ การฆ่าเชื้ออุปกรณ์ทุกชนิดก่อนนำเข้าฟาร์มจะช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดโรคระบาดต่าง ๆ ได้ 4) การจัดการกลิ่นของมูลสุกรที่ไม่ดี หรือไม่มีการจัดการกลิ่นมูลสุกรที่มีประสิทธิภาพจะทำให้ภายในฟาร์มมีกลิ่นมูลสุกรมากเกินไป ส่งผลทำให้สุกรมีอาการป่วยโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ เจริญเติบโตช้า ไม่กินอาหาร 5) สายพันธุ์สุกรที่ไม่ดีตั้งแต่ต้นจะทำให้สุกรป่วยง่าย ไม่ทนทานต่อโรค เจริญเติบโตช้า 6) ด้านแรงงานพบว่า การเลี้ยงสุกรมีขั้นตอนการเลี้ยงที่ละเอียดอ่อนเป็นอย่างมากทุก ๆ ขั้นตอนจะต้องมีการดูแลเอาใจใส่ซึ่งแรงงานภาคเกษตรหายากส่งผลให้การดูแลไม่ทั่วถึงได้ 7) คุณภาพยา และเวชภัณฑ์ของสุกรมีความสำคัญระดับมากที่สุดเนื่องจากเวชภัณฑ์ของสุกรที่ไม่มีการขึ้นทะเบียนรับรอง เพราะมีราคาถูก ประสิทธิภาพในการรักษาต่ำ ส่งผลให้มีระยะเวลาในการเลี้ยงสุกรเพิ่มขึ้น ต้นทุนการเลี้ยงสูงขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการเลี้ยงสุกรรวม 368,716.42 บาท/ปี ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ 34,696.42 บาท/ปี และต้นทุนผันแปร 334,020.00 บาท/ปี มีรายได้จากการเลี้ยงสุกรรวม 449,520.00 บาท/ปี ประกอบด้วย รายได้จากการจำหน่ายสุกร 448,000.00 บาท/ปี รายได้จากการจำหน่ายมูลสุกร 1,140.00 บาท/ปี และรายได้จากการจำหน่ายกระสอบอาหาร 380.00 บาท/ปี ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกร โดยใช้เครื่องมือประเมินโครงการ 7 วิธี พบว่า มีอัตรากำไรขั้นต้น 24.48% อัตรากำไรสุทธิ 19.14% จุดคุ้มทุน จำนวน 25 ตัว หรือ 140,000.00 บาท ระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 8 เดือน 21 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นบวก จำนวน 540,644.41 บาท อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ 47.80% และอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุนเท่ากับ 64.34%

ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนโดยใช้เครื่องมือประเมินโครงการ 7 วิธี พบว่า การเลี้ยงสุกรเป็นทางเลือกที่ดีในการประกอบอาชีพของเกษตรกรเนื่องจากมีผลตอบแทนที่ดี มีอัตรากำไรขั้นต้นไม่ต่ำกว่า 20% ถือว่ามีกำไรพอเหมาะมีความคุ้มค่าต่ออาหารและต้นทุนในการเลี้ยง อัตรากำไรสุทธิมากกว่า 15% ถือว่าปลอดภัยนำลงทุนไม่เสี่ยงต่อโรคหรือราคาสุกรตก จุดคุ้มทุนต่ำเพียง 25 ตัวเมื่อเทียบกับปริมาณการเลี้ยงเฉลี่ย 80 ตัว มีระยะเวลาคืนทุนได้เร็วลดความเสี่ยงกรณีราคาสุกรตก มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการลงทุนเป็นบวก มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนมากกว่า 25% และมีอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุนมากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนกับผลตอบแทนที่ได้รับแล้วมีความคุ้มค่าเหมาะสมกับการเลือกลงทุน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงสุกรเป็นองค์ความรู้ที่สามารถช่วยให้เกษตรกรวางแผนการลงทุนเลี้ยงสุกรได้อย่างเหมาะสม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้มากขึ้น
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปวางแผนในการส่งเสริมและช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งต่อไปสามารถขยายขนาดการศึกษาเป็นระดับภาคหรือพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายพื้นที่และได้ข้อมูลที่ละเอียดมากยิ่งขึ้น
2. การศึกษาครั้งต่อไปสามารถศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนที่ละเอียดยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2567, 25 พฤษภาคม). การเลี้ยงสุกร. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. <https://moopakchong.org/knowledge/pig-farming.html#pigfarming>
- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565, 18 มกราคม). แนวทางการเลี้ยงสุกรในระบบ GFM และการฟื้นฟูการเลี้ยงหลังโรค ASF. <https://www.dld.go.th>
- จิรายุ หาญตระกูล, ปณณวัฒน์ วังอนุสรณ์ และประภาพร กิจดำรงธรรม. (2564). การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ของการเลี้ยงสุกรขุน (หมูดำเชียงใหม่) จังหวัดเชียงใหม่ (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ณัฐภูมิ ศรีวิชา และภัทรขวัญ พิลางม. (2564). การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกร ในอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. *Journal of Modern Learning Development*, 6(3), 118-131.
- ณิชกมล อัสวพันธุ์นิมิต และอัครวรรณ์ แสงวิภาค. (2566). ปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญในการเลี้ยงสุกรให้ประสบความสำเร็จของธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในจังหวัดชลบุรี. *วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี (Online)*, 9(3), 118-140. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ISCJ/article/view/267136>
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). การวิจัยและวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 18). เอสอาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ธิดิยา คำนนท์, สุริรัตน์ เสนาเลิศ และพอนศิริกาญจน์ แสงวันทอง. (2566). ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตลูกสุกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, 6(2), 161-170.
- พิธาน แสงภักดี และนฤพล อ่อนวิมล. (2564). ต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกร อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 7(1), 12-23.
- วรรณพร ทะพิงค์แก. (2561). *การผลิตสุกร (PIG PRODUCTION)* (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรัณย์ จิตบุญ, จิตติมา ดำรงวัฒนะม เดโซ แชน้ำแก้ว และอุดมศักดิ์ เดโซชัย. (2563). การเลี้ยงสุกรฟาร์มเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางการเกษตร กรณีศึกษา พรเทพฟาร์ม หมู่ที่ 5 ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 3(1), 43-56.
- ศิริภรณ์ โคตะมี และกฤษฎา ว่องไว. (2567). การผลิตและการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนการเลี้ยงปลากระพงขาวในพื้นที่น้ำเค็ม เกล็ดสินเธาว์ กรณีศึกษา: ฟาร์มฮังปลากระพง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารเกษตรพระวรุณ*, 21(2), 176-186.

- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์. (2563). ข้อมูลเกษตรกร. <https://ict.dld.go.th/webnew/index.php/th>
- สมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ. (2565, 31 มีนาคม). สถานการณ์สินค้าสุกรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2565. *วารสารสุกร*, (99), 14-21. <https://online.anyflip.com/jnjrz/sixp/mobile/>
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *คู่มือการปฏิบัติงาน เรื่อง การสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา*. <https://nidtep.moe.go.th/20240605-1/>
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2563). *การบัญชีต้นทุน*. แมคกรอ-ฮิล.
- สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล. (2550). *เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชาวิจัยทางธุรกิจเกษตร*. หลักสูตรปริญญาโท สาขาการจัดการธุรกิจเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โสพิศพิไล ทองใส, พชร พระสงฆ์, อรัญญา จินาชาญ และเกียรติขจร ไชยรัตน์. (2567). ศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการผลิตและพัฒนาเศรษฐกิจพื้นบ้านสู่ความมั่นคงและยั่งยืน. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(1), 140-159.
- Brealey, R. A., Myers, S. C., & Allen, F. (2011). *Principles of corporate finance* (10th ed.). McGraw-Hill/Irwin.
- Horngren, C. T., Datar, S. M., & Foster, G. (1999). *Cost accounting: A managerial emphasis* (10th ed.). Prentice Hall.
- Szucs, I. (2020). Investment analysis of a piglet producer farm - a Hungarian case study. *Applied Studies in Agribusiness and Commerce*, 14(4), 145-154.

การพัฒนาความท้าทายนักศึกษาครูพลศึกษาตามทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 Developing Challenges for Physical Education Student Teachers Based on 21st Century Skills and Competencies

ณัฏฐกร คงชีวกุล^{1*} จารุวัฒน์ สองเมือง¹ อภิรักษ์ โต๊ะตาหยง¹ นพดล นิ่มสุวรรณ²

Chatsakorn Kongcheewasakul^{1*}, Jaruwat Songmuang¹, Aphirak Totahtayong¹, Nopadol Nimsuwan²

(Received: July 31, 2025; Revised: August 24, 2025; Accepted: October 16, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาที่มีทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา 2) ศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ตามทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน ความรู้ทางวิชาการ การเป็นโค้ชกีฬา การใช้เทคโนโลยี การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่น การขาดแคลนทรัพยากร อุปสรรคการเรียนการสอนที่ไม่เพียงพอและความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคมที่รวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผลการศึกษาด้านสมรรถนะของนักศึกษา พบว่า จำเป็นต้องมีการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน ความรู้ทางวิชาการ การเป็นโค้ชกีฬา การใช้เทคโนโลยี การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่น ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการออกแบบการเรียนรู้ การประเมินผล และทักษะบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อรองรับการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล และ 3) แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษานับจากการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน ความรู้ทางวิชาการ การเป็นโค้ชกีฬา การใช้เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ การบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ทันสมัย การสอนเชิงปฏิบัติการ และการสร้างความร่วมมือกับภาคีภายนอก เช่น โรงเรียน ชุมชน และองค์กรกีฬา เพื่อเสริมสร้างทักษะและสมรรถนะ

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

¹Faculty of Education, Fatoni University

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

*Corresponding author. E-mail: chatsakorn.k@yru.ac.th

ที่สอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 การวิจัยนี้มีความสำคัญต่อการวางแผนและพัฒนาการผลิตครูพลศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาและสังคมในอนาคต

คำสำคัญ: ความท้าทาย การพัฒนาครูพลศึกษา ทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21

Abstract

This study on the challenges in producing physical education student teachers with 21st-century skills and competencies aimed to: 1) examine the problems and obstacles in producing physical education student teachers, 2) investigate the competencies of physical education student teachers in the 21st century, and 3) explore the guidelines for developing physical education student teachers based on effective skills and competencies. Content analysis was employed to collect and analyze data from relevant academic sources.

The results of the study revealed that: 1) The main problems and obstacles in producing physical education student teachers include learning management, teaching, academic knowledge, sports coaching, technology use, teamwork, creativity, integration of local identity, shortage of resources, insufficient teaching equipment, and the changes in technology and society, all of which affect effective teaching and learning. 2) The study of competencies showed that student teachers need to develop learning management, teaching, academic knowledge, sports coaching, technology use, teamwork, creativity, integration of local identity, technology skills, learning design skills, assessment, and classroom management skills to meet the demands of teaching in the digital age. 3) The guidelines for development emphasize improving learning management, teaching, academic knowledge, sports coaching, technology use, creativity, integration of modern local identities, practical teaching, and building partnerships with external partners such as schools, communities, and sports organizations, in order to strengthen skills and competencies relevant to the 21st century. This research is crucial for planning and developing the preparation of quality physical education teachers to support future educational and social development.

Keywords: Challenges, Physical Education Teacher Development, 21st Century Skills and Competencies

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยี ดิจิทัล และความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ระบบการศึกษาทั่วโลกต้องปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อเตรียมพลเมืองให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับยุคสมัย (Office of the Secretariat of the Education Council, 2017; Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), 2018) หนึ่งในภารกิจหลักของการศึกษาในยุคนี้คือ การพัฒนาครูผู้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทักษะ และตอบโจทย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูพลศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของผู้เรียน ควบคู่ไปกับการส่งเสริมสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย (Office of the National Economic and Social Development Board, 2018) กระบวนการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาในปัจจุบันจึงเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ทั้งในเชิงบริบทของผู้เรียน เชิงนโยบาย และระบบฝึกอบรมครู ตัวอย่างเช่น บริบทที่เปลี่ยนแปลง ครูพลศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัย เน้นการผสมผสานเทคโนโลยีที่สร้างแรงจูงใจ เช่น การใช้แอปบันทึกผลการออกกำลังกาย วิดีโอวิเคราะห์ท่าทาง และเกมที่เคลื่อนไหว รวมทั้งใช้แนวทาง SDT และการสนับสนุนความเป็นอิสระเพื่อกระตุ้นความสนใจภายในของนักเรียน (Ibragimova et al., 2025) ซึ่งนักเรียนในยุคปัจจุบันมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีมากกว่าการเคลื่อนไหวร่างกาย ทำให้ครูพลศึกษาต้องพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจและสร้างแรงจูงใจใหม่ ๆ ขณะเดียวกันปัญหาด้านสุขภาพของเด็กไทย อาทิ ภาวะน้ำหนักเกิน การขาดกิจกรรมทางกาย และความเครียดสะสมก็ล้วนเป็นภารกิจที่ครูพลศึกษาต้องมีความรู้ ทักษะ และเจตคติในการเผชิญอย่างเหมาะสม (American Sport Education Program [ASEP], 2020)

จากมุมมองเชิงระบบ พบว่าหลายสถาบันการศึกษายังขาดทรัพยากรพื้นฐานสำหรับการสอนพลศึกษา เช่น สนามกีฬา อุปกรณ์ และงบประมาณสนับสนุน ส่งผลกระทบต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการพัฒนาทักษะของนักศึกษาครู (LaVoi et al, 2021) นอกจากนี้ภาพลักษณ์ของวิชาชีพครูพลศึกษาในบางบริบทยังครูพลศึกษาหลายท่านมีระดับแรงจูงใจในการสอนที่ไม่สูง และขาดทักษะการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ภาพลักษณ์และความน่าสนใจของวิชาชีพถูกลดค่าไป (Tulyakul & Khun inkeeree, 2019) ทั้งนี้ แนวโน้มความต้องการครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ได้รับการนิยามอย่างชัดเจนในรายงานของหลายประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ โดย Department for Education (DfE, 2023) ได้กำหนดคุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงประสงค์ว่า ต้องมีความรู้ในด้านพลศึกษา การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การประเมินผล ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การใช้เทคโนโลยี และการสร้างแรงบันดาลใจ ขณะที่มาตรฐานการศึกษาวิชาพลศึกษาของประเทศฟินแลนด์ ได้เน้นความสำคัญของ

5 สมรรถนะหลัก ได้แก่ ความรู้ ทักษะการสอน ทักษะการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และความเป็นมืออาชีพ (Finnish National Board of Education [FNBE], 2022)

ในประเทศไทย สมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ถูกกำหนดให้มียอดประกอบที่หลากหลาย ครอบคลุมด้านการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน ด้านความรู้ (เช่น ความรู้ด้านพัฒนาการของเด็ก หลักการสอนพลศึกษา) ทักษะ (เช่น การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา) เจตคติ (ความมุ่งมั่น ยึดหยุ่น มีจรรยาบรรณวิชาชีพ) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (เช่น ความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ) (ฐรี ณรงค์วานิช และนนทนันต์ เผ่าฐรี, 2567; Office of Academic and Educational Standards, 2021)

ซึ่งจากการรายงาน ASEP (2021) ชี้ให้เห็นว่า ความท้าทายในการผลิตครูพลศึกษาไม่ได้จำกัดเพียงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน หลักสูตรหรือวิธีสอน แต่รวมถึงการปรับปรุงระบบฝึกสอน การประเมินผล และการสร้างความร่วมมือกับภาคภายนอก อาทิ โรงเรียน ชุมชน หรือองค์กรกีฬา เพื่อเพิ่มประสบการณ์ตรงให้กับนักศึกษา ซึ่งทั้งหมดนี้จำเป็นต้องดำเนินการภายใต้กลยุทธ์ที่เป็นระบบและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นประเด็นที่มีความสำคัญเชิงนโยบายและปฏิบัติ โดยเกี่ยวข้องกับทั้งพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน เนื้อหาหลักสูตร การเสริมสร้างสมรรถนะด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเชิงวิชาชีพ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และแนวทางจากบริบทสากล เพื่อเป็นแนวทางการยกระดับคุณภาพการผลิตครูพลศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ตามทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

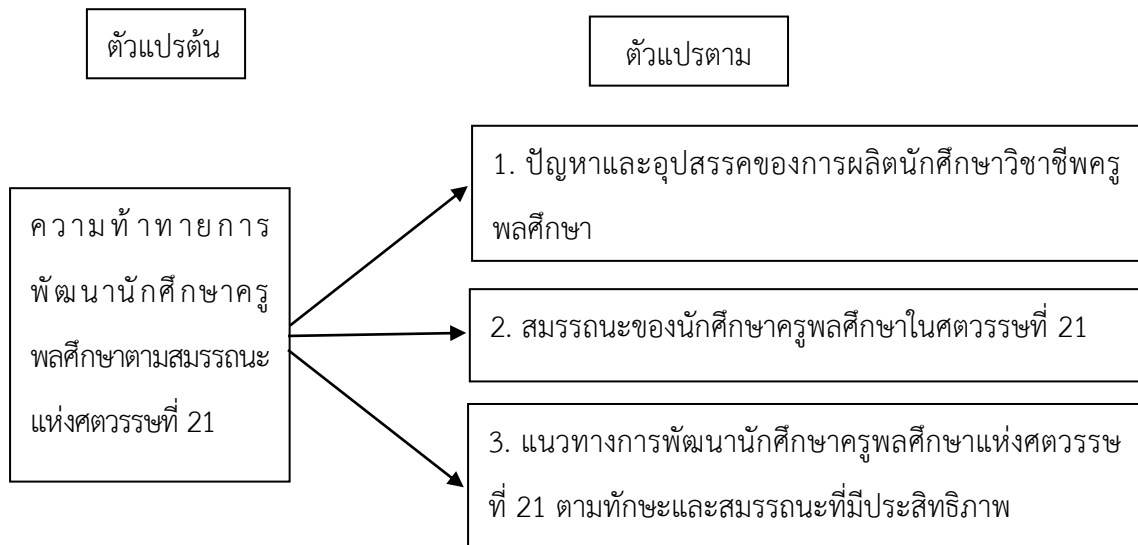
บทความนี้ได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบความท้าทายหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) การขาดแคลนทรัพยากรทางการเงิน บุคลากร และอุปกรณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน 2) การเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานการเรียนรู้ที่เน้น

ทักษะหลากหลายมากกว่าทักษะทางกาย 3) การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาบางส่วนที่ขาดทักษะพื้นฐาน และความรู้ทางวิชาพลศึกษา และ 4) ความร่วมมือที่ยังไม่เพียงพอกับภาคภายนอก เช่น โรงเรียน ชุมชน และองค์กรกีฬา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง บทความนี้หวังว่าจะเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาให้มีทักษะและสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต

กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความท้าทายในการผลิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การขาดแคลนทรัพยากร เช่น งบประมาณ อุปกรณ์ และบุคลากร ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ 2) การเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานการเรียนรู้ที่เน้นทักษะหลากหลาย เช่น การคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยี และการสื่อสาร แทนการเน้นเฉพาะทักษะทางกาย 3) การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาที่ยังขาดทักษะพื้นฐานในด้านการสอน การประเมิน และความรู้ทางพลศึกษา และ 4) ความร่วมมือกับภาคภายนอก เช่น โรงเรียน ชุมชน และองค์กรกีฬา ซึ่งหากขาดความร่วมมือจะจำกัดโอกาสฝึกปฏิบัติจริงของนักศึกษา ซึ่งจากการวิเคราะห์แนวคิดของ (FNBE, 2022 ; ASEP, 2021 ; DfE, 2021) และการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะหลัก ได้แก่ ทักษะวิชาชีพ บุคลิกภาพ และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นพื้นฐานของครูพลศึกษายุคดิจิทัล และ (Martín-Rodríguez et al., 2025) ชี้ว่า ครูควรมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และประเมินผลในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง โดยใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมการเรียนรู้ ส่วน Damanik and Widodo (2024) เน้นความคิดสร้างสรรค์ ความยืดหยุ่น และการทำงานเป็นทีมเป็นหัวใจของบุคลิกภาพครูยุคใหม่ ขณะที่ Ha and Fan (2025) ยืนยันว่าทักษะดิจิทัลคือปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการสอน ครูพลศึกษาจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งสามด้านเพื่อเป็นผู้นำการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมในอนาคตจากการศึกษา สรุปพบว่า ความท้าทายในการผลิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การขาดแคลนทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการเรียนรู้ การเตรียมความพร้อมของนักศึกษา และการขาดความร่วมมือกับภาคภายนอก ซึ่งส่งผลต่อโอกาสฝึกปฏิบัติและการพัฒนาทักษะของนักศึกษา โดยองค์ประกอบของทักษะและสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ทักษะด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และเทคโนโลยี ทั้งนี้การพัฒนาครูพลศึกษายุคใหม่ควรบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเพื่อรองรับบริบทการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงสมรรถนะอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 โดยมีกรอบคิด ในการศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การดำเนินการศึกษาเรื่อง ความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาที่มีทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอน จำนวน 6 คน ผู้บริหารหลักสูตร จำนวน 6 คน และนักศึกษาครูพลศึกษา จำนวน 6 คน ณ สถานศึกษาจังหวัดชายแดนใต้ ปีการศึกษา 2567 เพื่อรวบรวมมุมมองอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนา โดยอิงแนวคิดของ Patton (2002) ที่เสนอว่าการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพช่วยให้ผู้วิจัยเข้าถึงความหมายจากประสบการณ์ตรงของผู้ให้ข้อมูล นอกจากนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ตามแนวทางของ Elo and Kyngäs (2008) ที่เน้นการจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูพลศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ พบว่ามีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตามแนวทางของ Elo and Kyngäs (2008) ซึ่งเน้นการจัดหมวดหมู่และตีความอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา โดยเชื่อมโยงกับความท้าทายในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21

ผลการวิเคราะห์พบว่า การผลิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 เผชิญปัญหาและอุปสรรคทั้งด้านนโยบาย สถาบัน และผู้เรียน โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะและสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และวิชาชีพอนาคต (DfE, 2021; FNBE, 2022; ASEP, 2021) ปัญหาหลักแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ นโยบายและการสนับสนุน การจัดการเรียนการสอนและหลักสูตร บุคลากร สถานะวิชาชีพ และภาพลักษณ์ วิชาชีพ ขณะที่ทักษะจำเป็นประกอบด้วย ทักษะวิชาชีพ บุคลิกภาพ เทคโนโลยี และทักษะสังคม เช่น การส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาตนเอง ข้อมูลนี้สะท้อนแนวทางพัฒนาครูพลศึกษาเพื่อยกระดับสมรรถนะสู่ศักยภาพแห่งศตวรรษที่ 21

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ที่เน้นการจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา

หมวดหมู่หลัก (Main Category)	หมวดหมู่ย่อย (Sub Category)	การตีความเชิงเนื้อหา (Interpretation)
1. ปัญหาและอุปสรรคด้านนโยบายและการสนับสนุน	1.1 นโยบายยังไม่ชัดเจน 1.2 งบประมาณไม่เพียงพอ 1.3 ขาดกลไกติดตามและประเมินผล	ระบบสนับสนุนและนโยบายยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21
2. ปัญหาและอุปสรรคด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน	2.1 หลักสูตรล้าสมัย 2.2 เน้นทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ 2.3 ขาดการบูรณาการเทคโนโลยี	การเรียนการสอนยังไม่ตอบโจทย์โลกยุคใหม่ ต้องปรับหลักสูตรและเน้นทักษะจริง
3. ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากร	3.1 บุคลากรขาดทักษะ 3.2 สัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาสูง 3.3 ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	บุคลากรขาดความพร้อมทั้งด้านจำนวนและคุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน
4. ปัญหาและอุปสรรคด้านสถานะและความก้าวหน้าในวิชาชีพ	4.1 สถานะวิชาชีพยังต่ำ 4.2 เงินเดือนไม่จูงใจ 4.3 ขาดโอกาสพัฒนาตนเอง	ขาดแรงจูงใจในการเข้าสู่วิชาชีพ ส่งผลให้ขาดแคลนครูที่มีคุณภาพในระยะยาว

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ที่เน้นการจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา (ต่อ)

หมวดหมู่หลัก (Main Category)	หมวดหมู่ย่อย (Sub Category)	การตีความเชิงเนื้อหา (Interpretation)
5. ปัญหาและอุปสรรคด้าน ภาพลักษณ์ของ วิชาชีพครู พลศึกษา	5.1 ภาพลักษณ์ไม่ดีในสังคม 5.2 มองว่าไม่ท้าทาย 5.3 ขาดการยอมรับ	ภาพลักษณ์วิชาชีพส่งผลต่อแรงจูงใจและการรับรู้ ของสังคมต่อบทบาทครูพลศึกษา

จากตารางสรุปการวิเคราะห์ ที่เน้นการจัดหมวดหมู่ (Categorization) และการตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา เรื่อง ความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาที่มีทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 พบว่าความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 มิได้เกิดจากปัจจัยเฉพาะด้านเดียว แต่เป็นผลจากความซับซ้อนของหลายมิติ ทั้งระบบหลักสูตร การเรียนการสอน ทรัพยากร การบริหารจัดการ และบริบทภายนอก ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาแนวทางการผลิตครูยุคใหม่จึงจำเป็นต้องดำเนินการแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัตถุประสงค์สมรรถนะของนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษากับความท้าทายในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21

การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 เน้นความท้าทายในการผลิตครูที่มีทักษะและสมรรถนะตอบโจทย์ยุคใหม่ ซึ่งไม่ใช่แค่ความรู้ในศาสตร์พลศึกษาเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยี สุขภาพ การศึกษา สังคม รวมถึงทักษะชีวิต เจตคติ คุณลักษณะส่วนบุคคล และภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์แบบนิรนัยตามแนวทางของ Elo and Kyngäs (2008) ซึ่งอาศัยหมวดหมู่จากเอกสารมาตรฐานวิชาชีพและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ (ภู่ ธีรพงศ์วานิช และนนทนันต์ เผ่าภู่, 2567; FNBE, 2022; DfE, 2023; OAES, 2021) และ ASEP (2021) ผลการวิเคราะห์สรุปสมรรถนะหลักของนักศึกษาครูพลศึกษาเป็น 5 ด้าน คือ 1. ความรู้ (Knowledge competency) ครอบคลุมพลศึกษา สุขภาพ พัฒนาการเด็ก การสอน และบริบทสังคม-วัฒนธรรม 2. ทักษะ (Skills competency) เช่น การสอน

การประเมินผล การใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และการทำงานเป็นทีม 3. เจตคติ (Attitude competency) ได้แก่ ความมุ่งมั่น ความรับผิดชอบ และความเป็นมืออาชีพ 4. คุณลักษณะ (Character competency) เช่น ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ และจริยธรรม 5. การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Lifelong learning & leadership) รวมถึงการเป็นผู้นำที่ส่งเสริมสุขภาพและแรงบันดาลใจ พร้อมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการใช้กรอบนี้ช่วยจัดระบบข้อมูลและตีความสมรรถนะอย่างชัดเจน เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา นักศึกษาครูพลศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทยุคใหม่และการวางนโยบายเพื่อการผลิตครูพลศึกษาที่มีคุณภาพ ในอนาคต

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ที่เน้นการจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษา เรื่อง ความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาที่มีทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21

หมวดหมู่หลัก (Main Category)	หมวดหมู่ย่อย (Sub Category)	การตีความเชิงเนื้อหา (Interpretation)
1. สมรรถนะด้าน ความรู้	1.1 ความรู้ด้านพลศึกษา กีฬา สุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดี	นักศึกษาครูพลศึกษาควรมีความรู้ลึกใน วิชาชีพและบริบทของผู้เรียน เพื่อออกแบบ การสอนให้เหมาะสมกับความหลากหลาย ทางกาย จิต และสังคมในศตวรรษที่ 21
	1.2 ความรู้ด้านพัฒนาการของเด็ก	
	1.3 แนวทางปฏิบัติในการสอนพลศึกษา	
	1.4 ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในเด็ก	
	1.5 ประเด็นทางสังคม/วัฒนธรรม	
2. สมรรถนะด้าน ทักษะ	2.1 ทักษะการสอน	ทักษะหลากหลายตอบโจทย์บทบาทใหม่ ของครูพลศึกษา ต้องสามารถสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยี และจูงใจ นักเรียนให้รักการออกกำลังกาย
	2.2 การออกแบบกิจกรรมที่มีส่วนร่วม	
	2.3 การประเมินผล	
	2.4 การสื่อสาร	
	2.5 การทำงานเป็นทีม	
	2.6 การใช้เทคโนโลยี	
	2.7 การคิดวิเคราะห์	
	2.8 การแก้ปัญหา	
	2.9 การสร้างแรงบันดาลใจ	

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ที่เน้นการจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษา เรื่อง ความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาที่มีทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

หมวดหมู่หลัก (Main Category)	หมวดหมู่ย่อย (Sub Category)	การตีความเชิงเนื้อหา (Interpretation)
3. สมรรถนะด้าน เจตคติ	3.1 ความมุ่งมั่น	เจตคติที่ดีช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ
	3.2 ความอดทน	ครู และสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อตนเองและผู้อื่น
	3.3 ความคิดริเริ่ม	ในห้องเรียน
	3.4 ความยืดหยุ่น	
	3.5 ความรับผิดชอบ	
	3.6 ความเป็นมืออาชีพ	
4. สมรรถนะด้าน คุณลักษณะส่วนบุคคล	4.1 ความร่าเริงและมีพลังบวก	คุณลักษณะที่ดีจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจ และ
	ภาวะผู้นำ	เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ทั้งในด้านจิตใจ
	4.3 ความรับผิดชอบ	และพฤติกรรม
	4.4 ความอดทน	
	4.5 ความเป็นมืออาชีพ	
5. สมรรถนะด้าน บุคลิกภาพ	5.1 ทำที่มั่นใจและมีชีวิตชีวา	บุคลิกภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้าง
	5.2 การแสดงออกทางบวก	บรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย น่าสนใจ และมี
	5.3 ภาษากายเหมาะสม	ส่วนร่วม
	5.4 การแสดงออกถึงความเป็นผู้นำ	

จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตามแนวทางของ Elo and Kyngäs (2008) เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่าสมรรถนะหลักแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และบุคลิกภาพ โดยด้านความรู้เน้นความเข้าใจในเนื้อหาพลศึกษา กีฬา สุขภาพ และบริบททางสังคม ส่วนทักษะครอบคลุมการสอน การใช้เทคโนโลยี การประเมินผล และการคิดวิเคราะห์ ด้านเจตคติมุ่งพัฒนาคุณลักษณะภายใน เช่น ความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบ ด้านคุณลักษณะและบุคลิกภาพเน้นการเป็นแบบอย่างที่ดี มีภาวะผู้นำ และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน สมรรถนะเหล่านี้สะท้อนความต้องการของครูยุคใหม่ที่ต้องพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในเทคโนโลยีและสังคม จึงจำเป็นต้องพัฒนาอย่างครบวงจรและได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนเพื่อให้การผลิตครูมีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ตามทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษากับความท้าทายในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21

การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรม และระบบสุขภาพ ทำให้บทบาทของครูพลศึกษาต้องเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านตามเป้าหมายการศึกษายุคใหม่ (Elo & Kyngäs, 2008) แนวทางการพัฒนาจึงต้องเน้นสมรรถนะรอบด้านที่ตอบโจทย์บริบทการศึกษาและวิชาชีพในอนาคต เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active learning), การบูรณาการเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะความคิดขั้นสูง และการสร้างจิตสำนึกวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน (DfE, 2023; FNBE, 2022; ASEP, 2021; ภูมิธรงค์วานิช และนนทนันต์ เผ่าภูรี, 2567) จากงานวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารนโยบายระดับชาติ งานวิจัยและมาตรฐานวิชาชีพครูของหลายประเทศ เช่น ไทย ฟินแลนด์ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา พบว่าการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาสามารถจำแนกเป็น 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านองค์ความรู้ เน้นความเข้าใจวิทยาศาสตร์ การกีฬา พลศึกษา และการเรียนรู้ฐานปัญหา 2) ด้านทักษะวิชาชีพ เช่น การฝึกสอนจริง การประเมินผล การใช้เทคโนโลยี และการออกแบบกิจกรรม 3) ด้านคุณลักษณะและเจตคติ เช่น ความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ และคุณธรรม 4) ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่อง และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในสังคมและนวัตกรรม โดยใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายเชื่อมโยงกับชุมชน (Office of Academic and Educational Standards, 2021; Tulyakul & Khun inkeeree, 2019) ซึ่งการวิเคราะห์เชิงเนื้อหานี้ช่วยสร้างกรอบแนวทางพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ จิตวิญญาณความเป็นครู และการปรับตัวเข้าสู่โลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบหลักสูตร ครู และการประเมินสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคตอย่างแท้จริง

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ตามทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ

หมวดหมู่หลัก (Main Category)	หมวดหมู่ย่อย (Sub-category)	หน่วยข้อมูล (Meaning Unit)
บทบาทของครู พลศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	- ส่งเสริมสุขภาพ ความเป็นอยู่ และการ	ครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21
	พัฒนาทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา	ต้องทำหน้าที่มากกว่าแค่การสอน
	- มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างแรงบันดาลใจ	กีฬา
	- สร้างนิสัยรักการออกกำลังกาย	

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษา แห่งศตวรรษที่ 21 ตามทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ (ต่อ)

หมวดหมู่หลัก (Main Category)	หมวดหมู่ย่อย (Sub-category)	หน่วยข้อมูล (Meaning Unit)
ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น สำหรับครูพลศึกษา	- ทักษะการสอนและเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง - ทักษะการวัดผลและประเมินผล - ทักษะการจัดการชั้นเรียน - ทักษะการสื่อสารและใช้ เทคโนโลยี - ทักษะการวิจัย	ครูต้องมีทักษะที่หลากหลายเพื่อ ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง
แนวทางการพัฒนา	- คัดเลือกนักศึกษาครูที่มีศักยภาพ - พัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัย - ฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริง - พัฒนาระบบวัดผล - ส่งเสริมกิจกรรมวิชาชีพ - พัฒนาตนเอง	การพัฒนาควรเป็นระบบและเน้น การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
ปัญหาและอุปสรรค	- ขาดแคลนอาจารย์คุณภาพ - ขาดแคลนอุปกรณ์ - หลักสูตรไม่ทันสมัย - ประเมินผลไม่มีประสิทธิภาพ - ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม	ระบบการผลิตครูยังมีข้อจำกัด ด้านทรัพยากรและบริบท
แนวทางการแก้ไข	- พัฒนาศักยภาพอาจารย์ - จัดหาอุปกรณ์ - ปรับปรุงหลักสูตร - พัฒนาระบบประเมิน - แก้ปัญหาเชิงโครงสร้างและสังคม	จำเป็นต้องมีนโยบายและการ สนับสนุนที่ชัดเจนจากทุก ภาคส่วน

สรุปเชิงวิเคราะห์เชิงเนื้อหาภายใต้วัตถุประสงค์ที่ 3 นี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างระบบการผลิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลหลากหลายทั้งในและต่างประเทศ ผ่านกระบวนการจัดหมวดหมู่ที่เป็นระบบ และตีความเชิงความหมายในบริบทของการศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา ผลการวิเคราะห์พบว่า การพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาควรเน้นการยกระดับ บทบาทหน้าที่ของครูในยุคใหม่ ให้มีความหลากหลายทั้งด้านสุขภาพ การพัฒนาคุณลักษณะและการสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้เรียน ควบคู่กับการพัฒนาทักษะวิชาชีพแบบรอบด้าน เช่น การจัดการเรียนรู้ การสอน การประเมิน การใช้เทคโนโลยี และการคิดวิเคราะห์เชิงวิจัย ซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่พบ ได้แก่ ความล้าหลังของการจัดการเรียนรู้ การสอน และหลักสูตร ข้อยกจำกัดทางทรัพยากร และบุคลากรที่ไม่เพียงพอ ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขด้วยแนวทางที่เป็นรูปธรรม เช่น การปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาอาจารย์ และการจัดหาอุปกรณ์อย่างเพียงพอ ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาครูพลศึกษามีสมรรถนะที่ครบถ้วน และสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 มิได้เกิดจากปัจจัยเฉพาะด้านเดียว แต่เป็นผลจากความซับซ้อนของหลายมิติ ทั้งระบบหลักสูตร การเรียนการสอน ทรัพยากร การบริหารจัดการ และบริบทภายนอก ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาแนวทางการผลิตครูยุคใหม่จึงจำเป็นต้องดำเนินการแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต และสอดคล้องกับการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษาเผชิญอุปสรรคทั้งเชิงระบบและเชิงปฏิบัติ เช่น ขาดแคลนบุคลากร งบประมาณ และอุปกรณ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนและสมรรถนะนักศึกษา (LaVoi et al., 2021) ระบุว่า การขาดเวลา งบประมาณ อุปกรณ์ และการฝึกอบรมเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการเรียนรู้ด้านพลศึกษา (Commonwealth of Australia, 1992; Hardman, 2008; Wee et al., 2021) ขณะเดียวกัน การนำ “Active learning” มาใช้ยังพบปัญหาจากข้อจำกัดด้านเวลาและการฝึกสอนเชิงปฏิบัติ (Eickholt, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลและการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 (ณัฐฉา ฉิมมา, 2566)

2. สมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษา พบว่า ผลการวิเคราะห์สรุปสมรรถนะหลักของนักศึกษาครูพลศึกษาเป็น 5 ด้าน คือ 1. ความรู้ 2. ทักษะ 3. เจตคติ 4. คุณลักษณะ 5. การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเป็นผู้นำที่ส่งเสริมสุขภาพและแรงบันดาลใจ พร้อมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการใช้กรอบนี้ช่วยจัดระบบข้อมูลและตีความสมรรถนะอย่างชัดเจน เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทยุคใหม่และการวางนโยบายเพื่อการผลิตครูพลศึกษาที่มีคุณภาพในอนาคต ทั้งนี้การศึกษาของนักศึกษาครูพลศึกษามีความต้องการของศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมี

สมรรถนะหลากหลายทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การคิดวิเคราะห์ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน และความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ นอกจากนี้ สมรรถนะด้านเจตคติ จิตวิญญาณของความเป็นครู และการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาครูพลศึกษาสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสุขภาพและการเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ, 2560) โดยคุณลักษณะที่โดดเด่นของครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามรายงานของ (ASEP, 2021) ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การจัดการตนเอง การสื่อสารระหว่างบุคคล และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

3. แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ตามทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาควรเน้นการยกระดับ บทบาทหน้าที่ของครูในยุคใหม่ ให้มีความหลากหลายทั้งด้านการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาสามารถจำแนกเป็น 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านองค์ความรู้ เน้นความเข้าใจวิทยาศาสตร์การกีฬา พลศึกษา และการเรียนรู้ฐานปัญหา 2) ด้านทักษะวิชาชีพ เช่น การฝึกสอนจริง การประเมินผล การใช้เทคโนโลยี และการออกแบบกิจกรรม 3) ด้านคุณลักษณะและเจตคติ เช่น ความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ และคุณธรรม 4) ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่อง และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในสังคมและนวัตกรรม โดยใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายเชื่อมโยงกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ (Office of Academic and Educational Standards, 2021; ulyakul & Khun inkeeree, 2019) ซึ่งการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาช่วยสร้างกรอบแนวทางพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ จิตวิญญาณความเป็นครู และการปรับตัวเข้าสู่โลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรครู และการประเมินสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคตอย่างแท้จริง และแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน หลักสูตรและระบบฝึกอบรมที่มีความยืดหยุ่น ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม การพัฒนาเนื้อหาและวิธีการสอนควรเน้นการบูรณาการความรู้ด้านพลศึกษากับเทคโนโลยีดิจิทัล และออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายมีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ (Active learning) สะเต็มศึกษา (STEM Education) และการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based learning) (Office of the Secretariat of the Education Council, 2017; ฐรี ณรงค์วานิช และนนทนันต์ เผ่าภูรี, 2567) และการนิเทศติดตามเชิงระบบที่ดำเนินการโดยอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงอย่างน้อยภาคการศึกษาละ 2 ครั้ง รวมถึงการประเมินผลที่สะท้อนศักยภาพของนักศึกษาทั้งในด้านความรู้ ทักษะการสอน และคุณลักษณะทางจิตวิญญาณที่สะท้อนความเป็นครูอย่างแท้จริง (ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2567) นอกจากนี้ การสนับสนุนให้นักศึกษาครู

มีโอกาสทำวิจัย ทดลองใช้สื่อหรือเทคนิคการสอนใหม่ ๆ และพัฒนาความเป็นมืออาชีพตลอดช่วงการเรียนก็ถือเป็นแนวทางสำคัญที่ควรผลักดันในระดับนโยบายและสถาบัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้อการเรียนการสอน ความรู้ทางวิชาการ การเป็นโค้ชกีฬา การใช้เทคโนโลยี การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่น การขาดแคลนทรัพยากรทั้งทางการเงิน อุปกรณ์ และบุคลากร หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี รวมถึงขาดความร่วมมือกับภาคภายนอก และภาพลักษณ์ของวิชาชีพที่ยังไม่ดึงดูดคนรุ่นใหม่ 2) สมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมความรู้ทางวิชาการ ทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การเป็นโค้ชกีฬา เจตคติ และคุณลักษณะส่วนบุคคล และ 3) แนวทางพัฒนามุ่งเน้นการปรับปรุงหลักสูตร ฝึกประสบการณ์จริง เพิ่มการใช้เทคโนโลยี พัฒนาการประเมินผล และส่งเสริมความร่วมมือกับภาคภายนอก เพื่อเตรียมความพร้อมนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพในยุคศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการศึกษานี้ไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูพลศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์ และการสื่อสารที่จำเป็นสำหรับการสอนยุคใหม่
2. ควรจัดสรรทรัพยากรทั้งบุคลากรและอุปกรณ์อย่างเพียงพอ เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย
3. สนับสนุนการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพอาจารย์ผู้สอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครอบคลุมพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการผลิตครูพลศึกษาทั่วประเทศ
2. นำแนวทางพัฒนาสมรรถนะไปใช้จริงในกระบวนการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของนักศึกษาครูพลศึกษา
3. วิจัยและพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะนักศึกษาครูพลศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผลและการพัฒนา

รายการอ้างอิง

- คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ. (2560). *มาตรฐานวิชาชีพครู 2560*. สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ. <https://www.ksp.or.th/ksp2018/wp-content/uploads>
- ภู่ ธีรศักดิ์วานิช และนนทนันต์ เผ่าภู่. (2567). การศึกษาสมรรถนะครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. *Journal of MCU Ubon Review*, 9(2), 1967-1980. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/275345/185364>
- ณัฐวุฒิ ฉิมมา. (2566). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้พลศึกษา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์]. https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5836/3/NatthawutChimma.pdf?utm_source=chatgpt.com
- ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2567). *คู่มือการนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ฉบับปี 2567)*. <https://anyflip.com/vvrha/kzku/basic>
- American Sport Education Program (ASEP). (2020). *Preparing physical education teachers for the 21st century: Challenges and recommendations*. Human Kinetics.
- American Sport Education Program (ASEP). (2021). *21st Century Skills and Challenges in Physical Education Teacher Education*. In N. LaVoi, T.
- American Sport Education Program (ASEP). (2021). *Preparing physical educators for the 21st century: A national agenda*.
- American Sport Education Program (ASEP). (2021). *Preparing 21st century physical education teachers: A standards-based approach*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Commonwealth of Australia. (1992). *Barriers to providing physical education and physical activity in schools: institutional constraints, budget limits, time allocations, lack of facilities and equipment* [PDF]. ERIC. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ910415.pdf>
- Damanik, D., & Widodo, P. (2024). *Exploring teaching creativity in transmitting digital literacy, grit, and instructional quality*. *Education Sciences*, 14(4), 384. <https://www.mdpi.com/2227-7102/14/4/384>
- Department for Education (DfE). (2020). *Initial teacher training: physical education*. <https://www.gov.uk/government/publications/initial-teacher-training-criteria>

- Department for Education (DfE). (2021). *The skills needed by initial teacher training (ITT) students in physical education (PE) in the 21st century*. https://www.gov.uk/government/publications/research-review-series-pe/research-review-series-pe?utm_source=chatgpt.com
- Department for Education (DfE). (2023). *Physical education curriculum and teacher development strategy*. <https://www.gov.uk/government/publications>
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Finnish National Board of Education (FNBE). (2022). *National Curriculum for Physical Education*. Helsinki: Finnish National Agency for Education.
- Ha, S., & Fan, X. (2025). *Technology use among physical education teachers before, during, and after the COVID-19 pandemic: A connectivist approach*. ResearchGate. <https://www.researchgate.net/publication/385154274>
- Hardman, K. (2008). *The situation of physical education in schools: A global perspective*. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 19, 1–22.
- Ibragimova, E., Uraimov, S., Baitassov, Y., Yuldasheva, S., Kutlimuratova, D., & Litwinowa, M. (2025). Influence of digital technologies on students' physical activity and intrinsic motivation for physical activity: experience of using fitness apps. *Retos*, 67, 1162–1173. https://www.researchgate.net/publication/391559896_Digital_motivation_fitness_apps_and_student_physical_activity
- LaVoi, N. M., Baghurst, T., Woods, C., & Brown, P. (2021). Preparing physical education teacher candidates for the 21st century: Challenges and solutions. *Journal of Teaching in Physical Education*, 40(2), 185–196.
- Martin-Rodríguez, A., & Madrigal-Cerezo, R. (2025). Technology-Enhanced Pedagogy in Physical Education: Bridging Engagement, Learning, and Lifelong Activity. *Education Sciences*, 15(4), 409. <https://doi.org/10.3390/educsci15040409>
- Office of Academic and Educational Standards. (2021). *Guidelines on teacher competency development for 21st century education*. Ministry of Education.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2018). *The Twelfth National Economic and Social Development Plan (2017–2021)*. NESDB.

- Office of the Secretariat of the Education Council. (2017). *Education in Thailand 2017*. Ministry of Education.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. Author.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods (3rd ed.)*. Sage.
- Tulyakul, S., & Khun-inkeeree, H. (2019). *Classroom management strategies and motivation for teaching towards teaching effectiveness among physical education teachers in Southern Thailand* (Doctoral dissertation, Universiti Utara Malaysia). https://etd.uum.edu.my/8499/?utm_source=chatgpt.com
- Wee, E. H., Cheng, W. F., & Chin, N.-S. (2021). Teachers' perceived barriers to implementation of physical education: examining the administration of physical education programme and the provision of non-human resources. *Collegium Antropologicum*, 45(3), 191–200. <https://www.researchgate.net/publication/357054273>

Princess of Naradhiwas University
Journal of Humanities and Social Sciences

วารสาร

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
รับพิจารณาตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการประเภทบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความ
ปริทัศน์ บทความพิเศษ และบทความปกิณกะ ทั้งนี้บทความต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสาร
อื่นใดมาก่อน นับจากวันที่ผู้เขียนได้ส่งบทความต้นฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการ

วัตถุประสงค์

- เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ สาขาหลักในด้านสังคมศาสตร์
ประกอบไปด้วยสาขาวิชาศิลปะและมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ และ
สาขาวิชาบริหารธุรกิจ การจัดการและการบัญชี โดยมีสาขาวิชาย่อยดังนี้คือ
ภาษาและภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ทั่วไป ศีลศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์
และบริหารธุรกิจทั่วไป การจัดการ และการบัญชี
- เพื่อสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งในสถาบันการศึกษาและสถาบันวิชาชีพ
ที่เกี่ยวข้อง
- เพื่อตอบสนองพันธกิจหลักในการสร้างองค์ความรู้ และการเผยแพร่ผลงานวิจัย
และผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสาร

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000

โทร. 0-7370-9030 ต่อ 1611 โทรสาร 0-7370-9030

<http://journal/pnu.ac.th>, E-mail: pnu_jr@hotmail.com

คณะกรรมการจัดทำวารสาร

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

ที่ปรึกษา

ศ. ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์
ผศ.ดร.จงรัก พลาศัย
รศ.ดร.รสสุคนธ์ แสงมณี
ผศ.ดร.ปรีชา สะแลแม
อาจารย์ ดร.อาสสัน ทิเล
รศ.ดร.ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์
ผศ.ดร.สายทอง แก้วฉาย
ผศ.มารียะ ปุเต๊ะ

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.อิมรอน มะลูลีม
ศ.ดร.จรัญ มะลูลีม
รศ.ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์
รศ.ดร.สังวรณ์ จัดกระโทก
รศ.ดร.อาฟีฟี ลาเต๊ะ
รศ.ดร.พัชลินจ์ จินนุ่น
รศ.ดร.นิมิต ชื่นสัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Assoc. Prof. Sr. Dr. Mohd. Nasrun Mohd. Nawi Universiti Utara Malaysia

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.สร้อยณี อุเส็นยาง

ผศ.ดร.อนิวัช แก้วจำนงค์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผศ.ดร.อนุวัต สงสม

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผศ.ดร.กันยปริณ ทองสามสี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผศ.ดร.ชอฮิบูลบะห์รี บินโมง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผศ.ดร.เก็จฉวา บุญปรากฏ

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ผศ.ดร.กอแก้ว จันท์กิ่งทอง

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ผศ.ดร.ดุซงู๋ นาคเรือง

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ผศ.ดร.อิศรภรณ์ รินไธสง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผศ.ดร.ทวีลักษณ์ พลราชม

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

อาจารย์ ดร.นริศา ไพเจริญ

มหาวิทยาลัยพะเยา

Dr. Syeliya Mohd Zaini

Universiti Kuala Lumpur

Dr. Syahro Syerina Syahrin

Universiti Kuala Lumpur

ผศ.ดร.โรสนี จริยะมาการ

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ผศ.ดร.ธมยันตี ประยูรพันธ์

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ผศ.ดร.ตรมีชี สาและ

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ผศ.ดร.มุสลิม คาแรง

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ผศ.เดชดนัย จุ้ยชุม

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ผศ.ชาฮ์นีน นิติภาค

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

อาจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ สังข์พันธ์

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

อาจารย์รจเรช กำแหงกิจ

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

อาจารย์อรอนงค์ อิศระนรากุล

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

กองจัดการ

ผศ.เดชดนัย จุ้ยชุม
อาจารย์ฟิรดาว นิสะนิ
นางสาวนฤมล รัตนธานี
นางปิยนุช วัจนศิริ
นางสาวชมชียะห์ เจ๊ะสาเม๊ะ

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
กำหนดออก
ปีละ 2 ฉบับ ดังนี้
ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารที่มีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหาบทความเพื่อลงตีพิมพ์อย่างน้อยจำนวน 2 ท่านต่อบทความ และบทความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นวรรณกรรมของผู้เขียน บรรณาธิการหรือมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

กองบรรณาธิการขอแนะนำวารสารปีที่ 13 ฉบับที่ 1 ซึ่งรวบรวมบทความวิจัยที่มีคุณภาพจากนักวิชาการและนักวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งสาขาวิชาศิลปะและมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ และสาขาวิชาบริหารธุรกิจ การจัดการและการบัญชี

ในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความทั้งหมด 16 บทความ ครอบคลุมสาขาวิชาย่อยที่หลากหลาย ได้แก่ ภาษาและภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ทั่วไป ศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และบริหารธุรกิจทั่วไป การจัดการ และการบัญชี โดยบทความทั้งหมดสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ภาคใต้และประเทศไทย

บทความในฉบับนี้มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้งการพัฒนาความท้าทายนักศึกษาครูพลศึกษา การพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การประกอบการในตลาดอาเซียน ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ รวมถึงการส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

มีบทความที่สะท้อนเอกลักษณ์ของพื้นที่ภาคใต้ อาทิ กลไกแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการชูรอในการขับเคลื่อนวงล้อมทะเลเกาะสุเพื่อสร้างสังคมคุณธรรม ผลของกิจกรรมฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษ และการศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ในด้านบริหารธุรกิจและการตลาด มีบทความที่สะท้อนแนวโน้มการตลาดดิจิทัล เช่น การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es และอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ต่อการตัดสินใจซื้อผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop และการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok

นอกจากนี้ยังมีบทความที่นำเสนอแนวคิดใหม่ในการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น การนำปัญญาประดิษฐ์กับพุทธธรรมมาใช้เสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กร และรัฐบาลดิจิทัลกับการขับเคลื่อนภาครัฐไทยในยุคดิจิทัล

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ และทีมงานทุกท่านที่ทำให้วารสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความในฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

ดร.สร้อยณี อุเสินยาง

บรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สารบัญ

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

บทความวิจัย	หน้า Page	Research Article
การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช • อรุญา จินาชาญ • พัทธี พระสงฆ์ • โสพิศพิไล ทองใส	1	Analysis of Cost and Returns from Pig Raising in Nakhon Si Thammarat Province • Arunya Jinachan • Phatcharee Prasong • Sopispilai Thongsai
การพัฒนาความท้าทายนักศึกษาครูพลศึกษาตามทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 • ฉัชสกร คงชีวะสกุล • จารุวัฒน์ สองเมือง • อภิรักษ์ โต๊ะตาหยง • นพดล นิมสุวรรณ	19	Developing Challenges for Physical Education Student Teachers Based on 21st Century Skills and Competencies • Chatsakorn Kongcheewasakul • Jaruwat Songmuang • Aphirak Totahtayong • Nopadol Nimsuwan
การพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้ • ฮะฟิซุดดีน เจมะ • จารุวัฒน์ สองเมือง • อภิรักษ์ โต๊ะตาหยง	37	Outcome-Based Curriculum Development to Enhance High-Level Professional Competencies for Entrepreneurship in the ASEAN Industrial Market: A Study of Vocational Education Institutions in Thailand's Three Southern Border Provinces • Hafizuddin Jeme • Jaruwat Songmuang • Aphirak Totahtayong

สารบัญ (ต่อ)

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

บทความวิจัย	หน้า Page	Research Article
การส่งเสริมทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5	57	Promoting Scientific Process Skills and Learning Achievement through Activity- Based Learning on the Topic “Changes in Substances” among Grade 5 students
• นุชรี เหลือบหนู • อลิสร่า ชมชื่น • ศุภกาญจน์ บัวทิพย์ • สุพรรณษา สุวรรณชาติ		• Nucharee Lebnoo • Alisara Chomchuen • Supakan Buatip • Supansa Suvanchatre
กลไกแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการชুরอ ในการขับเคลื่อนวงล้อมทะเลเกะฮู เพื่อสร้างสังคมคุณธรรมในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้	73	A Participatory Mechanism through the Shura Process for Driving the Halaqah Circle toward the Creation of a Virtuous Society in Thailand's Three Southern Border Provinces
• अब्दुल्लाเตะ สาและ • อาแว แม่ฮูมา • มุห์หมัด อาลดานียาล • นี अबดุลเลาะ นิตยรักษ์ • มูญาฮิด วานา		• Abdullateh Saleah • Awae Maeh-Ouma • Muhammad Al-Daneeyal • Niabdulloh Nitayarak • Mujahid Vana
ผลของกิจกรรมฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูก ควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	88	The Effects of Rehabilitation Activities on the Quality of Life of Formerly Detained Individuals under the Internal Security Act in Thailand's Southern Border Provinces
• จิราภรณ์ เรืองยิ่ง • กรวิกา กัปตพล		• Jiraporn Ruangying • Kornwika Kuptapol

สารบัญ (ต่อ)

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

บทความวิจัย	หน้า Page	Research Article
แนวทางการส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณด้วยทฤษฎีหมวกหกใบสำหรับครูที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC • พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล	108	Guidelines for Promoting Pre-Retirement Financial Planning Using the Six Thinking Hats Theory for Teachers Registered in OBEC Debt Clinic System • Polpipat Wattanasettanukul
การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์รายวิชาอัลกุรอานและอัตตัฟซีร์โดยใช้การเรียนรู้ร่วมมือเทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1 • รุสดี สันงะ • อับดุลรอแม สุหลง • มุหัมมัดสุหัยมี เฮงยามา	130	Development of Analytical Thinking Skills in al-Quran and al-Tafsir Subjects Using the Learning Together (LT) Cooperative Learning Technique for Year 1 Secondary Islamic Studies Students • Rusdee Sanngah • Abdulramae Sulong • Muhammadsuhaimi Haengyama
การจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3 • ซุลกิปลี โตมะ • อับดุลรอแม สุหลง • มุหัมมัดสุหัยมี เฮงยามา	149	Learning Management in the al-Fiqh Subject to Enhance Academic Achievement through Game-Based Learning for Year 3 Intermediate Islamic Studies Students • Sulkipli Toma • Abdulramae Sulong • Muhammadsuhaimi Haengyama
การศึกษาความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นเรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด • เนตรชนก ชะโลปถัมภ์ • สุกัญญา หะยีสะและ • ญานิน กองทิพย์	162	A Study of Fluency and Flexibility in Fraction Learning among Grade 4 Students Using the Open Approach • Natechanok Chalopathom • Sukanya Hajisalah • Yanini Kongthip

สารบัญ (ต่อ)

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

บทความวิจัย	หน้า Page	Research Article
ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es และอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา • อนุวัต สงสม	179	The 4Es Marketing Mix and Influencer Influence on Consumers' Cosmetics Purchase Decisions via the TikTok Shop Platform in Mueang and Hat Yai Districts, Songkhla Province • Anuwat Songsom
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ • มุฮัมมัดรอซาลี บือราเฮง	196	Factors Affecting the Implementation of Internal Educational Quality Assurance in the Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University • Muhammadrosalee Bueraheng
ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ • มุสลิม คารง • รอฮานี มาแจ	215	A Study of Problems and Needs for Strengthening Competencies in Effective Teaching and Learning Management among Teachers at Mosque-Based Islamic Education Centers (Tadika) in the Three Southern Border Provinces of Thailand • Mutsalim Khareng • Rohanee Machae
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ • โสรยา บินบุละ • ปาตีฮะห์ ปี • วันอิลมี บินปูเตะ • สัตยานวี • มัณทนา กระโหมวงศ์	242	The 4Es Marketing Mix Factors Affecting Purchase Decisions through the TikTok Application among Students of Princess of Naradhiwas University • Soraiya Binbubla • Pateehah Pi • Wanilmee Binputeh • Sattaya Nawee • Manthana Krahamwong

สารบัญ (ต่อ)

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

บทความวิชาการ

หน้า Page

Review Article

การนำปัญญาประดิษฐ์กับพุทธธรรมมาใช้เสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- ขวัญสุดา วงษ์แหยม
- ไตรรัตน์ เอี่ยมพันธ์
- พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล
- นิษฐ์รฐา พิระชัยภาวงศ์

268

Integrating Artificial Intelligence and Buddhist Principles to Enhance Organizational Management and Development in Educational Service Area Offices

- Khwansuda Wongyaem
- Trairat Iampan
- Polpipat Wattanasettanukun
- Nitta Peerachaipawong

รัฐบาลดิจิทัลกับการขับเคลื่อนภาครัฐไทยในยุคดิจิทัล: แนวโน้มและความท้าทาย

- สุภารัตน์ แก้ววิสูตร
- ภาณุมาศ ทองชนะ

284

Digital Government and the Transformation of Thailand's Public Sector: Trends and Challenges

- Suparat Keawwisut
- Panumas Thongchana

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช Analysis of Cost and Returns from Pig Raising in Nakhon Si Thammarat Province

อรัญญา จินาชาญ¹ พัทธี พระสงฆ์^{1*} โสพิศพิไล ทองใส¹
Arunya Jinachan¹, Phatcharee Prasong^{1*}, Sopispilai Thongsai¹

(Received: July 3, 2025; Revised: August 14, 2025; Accepted: August 30, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการ จำนวน 376 ราย คำนวณโดยใช้สูตร Yamane จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนแต่ละอำเภอ และคัดเลือกแบบเจาะจงจากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา และมีการเลี้ยงสุกรต่อเนื่อง มีข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนครบถ้วนสำหรับการเลี้ยงที่ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ คำนวณต้นทุนการเลี้ยงสุกร รายได้จากการเลี้ยงสุกร ใช้เครื่องมือทางการเงินประเมินโครงการ 7 วิธี ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ จุดคุ้มทุน ระยะเวลาคืนทุน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน และอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูล

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช มีต้นทุนการเลี้ยงสุกรรวม 368,716.42 บาท/ปี ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ 34,696.42 บาท/ปี และต้นทุนผันแปร 334,020.00 บาท/ปี รายได้จากการเลี้ยงสุกร พบว่า มีรายได้รวมจากการเลี้ยงสุกร 449,520.00/ปี ผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกร พบว่า มีอัตรากำไรขั้นต้นเท่ากับ 24.48% อัตรากำไรสุทธิเท่ากับ 19.14% จุดคุ้มทุนจำนวน 25 ตัว หรือ 140,000.00 บาท ระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 8 เดือน 21 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นบวก 540,644.41 บาท อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ 47.80% และอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุนเท่ากับ 64.34%

คำสำคัญ: ต้นทุน ผลตอบแทน การเลี้ยงสุกร

¹คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

¹Faculty of Management Technology , Rajamangala University of Technology Srivijaya Nakhon Si Thammarat

*Corresponding author. E-mail: phatcharee.pr@rmutsv.ac.th

Abstract

This research aimed to analyze the costs and returns of pig raising in Nakhon Si Thammarat Province. The research instrument was a structured interview, and data were collected through in-depth interviews with 376 pig farmers in the province who were business owners. The sample size was calculated using Yamane's formula, then stratified random sampling was applied across districts, followed by purposive selection of farmers registered with the district livestock office who resided in the study area, maintained continuous pig raising, and had complete cost and return data for the production cycles studied. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentages and calculations of pig farming costs and revenues. Financial tools were applied to evaluate the project using seven methods: gross profit margin, net profit margin, break-even point, payback period, net present value, return on investment, and internal rate of return. In addition, qualitative data were analyzed using content analysis to interpret and draw conclusions.

The study found that pig farmer in Nakhon Si Thammarat Province had a total pig raising cost of 368,716.42 baht/year, consisting of fixed costs of 34,696.42 baht/year and variable costs of 334,020.00 baht/year. The income from pig raising was 449,520.00/year. The returns from pig raising were as follows: the gross profit margin was 24.48%, the net profit margin was 19.14%, the break-even point was 25 animals pigs or 140,000.00 baht, the payback period was 1 year, 8 months, and 21 days, the net present value was positive at 540,644.41 baht, the return on investment was 47.80%, and the internal rate of return was 64.34%.

Keywords: Costs, Returns, Pig Raising

บทนำ

สุกรเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ การเลี้ยงสุกรเป็นไปเพื่อการผลิตเนื้อซึ่งสุกรถือเป็นแหล่งโปรตีนที่ดีและมีคุณค่าทางโภชนาสูง โดยในปี 2564 การผลิตเนื้อสุกรของโลกมีปริมาณรวม 106.10 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ซึ่งมีปริมาณ 95.76 ล้านตัน ร้อยละ 10.81 เนื่องจากประเทศที่ได้รับความเสียหายจากการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (African Swine Fever: ASF) ในปีที่ผ่านมาได้ขยายการเลี้ยงสุกรพร้อมกับมีมาตรการควบคุมการระบาดของโรค ASF ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ, 2565)

สำหรับประเทศไทยการเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพสำคัญของเกษตรกรไทย เนื่องจากสุกรเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่ให้ผลผลิตเร็ว ให้เนื้อเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญของประชากรไทย และสามารถจำหน่ายได้ในตลาดภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง การผลิตสุกรของไทยในปี 2564 มีปริมาณการผลิตสุกร 18.58 ล้านตัว ลดลงจาก 19.91 ล้านตัว ของปี 2563 ร้อยละ 6.67 เนื่องจากภาวะโรคในสุกร และสถานการณ์น้ำท่วมในหลายพื้นที่ ทำให้ผลผลิตสุกรเสียหายและเกษตรกรเร่งขายผลผลิต ประกอบกับมาตรการปิดด่านชายแดนจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้เกษตรกรชะลอการเลี้ยงเพื่อลดความเสี่ยง ส่งผลให้ปริมาณการผลิตสุกรในภาพรวมลดลง ความต้องการบริโภคเนื้อสุกรของไทย ลดลงในอัตราร้อยละ 3.52 ต่อปี และในปี 2560-2564 ราคาที่เกษตรกรขายได้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 6.96 ต่อปี โดยราคาสุกรที่เกษตรกรขายได้ปี 2564 เฉลี่ย กิโลกรัมละ 72.71 บาท สูงขึ้นจากกิโลกรัมละ 71.87 บาท ของปี 2563 ร้อยละ 1.17 (สมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ, 2565) เนื่องจากผลผลิตสุกรที่เสียหายประกอบกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นจากภาวะวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ปรับตัวสูงขึ้นมาก ในขณะที่ความต้องการบริโภคยังคงทรงตัว กรมปศุสัตว์จึงมีนโยบายให้มีการขับเคลื่อนฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสมในสุกร (GFM) เพื่อยกระดับการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายเล็กและเกษตรกรรายย่อย ให้มีการจัดการที่มีระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งเป็นการลดปัญหาจากโรคระบาดและส่งเสริมให้สินค้าปศุสัตว์มีความปลอดภัย โดยระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม ซึ่งเกษตรกรสามารถปฏิบัติตามได้ง่าย ไม่ซับซ้อนและใช้ต้นทุนต่ำ สามารถป้องกันและลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาดที่อาจทำให้เกิดความสูญเสียที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดโรคระบาดได้ นอกจากนี้ กรมปศุสัตว์ได้วางมาตรการการส่งเสริมและฟื้นฟูการเลี้ยงสุกรที่ได้รับผลกระทบจากโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (ASF) โดยในเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายเล็กและรายย่อยนั้น ในระยะแรกเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศได้ให้คำแนะนำและสำรวจความต้องการการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรภายใต้มาตรการประเมินความเสี่ยง และเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ดี ที่ถูกต้องและความพร้อมในการเลี้ยงสุกรใหม่ภายใต้ระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยมีมาตรการส่งเสริม สนับสนุน ปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกร พร้อมเร่งผลักดันและส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในการเลี้ยงสัตว์และการจัดการที่ถูกต้อง เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาความต้องการบริโภคเนื้อสุกรในช่วงเทศกาลปลายปี รวมถึงปริมาณเนื้อสุกรมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด จากปัญหาโรคระบาดในสุกร ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น ทั้งต้นทุนค่าขนส่งที่เพิ่มขึ้นตามราคาน้ำมัน ต้นทุนค่าอาหารสัตว์ที่ปรับตัวสูงขึ้น รวมถึงต้นทุนในการควบคุมและป้องกันโรคระบาดในฟาร์ม ตลอดจนจำนวนของเกษตรกรเลี้ยงสุกรรายย่อยที่ลดลง ส่งผลให้ผู้ประกอบการขายปลีกเนื้อสุกรและผู้ประกอบร้านอาหารหลายรายทยอยปรับเพิ่มราคา (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) เมื่อมีการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงสุกรเพิ่มขึ้นและมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ข้อมูลรายได้ ต้นทุน และผลตอบแทนของการเลี้ยงสุกร รวมทั้งปัญหาและ

อุปสรรคต่าง ๆ ในการเลี้ยงสุกรจึงเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงสุกรต่อไป นอกจากนี้ยังสามารถนำมาใช้ในการวางแผน เพื่อพิจารณาแก้ไขสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตตลอดจนการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของการผลิตสุกร เพื่อให้มีต้นทุนการผลิตลดลง และมีผลตอบแทนที่สามารถทำให้เกษตรกรสามารถคงอยู่ได้ในอาชีพ ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิตผลตอบแทนในการผลิตสุกรของเกษตรกรนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เราทราบถึงศักยภาพในการแข่งขัน เพื่อให้สามารถแก้ไขจุดบกพร่องที่เกิดขึ้นจากระบบการผลิต และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้มากขึ้น ซึ่งถ้าเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรไม่ทราบข้อมูลส่วนดังกล่าวนี้ การพัฒนาระบบการเลี้ยงให้มีประสิทธิภาพอาจเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีจำนวนเกษตรกรเลี้ยงสุกรมากที่สุดในภาคใต้ แต่กลับมีจำนวนสุกรที่เลี้ยงน้อยกว่าจังหวัดพัทลุง (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) เพื่อให้ทราบถึงต้นทุน ผลตอบแทน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคจากการเลี้ยงสุกร และเพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประเมินสถานการณ์ การวางแผน และส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถเลี้ยงสุกรได้อย่างเหมาะสม และเอื้ออำนวยต่อการผลิตเนื้อสุกรที่มีคุณภาพและศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป เพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการภายในประเทศ และเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของเกษตรกรเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลี้ยงสุกรต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนจากการเลี้ยงสุกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสุกร

สุกรมีต้นกำเนิดมาจากสุกรป่ายุโรป มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Sus scrofa* และสุกรที่พบในแถบเอเชียชาติแรกที้นำมาเลี้ยงคือ จีน สำหรับประเทศไทยเริ่มเลี้ยงโดยชาวจีนที่อยู๋ในไทย โดยเลี้ยงเพื่อเป็นอาหารและอาชีพเสริม เป็นสุกรพันธุ์พื้นเมืองของชาวจีนและไทย ปัจจุบันการเลี้ยงสุกรในประเทศไทยได้มีการพัฒนาการด้านพันธุ์ อาหารสัตว์ การจัดการและการสุขาภิบาล จนทัดเทียมกับต่างประเทศ การเลี้ยงสุกรภายในประเทศแม้จะมีฟาร์มใหญ่ ๆ แต่ก็ยังมีเกษตรกรรายย่อยที่ทำการเลี้ยงสุกรตามหมู่บ้านอยู่เป็นจำนวนมาก เกษตรกรจำเป็นต้องได้รับความรู้ในด้านการเลี้ยงสุกรอย่างถูกต้อง เพื่อจะได้นำไปพัฒนาการเลี้ยงสุกรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2567)

1.1 การเลี้ยงสุกรในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการเลี้ยงสุกรมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยการเลี้ยงสุกรตามชนบทที่ห่างไกลตัวเมืองยังคงมีรูปแบบการเลี้ยงคล้ายคลึงกับการเลี้ยงในอดีต คือ ลักษณะการเลี้ยงเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยตามบ้าน อาหารที่ใช้เลี้ยงหาได้ตามครัวเรือน เช่น เศษอาหาร เศษผัก และหยวกกล้วย เป็นต้น นอกจากจะถูกเลี้ยงไว้เพื่อเป็นผู้ช่วยในการกำจัดเศษเหลือต่าง ๆ จากครัวเรือนแล้วสุกรยังถูกนำมาเป็นอาหารในโอกาสหรือเทศกาลสำคัญต่าง ๆ นอกจากการเลี้ยงแบบปล่อยอิสระแล้วในระยะขุนสุกรอาจมีการเลี้ยงแบบขังรวมภายในคอก คอกละประมาณ 5-6 ตัว ไปจนถึง 50-100 ตัว ปัจจุบันประเทศไทยมีการเลี้ยงสุกรอย่างแพร่หลายมากขึ้น โดยจำแนกตามลักษณะการเลี้ยงได้ 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ การเลี้ยงสุกรแบบพื้นบ้านหรือรายย่อย ซึ่งมีน้อยประมาณ 10-20 เปอร์เซ็นต์ของประเทศ และการเลี้ยงสุกรแบบการค้า คิดเป็น 80-90 เปอร์เซ็นต์ (วรรณพร ทะพิงค์แก, 2561)

1.2 พันธุ์สุกร

แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามการใช้ประโยชน์ คือ

- 1) ประเภทมัน เป็นสุกรรูปร่างตัวสั้น อ้วนกลม มีมันมาก สะโพกเล็ก โตช้า เช่น สุกรพันธุ์พื้นเมือง
- 2) ประเภทเนื้อ เป็นสุกรรูปร่างจะสั้นกว่าพันธุ์เบคอน ไหล่และสะโพกใหญ่เด่นชัด ลำตัวหนา และลึก ได้แก่ พันธุ์ดุริโอกเจอร์ซี่ เบอร์กเชียร์ แฮมเชียร์ เป็นต้น
- 3) ประเภทเบคอน เป็นสุกรรูปร่างใหญ่ ลำตัวยาว มีเนื้อมาก ไขมันน้อย ความหนาและความลึกของลำตัวน้อยกว่าประเภทเนื้อ ได้แก่ พันธุ์แลนด์เรซ ลาร์จไวท์ เป็นต้น (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2567)

1.3 ผลพลอยได้จากการเลี้ยงสุกร

เกิดจากแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากของเสียภายในฟาร์มสุกรอย่างเช่น มูลสุกร ซึ่งเป็นของเสียที่มีมากภายในฟาร์มสุกร หากกำจัดทิ้งก็เสียเปล่า ซึ่งของเสียภายในฟาร์มสามารถนำมาแปรรูปเป็นปุ๋ยเพื่อนำไปใช้บำรุงต้นไม้ พืชผลทางการเกษตรให้มีการเจริญเติบโต ซึ่งมูลสุกรสามารถนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มได้โดยนำมาตากแห้งแล้วจำหน่ายเป็นปุ๋ยทางดินได้เป็นอย่างดี (ศรัณย์ จิตบุญ และคณะ, 2563) สอดคล้องกับการศึกษาของธิดิยา คำนนท์ และคณะ (2566) พบว่า มีผลตอบแทนที่เป็นผลพลอยได้จากการเลี้ยงสุกร คือ การขายมูลสุกรแห้ง 2,550 บาท

2. แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2563) ได้ให้ความหมายของต้นทุนไว้ดังนี้ ต้นทุน (Cost) หมายถึง ทรัพยากรของกิจการที่สามารถกำหนดมูลค่าเป็นตัวเงิน ที่จะต้องสูญเสียไปตามวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์

หนึ่ง สอดคล้องกับ Horngren et al., (1999) กล่าวว่า ต้นทุน คือ ทรัพยากรที่ถูกใช้ไปหรือสละไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยทั่วไปวัดเป็นตัวเงิน

สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล (2550) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์ต้นทุนไว้ดังนี้

1. ต้นทุนการผลิต (Cost of production) สามารถจำแนกได้เป็นประเภทต่าง ๆ อย่างมากมายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์รายการพิจารณาในที่นี้จะกล่าวถึงการจำแนกต้นทุนการผลิต ออกเป็น 2 ลักษณะหลัก ๆ คือ ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร

1.1 ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร

1.1.1 ต้นทุนคงที่ (Fixed cost) เป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการผลิตที่เกิดจากการมีปัจจัยคงที่ในการผลิต และต้นทุนคงที่นี้จะเกิดขึ้นเสมอไม่ว่าปัจจัยดังกล่าวจะถูกใช้ไปหรือไม่ก็ตามจะต้องมีต้นทุนส่วนนี้เกิดขึ้นเสมอไม่ว่าจะผลิตมากผลิตน้อย ผู้ผลิตจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ในจำนวนที่คงที่เสมอ จะไม่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณการผลิต ต้นทุนคงที่ทั้งหมดหาได้จากการรวบรวมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของต้นทุนคงที่ทั้งหมดเข้าด้วยกัน

1.1.2 ต้นทุนผันแปร (Variable cost) เป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการผลิตที่อาจจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ผลิตเป็นสำคัญ ต้นทุนผันแปรจะเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต หากรวมค่าใช้จ่ายผันแปรในแต่ละรายการเข้าด้วยกันก็จะเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด

2. ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (Selling and administrative expenses) หมายถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต แบ่งออกเป็น 1) ค่าใช้จ่ายในการขาย ครอบคลุมค่าใช้จ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับการขายสินค้า เช่น ค่าขนส่งสุกรไปยังตลาด ค่าชั่งน้ำหนัก 2) ค่าใช้จ่ายในการบริหาร ครอบคลุมรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายบริหารและสนับสนุน เช่น เงินเดือนผู้บริหาร

3. แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทนจากการลงทุน

3.1 ความหมายของผลตอบแทน

ศิริภรณ์ โคตะมี และกฤษฎา ว่องไว (2567) กล่าวว่า ผลตอบแทน คือ รายได้หรือการเพิ่มขึ้นของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสเข้าหรือการเพิ่มค่าของสินทรัพย์หรือการลดลงของหนี้สิน

Brealey et al. (2011) กล่าวว่า ผลตอบแทน คือ กำไรหรือขาดทุนที่เกิดจากการลงทุนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยปกติจะคำนวณเป็นเปอร์เซ็นต์ของต้นทุนการลงทุน

3.2 ผลตอบแทนจากการผลิต จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถนำมาประเมินโครงการลงทุนโดยใช้ 7 วิธี ดังนี้

1) อัตรากำไรขั้นต้น (Gross profit margin ratio) คือ อัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการควบคุมต้นทุนการผลิตของกิจการและผลกำไรจากการขายสินค้าหรือบริการก่อนหักค่าใช้จ่ายอื่น ๆ จาก

การศึกษาของโสพิศพิไล ทองใส และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการผลิตและพัฒนาเศรษฐกิจพื้นบ้านสู่ความมั่นคงและยั่งยืน พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองมีอัตรากำไรขั้นต้น 53.04% และผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีอัตรากำไรขั้นต้น (109.62%)

2) อัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin ratio) คือ อัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการทำกำไรของกิจการ โดยเปรียบเทียบกำไรสุทธิต่อรายได้จากการขาย จากการศึกษาของธิดิยา คำนนท์ และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตลูกสุกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร จะมีกำไรสุทธิเท่ากับ 20,529.65 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.71 ของรายได้รวม

3) จุดคุ้มทุน (Break even point) พิธาน แสนภักดี และนฤพล อ่อนวิมล (2564) กล่าวว่า จุดคุ้มทุนคือจุดขายในรูปปริมาณหน่วยขายหรือราคาขายรวม ณ จุดที่ไม่เกิดกำไรหรือขาดทุน

4) ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period หรือ PB) หมายถึง ระยะเวลาที่การลงทุนนั้นใช้ไปในการลงทุน เพื่อให้กระแสเงินสดรับสุทธิที่ได้จากการลงทุนคุ้มค่างับต้นทุนที่ต้องลงทุนไป เป็นการคำนวณหาจุดคุ้มทุนของโครงการที่ทำโดยมีหน่วยวัดเป็นระยะเวลา จากการศึกษาของธิดิยา คำนนท์ และคณะ (2566) พบว่า กำลัการผลิตของแม่พันธุ์สุกร จำนวน 1 ตัว มีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 2.48 ปี และจिरายู หาญตระกูล และคณะ (2564) พบว่า มีระยะเวลาคืนทุนของการเลี้ยงสุกรขุน (หมูดำเชียงใหม่) มีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 1 ปี 6.78 เดือน

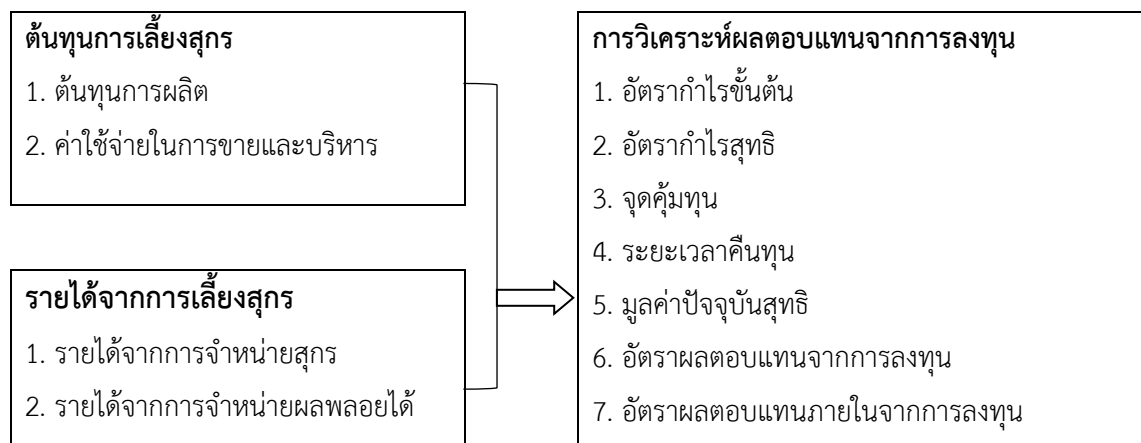
5) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value หรือ NPV) คือ ผลต่างของมูลค่าปัจจุบันของผลรวมกระแสเงินสดจ่ายสุทธิและกระแสเงินสดรับสุทธิ ใช้ NPV เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ ถ้า Present Value (PV) ของกระแสเงินสดรับสุทธิต่ำกว่า PV ของกระแสเงินสดจ่ายสุทธิ NPV จะมีค่ามากกว่า 0 และในทางตรงข้ามกัน NPV จะมีค่าติดลบ ในทางทฤษฎีแล้วนักลงทุนควรเลือกลงทุนในโครงการที่มีค่า NPV เป็นบวกและสูงที่สุดในตัวเลือกที่มีอยู่ ซึ่งจุดประสงค์ของการหา NPV คือเพื่อช่วยตัดสินใจถึงความเป็นไปได้ในการลงทุนจากมุมมองทางด้านการเงิน จากการศึกษาของจिरายู หาญตระกูล และคณะ (2564) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตลูกสุกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร พบว่า การวิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการลงทุนมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 926,400.55 บาท การศึกษาของ Szucs (2020) พบว่ามีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ 2.6 ล้านยูโร

6) อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Return On Investment (ROI) คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม เป็นดัชนีที่ใช้วัดศักยภาพของกิจการ ในการทำกำไรต่อการลงทุน ในสินทรัพย์รวม ผลลัพธ์ที่ออกมาจะต้องแปลงเป็น % (ทำกำไรได้กี่ % ต่อการลงทุน 100 บาทในสินทรัพย์) % ยิ่งสูงยิ่งดี ถ้าต่ำกว่ามาตรฐาน หรือค่าเฉลี่ยในอุตสาหกรรมกิจการสามารถ ที่จะเพิ่มได้ด้วยการเพิ่มกำไร ด้วยการลดค่าใช้จ่าย เพิ่มยอดขายให้สูงขึ้น

หรือขายสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ จากการศึกษาของณัฐวุฒิ ศรีวิศา และภัทรขวัญ พิลางาม (2564) พบว่า มีอัตราผลตอบแทนของโครงการเท่ากับร้อยละ 19.64 สรุปได้ว่ามีความเป็นไปได้ในการลงทุน

7) อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (Internal Rate of Return : IRR) ใช้วิเคราะห์การลงทุนที่เป็นที่นิยมเหมือนกับวิธีการหามูลค่าปัจจุบันสุทธิ มีหลักการพื้นฐานเดียวกันคือ เป็นการให้ความสำคัญกับค่าของเงินตามระยะเวลา ซึ่งนั่นแปลว่ากระแสเงินสดจำนวนเดียวกันที่เกิดขึ้น ณ เวลาต่างกันนั้น ย่อมมีค่าที่ไม่เท่ากัน จากการศึกษาของจิรายุ หาญตระกูล และคณะ (2564) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตลูกสุกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร พบว่า มีอัตราส่วนผลตอบแทนภายในโครงการเท่ากับ 58.99% การศึกษาของ Szucs (2020) พบว่า มีอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) 8.5%

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ จำนวน 6,281 ราย (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์, 2563) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 376 ราย จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนแต่ละอำเภอ และคัดเลือกแบบเจาะจงจากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา และมีการเลี้ยงสุกรต่อเนื่อง มีข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนครบถ้วนสำหรับการเลี้ยงที่ศึกษาตามสัดส่วนแต่ละอำเภอ โดยผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญคือ เจ้าของกิจการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกร เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสมาชิกในครัวเรือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของการจัดการเลี้ยงสุกร เช่น ขนาดโรงเรือน จำนวนสุกรที่เลี้ยง ประสบการณ์ในการเลี้ยงสุกร ระยะเวลาการเลี้ยงเฉลี่ยต่อรุ่น และแรงงานในการเลี้ยงสุกร

ส่วนที่ 3 ต้นทุนจากการเลี้ยงสุกร ได้แก่ เงินลงทุนเริ่มแรก และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

ส่วนที่ 4 ผลตอบแทนของการเลี้ยงสุกร ได้แก่ รายได้จากการจำหน่ายสุกร รายได้จากการจำหน่ายมูลสุกร และรายได้จากการจำหน่ายกระสอบอาหาร

ส่วนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ตรวจสอบคุณภาพโดยการนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบประเมินค่าโดยใช้สูตรการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence index : IOC) เพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ ซึ่งผลการทดสอบแบบสัมภาษณ์ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในระดับที่ยอมรับได้ (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, 2567)

การรับรองจริยธรรมการวิจัย/การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้นำเสนอโครงการวิจัยและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเสนอต่อสถาบันวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เพื่อขอใบรับรองการทำวิจัยในมนุษย์ตามเลขที่เอกสารรับรอง IRB.2566.141/03 และขออนุญาตเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารและรายงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนและองค์ความรู้เกี่ยวกับสุกร จากรายงานการวิจัย บทความวิจัย ภาคนิพนธ์ สารนิพนธ์ วารสาร และเอกสารวิชาการต่าง ๆ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมกับเจ้าของกิจการ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 376 คน โดยในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ประสานผ่านผู้นำชุมชนในการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาการสัมภาษณ์แต่ละครั้งประมาณ 30-50 นาทีต่อคน ขึ้นอยู่กับประเด็นและผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหลัก เพื่อให้ทราบถึงต้นทุน ผลตอบแทน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนเลี้ยงสุกร พร้อมทั้งกล่าวขอบคุณในความร่วมมือ

และขออนุญาตเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในโอกาสต่อไปในกรณีที่มีประเด็นปัญหาหรือข้อสงสัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม 2566

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกร และข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ โดยนำข้อมูลมาคำนวณต้นทุนการเลี้ยงสุกร รายได้จากการเลี้ยงสุกร และใช้เครื่องมือทางการเงินประเมินโครงการ 7 วิธี ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ จุดคุ้มทุน ระยะเวลาคืนทุน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน และอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน

2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data analysis) โดยการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูล (Content analysis) จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็นที่เก็บรวบรวมมาได้ ได้แก่ วิธีการเลี้ยงสุกร การจัดการต้นทุน ผลตอบแทน และปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรรวมถึงวิธีการแก้ไขปัญหา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร

1. ข้อมูลทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 51 - 60 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพหลักทำไร่ทำสวน อาชีพรองทำฟาร์มเลี้ยงสุกร มีรายได้มากกว่า 500,000 บาทต่อปี มีที่ดินสำหรับเลี้ยงสุกรเป็นของตนเอง และมีแหล่งเงินทุนของตนเองในการเลี้ยงสุกร กรณีกู้เงินส่วนใหญ่จะมีแหล่งเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.)

2. ข้อมูลทั่วไปของการจัดการเลี้ยงสุกร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนสุกรที่เลี้ยง 1-50 ตัว มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสุกร 6-10 ปี เหตุผลที่เลือกเลี้ยงสุกรเพราะรายได้ดี มีความรู้ด้านการเลี้ยงสุกรมาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกร การเลี้ยงสุกรจะมีลูกพันธุ์สุกรมาจากในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขนาด 21-25 กิโลกรัม สายพันธุ์ลาร์จไวท์ โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงสุกรเป็นแบบเพิงหมาแหงน พื้นคอนกรีต การให้น้ำสุกรจะใช้จุกน้ำอัตโนมัติและการให้อาหารสุกรส่วนใหญ่จะใช้อาหารเม็ด การทำความสะอาดคอกจะทำ วันละ 1 ครั้ง มีการกำจัดกลิ่นและมีวิธีการป้องกันกำจัดกลิ่นโดยการให้สารจุลินทรีย์ และการขายสุกรส่วนใหญ่จะขายให้กับพ่อค้าในท้องถิ่น

3. ข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทน สามารถนำมาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนเลี้ยงสุกรได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ต้นทุนการลงทุนเลี้ยงสุกรเฉลี่ยของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (จำนวนสุกรเฉลี่ย 80 ตัว/ปี)

รายการ	ต้นทุน (บาท)	ต้นทุน (บาท/ตัว)	ร้อยละ
ต้นทุนคงที่ :			
ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและอุปกรณ์	10,696.42	133.71	2.90
ดอกเบี้ยเงินลงทุนเริ่มแรก	24,000.00	300.00	6.51
รวมต้นทุนคงที่	34,696.42	433.71	9.41
ต้นทุนผันแปร :			
ค่าพันธุ์สุกร	96,000.00	1,200.00	26.04
ค่าอาหาร	156,000.00	1,950.00	42.31
ค่าวัคซีนป้องกันโรค	3,840.00	48.00	1.04
ค่ายาและวิตามิน	5,200.00	65.00	1.41
ค่าเวชภัณฑ์	5,100.00	63.75	1.38
ค่าแรงงาน	36,000.00	450.00	9.76
ค่าวัสดุอุปกรณ์	9,600.00	120.00	2.60
ค่าไฟฟ้า	6,000.00	75.00	1.63
ค่าน้ำประปา	3,000.00	37.50	0.81
ค่าโทรศัพท์	1,800.00	22.50	0.49
ค่าแก๊ส	7,480.00	93.50	2.03
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	4,000.00	50.00	1.08
รวมต้นทุนผันแปร	334,020.00	4,175.25	90.59
รวมต้นทุนการผลิตทั้งหมด	368,716.42	4,608.96	100.00
(สุกร 1 ตัว น้ำหนักเฉลี่ย 80 กิโลกรัม)			
	ต้นทุน (บาท)	ต้นทุน/กก.	ร้อยละ
ต้นทุนคงที่ (บาท/กก.)	433.71	5.42	9.41
ต้นทุนผันแปร (บาท/กก.)	4,175.25	38.69	90.59
ต้นทุนทั้งหมด (บาท/กก.)	4,608.96	44.11	100.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์และคำนวณ

จากตารางที่ 1 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรมีต้นทุนการผลิตทั้งหมดในการลงทุนเลี้ยงสุกรเฉลี่ย จำนวน 4,608.96 บาทต่อตัว ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่เฉลี่ย จำนวน 433.71 บาทต่อตัว และต้นทุนผันแปรเฉลี่ย จำนวน 4,175.25 บาทต่อตัว

ตารางที่ 2 แสดงรายได้จากการเลี้ยงสุกรเฉลี่ยของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (จำนวนสุกรเฉลี่ย 80 ตัว/ปี)

รายการ	จำนวนเงิน
1. รายได้จากการจำหน่ายสุกร	448,000.00
2. รายได้จากการจำหน่ายมูลสุกร	1,140.00
3. รายได้จากการจำหน่ายกระสอบอาหาร	380.00
รวม	449,520.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์และคำนวณ (ราคาสุกรเฉลี่ยช่วงเดือน พ.ค. - ต.ค. 66 = 70 บาท)

จากตารางที่ 2 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรมีรายได้จากการเลี้ยงสุกรรวม จำนวน 449,520.00 บาท/ปี ประกอบด้วย รายได้จากการจำหน่ายสุกร จำนวน 448,000.00 บาท/ปี รายได้จากการจำหน่ายมูลสุกร จำนวน 1,140.00 บาท/ปี และรายได้จากการจำหน่ายกระสอบอาหาร จำนวน 380.00 บาท/ปี

ตารางที่ 3 แสดงผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรเฉลี่ยของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (จำนวนสุกรเฉลี่ย 80 ตัว/ปี)

รายการ	
1. อัตรากำไรขั้นต้น	24.48%
2. อัตรากำไรสุทธิ	19.14%
3. จุดคุ้มทุน (หน่วย)	25 ตัว
4. จุดคุ้มทุน (บาท)	140,000.00
5. ระยะเวลาคืนทุน	1 ปี 8 เดือน 21 วัน
6. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (อัตราส่วนลดในการคำนวณร้อยละ 7.00)	540,644.41 บาท
7. อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI)	47.80
8. อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน	64.34%

ที่มา : จากการสัมภาษณ์และคำนวณ

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร โดยใช้เครื่องมือประเมินโครงการ 8 วิธี พบว่า มีอัตรากำไรขั้นต้นเท่ากับ 24.48% อัตรากำไรสุทธิเท่ากับ 19.14% จุดคุ้มทุนจำนวน 25 ตัว หรือ 140,000.00 บาท ระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 8 เดือน 21 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นบวก จำนวน 540,644.41 บาท อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ 47.80 และอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุนเท่ากับ 64.34%

4. วิธีการเลี้ยงสุกร การจัดการต้นทุน ผลตอบแทน และปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกร รวมถึงวิธีการแก้ไขปัญหา พบว่า เกษตรกรมีวิธีการเลี้ยงสุกรจากการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นพื้นฐานและมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งมีการเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยส่วนใหญ่จะเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมเนื่องจากประสบปัญหาสินค้าเกษตรทั้งยางพาราและปาล์มน้ำมันมีราคาผลผลิตค่อนข้างต่ำ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลงไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

ต้นทุนการเลี้ยงสุกรมากที่สุด คือ ต้นทุนผันแปร คิดเป็นร้อยละ 90.59 คิดเป็นต้นทุนค่าอาหารร้อยละ 42.31 และต้นทุนค่าพันธุ์สุกร ร้อยละ 26.04 จากการเก็บข้อมูล พบว่า เกษตรกรบางรายจะมีการปรับเปลี่ยนอาหารหรือจัดหาวัตถุดิบมาผสมอาหารเองเพื่อให้ประหยัดต้นทุนลง ซึ่งการปรับเปลี่ยนอาหารดังกล่าว เกษตรกรจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจความต้องการสารอาหารในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อการเจริญเติบโต และสุขภาพที่ดีของสุกร เนื่องจากความต้องการสารอาหารของสุกรมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับช่วงอายุและน้ำหนักของสุกร หากขาดความรู้จะส่งผลให้เกิดปัญหาการเจริญเติบโตของสุกรได้

ผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกร พบว่า ระหว่างเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม 2566 ราคาสุกรเฉลี่ย 70 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งสอดคล้องกับราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มของสมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติช่วงเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม 2566 มีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 69.61 บาท โดยจะจำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าในท้องถิ่น จำหน่ายมูลสุกรให้กับสมาชิกในชุมชนหรือเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อนำไปเป็นปุ๋ยทางการเกษตร ราคาในการรับซื้อสุกรพ่อค้าผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดโดยอ้างอิงราคากับสมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ โดยพ่อค้าจะมารับซื้อหน้าฟาร์มและรับผิดชอบในการขนย้ายสุกรด้วยตนเองทำให้ไม่มีค่าใช้จ่ายในการขายผลผลิต

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรจะมีปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร ด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านราคาอาหารสุกร เช่น ราคาอาหารสูงขึ้น เมื่อราคาอาหารสุกรมีราคาสูงขึ้นจะทำให้ผู้เลี้ยงสุกรมีต้นทุนในการเลี้ยงสุกรเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย 2) ด้านโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงสุกร 3) ด้านการเลี้ยงการจัดการสุกร การสุขาภิบาลและการป้องกันโรค เช่น โรคสุกร 4) ด้านกลิ่นจากมูลสุกรไปรบกวนชุมชนที่อยู่ใกล้ฟาร์ม 5) ด้านราคาลูกพันธุ์สุกร และคุณภาพลูกพันธุ์ เช่น ลูกสุกรโตช้า 6) ด้านแรงงานสำหรับฟาร์ม เช่น คนงานไม่พอ และ 7) ด้านคุณภาพวัคซีนและเวชภัณฑ์ เช่น ยารักษาโรค

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนจากการเลี้ยงสุกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ต้นทุนการลงทุนเลี้ยงสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (จำนวนสุกรเฉลี่ย 80 ตัว/ปี) พบว่า มีต้นทุนการเลี้ยงสุกรเฉลี่ย จำนวน 4,608.96 บาทต่อตัว ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่เฉลี่ย จำนวน 433.71

บาทต่อตัวหรือคิดเป็นร้อยละ 9.41 และต้นทุนผันแปรเฉลี่ย จำนวน 4,175.25 บาทต่อตัว หรือคิดเป็นร้อยละ 90.59 โดยมีต้นทุนค่าอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.31 ทั้งนี้เนื่องมาจากราคาอาหารสุกรมีการปรับราคาสูงขึ้นตามราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาหลักในการเลี้ยงสุกร สอดคล้องกับการศึกษาของธิตติยา คำนนท์ และคณะ (2566) พบว่ามีต้นทุนการเลี้ยงสุกรแม่พันธุ์เพื่อจำหน่ายลูก 1 ตัว/ปี เท่ากับ 23,420.35 บาท ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 18,419.49 บาท และต้นทุนคงที่ 5,000.86 บาท ซึ่งมีต้นทุนผันแปรมากกว่าต้นทุนคงที่เช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของศรีณย์ จิตบุญ และคณะ (2563) พบว่า ปัญหาที่ฟาร์มสุกรต้องเผชิญอยู่บ่อยครั้งในการเลี้ยงสุกรฟาร์ม คือ ราคาสุกรลดต่ำลงแต่ราคาอาหารไม่ลดราคาลงด้วย

2. ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (จำนวนสุกรเฉลี่ย 80 ตัว/ปี) พบว่า มีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 70 บาท มีรายได้จากการเลี้ยงสุกรจำนวน 448,000.00 บาท/ปี หรือคิดเป็น 5,600 บาท/ตัว อัตรากำไรขั้นต้นจากการเลี้ยงสุกรเท่ากับ 24.48% อัตรากำไรสุทธิจากการเลี้ยงสุกรเท่ากับ 19.14% จุดคุ้มทุนจากการเลี้ยงสุกร เท่ากับ 25 ตัว หรือ 140,000 บาท มีระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 1 ปี 8 เดือน 21 วัน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นบวก จำนวน 540,644.41 บาท อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) เท่ากับ 47.80% อัตราผลตอบแทนภายใน 64.34% สอดคล้องกับราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มของสมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติช่วงเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม 2566 มีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 69.61 บาท สอดคล้องกับการศึกษาของธิตติยา คำนนท์ และคณะ (2566) พบว่า มีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 2.48 ปี แสดงให้เห็นถึงการลงทุนมีระยะเวลาคืนทุนได้เร็ว และสอดคล้องกับการศึกษาของจิรายุ หาญตระกูล และคณะ (2564) พบว่า โครงการมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 926,400.55 บาท อัตราส่วนผลตอบแทนภายในโครงการเท่ากับ 58.99% และมีระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 6.78 เดือน และสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐวุฒิ ศรีวิชา และภัทรขวัญ พิลางาม (2564) พบว่า มีระยะเวลาคืนทุน 4 ปี 2 เดือน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการเท่ากับ 11,762,264.99 บาท มีอัตราผลตอบแทนของโครงการเท่ากับร้อยละ 19.64 มีความเป็นไปได้ในการลงทุน และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Szucs (2020) พบว่า มีรายได้สุทธิของฟาร์มอยู่ที่ประมาณ 734,000 ยูโร หรือ 232 ยูโรต่อแม่สุกรหนึ่งตัว มีระยะเวลาคืนทุน 8 ปี มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ 2.6 ล้านยูโร และอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) 8.5% เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาในอดีตพบว่า มีผลการศึกษาสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน และเมื่อพิจารณาการประเมินโครงการลงทุนทั้ง 7 วิธี พบว่ามีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ อัตรากำไรขั้นต้นจะสูงกว่าอัตรากำไรสุทธิเนื่องจากกำไรสุทธิจะหักต้นทุนทางการเงินเพิ่ม และเมื่อกำไรขั้นต้นสูงจุดคุ้มทุนจะอยู่ต่ำและคืนทุนได้เร็ว ซึ่งจุดคุ้มทุนกับระยะเวลาคืนทุนเป็นตัวชี้วัดความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง โดยจุดคุ้มทุนเป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณรายได้และต้นทุน ส่วนระยะเวลาคืนทุนเป็นตัวชี้วัดเวลาที่ต้องใช้ในการคืนทุนโดยระยะเวลาคืนทุนสั้นมักมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิสูง เพราะกระแสเงินสดเข้ามาเร็วส่งผลต่อมูลค่าปัจจุบัน และถ้ากำไรสุทธิสูงก็จะส่งผลให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิมักเป็นบวก อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูง และอัตรา

ผลตอบแทนภายในจากการลงทุนสูงเช่นกัน สรุปได้ว่ามีความเป็นไปได้ในการลงทุน แต่ควรพิจารณาถึงความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจและต้นทุนที่จะส่งผลกระทบต่อรายได้ของกิจการด้วย

3. ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรจะมีปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร ได้แก่ 1) ด้านราคาอาหารสุกร เช่น ราคาอาหารสูงขึ้น เนื่องจากอาหารสุกรเป็นต้นทุนที่มีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 42.31 เมื่อราคาอาหารสุกรมีราคาสูงขึ้นจะทำให้ผู้เลี้ยงสุกรมีต้นทุนในการเลี้ยงสุกรเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย 2) ด้านโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงสุกรที่ไม่เหมาะสมส่งผลการเจริญเติบโตของสุกร 3) ด้านการเลี้ยงการจัดการสุกร การสุขาภิบาลและการป้องกันโรค เช่น โรคสุกรที่เกิดจากการติดเชื้อจะทำให้สุกรตายเป็นจำนวนมาก สร้างความเสียหายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรได้เป็นอย่างมาก 4) ด้านกลิ่นจากมูลสุกรไปรบกวนชุมชนที่อยู่ใกล้ฟาร์ม เช่น ในช่วงฤดูฝนเสี่ยงต่อการโดนร้องเรียนจากชุมชน และอาจก่อให้เกิดโรคกับสุกรได้ 5) ด้านราคาลูกพันธุ์สุกร และคุณภาพลูกพันธุ์ เช่น ลูกสุกรโตช้า ผลผลิตไม่เป็นที่ต้องการของตลาด รวมถึงส่งผลให้ต้นทุนการเลี้ยงสุกรเพิ่มขึ้นเนื่องจากสุกรเติบโตช้า 6) ด้านแรงงานสำหรับฟาร์ม เช่น คนงานไม่พอทำให้จำนวนแรงงานที่เลี้ยงสุกรไม่สอดคล้องกับปริมาณงานส่งผลให้การดูแลสุกรไม่ทั่วถึง และ 7) ด้านคุณภาพวัคซีนและเวชภัณฑ์ เช่น ยารักษาโรคคุณภาพต่ำเมื่อนำมาใช้ในการรักษาสุกรจะทำให้สุกรไม่หายจากอาการป่วยเรื้อรัง หรือก่อให้เกิดโรคอันไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของณิกมล อัครพันธุ์นิมิต และอัครวรรณ์ แสงวิภาค (2566) พบว่า 1) ความผันผวนของราคาอาหารหรือวัตถุดิบมีความเสี่ยงที่สำคัญระดับมากที่สุดเนื่องจากหากราคาอาหารสูงทำให้ผู้เลี้ยงสุกรมีต้นทุนในการเลี้ยงสุกรสูงขึ้น ทำให้ผู้เลี้ยงสุกรต้องมีการจัดหาอาหารหรือวัตถุดิบคุณภาพต่ำ ราคาต่ำ เพื่อลดต้นทุนในการเลี้ยงสุกร อาจทำให้สุกรมีอาการป่วย และเติบโตช้า 2) โรงเรือนของสุกร การถ่ายเทของอากาศภายในโรงเรือนมีผลการเจริญเติบโตของสุกร หากการถ่ายเทของอากาศไม่ดีจะทำให้สุกรร้อน อาจเกิดภาวะเครียด และจะป่วยง่าย 3) การป้องกันการติดเชื้อ การฆ่าเชื้ออุปกรณ์ทุกชนิดก่อนนำเข้าฟาร์มจะช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดโรคระบาดต่าง ๆ ได้ 4) การจัดการกลิ่นของมูลสุกรที่ไม่ดี หรือไม่มีการจัดการกลิ่นมูลสุกรที่มีประสิทธิภาพจะทำให้ภายในฟาร์มมีกลิ่นมูลสุกรมากเกินไป ส่งผลทำให้สุกรมีอาการป่วยโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ เจริญเติบโตช้า ไม่กินอาหาร 5) สายพันธุ์สุกรที่ไม่ดีตั้งแต่ต้นจะทำให้สุกรป่วยง่าย ไม่ทนทานต่อโรค เจริญเติบโตช้า 6) ด้านแรงงานพบว่า การเลี้ยงสุกรมีขั้นตอนการเลี้ยงที่ละเอียดอ่อนเป็นอย่างมากทุก ๆ ขั้นตอนจะต้องมีการดูแลเอาใจใส่ซึ่งแรงงานภาคเกษตรหายากส่งผลให้การดูแลไม่ทั่วถึงได้ 7) คุณภาพยา และเวชภัณฑ์ของสุกรมีความสำคัญระดับมากที่สุดเนื่องจากเวชภัณฑ์ของสุกรที่ไม่มีการขึ้นทะเบียนรับรอง เพราะมีราคาถูก ประสิทธิภาพในการรักษาต่ำ ส่งผลให้มีระยะเวลาในการเลี้ยงสุกรเพิ่มขึ้น ต้นทุนการเลี้ยงสูงขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการเลี้ยงสุกรรวม 368,716.42 บาท/ปี ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ 34,696.42 บาท/ปี และต้นทุนผันแปร 334,020.00 บาท/ปี มีรายได้จากการเลี้ยงสุกรรวม 449,520.00 บาท/ปี ประกอบด้วย รายได้จากการจำหน่ายสุกร 448,000.00 บาท/ปี รายได้จากการจำหน่ายมูลสุกร 1,140.00 บาท/ปี และรายได้จากการจำหน่ายกระสอบอาหาร 380.00 บาท/ปี ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกร โดยใช้เครื่องมือประเมินโครงการ 7 วิธี พบว่า มีอัตรากำไรขั้นต้น 24.48% อัตรากำไรสุทธิ 19.14% จุดคุ้มทุน จำนวน 25 ตัว หรือ 140,000.00 บาท ระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 8 เดือน 21 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นบวก จำนวน 540,644.41 บาท อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ 47.80% และอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุนเท่ากับ 64.34%

ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนโดยใช้เครื่องมือประเมินโครงการ 7 วิธี พบว่า การเลี้ยงสุกรเป็นทางเลือกที่ดีในการประกอบอาชีพของเกษตรกรเนื่องจากมีผลตอบแทนที่ดี มีอัตรากำไรขั้นต้นไม่ต่ำกว่า 20% ถือว่ามีกำไรพอเหมาะมีความคุ้มค่าต่ออาหารและต้นทุนในการเลี้ยง อัตรากำไรสุทธิมากกว่า 15% ถือว่าปลอดภัยนำลงทุนไม่เสี่ยงต่อโรคหรือราคาสุกรตก จุดคุ้มทุนต่ำเพียง 25 ตัวเมื่อเทียบกับปริมาณการเลี้ยงเฉลี่ย 80 ตัว มีระยะเวลาคืนทุนได้เร็วลดความเสี่ยงกรณีราคาสุกรตก มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการลงทุนเป็นบวก มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนมากกว่า 25% และมีอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุนมากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนกับผลตอบแทนที่ได้รับแล้วมีความคุ้มค่าเหมาะสมกับการเลือกลงทุน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงสุกรเป็นองค์ความรู้ที่สามารถช่วยให้เกษตรกรวางแผนการลงทุนเลี้ยงสุกรได้อย่างเหมาะสม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้มากขึ้น
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปวางแผนในการส่งเสริมและช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งต่อไปสามารถขยายขนาดการศึกษาเป็นระดับภาคหรือพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายพื้นที่และได้ข้อมูลที่ละเอียดมากยิ่งขึ้น
2. การศึกษาครั้งต่อไปสามารถศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนที่ละเอียดยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2567, 25 พฤษภาคม). การเลี้ยงสุกร. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. <https://moopakchong.org/knowledge/pig-farming.html#pigfarming>
- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565, 18 มกราคม). แนวทางการเลี้ยงสุกรในระบบ GFM และการฟื้นฟูการเลี้ยงหลังโรค ASF. <https://www.dld.go.th>
- จิรายุ หาญตระกูล, ปณณวัฒน์ วังอนุสรณ์ และประภาพร กิจดำรงธรรม. (2564). การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ของการเลี้ยงสุกรขุน (หมูดำเชียงใหม่) จังหวัดเชียงใหม่ (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ณัฐภูมิ ศรีวิชา และภัทรขวัญ พิลางม. (2564). การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกร ในอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. *Journal of Modern Learning Development*, 6(3), 118-131.
- ณิชกมล อัสวพันธุ์นิมิต และอัครวรรณ แสงวิภาค. (2566). ปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญในการเลี้ยงสุกรให้ประสบความสำเร็จของธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในจังหวัดชลบุรี. *วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี (Online)*, 9(3), 118-140. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ISCJ/article/view/267136>
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). การวิจัยและวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 18). เอสอาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ธิดิยา คำนนท์, สุริรัตน์ เสนาเลิศ และพอนศิริกาญจน์ แสงวันทอง. (2566). ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตลูกสุกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, 6(2), 161-170.
- พิธาน แสงภักดี และนฤพล อ่อนวิมล. (2564). ต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกร อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 7(1), 12-23.
- วรรณพร ทะพิงค์แก. (2561). *การผลิตสุกร (PIG PRODUCTION)* (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรัณย์ จิตบุญ, จิตติมา ดำรงวัฒนธม เดโช แชน้ำแก้ว และอุดมศักดิ์ เดโชชัย. (2563). การเลี้ยงสุกรฟาร์มเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางการเกษตร กรณีศึกษา พรเทพฟาร์ม หมู่ที่ 5 ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 3(1), 43-56.
- ศิริภรณ์ โคตะมี และกฤษฎา ว่องไว. (2567). การผลิตและการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนการเลี้ยงปลากระพงขาวในพื้นที่น้ำเค็ม เกล็ดสินเธาว์ กรณีศึกษา: ฟาร์มฮังปลากระพง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารเกษตรพระวรุณ*, 21(2), 176-186.

- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์. (2563). ข้อมูลเกษตรกร. <https://ict.dld.go.th/webnew/index.php/th>
- สมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ. (2565, 31 มีนาคม). สถานการณ์สินค้าสุกรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2565. *วารสารสุกร*, (99), 14-21. <https://online.anyflip.com/jnjrz/sixp/mobile/>
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *คู่มือการปฏิบัติงาน เรื่อง การสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา*. <https://nidtep.moe.go.th/20240605-1/>
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2563). *การบัญชีต้นทุน*. แมคกรอ-ฮิล.
- สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล. (2550). *เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชาวิจัยทางธุรกิจเกษตร*. หลักสูตรปริญญาโท สาขาการจัดการธุรกิจเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โสพิศพิไล ทองใส, พชร พระสงฆ์, อรัญญา จินาชาญ และเกียรติขจร ไชยรัตน์. (2567). ศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการผลิตและพัฒนาเศรษฐกิจพื้นบ้านสู่ความมั่นคงและยั่งยืน. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(1), 140-159.
- Brealey, R. A., Myers, S. C., & Allen, F. (2011). *Principles of corporate finance* (10th ed.). McGraw-Hill/Irwin.
- Horngren, C. T., Datar, S. M., & Foster, G. (1999). *Cost accounting: A managerial emphasis* (10th ed.). Prentice Hall.
- Szucs, I. (2020). Investment analysis of a piglet producer farm - a Hungarian case study. *Applied Studies in Agribusiness and Commerce*, 14(4), 145-154.

การพัฒนาความท้าทายนักศึกษาครูพลศึกษาตามทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 Developing Challenges for Physical Education Student Teachers Based on 21st Century Skills and Competencies

ณัฏฐกร คงชีวกุล^{1*} จารุวัฒน์ สองเมือง¹ อภิรักษ์ โต๊ะตาหยง¹ นพดล นิมสุวรรณ²

Chatsakorn Kongcheewasakul^{1*}, Jaruwat Songmuang¹, Aphirak Totahtayong¹, Nopadol Nimsuwan²

(Received: July 31, 2025; Revised: August 24, 2025; Accepted: October 16, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาที่มีทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา 2) ศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ตามทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน ความรู้ทางวิชาการ การเป็นโค้ชกีฬา การใช้เทคโนโลยี การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่น การขาดแคลนทรัพยากร อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ไม่เพียงพอและความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคมที่รวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผลการศึกษาด้านสมรรถนะของนักศึกษา พบว่า จำเป็นต้องมีการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน ความรู้ทางวิชาการ การเป็นโค้ชกีฬา การใช้เทคโนโลยี การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่น ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการออกแบบการเรียนรู้ การประเมินผล และทักษะบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อรองรับการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล และ 3) แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษานั้นเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน ความรู้ทางวิชาการ การเป็นโค้ชกีฬา การใช้เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ การบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ทันสมัย การสอนเชิงปฏิบัติการ และการสร้างความร่วมมือกับภาคีภายนอก เช่น โรงเรียน ชุมชน และองค์กรกีฬา เพื่อเสริมสร้างทักษะและสมรรถนะ

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

¹Faculty of Education, Fatoni University

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

*Corresponding author. E-mail: chatsakorn.k@yru.ac.th

ที่สอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 การวิจัยนี้มีความสำคัญต่อการวางแผนและพัฒนาการผลิตครูพลศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาและสังคมในอนาคต

คำสำคัญ: ความท้าทาย การพัฒนาครูพลศึกษา ทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21

Abstract

This study on the challenges in producing physical education student teachers with 21st-century skills and competencies aimed to: 1) examine the problems and obstacles in producing physical education student teachers, 2) investigate the competencies of physical education student teachers in the 21st century, and 3) explore the guidelines for developing physical education student teachers based on effective skills and competencies. Content analysis was employed to collect and analyze data from relevant academic sources.

The results of the study revealed that: 1) The main problems and obstacles in producing physical education student teachers include learning management, teaching, academic knowledge, sports coaching, technology use, teamwork, creativity, integration of local identity, shortage of resources, insufficient teaching equipment, and the changes in technology and society, all of which affect effective teaching and learning. 2) The study of competencies showed that student teachers need to develop learning management, teaching, academic knowledge, sports coaching, technology use, teamwork, creativity, integration of local identity, technology skills, learning design skills, assessment, and classroom management skills to meet the demands of teaching in the digital age. 3) The guidelines for development emphasize improving learning management, teaching, academic knowledge, sports coaching, technology use, creativity, integration of modern local identities, practical teaching, and building partnerships with external partners such as schools, communities, and sports organizations, in order to strengthen skills and competencies relevant to the 21st century. This research is crucial for planning and developing the preparation of quality physical education teachers to support future educational and social development.

Keywords: Challenges, Physical Education Teacher Development, 21st Century Skills and Competencies

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยี ดิจิทัล และความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ระบบการศึกษาทั่วโลกต้องปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อเตรียมพลเมืองให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับยุคสมัย (Office of the Secretariat of the Education Council, 2017; Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), 2018) หนึ่งในภารกิจหลักของการศึกษาในยุคนี้คือ การพัฒนาครูผู้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัย และตอบโจทย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูพลศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของผู้เรียน ควบคู่ไปกับการส่งเสริมสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย (Office of the National Economic and Social Development Board, 2018) กระบวนการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาในปัจจุบันจึงเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ทั้งในเชิงบริบทของผู้เรียน เชิงนโยบาย และระบบฝึกอบรมครู ตัวอย่างเช่น บริบทที่เปลี่ยนแปลง ครูพลศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัย เน้นการผสมผสานเทคโนโลยีที่สร้างแรงจูงใจ เช่น การใช้แอปบันทึกผลการออกกำลังกาย วิดีโอวิเคราะห์ท่าทาง และเกมที่เคลื่อนไหว รวมทั้งใช้แนวทาง SDT และการสนับสนุนความเป็นอิสระเพื่อกระตุ้นความสนใจภายในของนักเรียน (Ibragimova et al., 2025) ซึ่งนักเรียนในยุคปัจจุบันมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีมากกว่าการเคลื่อนไหวร่างกาย ทำให้ครูพลศึกษาต้องพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจและสร้างแรงจูงใจใหม่ ๆ ขณะเดียวกันปัญหาด้านสุขภาพของเด็กไทย อาทิ ภาวะน้ำหนักเกิน การขาดกิจกรรมทางกาย และความเครียดสะสมก็ล้วนเป็นภารกิจที่ครูพลศึกษาต้องมีความรู้ ทักษะ และเจตคติในการเผชิญอย่างเหมาะสม (American Sport Education Program [ASEP], 2020)

จากมุมมองเชิงระบบ พบว่าหลายสถาบันการศึกษายังขาดทรัพยากรพื้นฐานสำหรับการสอนพลศึกษา เช่น สนามกีฬา อุปกรณ์ และงบประมาณสนับสนุน ส่งผลกระทบต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการพัฒนาทักษะของนักศึกษาครู (LaVoi et al, 2021) นอกจากนี้ภาพลักษณ์ของวิชาชีพครูพลศึกษาในบางบริบทยังครูพลศึกษาหลายท่านมีระดับแรงจูงใจในการสอนที่ไม่สูง และขาดทักษะการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ภาพลักษณ์และความน่าสนใจของวิชาชีพถูกลดค่าไป (Tulyakul & Khun inkeeree, 2019) ทั้งนี้ แนวโน้มความต้องการครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ได้รับการนิยามอย่างชัดเจนในรายงานของหลายประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ โดย Department for Education (DfE, 2023) ได้กำหนดคุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงประสงค์ว่า ต้องมีความรู้ในด้านพลศึกษา การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การประเมินผล ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การใช้เทคโนโลยี และการสร้างแรงบันดาลใจ ขณะที่มาตรฐานการศึกษาวิชาพลศึกษาของประเทศฟินแลนด์ ได้เน้นความสำคัญของ

5 สมรรถนะหลัก ได้แก่ ความรู้ ทักษะการสอน ทักษะการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และความเป็นมืออาชีพ (Finnish National Board of Education [FNBE], 2022)

ในประเทศไทย สมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ถูกกำหนดให้มียอดประกอบที่หลากหลาย ครอบคลุมด้านการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน ด้านความรู้ (เช่น ความรู้ด้านพัฒนาการของเด็ก หลักการสอนพลศึกษา) ทักษะ (เช่น การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา) เจตคติ (ความมุ่งมั่น ยึดหยุ่น มีจรรยาบรรณวิชาชีพ) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (เช่น ความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ) (ฐรี ณรงค์วานิช และนนทนันต์ เผ่าฐรี, 2567; Office of Academic and Educational Standards, 2021)

ซึ่งจากการรายงาน ASEP (2021) ชี้ให้เห็นว่า ความท้าทายในการผลิตครูพลศึกษาไม่ได้จำกัดเพียงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน หลักสูตรหรือวิธีสอน แต่รวมถึงการปรับปรุงระบบฝึกสอน การประเมินผล และการสร้างความร่วมมือกับภาคภายนอก อาทิ โรงเรียน ชุมชน หรือองค์กรกีฬา เพื่อเพิ่มประสบการณ์ตรงให้กับนักศึกษา ซึ่งทั้งหมดนี้จำเป็นต้องดำเนินการภายใต้กลยุทธ์ที่เป็นระบบและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นประเด็นที่มีความสำคัญเชิงนโยบายและปฏิบัติ โดยเกี่ยวข้องกับทั้งพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน เนื้อหาหลักสูตร การเสริมสร้างสมรรถนะด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเชิงวิชาชีพ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และแนวทางจากบริบทสากล เพื่อเป็นแนวทางการยกระดับคุณภาพการผลิตครูพลศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ตามทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

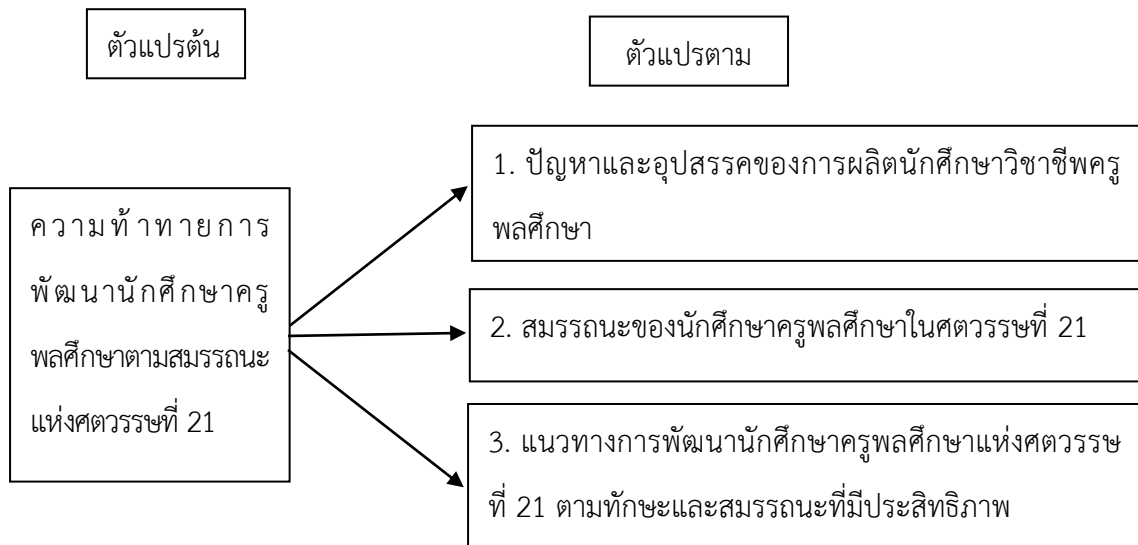
บทความนี้ได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะและสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบความท้าทายหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) การขาดแคลนทรัพยากรทางการเงิน บุคลากร และอุปกรณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน 2) การเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานการเรียนรู้ที่เน้น

ทักษะหลากหลายมากกว่าทักษะทางกาย 3) การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาบางส่วนที่ขาดทักษะพื้นฐาน และความรู้ทางวิชาพลศึกษา และ 4) ความร่วมมือที่ยังไม่เพียงพอกับภาคภายนอก เช่น โรงเรียน ชุมชน และองค์กรกีฬา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง บทความนี้หวังว่าจะเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาให้มีทักษะและสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต

กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความท้าทายในการผลิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การขาดแคลนทรัพยากร เช่น งบประมาณ อุปกรณ์ และบุคลากร ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ 2) การเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานการเรียนรู้ที่เน้นทักษะหลากหลาย เช่น การคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยี และการสื่อสาร แทนการเน้นเฉพาะทักษะทางกาย 3) การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาที่ยังขาดทักษะพื้นฐานในด้านการสอน การประเมิน และความรู้ทางพลศึกษา และ 4) ความร่วมมือกับภาคภายนอก เช่น โรงเรียน ชุมชน และองค์กรกีฬา ซึ่งหากขาดความร่วมมือจะจำกัดโอกาสฝึกปฏิบัติจริงของนักศึกษา ซึ่งจากการวิเคราะห์แนวคิดของ (FNBE, 2022 ; ASEP, 2021 ; DfE, 2021) และการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะหลัก ได้แก่ ทักษะวิชาชีพ บุคลิกภาพ และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นพื้นฐานของครูพลศึกษายุคดิจิทัล และ (Martín-Rodríguez et al., 2025) ชี้ว่า ครูควรมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และประเมินผลในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง โดยใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมการเรียนรู้ ส่วน Damanik and Widodo (2024) เน้นความคิดสร้างสรรค์ ความยืดหยุ่น และการทำงานเป็นทีมเป็นหัวใจของบุคลิกภาพครูยุคใหม่ ขณะที่ Ha and Fan (2025) ยืนยันว่าทักษะดิจิทัลคือปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการสอน ครูพลศึกษาจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งสามด้านเพื่อเป็นผู้นำการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมในอนาคตจากการศึกษา สรุปพบว่า ความท้าทายในการผลิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การขาดแคลนทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการเรียนรู้ การเตรียมความพร้อมของนักศึกษา และการขาดความร่วมมือกับภาคภายนอก ซึ่งส่งผลต่อโอกาสฝึกปฏิบัติและการพัฒนาทักษะของนักศึกษา โดยองค์ประกอบของทักษะและสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ทักษะด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และเทคโนโลยี ทั้งนี้การพัฒนาครูพลศึกษายุคใหม่ควรบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเพื่อรองรับบริบทการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงสมรรถนะอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 โดยมีกรอบคิด ในการศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การดำเนินการศึกษาเรื่อง ความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาที่มีทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอน จำนวน 6 คน ผู้บริหารหลักสูตร จำนวน 6 คน และนักศึกษาครูพลศึกษา จำนวน 6 คน ณ สถานศึกษาจังหวัดชายแดนใต้ ปีการศึกษา 2567 เพื่อรวบรวมมุมมองอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนา โดยอิงแนวคิดของ Patton (2002) ที่เสนอว่าการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพช่วยให้ผู้วิจัยเข้าถึงความหมายจากประสบการณ์ตรงของผู้ให้ข้อมูล นอกจากนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ตามแนวทางของ Elo and Kyngäs (2008) ที่เน้นการจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยขอนำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูพลศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ พบว่ามีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตามแนวทางของ Elo and Kyngäs (2008) ซึ่งเน้นการจัดหมวดหมู่และตีความอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา โดยเชื่อมโยงกับความท้าทายในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21

ผลการวิเคราะห์พบว่า การผลิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 เผชิญปัญหาและอุปสรรคทั้งด้านนโยบาย สถาบัน และผู้เรียน โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะและสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และวิชาชีพอนาคต (DfE, 2021; FNBE, 2022; ASEP, 2021) ปัญหาหลักแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ นโยบายและการสนับสนุน การจัดการเรียนการสอนและหลักสูตร บุคลากร สถานะวิชาชีพ และภาพลักษณ์ วิชาชีพ ขณะที่ทักษะจำเป็นประกอบด้วย ทักษะวิชาชีพ บุคลิกภาพ เทคโนโลยี และทักษะสังคม เช่น การส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาตนเอง ข้อมูลนี้สะท้อนแนวทางพัฒนาครูพลศึกษาเพื่อยกระดับสมรรถนะสู่ศักยภาพแห่งศตวรรษที่ 21

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ที่เน้นการจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา

หมวดหมู่หลัก (Main Category)	หมวดหมู่ย่อย (Sub Category)	การตีความเชิงเนื้อหา (Interpretation)
1. ปัญหาและอุปสรรคด้านนโยบายและการสนับสนุน	1.1 นโยบายยังไม่ชัดเจน 1.2 งบประมาณไม่เพียงพอ 1.3 ขาดกลไกติดตามและประเมินผล	ระบบสนับสนุนและนโยบายยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21
2. ปัญหาและอุปสรรคด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน	2.1 หลักสูตรล้าสมัย 2.2 เน้นทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ 2.3 ขาดการบูรณาการเทคโนโลยี	การเรียนการสอนยังไม่ตอบโจทย์โลกยุคใหม่ ต้องปรับหลักสูตรและเน้นทักษะจริง
3. ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากร	3.1 บุคลากรขาดทักษะ 3.2 สัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาสูง 3.3 ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	บุคลากรขาดความพร้อมทั้งด้านจำนวนและคุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน
4. ปัญหาและอุปสรรคด้านสถานะและความก้าวหน้าในวิชาชีพ	4.1 สถานะวิชาชีพยังต่ำ 4.2 เงินเดือนไม่จูงใจ 4.3 ขาดโอกาสพัฒนาตนเอง	ขาดแรงจูงใจในการเข้าสู่วิชาชีพ ส่งผลให้ขาดแคลนครูที่มีคุณภาพในระยะยาว

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ที่เน้นการจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา (ต่อ)

หมวดหมู่หลัก (Main Category)	หมวดหมู่ย่อย (Sub Category)	การตีความเชิงเนื้อหา (Interpretation)
5. ปัญหาและอุปสรรคด้าน ภาพลักษณ์ของ วิชาชีพครู พลศึกษา	5.1 ภาพลักษณ์ไม่ดีในสังคม 5.2 มองว่าไม่ท้าทาย 5.3 ขาดการยอมรับ	ภาพลักษณ์วิชาชีพส่งผลต่อแรงจูงใจและการรับรู้ ของสังคมต่อบทบาทครูพลศึกษา

จากตารางสรุปการวิเคราะห์ ที่เน้นการจัดหมวดหมู่ (Categorization) และการตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา เรื่อง ความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาที่มีทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 พบว่าความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 มิได้เกิดจากปัจจัยเฉพาะด้านเดียว แต่เป็นผลจากความซับซ้อนของหลายมิติ ทั้งระบบหลักสูตร การเรียนการสอน ทรัพยากร การบริหารจัดการ และบริบทภายนอก ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาแนวทางการผลิตครูยุคใหม่จึงจำเป็นต้องดำเนินการแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัตถุประสงค์สมรรถนะของนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษากับความท้าทายในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21

การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 เน้นความท้าทายในการผลิตครูที่มีทักษะและสมรรถนะตอบโจทย์ยุคใหม่ ซึ่งไม่ใช่แค่ความรู้ในศาสตร์พลศึกษาเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยี สุขภาพ การศึกษา สังคม รวมถึงทักษะชีวิต เจตคติ คุณลักษณะส่วนบุคคล และภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์แบบนิรนัยตามแนวทางของ Elo and Kyngäs (2008) ซึ่งอาศัยหมวดหมู่จากเอกสารมาตรฐานวิชาชีพและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ (ภู่ ธีรณรงค์ และนนท์ เผ่าภู่, 2567; FNBE, 2022; DfE, 2023; OAES, 2021) และ ASEP (2021) ผลการวิเคราะห์สรุปสมรรถนะหลักของนักศึกษาครูพลศึกษาเป็น 5 ด้าน คือ 1. ความรู้ (Knowledge competency) ครอบคลุมพลศึกษา สุขภาพ พัฒนาการเด็ก การสอน และบริบทสังคม-วัฒนธรรม 2. ทักษะ (Skills competency) เช่น การสอน

การประเมินผล การใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และการทำงานเป็นทีม 3. เจตคติ (Attitude competency) ได้แก่ ความมุ่งมั่น ความรับผิดชอบ และความเป็นมืออาชีพ 4. คุณลักษณะ (Character competency) เช่น ภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ และจริยธรรม 5. การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Lifelong learning & leadership) รวมถึงการเป็นผู้นำที่ส่งเสริมสุขภาพและแรงบันดาลใจ พร้อมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการใช้กรอบนี้ช่วยจัดระบบข้อมูลและตีความสมรรถนะอย่างชัดเจน เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา นักศึกษาครูพลศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทยุคใหม่และการวางนโยบายเพื่อการผลิตครูพลศึกษาที่มีคุณภาพ ในอนาคต

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ที่เน้นการจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษา เรื่อง ความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาที่มีทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21

หมวดหมู่หลัก (Main Category)	หมวดหมู่ย่อย (Sub Category)	การตีความเชิงเนื้อหา (Interpretation)
1. สมรรถนะด้าน ความรู้	1.1 ความรู้ด้านพลศึกษา กีฬา สุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดี	นักศึกษาครูพลศึกษาควรมีความรู้ลึกใน วิชาชีพและบริบทของผู้เรียน เพื่อออกแบบ การสอนให้เหมาะสมกับความหลากหลาย ทางกาย จิต และสังคมในศตวรรษที่ 21
	1.2 ความรู้ด้านพัฒนาการของเด็ก	
	1.3 แนวทางปฏิบัติในการสอนพลศึกษา	
	1.4 ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในเด็ก	
	1.5 ประเด็นทางสังคม/วัฒนธรรม	
2. สมรรถนะด้าน ทักษะ	2.1 ทักษะการสอน	ทักษะหลากหลายตอบโจทย์บทบาทใหม่ ของครูพลศึกษา ต้องสามารถสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยี และจูงใจ นักเรียนให้รักการออกกำลังกาย
	2.2 การออกแบบกิจกรรมที่มีส่วนร่วม	
	2.3 การประเมินผล	
	2.4 การสื่อสาร	
	2.5 การทำงานเป็นทีม	
	2.6 การใช้เทคโนโลยี	
	2.7 การคิดวิเคราะห์	
	2.8 การแก้ปัญหา	
	2.9 การสร้างแรงบันดาลใจ	

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ที่เน้นการจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษา เรื่อง ความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาที่มีทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

หมวดหมู่หลัก (Main Category)	หมวดหมู่ย่อย (Sub Category)	การตีความเชิงเนื้อหา (Interpretation)
3. สมรรถนะด้าน เจตคติ	3.1 ความมุ่งมั่น	เจตคติที่ดีช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ
	3.2 ความอดทน	ครู และสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อตนเองและผู้อื่น
	3.3 ความคิดริเริ่ม	ในห้องเรียน
	3.4 ความยืดหยุ่น	
	3.5 ความรับผิดชอบ	
	3.6 ความเป็นมืออาชีพ	
4. สมรรถนะด้าน คุณลักษณะส่วนบุคคล	4.1 ความร่าเริงและมีพลังบวก	คุณลักษณะที่ดีจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจ และ
	ภาวะผู้นำ	เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ทั้งในด้านจิตใจ
	4.3 ความรับผิดชอบ	และพฤติกรรม
	4.4 ความอดทน	
	4.5 ความเป็นมืออาชีพ	
5. สมรรถนะด้าน บุคลิกภาพ	5.1 ทำที่มั่นใจและมีชีวิตชีวา	บุคลิกภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้าง
	5.2 การแสดงออกทางบวก	บรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย น่าสนใจ และมี
	5.3 ภาษากายเหมาะสม	ส่วนร่วม
	5.4 การแสดงออกถึงความเป็นผู้นำ	

จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตามแนวทางของ Elo and Kyngäs (2008) เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่าสมรรถนะหลักแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และบุคลิกภาพ โดยด้านความรู้เน้นความเข้าใจในเนื้อหาพลศึกษา กีฬา สุขภาพ และบริบททางสังคม ส่วนทักษะครอบคลุมการสอน การใช้เทคโนโลยี การประเมินผล และการคิดวิเคราะห์ ด้านเจตคติมุ่งพัฒนาคุณลักษณะภายใน เช่น ความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบ ด้านคุณลักษณะและบุคลิกภาพเน้นการเป็นแบบอย่างที่ดี มีภาวะผู้นำ และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน สมรรถนะเหล่านี้สะท้อนความต้องการของครูยุคใหม่ที่ต้องพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในเทคโนโลยีและสังคม จึงจำเป็นต้องพัฒนาอย่างครบวงจรและได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนเพื่อให้การผลิตครูมีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ตามทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษากับความท้าทายในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21

การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรม และระบบสุขภาพ ทำให้บทบาทของครูพลศึกษาต้องเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านตามเป้าหมายการศึกษายุคใหม่ (Elo & Kyngäs, 2008) แนวทางการพัฒนาจึงต้องเน้นสมรรถนะรอบด้านที่ตอบโจทย์บริบทการศึกษาและวิชาชีพในอนาคต เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active learning), การบูรณาการเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะความคิดขั้นสูง และการสร้างจิตสำนึกวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน (DfE, 2023; FNBE, 2022; ASEP, 2021; ภูมิธรงค์วานิช และนนทนันต์ เผ่าภูรี, 2567) จากงานวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารนโยบายระดับชาติ งานวิจัยและมาตรฐานวิชาชีพครูของหลายประเทศ เช่น ไทย ฟินแลนด์ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา พบว่าการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาสามารถจำแนกเป็น 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านองค์ความรู้ เน้นความเข้าใจวิทยาศาสตร์ การกีฬา พลศึกษา และการเรียนรู้ฐานปัญหา 2) ด้านทักษะวิชาชีพ เช่น การฝึกสอนจริง การประเมินผล การใช้เทคโนโลยี และการออกแบบกิจกรรม 3) ด้านคุณลักษณะและเจตคติ เช่น ความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ และคุณธรรม 4) ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่อง และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในสังคมและนวัตกรรม โดยใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายเชื่อมโยงกับชุมชน (Office of Academic and Educational Standards, 2021; Tulyakul & Khun inkeeree, 2019) ซึ่งการวิเคราะห์เชิงเนื้อหานี้ช่วยสร้างกรอบแนวทางพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ จิตวิญญาณความเป็นครู และการปรับตัวเข้าสู่โลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบหลักสูตร ครู และการประเมินสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคตอย่างแท้จริง

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ตามทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ

หมวดหมู่หลัก (Main Category)	หมวดหมู่ย่อย (Sub-category)	หน่วยข้อมูล (Meaning Unit)
บทบาทของครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21	- ส่งเสริมสุขภาพ ความเป็นอยู่ และการพัฒนาทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา	ครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21
	- มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างแรงบันดาลใจ	ต้องทำหน้าที่มากกว่าแค่การสอนกีฬา
	- สร้างนิสัยรักการออกกำลังกาย	

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษา แห่งศตวรรษที่ 21 ตามทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ (ต่อ)

หมวดหมู่หลัก (Main Category)	หมวดหมู่ย่อย (Sub-category)	หน่วยข้อมูล (Meaning Unit)
ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น สำหรับครูพลศึกษา	- ทักษะการสอนและเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง - ทักษะการวัดผลและประเมินผล - ทักษะการจัดการชั้นเรียน - ทักษะการสื่อสารและใช้ เทคโนโลยี - ทักษะการวิจัย	ครูต้องมีทักษะที่หลากหลายเพื่อ ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง
แนวทางการพัฒนา	- คัดเลือกนักศึกษาครูที่มีศักยภาพ - พัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัย - ฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริง - พัฒนาระบบวัดผล - ส่งเสริมกิจกรรมวิชาชีพ - พัฒนาตนเอง	การพัฒนาควรเป็นระบบและเน้น การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
ปัญหาและอุปสรรค	- ขาดแคลนอาจารย์คุณภาพ - ขาดแคลนอุปกรณ์ - หลักสูตรไม่ทันสมัย - ประเมินผลไม่มีประสิทธิภาพ - ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม	ระบบการผลิตครูยังมีข้อจำกัด ด้านทรัพยากรและบริบท
แนวทางการแก้ไข	- พัฒนาศักยภาพอาจารย์ - จัดหาอุปกรณ์ - ปรับปรุงหลักสูตร - พัฒนาระบบประเมิน - แก้ปัญหาเชิงโครงสร้างและสังคม	จำเป็นต้องมีนโยบายและการ สนับสนุนที่ชัดเจนจากทุก ภาคส่วน

สรุปเชิงวิเคราะห์เชิงเนื้อหาภายใต้วัตถุประสงค์ที่ 3 นี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างระบบการผลิตครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลหลากหลายทั้งในและต่างประเทศ ผ่านกระบวนการจัดหมวดหมู่ที่เป็นระบบ และตีความเชิงความหมายในบริบทของการศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา ผลการวิเคราะห์พบว่า การพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาควรเน้นการยกระดับ บทบาทหน้าที่ของครูในยุคใหม่ ให้มีความหลากหลายทั้งด้านสุขภาพ การพัฒนาคุณลักษณะและการสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้เรียน ควบคู่กับการพัฒนาทักษะวิชาชีพแบบรอบด้าน เช่น การจัดการเรียนรู้ การสอน การประเมิน การใช้เทคโนโลยี และการคิดวิเคราะห์เชิงวิจัย ซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่พบ ได้แก่ ความล้าหลังของการจัดการเรียนรู้ การสอน และหลักสูตร ข้อยกจำกัดทางทรัพยากร และบุคลากรที่ไม่เพียงพอ ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขด้วยแนวทางที่เป็นรูปธรรม เช่น การปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาอาจารย์ และการจัดหาอุปกรณ์อย่างเพียงพอ ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาครูพลศึกษามีสมรรถนะที่ครบถ้วน และสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาและอุปสรรคของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ความท้าทายในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 มิได้เกิดจากปัจจัยเฉพาะด้านเดียว แต่เป็นผลจากความซับซ้อนของหลายมิติ ทั้งระบบหลักสูตร การเรียนการสอน ทรัพยากร การบริหารจัดการ และบริบทภายนอก ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาแนวทางการผลิตครูยุคใหม่จึงจำเป็นต้องดำเนินการแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต และสอดคล้องกับการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูพลศึกษาเผชิญอุปสรรคทั้งเชิงระบบและเชิงปฏิบัติ เช่น ขาดแคลนบุคลากร งบประมาณ และอุปกรณ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนและสมรรถนะนักศึกษา (LaVoi et al., 2021) ระบุว่า การขาดเวลา งบประมาณ อุปกรณ์ และการฝึกอบรมเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการเรียนรู้ด้านพลศึกษา (Commonwealth of Australia, 1992; Hardman, 2008; Wee et al., 2021) ขณะเดียวกัน การนำ “Active learning” มาใช้ยังพบปัญหาจากข้อจำกัดด้านเวลาและการฝึกสอนเชิงปฏิบัติ (Eickholt, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลและการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 (ณัฐฉา ฉิมมา, 2566)

2. สมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษา พบว่า ผลการวิเคราะห์สรุปสมรรถนะหลักของนักศึกษาครูพลศึกษาเป็น 5 ด้าน คือ 1. ความรู้ 2. ทักษะ 3. เจตคติ 4. คุณลักษณะ 5. การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเป็นผู้นำที่ส่งเสริมสุขภาพและแรงบันดาลใจ พร้อมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการใช้กรอบนี้ช่วยจัดระบบข้อมูลและตีความสมรรถนะอย่างชัดเจน เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทยุคใหม่และการวางนโยบายเพื่อการผลิตครูพลศึกษาที่มีคุณภาพในอนาคต ทั้งนี้การศึกษาของนักศึกษาครูพลศึกษามีความต้องการของศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมี

สมรรถนะหลากหลายทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การคิดวิเคราะห์ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน และความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ นอกจากนี้ สมรรถนะด้านเจตคติ จิตวิญญาณของความเป็นครู และการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาครูพลศึกษาสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสุขภาพและการเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ, 2560) โดยคุณลักษณะที่โดดเด่นของครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามรายงานของ (ASEP, 2021) ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การจัดการตนเอง การสื่อสารระหว่างบุคคล และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

3. แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ตามทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาควรเน้นการยกระดับ บทบาทหน้าที่ของครูในยุคใหม่ ให้มีความหลากหลายทั้งด้านการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาสามารถจำแนกเป็น 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านองค์ความรู้ เน้นความเข้าใจวิทยาศาสตร์การกีฬา พลศึกษา และการเรียนรู้ฐานปัญหา 2) ด้านทักษะวิชาชีพ เช่น การฝึกสอนจริง การประเมินผล การใช้เทคโนโลยี และการออกแบบกิจกรรม 3) ด้านคุณลักษณะและเจตคติ เช่น ความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ และคุณธรรม 4) ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่อง และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในสังคมและนวัตกรรม โดยใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายเชื่อมโยงกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ (Office of Academic and Educational Standards, 2021; ulyakul & Khun inkeeree, 2019) ซึ่งการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาช่วยสร้างกรอบแนวทางพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ จิตวิญญาณความเป็นครู และการปรับตัวเข้าสู่โลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรครู และการประเมินสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคตอย่างแท้จริง และแนวทางการพัฒนานักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน หลักสูตรและระบบฝึกอบรมที่มีความยืดหยุ่น ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม การพัฒนาเนื้อหาและวิธีการสอนควรเน้นการบูรณาการความรู้ด้านพลศึกษากับเทคโนโลยีดิจิทัล และออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายมีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ (Active learning) สะเต็มศึกษา (STEM Education) และการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based learning) (Office of the Secretariat of the Education Council, 2017; ภูมิ ณรงค์วานิช และนนทนันต์ เผ่าภูมิ, 2567) และการนิเทศติดตามเชิงระบบที่ดำเนินการโดยอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงอย่างน้อยภาคการศึกษาละ 2 ครั้ง รวมถึงการประเมินผลที่สะท้อนศักยภาพของนักศึกษาทั้งในด้านความรู้ ทักษะการสอน และคุณลักษณะทางจิตวิญญาณที่สะท้อนความเป็นครูอย่างแท้จริง (ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2567) นอกจากนี้ การสนับสนุนให้นักศึกษาครู

มีโอกาสทำวิจัย ทดลองใช้สื่อหรือเทคนิคการสอนใหม่ ๆ และพัฒนาความเป็นมืออาชีพตลอดช่วงการเรียนก็ถือเป็นแนวทางสำคัญที่ควรผลักดันในระดับนโยบายและสถาบัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตนักศึกษาครูพลศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้อการเรียนการสอน ความรู้ทางวิชาการ การเป็นโค้ชกีฬา การใช้เทคโนโลยี การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่น การขาดแคลนทรัพยากรทั้งทางการเงิน อุปกรณ์ และบุคลากร หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี รวมถึงขาดความร่วมมือกับภาคภายนอก และภาพลักษณ์ของวิชาชีพที่ยังไม่ดึงดูดคนรุ่นใหม่ 2) สมรรถนะของนักศึกษาครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมความรู้ทางวิชาการ ทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การเป็นโค้ชกีฬา เจตคติ และคุณลักษณะส่วนบุคคล และ 3) แนวทางพัฒนามุ่งเน้นการปรับปรุงหลักสูตร ฝึกประสบการณ์จริง เพิ่มการใช้เทคโนโลยี พัฒนาการประเมินผล และส่งเสริมความร่วมมือกับภาคภายนอก เพื่อเตรียมความพร้อมนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพในยุคศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการศึกษานี้ไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูพลศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์ และการสื่อสารที่จำเป็นสำหรับการสอนยุคใหม่
2. ควรจัดสรรทรัพยากรทั้งบุคลากรและอุปกรณ์อย่างเพียงพอ เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย
3. สนับสนุนการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพอาจารย์ผู้สอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครอบคลุมพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการผลิตครูพลศึกษาทั่วประเทศ
2. นำแนวทางพัฒนาสมรรถนะไปใช้จริงในกระบวนการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของนักศึกษาครูพลศึกษา
3. วิจัยและพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะนักศึกษาครูพลศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผลและการพัฒนา

รายการอ้างอิง

- คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ. (2560). *มาตรฐานวิชาชีพครู 2560*. สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ. <https://www.ksp.or.th/ksp2018/wp-content/uploads>
- ภู่ ธีรศักดิ์วานิช และนนทนันต์ เผ่าภู่. (2567). การศึกษาสมรรถนะครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. *Journal of MCU Ubon Review*, 9(2), 1967-1980. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/275345/185364>
- ณัฐวุฒิ ฉิมมา. (2566). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้พลศึกษา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์]. https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5836/3/NatthawutChimma.pdf?utm_source=chatgpt.com
- ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2567). *คู่มือการนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ฉบับปี 2567)*. <https://anyflip.com/vvrha/kzku/basic>
- American Sport Education Program (ASEP). (2020). *Preparing physical education teachers for the 21st century: Challenges and recommendations*. Human Kinetics.
- American Sport Education Program (ASEP). (2021). *21st Century Skills and Challenges in Physical Education Teacher Education*. In N. LaVoi, T.
- American Sport Education Program (ASEP). (2021). *Preparing physical educators for the 21st century: A national agenda*.
- American Sport Education Program (ASEP). (2021). *Preparing 21st century physical education teachers: A standards-based approach*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Commonwealth of Australia. (1992). *Barriers to providing physical education and physical activity in schools: institutional constraints, budget limits, time allocations, lack of facilities and equipment* [PDF]. ERIC. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ910415.pdf>
- Damanik, D., & Widodo, P. (2024). *Exploring teaching creativity in transmitting digital literacy, grit, and instructional quality*. *Education Sciences*, 14(4), 384. <https://www.mdpi.com/2227-7102/14/4/384>
- Department for Education (DfE). (2020). *Initial teacher training: physical education*. <https://www.gov.uk/government/publications/initial-teacher-training-criteria>

- Department for Education (DfE). (2021). *The skills needed by initial teacher training (ITT) students in physical education (PE) in the 21st century*. https://www.gov.uk/government/publications/research-review-series-pe/research-review-series-pe?utm_source=chatgpt.com
- Department for Education (DfE). (2023). *Physical education curriculum and teacher development strategy*. <https://www.gov.uk/government/publications>
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Finnish National Board of Education (FNBE). (2022). *National Curriculum for Physical Education*. Helsinki: Finnish National Agency for Education.
- Ha, S., & Fan, X. (2025). *Technology use among physical education teachers before, during, and after the COVID-19 pandemic: A connectivist approach*. ResearchGate. <https://www.researchgate.net/publication/385154274>
- Hardman, K. (2008). *The situation of physical education in schools: A global perspective*. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 19, 1–22.
- Ibragimova, E., Uraimov, S., Baitassov, Y., Yuldasheva, S., Kutlimuratova, D., & Litwinowa, M. (2025). Influence of digital technologies on students' physical activity and intrinsic motivation for physical activity: experience of using fitness apps. *Retos*, 67, 1162–1173. https://www.researchgate.net/publication/391559896_Digital_motivation_fitness_apps_and_student_physical_activity
- LaVoi, N. M., Baghurst, T., Woods, C., & Brown, P. (2021). Preparing physical education teacher candidates for the 21st century: Challenges and solutions. *Journal of Teaching in Physical Education*, 40(2), 185–196.
- Martin-Rodríguez, A., & Madrigal-Cerezo, R. (2025). Technology-Enhanced Pedagogy in Physical Education: Bridging Engagement, Learning, and Lifelong Activity. *Education Sciences*, 15(4), 409. <https://doi.org/10.3390/educsci15040409>
- Office of Academic and Educational Standards. (2021). *Guidelines on teacher competency development for 21st century education*. Ministry of Education.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2018). *The Twelfth National Economic and Social Development Plan (2017–2021)*. NESDB.

- Office of the Secretariat of the Education Council. (2017). *Education in Thailand 2017*. Ministry of Education.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. Author.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods (3rd ed.)*. Sage.
- Tulyakul, S., & Khun-inkeeree, H. (2019). *Classroom management strategies and motivation for teaching towards teaching effectiveness among physical education teachers in Southern Thailand* (Doctoral dissertation, Universiti Utara Malaysia). https://etd.uum.edu.my/8499/?utm_source=chatgpt.com
- Wee, E. H., Cheng, W. F., & Chin, N.-S. (2021). Teachers' perceived barriers to implementation of physical education: examining the administration of physical education programme and the provision of non-human resources. *Collegium Antropologicum*, 45(3), 191–200. <https://www.researchgate.net/publication/357054273>

การพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การ
ประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้
Outcome-Based Curriculum Development to Enhance High-Level Professional
Competencies for Entrepreneurship in the ASEAN Industrial Market: A Study
of Vocational Education Institutions in Thailand's Three Southern Border
Provinces

ฮะฟิซุดดีน เจมู^{1*} จารุวัจน์ สองเมือง¹ อภิรักษ์ โต๊ะดาหยง¹
Hafizuddin Jeme^{1*}, Jaruwat Songmuang¹, Aphirak Totahtayong¹

(Received: July 22, 2025; Revised: August 13, 2025; Accepted: October 22, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้ 2) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน และการรวบรวมข้อเสนอแนะ งานวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก ปัตตานี จำนวน 40 คน ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) หลักสูตรรายวิชานเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ 2) แบบวิเคราะห์เอกสาร 3) แบบสัมภาษณ์ 4) แบบประเมินหลักสูตรรายวิชานเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ 5) แบบประเมินรับรองหลักสูตรรายวิชานเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฯ มี 6 องค์ประกอบด้วย หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ ทรัพยากรการเรียนรู้ และการวัดการประเมินผลการเรียนรู้ โดยหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับ “มาก” 2) การทดลองใช้หลักสูตรฯ นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนด้านสมรรถนะทางอาชีพและศักยภาพผู้ประกอบการสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางและข้อเสนอแนะในการประเมินปรับปรุงหลักสูตร ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับ “มากที่สุด” หลักสูตรได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน เห็นว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

¹Faculty of Education, Fatoni University

*Corresponding author. E-mail: Hafizuddin9644@gmail.com

คำสำคัญ: หลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ สมรรถนะทางอาชีพ การเป็นผู้ประกอบการ

Abstract

This study aimed: 1) to develop an outcome-based curriculum to enhance high-level professional competencies for entrepreneurship in the ASEAN industrial market for vocational education institutions in Thailand's three southern border provinces; 2) to implement and test the effectiveness of the outcome-based curriculum designed to enhance such competencies; and 3) to evaluate student satisfaction and gather feedback for curriculum improvement. This research employed a Research and Development (R&D) methodology. The target group consisted of 40 students from Kanchanapisek Technical College, Pattani, selected through purposive sampling. The research instruments included: 1) the outcome-based course, 2) a document analysis form, 3) an interview guide, 4) a course evaluation form, and 5) a course validation form. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the t-test.

The research findings revealed that: 1) The curriculum comprised six components: curriculum principles, curriculum objectives, curriculum structure, learning activities, learning resources, and learning assessment. The overall curriculum quality was rated at a high level ($M = 4.48$, $SD = 0.61$). 2) After implementation, students in the experimental group demonstrated significantly higher scores in professional competencies and entrepreneurial potential than those in the control group, at the .05 level of significance. 3) Regarding curriculum evaluation and recommendations for improvement, student satisfaction was rated at the highest level (overall mean = 4.50). Furthermore, the curriculum was validated by 11 experts, who agreed that it was suitable for practical implementation.

Keywords: Outcome-Based Curriculum, Professional Competency, Entrepreneurship

บทนำ

ในยุคที่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในระดับภูมิภาคอาเซียน หลักสูตรที่ใช้ต้องไม่เพียงตอบสนองต่อความรู้ในตำรา แต่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสูงทางวิชาชีพ และศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการ

ที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงานอุตสาหกรรมอาเซียนอย่างแท้จริง การจัดการอาชีวศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส กำลังเผชิญกับความท้าทายทั้งในด้านการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และการสร้างความพร้อมสู่การแข่งขันในตลาดแรงงานอุตสาหกรรมของภูมิภาคอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) (2566) ได้กำหนดนโยบายสำคัญตามยุทธศาสตร์การอาชีวศึกษา พ.ศ. 2566–2570 และข้อกำหนดในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570 ซึ่งมุ่งเน้นให้สถานศึกษาอาชีวศึกษานำมาตรฐานการอาชีวศึกษาสากลมาเป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะสูงทางวิชาชีพและทักษะการประกอบอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานสากล

นโยบายดังกล่าวเริ่มมีการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 โดยสอศ. ได้กำหนดให้สถานศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป็นเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ ต้องปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพอาเซียน และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติเพื่อสร้างความเชื่อมโยงของสมรรถนะระหว่างประเทศ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา ภายใต้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง ซึ่งเป็นรายวิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพระดับสูง และเป็นที่ต้องการอย่างมากในตลาดแรงงานอุตสาหกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม รายวิชานี้ยังมีข้อจำกัดด้านการบูรณาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการเสริมสร้างศักยภาพความเป็นผู้ประกอบการ ทำให้จำเป็นต้องได้รับการออกแบบและพัฒนาใหม่ในลักษณะหลักสูตรรายวิชาเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมอาเซียนอย่างแท้จริง

หลักสูตรรายวิชาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ ได้รับการยอมรับในระดับสากลเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาที่อิงผลลัพธ์ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพระดับนานาชาติ การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาลักษณะนี้มุ่งให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่สามารถวัดได้ ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ตามความต้องการของอุตสาหกรรมและมาตรฐานอาชีพสากลว่าเป็นแนวทางที่สามารถพัฒนาผู้เรียนจากฐานของผลลัพธ์ที่คาดหวัง โดยไม่ยึดติดกับการสอนแบบเนื้อหากลางเพียงอย่างเดียว การเรียนรู้จึงต้องเน้นสมรรถนะที่แท้จริง นำไปใช้ได้ในโลกแห่งการทำงานจริง และปรับตัวได้ตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง การใช้หลักสูตรเน้นผลลัพธ์ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานจริง โดยเฉพาะในสายงานอาชีพด้านเทคนิคและนวัตกรรม (Age, 2025) ขณะที่ Pham et al. (2024) จากเวียดนาม พบว่าผู้เรียนที่จบจากหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ มีอัตราการได้งานสูงขึ้นจาก 68 เปอร์เซ็นต์ เป็น 87 เปอร์เซ็นต์ ภายใน 6 เดือนหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพในการยกระดับคุณภาพการศึกษาใน

บริบทอาเซียนได้อย่างแท้จริง ส่วนงานของ Hamidi et al. (2024) จากสิงคโปร์ ยังระบุว่า การบูรณาการเข้ากับเทคโนโลยีช่วยเพิ่มทักษะการเป็นผู้ประกอบการในระดับสูง โดยผู้เรียนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบได้เพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ 8 ภายในระยะเวลาเรียนรู้ 6 เดือน

ในบริบทของพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องคำนึงถึงรากฐานทางจริยธรรมและคุณธรรมควบคู่กันด้วย เพราะการเป็นผู้ประกอบการที่ยั่งยืนในโลกมุสลิมนั้น ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “อามานะฮ์” (ความรับผิดชอบ) และ “อิดลาศ” (ความบริสุทธิ์ใจ) ซึ่งอัลกุรอานได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนถึงคุณค่าของการกระทำที่จริงจัง มีเป้าหมาย และรับผิดชอบ ดังปรากฏในโองการที่ว่า:

وَقُلْ أَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ

ความหมายว่า “พวกเจ้าจงกระทำเถิด แล้วอัลลอฮ์จะทรงทอดพระเนตร
การทำงานของพวกเจ้า รวมทั้งร่อซูลของพระองค์และบรรดาผู้ศรัทธา”
(อัต-เตอาบะฮ์ 9:105)

อายะฮ์นี้เน้นให้เห็นว่าการกระทำของมนุษย์ต้องมีความตั้งใจและเป็นรูปธรรม ไม่ใช่เพียงท่องจำหรือรับรู้ แต่ต้องลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Outcome-based education ที่เน้นการประเมินผลที่สามารถวัดได้จากการปฏิบัติจริงในชีวิตและการทำงาน

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ เพราะไม่เพียงแต่ตอบสนองทิศทางการกระทรวงศึกษาธิการและสอศ. เท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพรายวิชาที่เป็นหัวใจของสาขาวิชา ให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีศักยภาพแข่งขันและพร้อมประกอบอาชีพในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่ผู้ประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้
2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่ผู้ประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน และการรวบรวมข้อเสนอแนะ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่ผู้ประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

ในยุคที่การศึกษาเปลี่ยนผ่านเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของตลาดแรงงานและโลกยุคใหม่ การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาแบบมีส่วนร่วม (Participatory curriculum design) กลายเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับสมรรถนะผู้เรียน หลักสูตรรูปแบบนี้มุ่งเน้นที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยทุกเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลถูกออกแบบให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่วัดได้ ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาแบบนี้ยังรวมถึงการบูรณาการ แนวทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Active learning) การเรียนรู้จากโครงการจริง (Project-based learning) การพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพ และการปลูกฝังทักษะการประกอบการ (Entrepreneurship education) นอกจากนี้ การประเมินผลแบบสมจริง (Authentic assessment) ยังช่วยให้สามารถวัดสมรรถนะผู้เรียนได้ตรงตามเป้าหมาย

หลักสูตรรายวิชาแบบ Learning outcomes-based จึงไม่เพียงเน้นการถ่ายทอดเนื้อหา แต่ยังสร้างผู้เรียนที่พร้อมนำความรู้ไปปฏิบัติจริง มีสมรรถนะสูง และสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานอุตสาหกรรมทั้งในระดับชาติและอาเซียน การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้จึงถือเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา อาชีวศึกษาให้ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของโลกยุคใหม่

การพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพและความร่วมมือกับสถานประกอบการในอาเซียนเกิดขึ้นผ่านโครงการและความร่วมมือระหว่างประเทศและภูมิภาคหลายโครงการ เช่น RECOTVET ซึ่งสนับสนุนโดยรัฐบาลเยอรมนีและสำนักงานเลขาธิการอาเซียน เพื่อยกระดับคุณภาพการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในอาเซียน อีกทั้งยังมีความร่วมมือด้าน TVET ระหว่างอาเซียนและสหราชอาณาจักร (UK-SEA PEER) ที่มุ่งพัฒนาทักษะบุคลากรในภาคอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม นอกจากนี้ กรอบการรับรองสมรรถนะของอาเซียน ASEAN Qualifications Reference Framework (AQRf) ยังช่วยสร้างมาตรฐานสากลสำหรับการประเมินสมรรถนะและคุณวุฒิของผู้เรียน ความร่วมมือเหล่านี้ช่วยให้หลักสูตรอาชีวศึกษามีคุณภาพ เชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนให้พร้อมแข่งขันในเวทีอุตสาหกรรมอาเซียน

แนวคิด Outcome-Based Education (OBE) ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในวงการอุดมศึกษา โดยเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในอาเซียนได้แสดงให้เห็นถึงการออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร (Program Learning Outcomes: PLOs) และการวัดผลที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีพ ซึ่งช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถเทียบเคียงกันได้ในระดับภูมิภาคงานวิจัยของ (Wagenaar, 2018) ประเทศไทยพบว่าระบบมีโครงสร้างชัดเจน แต่ยังขาดกลไกสนับสนุนเชิงปฏิบัติ ขณะที่ในระดับปฏิบัติการ พัฒนาหลักสูตรภาษาไทยสำหรับเด็ก ป.3 ด้วยแนวคิด CBE ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถสื่อสารได้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (Saint,

2021) นอกจากนี้ ได้นำเสนอรูปแบบ CBE ทางไกล (Distance CBE) สำหรับหลักสูตรด้านการผลิตที่ยั่งยืนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งประสบความสำเร็จในการเสริมทักษะ 4C ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity), การสื่อสาร (Communication) และการทำงานเป็นทีม (Collaboration) (Theerathamakorn et al., 2024)

นอกจากความสำคัญของผลลัพธ์และสมรรถนะแล้ว แนวทาง Active learning และ Project-Based Learning (PBL) ก็เป็นอีกหนึ่งหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ พรทิพย์ สุโพธิณะ (2024) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ดนตรีไทยด้วย Active learning และพบว่าผู้เรียนเกิดความสนใจและเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งขึ้น ขณะที่ Ismaniaty et al. (2023) มีการนำเสนอการจัดการเรียนรู้แบบพลิกห้องเรียน (Flipped classroom) ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น นอกจากนี้ต่างยืนยันว่า PBL และ Active learning ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการนำความรู้ไปใช้จริงในบริบทของอาเซียน ในยุคที่ทุกคนสามารถเป็นเจ้าของธุรกิจได้เอง Entrepreneurship education หรือการศึกษาผู้ประกอบการจึงเป็นหัวใจในการเตรียมผู้เรียนสู่อาชีพอิสระ Viswambaran et al. (2019) และ Phuc et al. (2020) งานวิจัยในภาคใต้ของไทย เช่น โครงการของวิทยาลัยการอาชีพนราธิวาสและปัตตานี ได้พัฒนาโมเดลการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดริเริ่ม ความสามารถในการจัดการธุรกิจขนาดย่อมและความเข้าใจในหลักสากลสำหรับต่างประเทศ ประเทศเยอรมนี มาเลเซีย และอินโดนีเซีย มีนโยบายสนับสนุนการศึกษาผู้ประกอบการผ่านหลักสูตร Dual vocational system ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกงานจริง ควบคู่กับการเรียนรู้ด้านนวัตกรรมธุรกิจ

หนึ่งในแนวทางการยกระดับคุณภาพอาชีวศึกษาคือการพัฒนาหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน (Labor market-oriented curriculum) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใช้แนวทางขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) งานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ปี 2566 พบว่า หลักสูตรที่ได้รับการออกแบบโดยมีสถานประกอบการเข้าร่วมในกระบวนการมีแนวโน้มทำให้ผู้เรียนมีงานทำเร็วขึ้นและตรงสาขา ขณะที่ในต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์และฟินแลนด์ ใช้แนวทาง “Skills forecasting” ร่วมกับ “Competency mapping” เพื่อออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวโน้มอุตสาหกรรมในอนาคต การประเมินผลที่ใช้ในระบบอาชีวศึกษาควรเป็น Authentic assessment หรือการวัดผลในสถานการณ์จริง มีการพัฒนาเครื่องมือ Rubric ในการประเมินผลงานนักเรียนสายเทคนิค และพบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้าน Soft skills อย่างเห็นได้ชัด ในระดับนานาชาติงานวิจัยของ Fawns et al. (2025) และ Lombardi (2015) ต่างย้ำว่า การประเมินแบบสมจริงเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ยุคใหม่ เพราะสามารถกระตุ้นการสะท้อนคิด การสื่อสาร และการลงมือแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ หัวใจของการเรียนรู้ที่ยั่งยืนคือกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development) ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ใช้กระบวนการ

มีส่วนร่วม (Participatory curriculum design) พบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ขณะที่ประเทศอังกฤษและญี่ปุ่นใช้โมเดล “Backward design” เพื่อวางเป้าหมายของผู้เรียนก่อน แล้วจึงออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินให้สอดคล้องกัน แนวทางที่สำคัญในการยกระดับระบบอาชีวศึกษาไทย คือ ความร่วมมือกับสถานประกอบการในอาเซียน งานวิจัยของ Areesophonpichet et al. (2024) ชี้ให้เห็นว่าการจับมือกับสถานประกอบการด้านโลจิสติกส์ฮาลาล และยานยนต์ในมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ทำให้การจัดหลักสูตรมีความหลากหลาย และผู้เรียนสามารถฝึกประสบการณ์จริงในบริบทสากลได้ดีขึ้น ดังนั้น การยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะในระดับอาชีวศึกษา แนวทาง Outcome-based และ Competency-based ร่วมกับการประเมินสมรรถนะจริง ทำให้การเรียนรู้ไม่ใช่เพียงท่องจำ แต่เป็นการฝึกฝนเพื่อใช้ในชีวิตจริง อีกทั้งยังเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ และตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานไทยและอาเซียนอย่างแท้จริง โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพ 1

กรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการ
ในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้

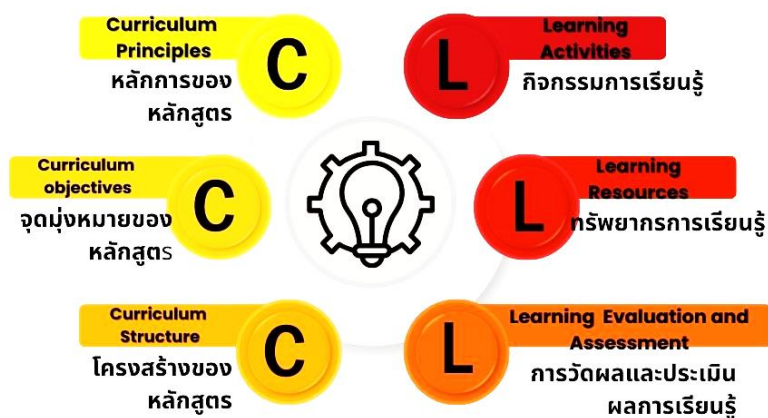
แนวคิด/ทฤษฎี

ประเด็นที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรผลลัพธ์

1. เริ่มจากผลลัพธ์การเรียนรู้ (CLOs) ที่ชัดเจนเป็นผลลัพธ์การระดับหลักสูตร
2. พัฒนาหลักสูตรบนฐานสมรรถนะ (Competency-based)
3. ใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกและโครงงานเป็นฐาน (Active & PBL)
4. เสริมสร้างทักษะผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Skills)
5. ออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน (Labor-market alignment)
6. ใช้วิธีประเมินผลแบบสมจริง (Authentic assessment)
7. พัฒนาหลักสูตรด้วยกระบวนการทางวิชาการอย่างเป็นระบบ
8. ผสานความร่วมมือกับสถานประกอบการในอาเซียน

การพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการในตลาด
อุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้

3C-3L Model

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: การวิเคราะห์ความต้องการและการพัฒนาหลักสูตร (R1 และ D1)

ดำเนินการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางอาชีพ และการจัดการเรียนรู้แบบ Outcome-based education รวมถึงการวิเคราะห์หลักสูตรอาชีวศึกษา พ.ศ. 2567 ด้วยตารางสังเคราะห์ข้อมูล จากนั้นเก็บข้อมูลภาคสนามโดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 คน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู สถานประกอบการ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และหัวหน้าแผนกวิชา การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive sampling) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์เชิงธีม (Thematic analysis) โดยแบ่งรหัสข้อมูล (Coding) และ ประเมินคุณภาพหลักสูตรด้วยการประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 2: การทดลองใช้หลักสูตร (R2)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีที่ 2 แผนกวิชาไฟฟ้ากำลัง ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดชายแดนใต้ จำนวนทั้งหมด 120 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 ห้องเรียน จากนั้นสุ่มเลือกห้องหนึ่งเป็น กลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน และอีกห้องหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 20 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ หลักสูตรรายวิชานั้น ผลลัพธ์การเรียนรู้ (CLOs) ซึ่งออกแบบเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านวิชาชีพและความสามารถในการประกอบ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การทดสอบค่าที (t-test)

ขั้นตอนที่ 3: การประเมินผลหลักสูตร (D2)

การประเมินผลการดำเนินงานของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพและความสามารถในการประกอบ การในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียน ใช้โมเดล IPORC ซึ่งเน้นการประเมินในห้าด้านหลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) การสะท้อนผล (Reflection) และปัจจัยบริบท (Contextual factors) กลุ่มตัวอย่างในการประเมินครั้งนี้ประกอบด้วยผู้เรียนจำนวน 40 คน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร CLOs ที่พัฒนาขึ้นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านวิชาชีพและความสามารถในการประกอบ การเก็บข้อมูล ใช้ แบบประเมินหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ ระดับรายวิชา (CLOs) ซึ่งครอบคลุมความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานอาชีวศึกษาและความ

ต้องการของตลาดแรงงานอุตสาหกรรมอาเซียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4: การรับรองหลักสูตร

การดำเนินงานในส่วนของการรับรองหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้น เป็นการนำหลักสูตรเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาและผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน แหล่งข้อมูลสำหรับการประเมินประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 คน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษา ประเมินหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานและความสอดคล้องกับแนวทางสากล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมินการรับรองหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยรายการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรทั้งหมด 15 รายการ โดยรายการเหล่านี้ครอบคลุมทั้งความครบถ้วนของเนื้อหา ความเหมาะสมของผลลัพธ์การเรียนรู้ และความสอดคล้องกับมาตรฐานอาชีวศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบรายการ (Item analysis) เพื่อตรวจสอบและประเมินความครบถ้วน ความเหมาะสม และความสอดคล้องของหลักสูตรกับมาตรฐานสากลและความต้องการของตลาดแรงงานอาเซียน วิธีการนี้ช่วยให้สามารถรับรองได้ว่าหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ สามารถสร้างสมรรถนะสูงทางอาชีพ และเสริมศักยภาพการประกอบการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้ จากการศึกษาพบว่า หลักสูตรรายวิชานี้เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ มีความเหมาะสมใน ระดับมาก นอกจากนี้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้ได้ โดยผู้เชี่ยวชาญ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านหลักการของหลักสูตร	4.42	0.50	เหมาะสมมาก
2. ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.41	0.51	เหมาะสมมาก
3. ด้านโครงสร้างของหลักสูตร	4.07	0.46	เหมาะสมมาก
4. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.03	0.32	เหมาะสมมาก
5. ด้านทรัพยากรการเรียนรู้	3.65	0.49	เหมาะสมมาก
6. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.10	0.33	เหมาะสมมาก
รวม	4.17	0.49	เหมาะสมมาก

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้

จากการศึกษา พบว่า ในการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชานี้เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้จัดผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง – เรียนด้วยหลักสูตรใหม่ กลุ่มควบคุม – เรียนด้วยหลักสูตรปกติ การจัดกลุ่มผู้เรียนใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยคำนึงถึงความใกล้เคียงกันในด้านระดับความรู้พื้นฐาน เพื่อให้การเปรียบเทียบมีความเที่ยงตรงและเป็นธรรม จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบสมรรถนะวิชาชีพพร้อมกับศักยภาพความเป็นผู้ประกอบการ ก่อนการใช้หลักสูตร พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผู้เรียนทั้งสองกลุ่มมีพื้นฐานสมรรถนะใกล้เคียงกันก่อนเข้าร่วมการทดลอง

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะสูงทางวิชาชีพพร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการก่อนทดลองใช้หลักสูตรรายวิชานี้เน้นผลลัพธ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	จำนวน (n)	$\bar{X}$	SD	t	sig
กลุ่มทดลอง	20	16.25	1.43	1.495	0.146
กลุ่มควบคุม	20	15.55	1.52		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยสมรรถนะทางวิชาชีพพร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนทั้งสองกลุ่มมีสมรรถนะพื้นฐานใกล้เคียงกัน ซึ่งยืนยันถึงความเท่าเทียมกันของกลุ่มตัวอย่างก่อนเริ่มการทดลองใช้หลักสูตรใหม่

หลังจากดำเนินการใช้หลักสูตรรายวิชานั้นผลลัพธ์การเรียนรู้ กับกลุ่มทดลอง งานวิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะสูงทางวิชาชีพพร้อมความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในช่วงหลังการทดลองนักเรียนมีสมรรถนะสูงทางวิชาชีพพร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการหลังทดลองใช้หลักสูตรเน้นผลลัพธ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดแสดงไว้ใน ตาราง 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะสูงทางวิชาชีพพร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการหลังทดลองใช้หลักสูตรรายวิชานั้นผลลัพธ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	จำนวน (n)	$\bar{X}$	SD	t	sig
กลุ่มทดลอง	20	23.50	1.37	13.474*	.000
กลุ่มควบคุม	20	19.55	1.44		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก ตาราง 3 การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะสูงทางวิชาชีพพร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการ หลังการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชานั้นผลลัพธ์ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างชัดเจน ผลการวิจัยนี้สะท้อนถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based curriculum) ในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพและศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียน กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรที่ออกแบบให้เน้นการบูรณาการระหว่างความรู้ ทักษะ และการประยุกต์ใช้งานจริง มีการพัฒนาคะแนนสมรรถนะในระดับที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมที่ยังคงใช้วิธีการเรียนรู้แบบเดิม

เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชานั้นผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างครอบคลุม งานวิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะสูงทางวิชาชีพพร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการ ทั้งก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนมีสมรรถนะทางวิชาชีพพร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการ ก่อนใช้หลักสูตรเน้นผลลัพธ์ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่หลังการใช้หลักสูตร กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรเน้นผลลัพธ์ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวของผู้เรียน ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวนำเสนอใน ตาราง 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะสูงทางวิชาชีพพร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการ ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเน้นผลลัพธ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	จำนวน (n)	ก่อนทดลองใช้		หลังทดลองใช้		t-test	sig
		หลักสูตร		หลักสูตร			
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
กลุ่มทดลอง	20	16.25	1.43	23.50	1.37	13.474*	.000
กลุ่มควบคุม	20	15.55	1.52	19.55	1.44	1.495	0.146

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

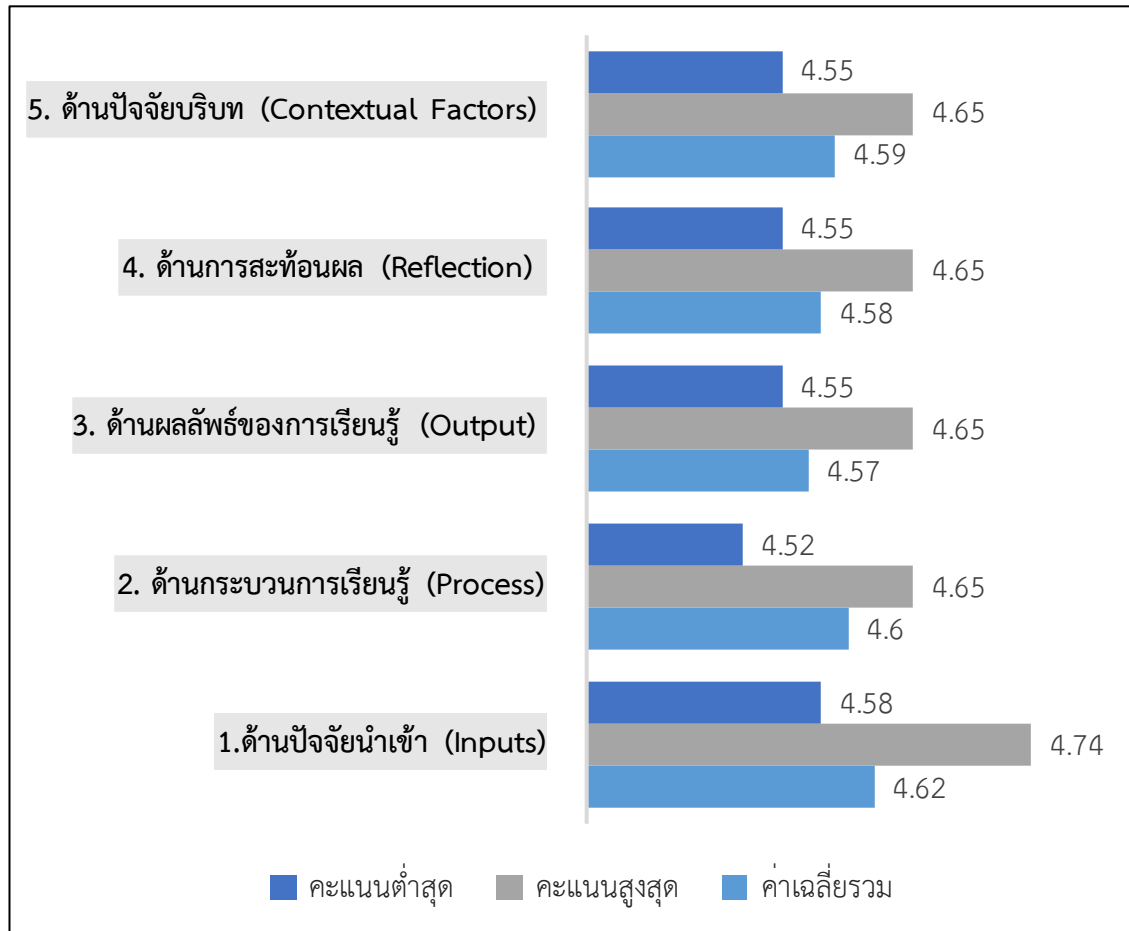
จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะสูงทางวิชาชีพพร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนกลุ่มทดลองและผู้เรียนกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเน้นผลลัพธ์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผู้เรียนกลุ่มทดลองและผู้เรียนกลุ่มควบคุมมีสมรรถนะสูงทางวิชาชีพพร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการก่อนการทดลองใช้หลักสูตรเน้นผลลัพธ์ไม่แตกต่างกัน และหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะสูงทางวิชาชีพพร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังทดลองใช้หลักสูตรเน้นผลลัพธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยของผู้เรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุม แสดงว่าผู้เรียนกลุ่มทดลองและผู้เรียนกลุ่มควบคุมมีสมรรถนะสูงทางวิชาชีพพร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการหลังการทดลองใช้หลักสูตรเน้นผลลัพธ์แตกต่างกัน ซึ่งสามารถนำค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองใช้หลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. ผลการประเมินปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินหลักสูตรตามกรอบแนวคิด IPORC Model ผู้วิจัยได้รวบรวมผลคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้าน พร้อมทั้งเปรียบเทียบจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาอย่างชัดเจน โดยผลลัพธ์สะท้อนให้เห็นภาพรวมของคุณภาพหลักสูตรในทุกองค์ประกอบ ทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการเรียนรู้ ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ การสะท้อนผล และปัจจัยบริบท ซึ่งล้วนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด” แสดงให้เห็นถึงความพร้อม ความเชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน และการส่งเสริมทักษะอาชีพอย่างรอบด้าน อย่างไรก็ตามยังพบ

จุดที่สามารถปรับปรุงเพิ่มเติมได้ เช่น ความมั่นใจของผู้เรียนต่อการนำไปใช้จริง และการมีส่วนร่วมจากภาคชุมชน ซึ่งข้อมูลทั้งหมดนี้ได้ถูกนำเสนอผ่านภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตรรายวิชานับผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3 จังหวัดชายแดนใต้

จากผลการประเมินทั้ง 5 ด้านของหลักสูตรรายวิชานับผลลัพธ์ พบว่าทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด โดยด้านปัจจัยนำเข้าได้รับคะแนนสูงสุดจากการฝึกอบรมครู (4.74) ส่วนรายการที่ได้คะแนนต่ำที่สุดคือความรู้ของครูที่ตรงกับอาชีพ (4.58) ด้านกระบวนการเรียนรู้โดดเด่นเรื่องการฝึกงานจริง (4.65) แต่ยังคงพัฒนาเรื่องการแข่งขันในตลาดแรงงานอาเซียน (4.52) ด้านผลลัพธ์เน้นทักษะการทำงานร่วมกัน (4.65) แต่ยังขาดความมั่นใจในการประกอบอาชีพ (4.55) ส่วนด้านการสะท้อนผลและบริบท แสดงถึงความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมได้ดี (4.65) แต่ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนและครูผู้สอนในการปรับปรุงหลักสูตร (4.55) สะท้อนว่าหลักสูตรมีคุณภาพโดยรวมดีมาก แต่ยังมีจุดที่ควรปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะสูงทางอาชีพสู่การเป็นผู้ประกอบการในตลาดอุตสาหกรรมอาเซียนของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ได้ค้นพบมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา พบว่า โครงสร้างหลักสูตรที่ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ และเนื้อหา 9 หน่วยการเรียนรู้ มีความครอบคลุมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของพื้นที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ออกแบบหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์เชิงลึกร่วมกับแนวคิด Outcome-Based Education (Spady, 1994) และผสมผสานด้วยแนวคิด Community-based curriculum development ซึ่งเน้นบริบทท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Huot et al. (2025) ที่ชี้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบ CLOs ช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่แท้จริง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Sapawi et al. (2021) ที่เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mapúa University (2021) Jaya et al. (2025) ที่ยืนยันถึงความสำเร็จของการใช้ OBE ในหลักสูตรสายอาชีพ

2. จากผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีสมรรถนะทางวิชาชีพพร้อมกับความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรดังกล่าวได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมรรถนะเป้าหมายจริง เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน (PBL) การฝึกปฏิบัติจริงร่วมกับสถานประกอบการ และการใช้การประเมินแบบ Performance-based assessment ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Biggs and Tang (2020) ที่ชี้ว่าการจัดกิจกรรมต้องสัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ประเมินจากพฤติกรรมที่แสดงออกจริงในบริบทชีวิตจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ayonmike et al. (2014) และ Al Mamun et al. (2019) ซึ่งชี้ว่าหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะช่วยพัฒนาทั้งทักษะอาชีพและความคิดผู้ประกอบการ

3. จากผลการประเมินหลักสูตร โดยใช้ IPORC Model พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับ “มากที่สุด” ครอบคลุมทุกด้านของการจัดการเรียนรู้ และหลักสูตรยังผ่านการรับรองโดยผู้เชี่ยวชาญ 11 คน ซึ่งเห็นตรงกันว่าสามารถนำไปขยายผลได้จริงในบริบทสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรดังกล่าวมีโครงสร้างชัดเจน มีความยืดหยุ่นสูง และเชื่อมโยงกับโลกของการทำงานอย่างแท้จริง ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Chen et al. (2021) ที่เสนอว่าการประเมินหลักสูตรต้องครอบคลุมบริบท ปัจจัยนำเข้า และผลลัพธ์ เพื่อสะท้อนประสิทธิภาพที่แท้จริงของหลักสูตร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bakah et al. (2019) ที่เน้นการขยายผลนวัตกรรมหลักสูตรสู่ระดับนโยบายและการประกันคุณภาพการศึกษาในอาชีวศึกษา

สิ่งที่โดดเด่นของงานวิจัยนี้ คือ การใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาแบบมีส่วนร่วม (Participatory curriculum design) ที่บูรณาการทั้งข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและแนวคิดระดับนานาชาติ เข้ากับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะจริง โดยเฉพาะในบริบทพื้นที่ที่มีความท้าทายด้านเศรษฐกิจ และสังคมอย่างสามจังหวัดชายแดนใต้ นอกจากนี้ ยังเชื่อมโยงกับหลักคำสอนจากอัลกุรอาน ที่ส่งเสริมการปฏิบัติจริง ดังอายะฮ์ที่ว่า:

وَقُلْ أَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ

ความหมายว่า “พวกเจ้าจงกระทำเถิด แล้วอัลลอฮ์จะทรงทอดพระเนตร
การทำงานของพวกเจ้า รวมทั้งร่อซูลของพระองค์และบรรดาผู้ศรัทธา”
(อัต-เตาบะฮ์ 9:105)

อายะฮ์นี้สะท้อนหลักคิดของการสร้างสมรรถนะผ่านการลงมือทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Course learning outcomes และ Outcome-based education ที่เน้นผลลัพธ์จากการปฏิบัติจริง ไม่ใช่เพียงการเรียนรู้ในเชิงทฤษฎี

ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ ตามแนวทางวิจัยนี้ไม่เพียงช่วยยกระดับการเรียนรู้เชิงคุณภาพของผู้เรียนในสายอาชีพ แต่ยังเป็นต้นแบบของการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาเพื่อสร้าง “คนจริง ทำงานจริง และเติบโตจริง” สู่ตลาดแรงงานอาเซียนอย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ครอบคลุม และสอดคล้องกับบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เน้นผลลัพธ์ และการมีส่วนร่วมจากชุมชน ก่อให้เกิดสมรรถนะทางวิชาชีพและทักษะผู้ประกอบการในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมากที่สุด และหลักสูตรได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญว่าสามารถนำไปใช้และขยายผลได้จริง ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวสะท้อนหลักคำสอนอิสลามที่เน้นการปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนากำลังคนสู่ตลาดแรงงานอาเซียนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สถานศึกษาควรนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือออกแบบหลักสูตรสายอาชีพอื่น ๆ เพื่อยกระดับสมรรถนะผู้เรียนในภาพรวม

2. ควรจัดอบรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผลลัพธ์ แก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหารในพื้นที่อย่างกว้างขวาง เพื่อสร้างความเข้าใจและสนับสนุนการขยายผล

3. ควรใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและมาตรการสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาในระดับจังหวัดและภาคใต้ เพื่อสร้างความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบระยะยาวของการใช้หลักสูตร ต่อการประกอบอาชีพและความสำเร็จของผู้เรียนหลังจบการศึกษาในตลาดแรงงานจริง

2. ควรขยายการวิจัยไปยังกลุ่มเป้าหมายและสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อทดสอบความเหมาะสมและปรับปรุงหลักสูตรให้ครอบคลุมความต้องการที่หลากหลายมากขึ้น

3. ควรศึกษาการพัฒนาทักษะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลตามหลักเน้นผลลัพธ์อย่างต่อเนื่องและมีระบบ

รายการอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.). (2566). รายงานผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับสถานประกอบการ. ผู้แต่ง.

Age, T. J. (2025). Performance-based assessment: A transformative approach to enhancing mathematics learning in Ubuntu classrooms across Sub-Saharan Africa. *European Journal of STEM Education*, 10(1), 04.

Al Mamun, A., Fazal, S. A., & Muniady, R. (2019). Entrepreneurial knowledge, skills, competencies and performance: A study of micro-enterprises in Kelantan, Malaysia. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 13(1), 29–48.

Areesophonpichet, S., Bhula-Or, R., Malaiwong, W., Phadung, S., & Thanitbenjasith, P. (2024). Thai higher education institutions: Roles and challenges in attracting international talent to accelerate Thai competitiveness in the main economy and industry. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 23(2), 145–164.

- Ayonmike, C.S., Okwelle, P.C., & Okeke, B.C. (2014). Competency based education and training in technical vocational education: Implication for sustainable national security and development. *Journal of Educational Policy and Entrepreneurial Research*, 1(2), 290–300.
- Bakah, M. A., Nihuka, K. A., & Anto, A. G. (2019). Fostering the sustainability and scalability of curriculum innovations through collaborative design. In *Collaborative curriculum design for sustainable innovation and teacher learning* (pp. 331–345). Cham: Springer International Publishing.
- Biggs, J., & Tang, C. (2020). *Teaching for quality learning at university* (5th ed.). Open University Press.
- Chen, P., Goncharova, A., Pilz, M., Frommberger, D., Li, J., Romanova, O., & Lin, Y. (2021). International curriculum comparison in vocational education and training: A collaborative development of an analysis instrument. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*, 8(4), 16–43.
- Fawns, T., Bearman, M., Dawson, P., Nieminen, J. H., Ashford-Rowe, K., Willey, K., & Press, N. (2025). Authentic assessment: From panacea to criticality. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 50(3), 396–408.
- Hamidi, H., Hejran, A. B., Sarwari, A., & Edigeevna, S. G. (2024). The effect of outcome based education on behavior of students. *European Journal of Theoretical and Applied Sciences*, 2(2), 764–773.
- Huot, S., Loch, S., Nget, R., & Em, S. (2025). Exploring multiliteracies in the digital era: A framework for 21st-century learning. *Cambodian Journal of Educational and Social Sciences (CJESS)*, 2(1), 7–27.
- Ismaniati, C., Muhtadi, A., Cobena, D. Y., & Soeparno, P. L. (2023). Effectiveness of flipped classroom on students' learning outcome in vocational high school: A meta-analysis. *International Journal of Instruction*, 16(1), 589–604.

- Jaya, D. J., Sudira, P., Raharjo, N. E., Wagiran, W., & Wijanarka, B. S. (2025). Outcome-based education (OBE) approach in vocational education: Strategies, advantages, and challenges in Indonesia: El enfoque de la educación basada en los resultados (EFC) en la formación profesional: estrategias, ventajas y retos en Indonesia. *Papeles*, 17(33). e2059. <https://doi.org/10.54104/papeles.v17n33.2059>
- Lombardi, M. M. (2015). *Authentic learning for the 21st century: An overview*. EDUCAUSE Learning Initiative. <https://l1nq.com/MFY4L>
- Mapúa University. (2021). *Outcome-based education implementation report*. Center for Teaching and Learning.
- Pham, H. T., & Nguyen, P. V. (2024). ASEAN quality assurance scheme and Vietnamese higher education: A shift to outcomes-based education. *Quality in Higher Education*, 30(2), 285–312.
- Phuc, P. T., Vinh, N. Q., & Do, Q. H. (2020). The implementation of outcome-based education: Evidence from master program in economic management at Hanoi universities. *Management Science Letters*, 10(14), 3299–3306.
- Saint, M. (2021). *Development of a curriculum based on content and language integrated learning and competency-based education for enhancing business English writing ability of undergraduate students* [doctoral dissertation, Chulalongkorn University]. <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=5664&context=chulaetd>
- Spady, W. G. (1994). *Outcome-based education: Critical issues and answers*. American Association of School Administrators.
- Sapawi, R., Anuar, A., Wahi, R., Razali, N. T., & Hashim, M. H. (2021). Alternative and online assessment in the context of outcome based education: a practical guide. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 12(3), 2376-2385.

- Theerathamakorn, S., Soontornchai, S., & Amornrit, P. (2024). A competency-based learning model for distance education in the post-COVID-19 era: Sustainable manufacturing systems and the circular economy. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 490–502.
- Viswambaran, V. K., & Shafeek, S. (2019). Project-based learning (PBL) approach for improving the student engagement in vocational education: An investigation on students learning experiences & achievements. In *2019 Advances in Science and Engineering Technology International Conferences (ASET)* (pp. 1–8). IEEE.
- Wagenaar, R. (2018). What Do We Know – What Should We Know? Measuring and Comparing Achievements of Learning in European Higher Education: Initiating the New CALOHEE Approach. In Zlatkin-Troitschanskaia, O., Toepper, M., Pant, H., Lautenbach, C., Kuhn, C. (Eds.), *Assessment of Learning Outcomes in Higher Education. Methodology of Educational Measurement and Assessment* (pp.169-189). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-74338-7_9

การส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Promoting Scientific Process Skills and Learning Achievement through
Activity-Based Learning on the Topic “Changes
in Substances” among Grade 5 students

นุชรี เหลือบหนู¹ อลิสร่า ชมชื่น^{1*} ศุภกาญจน์ บัวทิพย์¹ สุพรรณษา สุวรรณชาติ¹
Nucharee Lebnoo¹, Alisara Chomchuen^{1*}, Supakan Buatip¹ Supansa Suvanchatre¹

(Received: July 22, 2025; Revised: August 31, 2025; Accepted: November 13, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับเกณฑ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กับเกณฑ์หลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าว โดยใช้การเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ทั้งหมดจำนวน 5 แผน แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมทักษะการสังเกต การตั้งสมมติฐานการทดลอง จากข้อมูลแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานกับเกณฑ์มาตรฐาน พบว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะดังกล่าวสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ยังพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวอยู่ในระดับมาก ผลลัพธ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเป็นแนวทางที่สามารถพัฒนาทั้งทักษะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

¹สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

¹curriculum and Instruction, Faculty of Education Prince of Songkhla University Pattani

*Corresponding author. E-mail: 0654158915pang@gmail.com

Abstract

This research aims to: (1) compare students' scientific process skills with the established criterion after implementing Activity-Based Learning; (2) compare students' science learning achievement with the criterion after implementing Activity-Based Learning; and (3) examine students' satisfaction toward this learning approach. The sample group was selected through purposive sampling. The research instruments consisted of: five activity-based lesson plans (totaling 12 hours), a 20-item science achievement test, a 20-item scientific process skills test covering observation, hypothesis formulation, experimentation, and data-based conclusion skills, and a 15-item satisfaction questionnaire on Activity-Based Learning.

The research findings indicated that, when comparing the students' scientific process skills after implementing Activity-Based Learning with the standard criterion, students demonstrated significantly higher skills than the criterion at the .01 level of statistical significance. Similarly, students' science learning achievement was significantly higher than the 70% criterion at the .01 level of statistical significance. Furthermore, students' satisfaction with Activity-Based Learning was found to be at a high level. These results suggest that Activity-Based Learning is an effective instructional approach for enhancing both students' scientific process skills and their academic achievement.

Keywords: Activity-Based Learning, Scientific Process Skills, Learning Achievement

บทนำ

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นับเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 โดยทักษะที่จำเป็นประกอบด้วย 14 ด้าน ได้แก่ การสังเกต (Observing) การจำแนกประเภท (Classifying) การวัด (Measuring) การใช้ตัวเลข (Using numbers) การพิจารณาความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับเวลา (Using space/Space and space/Time relationships) การอนุมานจากข้อมูล (Inferring) การจัดระบบและสื่อความหมายของข้อมูล (Organizing data and communicating) และการคาดการณ์ (Predicting) ทักษะการตั้งสมมติฐาน (Formulating hypotheses) ทักษะการกำหนดและควบคุมตัวแปร (Identifying and controlling variables) ทักษะการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ (Defining operationally) ทักษะการทดลอง (Experimenting) ทักษะการตีความและสรุปผลข้อมูล (Interpreting data and drawing conclusions)

ทักษะการสร้างแบบจำลอง (Modeling) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มุ่งหวังให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อนักเรียนมากที่สุด จึงได้จัดทำตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สถานศึกษา ครูผู้สอน จัดเรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหา ในแต่ละสาระและระดับชั้น ควรมีการเชื่อมโยงความรู้เข้ากับกระบวนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล การคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถสืบค้นข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งนี้ จากการศึกษาผลการประเมินของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สทศ. (O-NET) พบว่า จากข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคูหา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 รายวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า ในปีการศึกษา 2565 นักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 35.31 ของคะแนนเต็ม ซึ่งต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 37.99, 40.30 และ 39.34 ตามลำดับ และแม้ว่าผลการทดสอบในปีการศึกษา 2566 จะปรับตัวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 36.25 แต่ก็ยังคงต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 39.47, 41.58 และ 40.75 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยทุกระดับจะมีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่า 50 ของคะแนนเต็ม เมื่อแยกคะแนนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า สาระที่โรงเรียนบ้านคูหา ควรเร่งพัฒนาของรายวิชาวิทยาศาสตร์ คือ สาระวิทยาศาสตร์กายภาพ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 32.78 ซึ่งต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละระดับประเทศ คือ 41.86 เนื่องจากเนื้อหาสาระวิทยาศาสตร์กายภาพ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร เป็นเรื่องที่ซับซ้อนยากต่อการทำความเข้าใจของนักเรียนในวัยนี้ จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่มีการทดลอง การลงมือปฏิบัติจริง จึงจะช่วยให้เด็กเกิดองค์ความรู้ แต่ในปัจจุบันครูผู้สอนจะสอนเน้นการบรรยายมากกว่าการลงมือปฏิบัติ เนื่องจากปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ได้ฝึกให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงควรส่งเสริมหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระ จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-based learning) เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ทางปฏิบัติและการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้จะยิ่งมีมากขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อผ่านประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ยังเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วย

ดังนั้น การใช้กิจกรรมเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงแต่เป็นวิธีการเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ ยังเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์และมีความหลากหลายสำหรับนักเรียนอีกด้วย (ทิศนา ขัมมณี, 2545) สอดคล้องกับจุฑามณี อินทร์อุทิศ (2564) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ โดยกิจกรรมเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมไว้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจากการสำรวจ ทดลอง และการสร้างสรรค์ผลงานร่วมกับผู้อื่นจนผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ มีความสุขและความเพลิดเพลินในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ สอดคล้องกับภุริ วงศ์เขียว และประวีณา เอี่ยมยี่สุน (2564) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างประสบการณ์ ความสนใจ ความกระตือรือร้น และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ภายในชั้นเรียนของนักเรียน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นกลุ่ม

จากปัญหาของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เนื่องจากโรงเรียนบ้านคูหาเป็นโรงเรียนที่มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ตามนโยบายของหลักสูตรแกนกลางมาปฏิบัติ ให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ที่เหมาะสมต่อวิชา วิทยาศาสตร์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน เพื่อนำมาส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 4 ทักษะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคูหา ให้ก้าวไปสู่ระดับที่สูงขึ้นด้วยการจัดการเรียนรู้ให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงลงมือปฏิบัติ ผ่านกิจกรรมอย่างหลากหลายและมีความหมาย เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน และคณะ (2565) กล่าวว่า หลักการของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน คือ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ค้นคว้าหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำกิจกรรมร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยมีกิจกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับเกณฑ์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับเกณฑ์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดจากการปฏิบัติ การศึกษา การค้นคว้า ทดลอง และการฝึกฝนในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล โดยการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ให้ได้มาซึ่งความรู้ และสามารถนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน เรียนรู้และทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้แล้วโดยนักเรียนจะต้องลงมือปฏิบัติ ด้วยตนเองและร่วมกับนักเรียนคนอื่น ๆ กับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ จนสามารถนำไปสู่การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ในตัวนักเรียนเอง ซึ่งลักษณะของการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นไปที่การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและน่าสนใจให้แก่ นักเรียน โดยนักเรียน จะเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจากกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาแนวคิด ความรู้ เฉพาะตนขึ้นมาเอง และมีประสิทธิภาพ สามารถแบ่งได้ แบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) กิจกรรมที่เน้นการค้นพบ 2) กิจกรรมที่ เน้นการสร้างความรู้ และ3) กิจกรรมที่เน้นการแสดงออกทางความคิด โดยขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระ จุดประสงค์ การเรียนรู้ ความเหมาะสมของกิจกรรม เป็นต้น ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ของทิตินา แคมมณี (2545) มาใช้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีอยู่ 5 ขั้นตอน ดังนี้

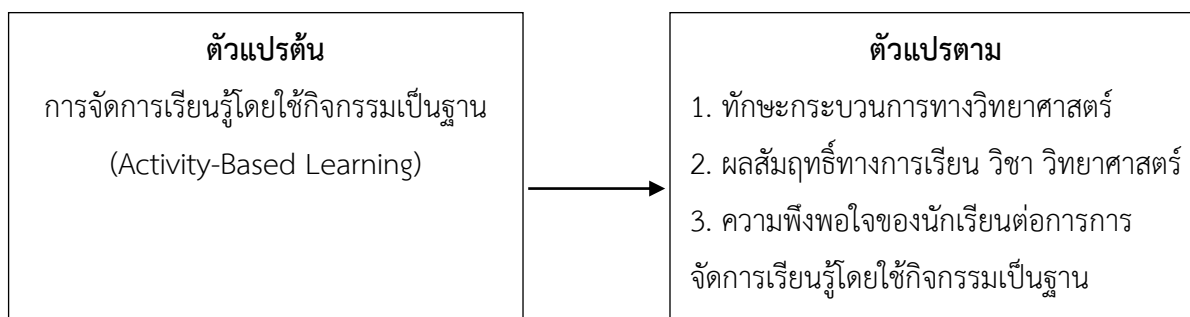
ขั้นที่ 1 ขั้นนำ คือ การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น การทบทวน

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรม คือ การให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ลงมือทำกิจกรรมที่ได้เตรียมไว้

ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปราย คือ การให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและนำไปใช้ คือ การรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและ อภิปราย ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติและใช้จริงในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล คือ ผู้ดำเนินกิจกรรมต้องประเมินผลการบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ตามกรอบ แนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

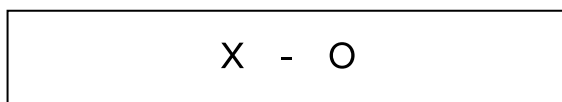

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องการเปลี่ยนแปลงของสาร กว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามรูปแบบการวิจัยแบบ One-group design และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ One-sample t-test เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ภาพที่ 2 แบบแผนการทดลอง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

X	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน
O	แทน	การทดสอบหลังเรียน

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านคูหา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำนวน 329 คน

กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคูหา จำนวน 35 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกเฉพาะเจาะจงโดยใช้เนื้อหาเป็นเกณฑ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร จำนวน 5 แผน ซึ่งผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า กำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการประเมิน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) อยู่ระหว่าง 4.50-5.00 อยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้
2. แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความยากของข้อสอบอยู่ระหว่าง 0.38-0.60 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-0.30 สามารถนำไปใช้ได้

3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความยากของข้อสอบอยู่ระหว่าง 0.38-0.60 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-0.30 สามารถนำไปใช้ได้

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) อยู่ในช่วงระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งครอบคลุมการวัดความพึงพอใจใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยกำหนดเกณฑ์การวัดความพึงพอใจ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและจุดประสงค์ (วรณีย์ แกมเกตุ, 2551)

2. ความยาก (Difficulty) และค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ เกณฑ์การพิจารณาค่าความยากที่มีความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 ค่าความอำนาจจำแนกที่มีความเหมาะสมจะมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2552)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษากลุ่มตัวอย่าง เพื่อดำเนินการออกแบบกิจกรรมและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. แผนการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน จะใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน จำนวน 5 แผนการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

เรื่อง : การเปลี่ยนสถานะของสาร

กิจกรรมวัฏจักรของน้ำ : นักเรียนจะศึกษาการเปลี่ยนสถานะของสารจากของแข็งไปเป็นของเหลว และจากของเหลวไปเป็นแก๊ส โดยทำการทดลองและบันทึกผลการเปลี่ยนแปลงของสถานะของสารในแต่ละเงื่อนไข

เรื่อง : การระเหิดและการระเหิดกลับ

กิจกรรมบทบาทของฉนวน : นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้เรื่องการระเหิดและการระเหิดกลับผ่านบทบาทสมมติ

เรื่อง : การละลายของสารในน้ำ

กิจกรรมกิจกรรมทายผล : นักเรียนดูทดลองการละลายของสารในน้ำ และสังเกตการเปลี่ยนแปลงของสารที่ละลายในน้ำ และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมทายผล

เรื่อง : การเปลี่ยนแปลงทางเคมี

กิจกรรมสาเหตุที่ทำให้เธอเปลี่ยน : นักเรียนเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสารที่เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาทางเคมี และระบุสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

เรื่อง : การเปลี่ยนแปลงที่ผันกลับได้และผันกลับไม่ได้

กิจกรรมทายการเปลี่ยนแปลง : นักเรียนเข้าใจเปลี่ยนแปลงของสารที่สามารถผันกลับได้และไม่สามารถผันกลับได้ โดยสามารถแสดงออกผ่านการเล่นเกมสทายการเปลี่ยนแปลง

3. ทดสอบหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยใช้แบบวัดทักษะทางวิทยาศาสตร์ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

4. เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ สรุปการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ One-Sample t-test

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาในการดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ใช้เวลา 12 ชั่วโมง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. เปรียบเทียบแบบวัดทักษะทางวิทยาศาสตร์กับเกณฑ์ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเปรียบเทียบความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

2. เปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเปรียบเทียบความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) เทียบกับเกณฑ์

ผลการวิจัย

1. ผลการวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดทักษะทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน เพื่อประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยค่าคะแนนเฉลี่ยได้ถูกคำนวณแยกตามทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งแสดงไว้ใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยการวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสารของผู้เรียน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	$\bar{x}$
ทักษะการสังเกต	4.23
ทักษะการตั้งสมมติฐาน	4.17
ทักษะการทดลอง	3.60
ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล	3.69
รวม	15.69

จากตารางที่ 1 ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน แสดงไว้ในตารางที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ประเมินผลด้วยแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ประเภทปรนัยแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ครอบคลุมทักษะ 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 20 คะแนน ผลการวิเคราะห์คะแนนหลังการเรียนรู้พบว่า นักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 15.69 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ทักษะที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการสังเกต (เฉลี่ย 4.23 คะแนน) ขณะที่ทักษะที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะการทดลอง (เฉลี่ย 3.60 คะแนน) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร มาประเมินผลหลังการจัดกิจกรรม โดยทำการตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนผ่านการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ และทำการวิเคราะห์เชิงสถิติด้วยการทดสอบค่า (t-test) ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบแบบวัดทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของผู้เรียน เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานกับเกณฑ์

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	SD	t	p-values
ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	35	20	15.69	0.96	10.35**	.000
เกณฑ์ 70%	35	20	14.00			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า เมื่อนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร เท่ากับ 15.69 คะแนน โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.96 และเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยดังกล่าวกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างเดียว (One-sample t-test) พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในระดับที่สูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ วิชาวิทยาศาสตร์ หลังเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ใช้กับกลุ่มตัวอย่างเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ตรวจสอบคะแนน และวิเคราะห์คะแนนโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ทดสอบค่าที t – test (T-test for One Sample) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานกับเกณฑ์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	SD	t	p-values
หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน	35	20	15.97	1.74	6.70**	.000
เกณฑ์ 70%	35	20	14.00			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.97 คะแนน (SD = 1.74) เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มโดยใช้การทดสอบ One-Sample t-test พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานกับผู้เรียน มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนรู้ และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดแสดงไว้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยจำแนกเป็นรายด้าน

ที่	ด้านของแบบวัดความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านเนื้อหา	3.71	2.57	มาก
2	ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.76	2.21	มาก
3	ด้านสื่อการเรียนรู้	3.55	2.54	มาก
4	ด้านการวัดและประเมินผล	3.55	3.34	มาก
รวม		3.64	0.79	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.64, SD = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนมีความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.76, SD = 2.21) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 3.71, SD = 2.57) ส่วนด้านสื่อการเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.55 (SD = 2.54 และ 3.34 ตามลำดับ) ทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ซึ่งสะท้อนว่าการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าวสามารถตอบสนองความต้องการและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการส่งเสริม ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคูหา โดยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เป็นรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวิชาวิทยาศาสตร์ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมที่ใช้ในรูปแบบนี้สามารถกระตุ้นการพัฒนากระบวนการคิดและความสามารถในการหาคำตอบ รวมถึงการทำความเข้าใจและการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือทำ โดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555) ได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบเพื่อทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันและร่วมเรียนรู้ ซึ่งเป็นการช่วยสร้างความเข้าใจในแนวคิดหลักทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยนุช แจ่มหม้อ (2563) ชนสิทธิ์ สิทธิสุนทร และคณะ (2567)

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาจากการประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะที่มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงที่สุด คือ ทักษะการสังเกต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมที่เป็นขั้นตอนตามหัวข้อหรือเนื้อหาต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติการด้วยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Dewey (1938) กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by doing) โดยให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติหรือการลงมือกระทำ ให้ผู้เรียนได้รับอิสระริเริ่มทางความคิด ซึ่งเป็นทักษะขั้นพื้นฐานทางกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

นอกจากนี้ผลการส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พบว่า ทักษะที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ทักษะการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 โดยสิ่งที่พบและสังเกตได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม คือ ผู้เรียนมีความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับการทดลองค่อนข้างน้อย เช่น การวางแผน การดำเนินการ และการบันทึกผลที่ได้รับจากการทดลอง รวมถึงความสามารถในการเลือกวัสดุ อุปกรณ์ในการทดลอง และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าระหว่างที่ดำเนินการทดลอง ซึ่งในการทำกิจกรรมการแบ่งบทบาทหน้าที่การทดลอง จึงทำให้อาจจะนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาใช้อธิบายหรือสรุปประเด็นสำคัญจากการทดลองได้ไม่ครบถ้วน สอดคล้องกับกัญทิมา จงเอื้อกลาง และกัญญารัตน์ โคจร (2567) การศึกษาพบว่า การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกิจกรรมการทดลอง เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการ

ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีผลการเรียนสูงขึ้นและผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด อย่างไรก็ตาม ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ไม่สามารถทำคะแนนได้ถึงร้อยละ 70 ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการไม่เข้าใจขั้นตอนการทดลอง การขาดพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือไม่ตั้งใจฟังคำอธิบาย ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ขาดความมั่นใจ กลัวความผิดพลาด หรือการพึ่งพาผลการทดลองจากเพื่อน ส่งผลให้ไม่ได้พัฒนาทักษะอย่างแท้จริงและไม่เข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง จากการสรุปผลวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมเป็นฐานในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสาร มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ของการวิจัย

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนกับเกณฑ์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้มีผลการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนรู้มีค่ามากกว่าคะแนนเกณฑ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมเป็นฐาน มีขั้นตอนการสอนผ่านการทำกิจกรรม มีขั้นตอนการสอนทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเนื้อหาสาระการเรียนรู้โดยการทบทวนความรู้เดิมของนักเรียน และเชื่อมโยงมาสู่เนื้อหาใหม่ให้กับนักเรียนขั้นกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม และเดี่ยว เน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมวัฏจักรน้ำ กิจกรรมบทบาทของฉนวน กิจกรรมทลายผล กิจกรรมสาเหตุที่ทำให้เธอเปลี่ยนกิจกรรมทลายการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของ Anandalakshmy (2007) ที่กล่าวถึง บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน ซึ่งระหว่างการจัดกิจกรรมบทบาทของครูเป็นสิ่งที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรม ครูต้องกระตุ้นการทำกิจกรรมของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเรียน ขั้นอภิปราย ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยกันตั้งคำถามโดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วย พร้อมทั้ง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อทำความเข้าใจในร่วมกันจากการได้ทำกิจกรรมไปแล้ว ขึ้นสรุปและนำไปใช้ ผู้วิจัยให้นักเรียนหาข้อสรุปร่วมกันจากกิจกรรม โดยนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาเชื่อมโยง หาสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นพร้อมยกตัวอย่าง เชื่อมโยงกับสิ่งที่พบเจอในแต่ละวัน และขึ้นประเมินผล ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนตอบคำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจของนักเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งยังออกแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อทำการวัดผลการเรียนรู้ท้ายหน่วยการเรียนรู้ สอดคล้องกับศิริชัย กาญจนวาสี (2556) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) เป็นผลจากการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า อันเกิดจากกระบวนการเรียนการสอนในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่ผ่านมา แบบวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นแบบทดสอบที่วัดผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และผลการวิจัยพบว่า นักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ของการวิจัย

3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ และเสริมสร้างความเข้าใจผ่านเกมและกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจรินทร์ ทรงวุฒิปัญญา และคณะ (2566) อย่างไรก็ตาม ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ให้คะแนนความพึงพอใจต่อทั้ง 4 ด้าน 7 คะแนน จากการสังเกตหลังการสอน พบว่า นักเรียนกลุ่มนี้ไม่ชอบแสดงออกต่อหน้ากลุ่ม และไม่คอยให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น แต่สามารถทำงานได้ดีเมื่อทำเป็นชิ้นงานที่บันทึกผลสรุปหรือใบกิจกรรม ทั้งนี้ ผลการวิจัยชี้ว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ของการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสาร สามารถตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกับเกณฑ์มาตรฐานภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ (คะแนนเต็ม 20 คะแนน) พบว่า นักเรียนมีระดับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยรวมสูงกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 15.69 คะแนน เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ทักษะการสรุปข้อมูลจากหลักฐานมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.23 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 รองลงมา คือ ทักษะในการตั้งข้อสมมติฐาน มีค่าเฉลี่ย 4.17 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ทักษะการสังเกตมีค่าเฉลี่ย 3.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 ส่วนทักษะการทดลองมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 3.60 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมสูงกว่าระดับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 15.97 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.74 ผลต่างดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลการเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีผลเชิงบวกต่อทัศนคติและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการใช้กิจกรรมเป็นหลัก ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนบางส่วนไม่คุ้นชินกับวิธีการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ไม่ใช่เพียงแค่การทดลองเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องมีการปรับตัวและกล้าแสดงออก จึงควรมีการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมร่วมในระหว่างการดำเนินกิจกรรม เพื่อประเมินและติดตามพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างใกล้ชิด

2. ในระหว่างการดำเนินกิจกรรม ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดและสังเกต พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม โดยการใช้คำถามกระตุ้นความคิดของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปอภิปรายร่วมกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสนุกสนาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอนุบาล หรือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 เนื่องจากธรรมชาติของนักเรียนในช่วงวัยนี้ จะเป็นวัยที่ชอบการแสดงออก ชอบลงมือปฏิบัติโดยไม่มีความอาย หรือมีความอายน้อยกว่านักเรียนที่จะเข้าสู่วัยรุ่น

2. ควรจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ให้กับรายวิชาอื่นเช่น วิชาคณิตศาสตร์ เนื่องจากเป็นรายวิชาที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันทุก ๆ วัน อาจจะจำลองสถานการณ์การใช้จ่ายตลาด หรือบทบาทสมมติการเป็นลูกค้าและเจ้าหน้าที่ธนาคาร คิดเงินการฝากออม และการคิดดอกเบี้ยรายปี เป็นต้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น กรมสุขภาพจิต สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการส่งเสริมสุขภาพทางอารมณ์ของวัยรุ่น ผ่านการออกแบบกิจกรรมและมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสม

4. นักจิตวิทยาและนักการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปต่อยอด ในการคิดค้นและพัฒนารูปแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นในมิติอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การบูรณาการร่วมกับการพัฒนาทักษะชีวิตด้านอื่น ๆ

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัณทิมา จงเอื้อกลาง และกัญญารัตน์ โคจร. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทดลองโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับการทดลองวิทยาศาสตร์ เรื่อง การแยกสาร. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม*, 1(2), 19-33

- จุฑามณี อินทร์อุทิศ. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรินทร์ ทรงพุฒิปัญญา, ชลพร กองคำ และอารีวรรณ เอี่ยมสะอาด (2566). การพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารมจร. อุบลจารีตรศน์*, 8(3), 1005-1010
- ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน, สุวิมล สพฤกษ์ศรี, บุญรอด ขาดิยานนท์, เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ, เลกสรร์ สุขเสนา, เอกชัย ภูมิระรื่น และสรายุจิต อันพา. (2567). การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมและผลงานสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 44(3), 66-75.
- ทศนา แคมมณี. (2545). *กลุ่มสัมพันธ์: เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน*. ชินแอดเวอร์ไทซิง กรุ๊ป.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- ปิยนุช แจ่มหม้อ. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2552). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). เฮาส์ ออฟ เคอร์มิสท.
- ณัฐ วงศ์วิเชียร และประวีณา เอี่ยมยี่สุน. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในหลักสูตรปริญญาตรีด้านศิลปวัฒนธรรมของสถานศึกษาสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม. *มจร. อุบลจารีตรศน์*, 6(3), 599-616.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 7). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์*. ผู้แต่ง.
- Anandalakshmy, S. (2007). *Activity-based learning: A report in an innovative method in Tamil Nadu*. <http://www.ssa.tn.nic.in/docu/abl-report-by-dr.anandhalakshmi.pdf>
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.

กลไกแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการชুরอในการขับเคลื่อนวงล้อมทะเลเกาะฮู เพื่อสร้างสังคมคุณธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

A Participatory Mechanism through the Shura Process for Driving the Halaqah Circle toward the Creation of a Virtuous Society in Thailand's Three Southern Border Provinces

อับดุลลียะเต๊ะ สาและ^{1*} อาแว แมะอูมา¹ มุหัมหมัด อาลดานียาล¹ นิอับดุลเลาะ นิตยรักษ์¹ มุญญะฮิด วานา¹
Abdullateh Saleah^{1*}, Awae Maeh-Ouma¹, Muhammad Al-Daneeyal¹ Niabdulloh Nitayarak¹ Mujahid Vana¹

(Received: September 9, 2025; Revised: October 2, 2025; Accepted: November 14, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการชอรอในการขับเคลื่อนวงล้อมทะเลเกาะฮูเพื่อสร้างสังคมคุณธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ หน่วยงานภาคีเครือข่ายและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) จำนวน 80 คน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี จำนวน 6 คน ศูนย์ประสานงานสถาบันอิสลาม จำนวน 6 คน สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด จำนวน 6 คน สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด จำนวน 6 คน สำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอ จำนวน 24 คน สมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลาม จำนวน 2 คน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KM และเวทีสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า การขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างสรรค์สังคมคุณธรรม คือ 1) หน่วยงานภาครัฐ บริหารจัดการและสนับสนุนกิจกรรมวงล้อมทะเลเกาะฮูสามารถประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของสถาบันการศึกษา 2) หน่วยงานสถาบันการศึกษาดำเนินกิจกรรมทะเลเกาะฮูให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรวงล้อมทะเลเกาะฮู และการคัดเลือกพี่เลี้ยงทะเลเกาะฮู 3) ภาคประชาสังคมและชุมชน ส่งเสริมคุณธรรมของคนในพื้นที่โดยเข้มงวดเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนคุณธรรมในชุมชนผ่านกระบวนการทะเลเกาะฮู

¹คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

¹Faculty of Islamic Studies and Laws, Fatoni University

*Corresponding author. E-mail: s.abdullateh@ftu.ac.th

คำสำคัญ: กลไกแบบมีส่วนร่วม ชุรอ สังคมคุณธรรม วงล้อมทะเลาะเถาะฮุ

Abstract

This qualitative research aimed to study a participatory mechanism using the Shura process to drive the Halaqah circle toward creating a virtuous society in Thailand's three southern border provinces. The main informants consisted of 80 representatives from partners organizations involved in developing policy recommendations for promoting a virtuous society among Muslim youth in Pattani, Yala, and Narathiwat Provinces. These participants included Fatoni University (6 persons), Assalam Institute Coordination Center (6 persons), Provincial Islamic Committee Office (6 persons), Provincial Private Education Office (6 persons), District Private Education Office (24 persons), Assalam Quality School Network Association (2 persons), and private Islamic schools in the three southern border provinces (30 persons). The research instruments included interviews, knowledge-sharing sessions using the Knowledge Management (KM) process, and focus group discussions. Data were analyzed using descriptive analysis and content analysis.

The findings revealed that the participatory collaboration among network partners in promoting a virtuous society operated through three key mechanisms: 1) Government agencies managed and supported Halaqah circle activities, adapting them to local contexts and positioning them with the needs of educational institutions. 2) Educational institutions implemented Halakah activities in accordance with the objectives of the Halaqah Circle curriculum and were responsible for selecting suitable Halaqah mentors. 3) Civil society and community sectors promoted moral values among local people by using mosques as centers for moral development within the community through the Halaqah process.

Keywords: Participatory Mechanism, Shura, Virtuous Society, Halaqah Circle

บทนำ

สังคมคุณธรรม เป็นสังคมปฏิบัติตนอยู่ในบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบตาม บรรทัดฐานที่คนในสังคมร่วมกันกำหนด โดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ซึ่งจะช่วยให้เกิดสังคมแห่งความสุขและสันติสุข มีความเจริญก้าวหน้าอย่างแท้จริง การสร้างสรรค์สังคมคุณธรรม เป็นการใช้ทรัพยากรในทุกภาคส่วนอย่างมี

ประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ด้านคุณธรรมสำหรับประชาชนทุกคนและทุกระดับ โดยมีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมให้เกิดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

สำหรับปัญหาด้านคุณธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ ประชาชนมีรายได้ค่อนข้างต่ำ ว่างงาน และไปประกอบอาชีพในประเทศเพื่อนบ้าน ขาดความรู้ความเข้าใจในการรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และขาดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างชุมชน การรวมกลุ่มในลักษณะประชาคมไม่เข้มแข็งในการสร้างสรรค์สังคมคุณธรรม

ปัญหาเชิงโครงสร้างของชุมชนยังพบว่า เยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เผชิญกับวิกฤตด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ทวีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีและวัฒนธรรมภายนอกเข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของเยาวชนอย่างกว้างขวาง ปรากฏการณ์เช่น การลดลงของความยึดมั่นในหลักศาสนา พฤติกรรมเสี่ยงทางสังคม การใช้ความรุนแรง การเสพติดสื่อ และการแสดงออกที่ขัดกับค่านิยมของชุมชนอิสลาม ล้วนสะท้อนถึงช่องว่างในการปลูกฝังค่านิยมและคุณธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น เยาวชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังเผชิญกับวิกฤตทางด้านคุณธรรมอย่างชัดเจน งานวิจัยของอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง และเกษตรชัย และหีม (2562) พบว่า พฤติกรรมของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่นี้ มีแนวโน้มไม่สอดคล้องกับวิถีอิสลาม เช่น การแยกตัวจากหลักศาสนา ปัญหาการเลี้ยวเบน หรือบทบาทของผู้นำทางศาสนาในฐานะตัวแบบที่มีจำกัด ผลศึกษาพบว่า เยาวชนกลุ่มเสี่ยงแสดงพฤติกรรมที่ขัดต่อค่านิยมอิสลามอย่างรุนแรง เช่น การใช้สื่อออนไลน์แบบไม่เหมาะสม การเข้าใกล้วัฒนธรรมตะวันตกโดยไม่มีการกลั่นกรอง คลุกคลีกับการพนัน การใช้สารเสพติด การอยู่ร่วมกับเพศตรงข้ามในพื้นที่ไม่เหมาะสม การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งสะท้อนถึงช่องว่างในพื้นที่คุณธรรมที่การอบรมในครอบครัวและศูนย์การศึกษาไม่สามารถปิดช่องว่างนี้ได้ นอกจากนี้ อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง และเกษตรชัย และหีม (2564) ยังระบุว่า การเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังพบข้อจำกัดชัดเจน โดยเฉพาะขาดแนวทางการอบรมเชิงระบบ (Paradigm) ซึ่งทำให้กระบวนการพัฒนาคุณธรรมยังไม่ผลักดันสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมอย่างแท้จริง

กระบวนการชูรอ (Shura) เป็นหลักการสำคัญในอิสลามด้านการปรึกษาหารือและการตัดสินใจร่วมกัน มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ยังขาดการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการบูรณาการกระบวนการชูรอเข้ากับบทบาทของวงล้อมทะเลาะสุ เพื่อใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการสร้าง “สังคมคุณธรรม” ในระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบ การศึกษาครั้งนี้จึงมีความสำคัญในการเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการ ทั้งในด้านองค์ความรู้ และแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้และขยายผลในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้อย่างเหมาะสม

หะละเกาะฮู เป็นการจัดกลุ่มนั่งล้อมวงกันเป็นรูปทรงกลม การพัฒนาด้านปัจเจกบุคคลที่ครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นหลักปฏิบัติ (อิบาตะฮู) บุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรมอย่างประจักษ์สู่สาธารณชน ทักษะการดำเนินชีวิต ความเป็นพี่น้องในกลุ่มสมาชิก การแก้ปัญหาและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (อาแว แม่ฮูมา และคณะ, 2566) การจัดกิจกรรมวงล้อมหะละเกาะฮูในอิสลาม เป็นกระบวนการขัดเกลาจิตใจ และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามครรลองของท่านนบีหมัมมัด ผู้ซึ่งได้ริเริ่มกิจกรรมนี้ และได้มีการสืบทอดกันมา นับตั้งแต่ยุคของเศาะหาบะฮฺ ยุคตาบิอิน ยุคฟุฮุสลาม จนกระทั่งถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมจากยุคเถื่อนด้านศีลธรรมสู่สังคมที่มีคุณภาพในทุกมิติของการดำเนินชีวิต การจัดกิจกรรมวงล้อมหะละเกาะฮู ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ พี่เลี้ยง (มูร็อบบีย) สมาชิกหรือผู้ร่วมกิจกรรม (มุตะร็อบบีย) วิธีการดำเนินการ และหลักสูตรกิจกรรมวงล้อมหะละเกาะฮู

ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับกลไกแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการชูรอในการขับเคลื่อนวงล้อมหะละเกาะฮูเพื่อสร้างสังคมคุณธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงเผชิญกับภาวะความเปราะบางทางสังคม และข้อจำกัดในการพัฒนากลไกที่สามารถตอบสนองต่ออัตลักษณ์ วัฒนธรรม และหลักการของศาสนาอิสลามในระดับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าพื้นที่ดังกล่าวจะมีทุนทางศาสนาและทุนทางสังคมที่เข้มแข็งโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “วงล้อมหะละเกาะฮู” ซึ่งทำหน้าที่เป็นเวทีการเสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรมตามหลักอิสลาม แต่กลไกในการเชื่อมโยงองค์ความรู้และบทบาทของวงล้อมหะละเกาะฮูเข้าสู่ระดับนโยบายสาธารณะและการบริหารจัดการในระดับพื้นที่ยังคงมีข้อจำกัด และขาดระบบการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากลไกแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการชูรอในการขับเคลื่อนวงล้อมหะละเกาะฮูเพื่อสร้างสังคมคุณธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการชูรอ

ชูรอเป็นบรรทัดฐานการดำเนินชีวิตที่สำคัญของมนุษย์ในทุกๆระดับ และทุกกิจการที่มีผลกระทบต่อส่วนได้ส่วนเสียของผู้ที่อยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจการที่มีผลกระทบต่อสาธารณะ คือ การบริหารบ้านเมืองและการแก้ปัญหาวิกฤต ทั้งนี้การดำเนินงานของกระบวนการชูรอตามหลักการมีวิธีที่หลากหลายขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเป้าหมายของการหาคำตอบในกรณีนั้น ๆ นับได้ว่าชูรอแม้มีความสำคัญ แต่ไม่มีวิธีการหรือรูปแบบวิธีปฏิบัติที่ตายตัว ชูรอโดยหลักการศาสนาจึงมีความยืดหยุ่นสูง เปิดทางให้มีการประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมกับองค์ประกอบอันเป็นพื้นฐานให้เกิดการใช้กระบวนการชูรออย่างหลากหลาย เช่น

ลักษณะของกลุ่มคน องค์กร กิจการ และความเปลี่ยนแปลงของสังคม (ไพศาล เตัญหิรัญ และอับดุลเลาะ หนุ่มสุข, 2563)

ชुरอ เป็นการประชุมหรือปรึกษาหารือตามรูปแบบอิสลามจนได้ข้อสรุปหรือมติเพื่อนำไปปฏิบัติ เป็นกระบวนการในการตัดสินใจร่วมกัน และยังเป็นหลักการบริหารจัดการที่สำคัญ ผู้นำมุสลิมควรมีการให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการปรึกษาหารือ ไม่ควรบริหารด้วยการบังคับเผด็จการ รับผิดชอบต่อการะงานของตนเองมากเท่าไร การปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ร่วมงานจึงยิ่งต้องถูกนำมาปฏิบัติ มากเท่านั้น ผู้บริหารควรใช้หลักชुरอมาใช้ในการบริหาร ดังนี้

1) เห็นความสำคัญของหลักการชुरอและอิจญ์มาอ และส่งเสริมให้มีการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมกันโดยใช้หลักการชुरอ

2) มีการปรึกษาหารือและมีมติร่วมกันระหว่างตนเองและผู้อื่นตามรูปแบบอิสลาม

3) เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางหรือวิธีการ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

4) ทุกมติของการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมกันนั้นจะต้องไม่ขัดต่อหลักการอิสลาม (มุณีเราะห์ สาและอาแระ, 2562) อับดุลสุโก ดินอะ (มปป.) ได้กล่าวว่า ชुरอ หมายถึง การประชุมหรือปรึกษาหารือตามรูปแบบอิสลามจนได้ข้อสรุปหรือมติเพื่อนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีหลักฐานระบุไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน และหลักฐานจากอัลหะดีษ และกระบวนการยังได้ถูกสานต่อโดยเศาะฮาบะฮ์ของท่านศาสดา ถึงแม้กระบวนการชुरอจะมีหลักฐานทางศาสนบัญญัติแต่นักปราชญ์ด้านนิติศาสตร์อิสลามมีความคิดเห็นแตกต่างกันสองทัศนะเกี่ยวกับ บทบัญญัติชुरอ กล่าวคือ

4.1) การชुरอนั้นเป็นบทบัญญัติที่ถูกสนับสนุน (สุนัต) ให้ผู้ปกครองควรกระทำมิได้บังคับ

4.2) การชुरอนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองต้องปฏิบัติ (วาญิบ) ในขณะเดียวกันนักปราชญ์อิสลามมีความคิดเห็นแตกต่างกันสำหรับผู้ปกครองมุสลิมว่าจำเป็นหรือไม่ที่ผู้นำมุสลิมจะต้องปฏิบัติตามมติอันเนื่องมาจากผลของการชुरอ และไม่ใช่ทุกประเด็นต้องเข้าสู่กระบวนการชुरอ

รูปแบบการประยุกต์ใช้ชुरออาศัยหลักคิดสำคัญ ดังนี้

1) ชुरอเป็นความคิดรวบยอดว่า การปรึกษาหารือกันระหว่างบุคคลด้วยการพินิจพิเคราะห์ เพื่อหาคำตอบในเรื่องใด ๆ

2) ชुरอเป็นหลักการที่มีคุณประโยชน์และสำคัญยิ่งถึงขั้นเป็นวาญิบ (จำเป็น) ในบทบัญญัติอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจที่เป็นเรื่องสาธารณชน

3) ชुरอไม่มีบทบัญญัติกำหนดรูปแบบหรือรายละเอียดไว้อย่างตายตัวเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงเป็นช่องทางให้เกิดความยืดหยุ่นในการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกรณี และบริบทต่าง ๆ อย่างหลากหลาย โดยที่

สามารถใช้บทเรียนจากการปฏิบัติต่าง ๆ ของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์อิสลาม เช่น การชুরอในกระบวนการคัดเลือกเคาะลีฟะฮ์ในกลุ่มเคาะลีฟะฮ์ผู้ทรงธรรมทั้งสี่ที่ใช้ให้สัตยาบัน (บัยอะฮ์) หรือการประกาศยอมรับผู้หนึ่งหรือผู้ปกครองที่ได้มาจากการคัดสรรด้วยการชুরออย่างจริงจัง (ไพศาล เต็งหิรัญ, 2563) มุหัมมัด अबดุลกอเดร์ อูบุฟาริส (1978) ได้กล่าวว่า ชুরอ เป็นการระดมความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อเกิดการทดสอบภายในตัวของคณะกรรมการที่มีจิตใจและความเข้าใจเรื่องนั้น ๆ จนกระทั่งเกิดความชัดเจน มีความสอดคล้องกับความเป็นจริง ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สอดคล้องกับความจริงมากที่สุด

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

พฐันนา มหาทรัพย์สมบัติ (2566) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชน องค์กรหรือหน่วยงานเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ทั้งทางตรง โดยมุ่งเน้นไปที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือทางอ้อม ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง การสนับสนุนและส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการด้วยความเต็มใจและสมัครใจ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม การมีส่วนร่วมอาจปรากฏอยู่ในลักษณะของกิจกรรม เช่น การรับรู้ข่าวสาร การปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การประชาพิจารณ์ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการใช้กลไกทางกฎหมาย โดยประชาชนถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมและเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการในทุก ๆ ขั้นตอน

3. แนวคิดเกี่ยวกับวงล้อมหะละเกาะฮ์

วงล้อมหะละเกาะฮ์ เป็นกลุ่มศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเรียนรู้เรื่องอิสลามร่วมกัน โดยสมาชิกเป็นผู้กำหนดเนื้อหา เช่น การศึกษาอัลกุรอาน อัลหะดีษ ประวัติท่านนบี และฟิกฮ์ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องต่าง ๆ และพัฒนาศักยภาพเฉพาะด้าน เช่น การคุตบะฮ์และการท่องจำอัลกุรอาน การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น ส่วนคุณสมบัติของหะละเกาะฮ์เน้นการฝึกอบรม ความรัก ความรู้ ความเป็นพี่น้อง และการขัดเกลาตนเอง วงล้อมหะละเกาะฮ์จึงเป็นมากกว่ากลุ่มศึกษา แต่เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่สร้างสังคมแห่งการพัฒนาทั้งในด้านความรู้ ทักษะ จริยธรรม และจิตวิญญาณ ผ่านการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การสืบทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของระบบการพัฒนาสังคมคุณธรรมที่ยังคงมีความสำคัญจนถึงปัจจุบัน

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ "หะละเกาะฮ์" พบว่ากระบวนการนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทั้งด้านจิตวิญญาณ คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีพื้นฐานจากหลักการอิสลาม ได้แก่ อัลกุรอานและอัลหะดีษ งานวิจัยของซูรียานี ยูโซะ (2562) เน้นการบูรณาการหะละเกาะฮ์กับกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียน ขณะที่อิบรอฮิม

หะยีสมะแอ และมุหัมมัดตอลาล แกมะ (2564) พบว่าหะละเกาะฮมีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

ตำนานเขียนจากนักวิชาการอย่าง Hassan al-Banna (1985) และ Abu Urwah (1987) ยังได้กล่าวว่า หะละเกาะฮควรสร้างความผูกพันระหว่างสมาชิก และใช้แนวคิดพี่น้องในศาสนาเป็นกลไกหลักในการอบรม ขณะที่งานวิจัยของอับดุลรอยะ บินเซ็ง (2562) แสดงให้เห็นว่า หะละเกาะฮสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของบุคคลให้ดีขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งด้านศีลธรรม ความรับผิดชอบ และจิตสาธารณะ ดังนั้นกระบวนการหะละเกาะฮ ไม่เพียงเป็นกิจกรรมกลุ่มทางศาสนา แต่เป็นระบบพัฒนาสังคมคุณธรรมที่สามารถประยุกต์ใช้ได้หลากหลายระดับ ตั้งแต่โรงเรียน ชุมชน มหาวิทยาลัย ไปจนถึงการพัฒนาสังคมในภาพรวม โดยมีหลักสูตรและพี่เลี้ยงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายทางด้านจริยธรรมและความศรัทธาในอิสลามอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาสภาพและบริบทของหน่วยงานภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างสรรค์สังคมคุณธรรมของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชี้แจงโครงการและจัดทำบันทึกข้อตกลงในการขับเคลื่อนวงล้อมหะละเกาะฮในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) ประกอบด้วย 1. มหาวิทยาลัยฟาฏอนี 2. ศูนย์ประสานงานสถาบันอิสลามประจำ 3. สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 4. สำนักงานการศึกษา

เอกชนจังหวัด 5.สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด/อำเภอ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี คือ อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอสายบุรี อำเภอยะหริ่ง และอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดยะลา คือ อำเภอเมือง อำเภอบันนังสตา และอำเภอรามัน นราธิวาส คือ อำเภอเมือง อำเภอดากใบ อำเภอเย็งอ และอำเภอสุไหงปาดี 6.สมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลาม 7.โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 15 โรงเรียน ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ได้แก่ โรงเรียนบำรุงอิสลาม โรงเรียนสามารถติวทยา โรงเรียนมุสลิมพัฒนศาสตร์ โรงเรียนบ้านดอนวิทยามูลนิธิ และโรงเรียนซอลิฮียะห์ จังหวัดนราธิวาส ได้แก่ โรงเรียนพัฒนศาสนวิทยา (ฮูตทอ) โรงเรียนสุกัญศาสนวิทยา โรงเรียนนุรุดดินมูลนิธิ (ตากใบ) โรงเรียนมุหัมมาดียะห์ (บูเกะบางก) และโรงเรียนดาร์ลุเราะห์มะฮะย จังหวัดยะลา ได้แก่ โรงเรียนวิทยปัญญา (ปิอแนบูโย) โรงเรียนอาลาวียะห์ โรงเรียนพัฒนศาสนวิทยาโกตาบารู โรงเรียนอุดมศาสนวิทยา และโรงเรียนอิสลามวิทยาบาเจาะ

2) ขับเคลื่อนกลไกการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายโดยกระบวนการชुरอเพื่อสร้างสรรค์สังคมคุณธรรมของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษามาศาสนาและใช้วิธีการสนทนากลุ่ม และจัดประชุมเพื่อติดตามผลแก่ผู้ให้ข้อมูลหลัก และจัดทำข้อเสนอแนะขับเคลื่อนวงล้อมทะเลเกาะฮเพื่อสร้างสรรค์สังคมคุณธรรมของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการจัดประชุมเป็นการประชุมเพื่อสนทนาก่อนหรือเน้นการให้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อศึกษากลไกแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการชुरอในการขับเคลื่อนวงล้อมทะเลเกาะฮเพื่อสร้างสังคมคุณธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เน้นศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้างกลไกแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายโดยกระบวนการชुरอเพื่อสร้างสรรค์สังคมคุณธรรมของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 80 คน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี จำนวน 6 คน ศูนย์ประสานงานสถาบันอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จำนวน 6 คน สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด จำนวน 6 คน สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จำนวน 6 คน สำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 24 คน ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ได้แก่ อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอสายบุรี อำเภอยะหริ่ง อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอหนองจิก จังหวัดยะลา ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบันนังสตา อำเภอรามัน นราธิวาส ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอดากใบ อำเภอเย็งอ อำเภอสุไหงปาดี สมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลาม จำนวน 2 คน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 30 คน ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ได้แก่ โรงเรียนบำรุงอิสลาม อำเภอเมืองปัตตานี โรงเรียนสามารถติวทยา อำเภอสายบุรี โรงเรียนมุสลิมพัฒนศาสตร์ อำเภอ

ยะหริ่ง โรงเรียนบ้านดอนวิทยามูลนิธิ อำเภอโคกโพธิ์ 5.โรงเรียนชอลิฮียะห์ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดนราธิวาส ได้แก่ โรงเรียนพัฒนาศาสตร์วิทยา (ฮูเตทอวอ) โรงเรียนสุกัญญาศาสตร์วิทยา โรงเรียนนุรุดดินมุลนิธิ (ตากใบ) โรงเรียนมูหัมมาติยะห์ (บูเกะบากง) โรงเรียนดาร์ลุเราะห์มะฮะฮ์ จังหวัดยะลา ได้แก่ โรงเรียนวิทยปัญญา (ปือแนบูโย) โรงเรียนอาลาวิยะห์ โรงเรียนพัฒนาศาสตร์วิทยาโกตาบารู โรงเรียนอุดมศาสตร์วิทยา โรงเรียนอิสลามวิทยา บาเจาะ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้างกลไกแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างสรรค์สังคมคุณธรรมของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการ KM และเวทีสนทนากลุ่ม (Focus group) ได้แก่ จัดเวทีพบปะและเวทีสนทนากลุ่ม ระดมไอเดียในการออกแบบระบบและกลไกการทำงาน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูล การประเมินผล และการนำไปสู่แนวปฏิบัติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะวิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยอิงตามกรอบการสนทนากลุ่ม เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยเช่นกัน แล้วนำเสนอในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยจำแนกประเภทข้อมูลเป็นหมวดหมู่หรือประเภทจัดกลุ่มตามความสัมพันธ์และความสอดคล้องของข้อมูลที่สามารถอธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างกลไกแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างสรรค์สังคมคุณธรรมของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิจัย

การสร้างกลไกแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาสังคมคุณธรรมในกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมนี้ขับเคลื่อนผ่านหลักการของกระบวนการชูรอ ซึ่งเป็นแนวทางปรึกษาหารือตามหลักอิสลามที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีในทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน การขับเคลื่อนแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างสรรค์สังคมคุณธรรมของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า กระบวนการชูรอ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม กระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าว เป็นแนวทางการปรึกษาหารือที่มีรากฐานจากคำสอนของศาสนาอิสลาม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในระดับที่เท่าเทียม ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และองค์กร การประยุกต์ใช้หลักชูรอในการทำงานภาคสนาม จึงไม่เพียงแต่ช่วยให้กระบวนการมีส่วนร่วมมีความชอบธรรมทางศาสนา หากยังช่วยปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมในหมู่เยาวชนและชุมชนโดยรวม

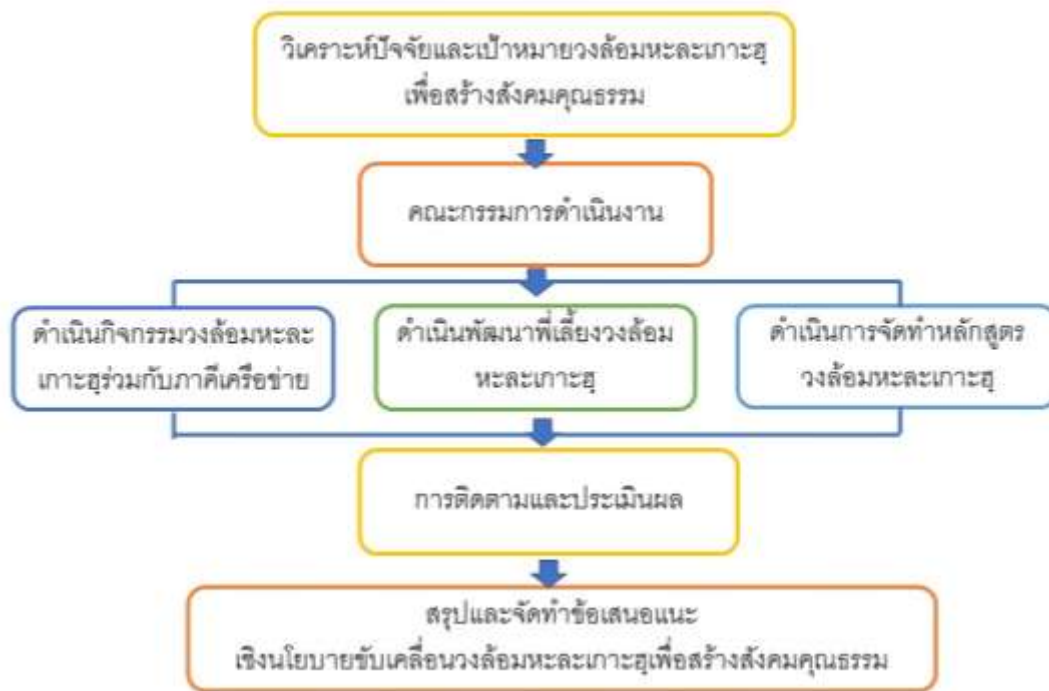
การขับเคลื่อนกระบวนการชুরอโดยภาคีเครือข่าย การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมคุณธรรมของเยาวชนในพื้นที่ ถูกออกแบบให้เป็นระบบเครือข่ายที่มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อบริบทของพื้นที่ โดยมีองค์กรร่วมขับเคลื่อนมากถึง 38 องค์กร ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ดังนี้ คือ 1.หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มนี้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย สนับสนุนทรัพยากร และบริหารจัดการกิจกรรมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยยึดบริบทของแต่ละจังหวัดและความต้องการเฉพาะของสถานศึกษาเป็นหลัก หน่วยงานภาครัฐยังทำหน้าที่เชื่อมโยงนโยบายระดับบนกับการดำเนินงานจริงในชุมชน เพื่อให้การสนับสนุนเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน 2.หน่วยงานทางการศึกษา สถาบันการศึกษามีบทบาทในฐานะพื้นที่การเรียนรู้ทางคุณธรรม โดยดำเนินกิจกรรมวงล้อมหะละเกาะฮู ให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษาและศีลธรรมอิสลาม รวมทั้งทำหน้าที่คัดเลือกและอบรมพี่เลี้ยงหะละเกาะฮู ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของกลุ่มเยาวชน ตลอดจนสนับสนุนการจัดกิจกรรมทั้งในโรงเรียนและในชุมชน 3.ภาคประชาสังคมและชุมชน กลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังค่านิยมและสร้างวัฒนธรรมชุมชนที่ส่งเสริมคุณธรรม โดยเฉพาะการใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลางของกระบวนการหะละเกาะฮู ซึ่งไม่เพียงทำหน้าที่ทางศาสนา แต่ยังกลายเป็นศูนย์กลางคุณธรรมที่ส่งผ่านคุณค่าทางศาสนาไปสู่เยาวชนและครอบครัว นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรม และพัฒนาครอบครัวต้นแบบที่ยึดหลักคุณธรรมอิสลาม

ผลลัพธ์เชิงรูปธรรมของกลไกความร่วมมือ กลไกความร่วมมือที่เชื่อมโยงสามภาคส่วนหลักข้างต้น ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงพลังของ "การมีส่วนร่วม" ที่สามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมสังคมคุณธรรมในกลุ่มเยาวชน ซึ่งสามารถสังเกตได้จาก การมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมหะละเกาะฮูที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเกิดของ "ครอบครัวคุณธรรม" และ "ชุมชนคุณธรรมอิสลาม" ที่มีความเข้มแข็ง การขยายตัวของศูนย์หะละเกาะฮูในพื้นที่ชุมชน โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของกิจกรรม การประยุกต์ใช้หลักชुरอในระดับองค์กรและชุมชน ทำให้เกิดบรรยากาศของความร่วมมือ การเคารพซึ่งกันและกัน และการตัดสินใจโดยยึดหลักคุณธรรม

ดังนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมที่ขับเคลื่อนผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยยึดหลักการชुरอเป็นแนวทางหลักที่สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในการสร้างสังคมคุณธรรมจากฐานราก โดยไม่เพียงแต่เป็นแนวทางการพัฒนาเชิงโครงสร้างเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาจิตใจและจิตสำนึกของเยาวชนให้ยึดมั่นในคุณธรรม ศีลธรรม และอัตลักษณ์ของตนอย่างยั่งยืน โดยมีระบบและกลไกวงล้อมหะละเกาะฮู ดังรูปนี้

ระบบและกลไกวงล้อมหะละเกาะฮู

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยกลไกแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการชুরอในการขับเคลื่อนวงล้อมหะละเกาะฮูเพื่อสร้างสังคมคุณธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย คือ 1) การสร้างกลไกแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมสังคมคุณธรรมของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมนี้ขับเคลื่อนผ่านกระบวนการชুরอ ซึ่งเป็นแนวทางปรึกษาหารือตามหลักอิสลามที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีในทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของซูรียานี ยูโซะ (2562) การบูรณาการหลักการศาสนาอิสลามในการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการหะละเกาะฮู พบว่า มีกระบวนการดำเนินการ คือ กระบวนการสร้างความเข้าใจในหลักหะละเกาะฮู (2) กระบวนการยกระดับวิถีชีวิตสู่การดำเนินชีวิตตามวิถีอิสลาม (3) กระบวนการสร้างความแน่นแฟ้น (4) กระบวนการสร้างการทำงานร่วมกันในกลุ่มสมาชิก (5) กระบวนการประสานงานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (6) กระบวนการพัฒนาและบ่มเพาะจิตวิญญาณ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และการทำงานเป็นกลุ่ม และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล เตัญหิรัญ และอับดุลเลาะ หนุ่มสุข (2563) ชুরอเป็นบรรทัดฐานการดำเนินชีวิตที่สำคัญของมนุษย์ในทุกระดับ และทุกกิจการที่มีผลกระทบต่อส่วนได้ส่วนเสียของผู้ที่อยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจการที่มีผลกระทบต่อสาธารณะ คือ การบริหารบ้านเมืองและการแก้ปัญหาวิกฤต ทั้งนี้การดำเนินงานของกระบวนการชुरอตามหลักการมีวิธีที่หลากหลายขึ้นอยู่กับสถานการณ์และ

เป้าหมายของการหาคำตอบในกรณีนั้น ๆ ชูรอโดยหลักการศาสนาจึงมีความยืดหยุ่นสูง เปิดทางให้มีการประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมกับองค์ประกอบอันเป็นพื้นฐานให้เกิดการใช้กระบวนการชูรออย่างหลากหลาย เช่น ลักษณะของกลุ่มคน องค์กร กิจกรรม และความเปลี่ยนแปลงของสังคม สำหรับการขับเคลื่อนแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างสรรค์สังคมคุณธรรมของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) หน่วยงานภาครัฐ มีบทบาทในการบริหารจัดการและสนับสนุนกิจกรรมวงล้อมหะละเกาะฮู แต่จะดำเนินงานบนฐานพื้นที่ที่จะดำเนินงานทุกประเด็นในพื้นที่รับผิดชอบของตน และประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของสถาบันการศึกษาในแต่พื้นที่ (2) หน่วยงานสถาบันการศึกษา มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮูให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรวงล้อมหะละเกาะฮู และคัดเลือกพี่เลี้ยงหะละเกาะฮู รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนางวงล้อมหะละเกาะฮูทั้งในโรงเรียนและชุมชนใกล้เคียง (3) ประชาสังคมและชุมชน มีบทบาทอย่างมากในการขับเคลื่อนงานวงล้อมหะละเกาะฮูที่จะส่งเสริมคุณธรรมของคนในพื้นที่ โดยใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลางของการขับเคลื่อนคุณธรรมในชุมชนผ่านกระบวนการหะละเกาะฮูสร้างและส่งเสริมครอบครัวคุณธรรม และสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมอิสลามโดยใช้ศูนย์หะละเกาะฮูในการพัฒนาเยาวชนและครอบครัวให้มีค่านิยมที่สอดคล้องกับหลักศีลธรรมอิสลาม สอดคล้องกับงานวิจัยของซูรียานี ยูโซะ (2562) พบว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กนักเรียน ซึ่งมีกระบวนการดำเนินการดังนี้ คือ (1) กระบวนการสร้างความเข้าใจในหลักหะละเกาะฮู (2) กระบวนการยกระดับวิถีชีวิตสู่การดำเนินชีวิตตามวิถีอิสลาม (3) กระบวนการสร้างความแน่นแฟ้น (4) กระบวนการสร้างการทำงานร่วมกันในกลุ่มสมาชิก (5) กระบวนการประสานงานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (6) กระบวนการพัฒนาและบ่มเพาะจิตวิญญาณ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และการทำงานเป็นกลุ่ม ทั้งนี้ กระบวนการบูรณาการหลักการศาสนาอิสลามในการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการหะละเกาะฮูสามารถพัฒนาตนเองได้ในทุก ๆ ด้าน ตลอดจนการร่วมกันแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัย

กลไกแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการชูรอในการขับเคลื่อนวงล้อมหะละเกาะฮูเพื่อสร้างสังคมคุณธรรมโดยยึดหลักกระบวนการชูรอ และภาคีเครือข่ายทั้ง 38 องค์กร แบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีบทบาทเฉพาะในการสนับสนุนวงล้อมหะละเกาะฮูให้ดำเนินงานตามเป้าหมายอย่างสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและหลักศาสนาอิสลาม การดำเนินงานดังกล่าวสามารถส่งเสริมคุณธรรมแก่เยาวชนได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและหลักศาสนาอิสลาม ทั้งยังสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและยั่งยืนในระดับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาเรื่องนี้ โดยการนำผลวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาสังคมคุณธรรมในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืน ดังนี้

1. การพัฒนากลไกและระบบการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่าย ผลงานวิจัยนี้สามารถเป็นแนวทางและกลไกในการพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมแก่เยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผ่านกระบวนการชูรอ หน่วยงานที่ประยุกต์ใช้ผลงานวิจัย ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และมีสยิดในชุมชน

2. การสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมเพื่อการพัฒนาเยาวชนและครอบครัวหน่วยงานท้องถิ่น คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดสามารถพัฒนาเครือข่ายชุมชนคุณธรรมโดยใช้ศูนย์หะละเกาะฮ์เพื่อส่งเสริมค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรมในเยาวชนและครอบครัว รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเยาวชนให้มีค่านิยมคุณธรรม ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรมผู้นำชุมชนและกิจกรรมต่าง ๆ ในวงล้อมหะละเกาะฮ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสังคมคุณธรรมของเยาวชนในเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสังคมคุณธรรมในเยาวชนมุสลิม เช่น ปัจจัยทางศาสนา สังคม การศึกษา หรือสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

2. ควรศึกษาการสร้างโมเดลการสร้างสรรค์สังคมคุณธรรมสำหรับเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้ พัฒนาโมเดลที่ชัดเจนและเหมาะสมในการสร้างสังคมคุณธรรมสำหรับเยาวชนโดยใช้กระบวนการหะละเกาะฮ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนำแนวคิดของการชูรอและกระบวนการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติและยั่งยืน

3. ควรศึกษาในมิติของการใช้เทคโนโลยีในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม การวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น โซเชียลมีเดีย หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ในการกระตุ้นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการสร้างสังคมคุณธรรม โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่ได้สนับสนุนงบประมาณการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้บริหารคณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนีที่ได้ให้แนวคิด คำชี้แนะ และแนะนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ตลอดเวลาในการทำงานวิจัย ทำให้คณะผู้วิจัยสามารถดำเนินการ

วิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณหน่วยงานภาคีเครือข่ายและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี คณะผู้วิจัยต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

รายการอ้างอิง

- ซูรียานี ยูโซะ. (2562). การบูรณาการหลักการศาสนาอิสลามในการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการหะละเกาะฮฺ กรณีศึกษา : โรงเรียนสามารถวิทยุ ตำบลตะบิ้ง อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พจันนา มหาทรัพย์สมบัติ. (2566). กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านยาเสพติดในชุมชนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพศาล เตัญหิรัญ และอับดุลเลาะ หนุ่มสุข. (2563). ความหมายและความสำคัญของซุรอในอิสลาม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 17(1), 529-542.
- มูนิเราะห์ สาและอาแว (2562). การบริหารโรงเรียนตามหลักการบริหารจัดการที่ดีในอิสลามของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มูห์มัด อับดุลกอเดร์ อูฟูฟาริส. (1978). *อัลคอฎอ ฟิ อัลอิสลาม*. มักตะบะฮฺ อัลอัคศอ.
- อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง และเกษตรชัย และหีม. (2562). สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 30(1), 156-166.
- อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง และเกษตรชัย และหีม. (2564). กระบวนทัศน์การเรียนรู้อิสลามเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 15(2), 1-15.
- อับดุลรอยะ บินเซ็ง. (2562). วิธีการดำเนินชีวิตของสัปปุรุสมัศยิดหะยีดาอุดผ่านกระบวนการหะละเกาะฮฺ อัลกรุอัน. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(2), 166-175.
- อับดุลสุโก ดินอะ (มปป.). *ถอดบทเรียนการขับเคลื่อนชุมชนบ้านน้ำเค็มด้วยกระบวนการซุรอ*. มปท.
- อาแว มะฮูมา, อาหะมะกอชี กาซอ, อิสมาอีล ราโอบ และฟาริด อับดุลลอฮ์หะซัน. (2566). บัณฑิตญันนะดี “นวัตกรรมกระบวนการหะละเกาะฮฺอัลกรุอันเพื่อสร้างสรรค์ครอบครัวสันติสุข. *วารสารอัลฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*, 13(25), 291-298.

อิบรอฮีม หะยีสะมะแอ และมุหัมมัดตอลาล แกมะ (2564). ผลของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการจัดทะเลาะเถาะสำหรับนักเรียนโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 24 อำเภอเมืองจังหวัดยะลา. *วารสารอัลฮิกมะฮ์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*, 11(22), 261-274

Abu Urwah. (1987). *Risalah Usrah Jilid 3*. Pustaka Salam Kualalumpur Malaysia.

Hassan al-Banna.(1985). *Usrah dan Dakwah*. Dewan Pustaka Fajar Selsngor Malaysia.

ผลของกิจกรรมฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

The Effects of Rehabilitation Activities on the Quality of Life of Formerly Detained Individuals under the Internal Security Act in Thailand's Southern Border Provinces

จิราภรณ์ เรืองยิ่ง¹ กรวิกา กัปตพล^{2*}

Jiraporn Ruangying¹, Kornwika Kuptapol^{2*}

(Received: July 22, 2025; Revised: October 10, 2025; Accepted: December 3, 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะกิจกรรมและผลของกิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมกับอดีตผู้ถูกควบคุมตัว จำนวน 21 คน ในระยะเวลา 5 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แนวคำถามการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความสุขของคนไทย ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะกิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 2 มิติ ได้แก่ มิติด้านการมุ่งเน้นเพิ่มภูมิคุ้มกันทางใจและมิติด้านการมุ่งสร้างการเรียนรู้ทางสังคม โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ กิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจ และกิจกรรมปรับความคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชนและการสร้างรายได้/อาชีพเพื่อการดำรงชีพ ผลการทดลองใช้กิจกรรมพบว่า ผู้เข้าร่วมมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีขึ้นกับเพื่อนร่วมกิจกรรมและวิทยากร มีความคิดและมุมมองเชิงบวกต่อการใช้ชีวิตและสามารถรับมือกับปัญหาได้ดีขึ้น รวมถึงมีทัศนคติที่ดีต่อการสร้างรายได้แม้จะตระหนักว่าขาดความรู้และเงินทุน ผลการประเมินความสุขโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ชี้ให้เห็นว่า ระดับความสุขเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีนัยสำคัญทางสถิติ จากระดับเริ่มต้นที่เทียบเท่าคนทั่วไป (44.57) สู่ระดับที่สูงขึ้น (47.19) ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของกิจกรรมในการส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: กฎหมายพิเศษ คุณภาพชีวิต กิจกรรมฟื้นฟู อดีตผู้ถูกควบคุมตัว จังหวัดชายแดนภาคใต้

¹สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University

²นักวิชาการอิสระ

²Independent Scholar

*Corresponding author. E-mail: k.kornwika@gmail.com

Abstract

This research aimed to examine the nature and effects of rehabilitation activities designed to improve the quality of life of individuals formerly detained under special laws in Thailand's southern border provinces. An experimental intervention was implemented over a five-week period with 21 participants who were former detainees. The research instruments included focus group discussion guides, semi-structured interview forms, and the Thai Happiness Inventory. The rehabilitation program consisted of two key dimensions: enhancing psychological resilience, and fostering social learning for community coexistence and sustainable livelihood development. These dimensions were operationalized through two main components—activities aimed at strengthening mental well-being and activities focused on reshaping attitudes toward communal living and income generation for self-reliance. The results showed that participants developed better interpersonal relationships with peers and facilitators, gained more positive perspectives toward life, and improved their problem-solving abilities. They also expressed constructive attitudes toward income generation, despite being aware of their limitations in knowledge and capital. A repeated-measures ANOVA revealed that participants' happiness levels increased steadily and significantly, rising from an initial score comparable to the general population ($M=44.57$) to a higher level ($M=47.19$). These findings highlight the effectiveness of the rehabilitation activities in promoting the sustainable reintegration of former detainees into society.

Keywords: Special Law, Quality of Life, Rehabilitation Activities, Former Detainees, Southern Border Provinces

บทนำ

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นบริบททางสังคมที่มีความซับซ้อนและอยู่ภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา 20 ปี (Deep South Watch, 2025) ทำให้รัฐมีการใช้กฎหมายพิเศษในการควบคุมสถานการณ์ เช่น พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และพระราชบัญญัติความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดกลุ่มบุคคลซึ่งถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษ และเมื่อได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม บุคคลเหล่านี้มักเผชิญกับปัญหาการปรับตัว การตีตราทางสังคม (Social stigma) และการถูกปฏิเสธจากชุมชน การติดตราดังกล่าวไม่เพียงแต่ส่งผลต่อสถานภาพทางสังคม แต่ยังส่งผลต่อความรู้สึก

เห็นคุณค่าในตนเองลดลงอย่างมีนัยสำคัญ (Becker, 1963; สุภาศพรณ ตั้งตรงไพโรจน์ และนิธิศ ธรรมแสงอดิภา, 2567) เมื่อบุคคลถูกตีตราว่าเป็นตัวปัญหาหรือคนเสี่ยง (Risky) พวกเขาจะผนวกป้ายนั้นเข้าเป็นส่วนหนึ่งของตัวตน และนำไปสู่วงจรของความขัดแย้งและการกระทำผิดต่อเนื่อง (Deakin et al., 2022)

ในมุมมองทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมอาชญากรรมหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนสามารถเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม โดยผ่านความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้ที่มีพฤติกรรมอาชญากรรม ซึ่งก่อให้เกิดการรับรู้ค่านิยม ทศนคติ และรูปแบบของพฤติกรรมที่คล้ายตามกัน (Akers, 1995) ในงานวิจัยต่างประเทศหลายชิ้นพบว่าความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงสามารถเพิ่มโอกาสในการกลับไปกระทำผิดได้อย่างชัดเจน (Hoeben et al., 2021; Ruangying et al., 2024) และอีกมิติหนึ่งที่ได้รับสนใจเป็นอย่างมากในงานศึกษาทางจิตวิทยาและอาชญาวิทยาคือ ความสามารถในการฟื้นคืน (Resilience) ซึ่งหมายถึงความสามารถของบุคคลในการเผชิญหน้าและปรับตัวกับวิกฤตหรือเหตุการณ์สะเทือนใจอย่างสร้างสรรค์ การค้นพบพลังที่จะเอาตัวรอด ฟื้นตัวกลับมา และก้าวต่อไปข้างหน้าได้ (Southwick et al., 2014) จากการศึกษาวิจัยในบริบทการคืนคนดีสู่สังคม (Reintegration) พบว่า ผู้ที่มีระดับความสามารถในการฟื้นคืนสูงจะมีแนวโน้มการกลับเข้าสู่พฤติกรรมรุนแรงหรือการกระทำผิดซ้ำน้อยลง

ดังนั้น ในการออกแบบกิจกรรมฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของอดีตผู้ถูกควบคุมตัวในพื้นที่ความขัดแย้งจึงมิใช่เพียงการบำบัดเยียวยาในระดับปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่เป็นการดำเนินการในระดับสังคม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจในกลไกทางจิตวิทยา สังคมวิทยา และวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมให้บุคคลสามารถกลับคืนสู่สังคมอย่างมีศักดิ์ศรี และมั่นคงทางจิตใจ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์แบบบูรณาการที่ผสมผสานมุมมองจากศาสตร์ด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา และอาชญาวิทยา มาใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการออกแบบกิจกรรมฟื้นฟูคุณภาพชีวิตในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะกิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้นำแนวคิดพฤติกรรมศาสตร์แบบบูรณาการที่ผสมผสานมุมมองจากศาสตร์ด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา และอาชญาวิทยา มาใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการวิจัย โดยสรุปรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

แนวคิดพฤติกรรมศาสตร์แบบบูรณาการ

พฤติกรรมศาสตร์เป็นศาสตร์สหวิทยาการที่ศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งในระดับปัจเจก กลุ่ม และสังคม โดยให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อม และบริบททางวัฒนธรรม (Ajzen & Fishbein, 2021) แนวคิดนี้ช่วยให้สามารถอธิบาย พยากรณ์ และจัดการพฤติกรรมในสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง การตัดสินใจ หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคม (Bandura, 2024b) ในประเทศไทยพฤติกรรมศาสตร์ถูกประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในการทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาทางสังคม โดยเน้นความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ ทั้งในด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา สิ่งแวดล้อมรวมถึงหลักคำสอนตามศาสนา ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาแนวทางการป้องกันและฟื้นฟูพฤติกรรมที่ซับซ้อนในสังคม และอาชญาวิทยา ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ศึกษาพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำผิดกฎหมาย โดยการวิเคราะห์และทำความเข้าใจพฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ในการควบคุมและป้องกันอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Korn & Lloyd, 1961)

แนวคิดความสามารถในการฟื้นคืน

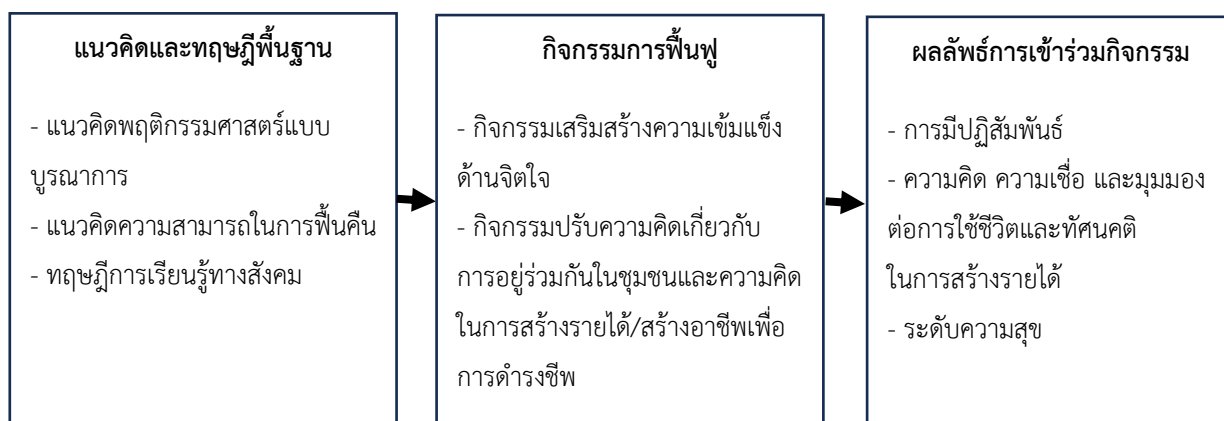
ความสามารถในการฟื้นคืนเป็นความสามารถของบุคคลในการปรับตัวเชิงบวกภายใต้สถานการณ์วิกฤตหรือความเครียดอย่างรุนแรง ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสามารถฟื้นคืนกลับสู่ภาวะปกติหรือเติบโตขึ้นจากประสบการณ์นั้นได้ (Verbruggen et al., 2020) ซึ่งได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องในแวดวงจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ โดยเฉพาะในบริบทของการพัฒนาศักยภาพบุคคลที่เผชิญกับความเครียด ความยากลำบาก หรือเหตุการณ์กระทบกระเทือนจิตใจ Resilience สามารถพัฒนาได้ผ่านทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดเชิงบวก การควบคุมอารมณ์ และการมีเป้าหมายชีวิตชัดเจน โดย Southwick et al. (2014) ได้เสนอองค์ประกอบของ Resilience ประกอบด้วย 1) ด้านที่ฉันมี (I have) ได้แก่ ความไว้วางใจ โครงสร้างและกฎกติกาของครอบครัว บุคคลต้นแบบ การสนับสนุนให้มีอิสระในการดูแลตนเอง การเข้าถึงสุขภาวะ การศึกษา และสวัสดิการ 2) ด้านที่ฉันเป็น (I am) ได้แก่ เป็นบุคคลที่น่ารัก รัก เข้าใจ และเห็นประโยชน์ผู้อื่น ภาควิไมใจในตนเอง ดูแลตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความหวัง ศรัทธา ความไว้วางใจ และ 3) ด้านที่ฉันสามารถ (I can) ได้แก่ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์และสิ่งกระตุ้น รู้อารมณ์สภาวะจิตของตนเอง และผู้อื่น รู้จักกาลเทศะ มีผู้ให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ ซึ่งสามารถนำไปใช้พัฒนาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพจิตและการฟื้นฟูบุคคลในบริบทที่มีความเปราะบาง ช่วยเสริมสร้างพลังภายใน (Inner strength) และศักยภาพในการคืนสู่สังคมอย่างสร้างสรรค์

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นแนวคิดที่อธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ โดยผ่านการสังเกต (Observational learning) การเลียนแบบ (Imitation) และการจำลองแบบ (Modeling) จากบุคคลต้นแบบในสังคม (Bandura, 2024a) โดยการเรียนรู้ทางสังคมไม่ได้อาศัยเฉพาะการเสริมแรงทางตรง (Direct reinforcement) แต่ยังเกิดขึ้นได้จากผลกระทบทางอ้อม (Vicarious reinforcement) และกระบวนการภายในจิตใจของบุคคล ซึ่ง Bandura (2024b) ได้นำเสนอทฤษฎีนี้ในกรอบของ “ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจทางสังคม” (Social cognitive theory) โดยเน้นว่าพฤติกรรมเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พฤติกรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเรียกว่า “ความสัมพันธ์สามทาง (Reciprocal determinism)” ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองหรือของผู้อื่น โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความใส่ใจ (Attention) การจดจำ (Retention) การปฏิบัติ (Reproduction) และแรงจูงใจ (Motivation) ดังนั้น การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมในกิจกรรมฟื้นฟูผู้ถูกควบคุมตัวสามารถดำเนินการผ่านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีแบบอย่างเชิงบวกในสังคม เช่น การจัดกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน การเสริมแรงพฤติกรรมที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปลอดภัย ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองกลับคืนสู่สังคมได้อย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

แนวคิดทฤษฎีข้างต้นสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามหลักจรรยาบรรณในการทำวิจัย โดยก่อนดำเนินการวิจัยได้ขอรับการพิจารณาผ่านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากศูนย์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ Research Code: PSU IRB 2022-LL-Peacestudies-021 (Internal) รวมถึงมีการใช้นามแฝงในการดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อให้ไม่สามารถระบุถึงตัวบุคคลผู้ให้ข้อมูลได้

แบบแผนการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มุ่งเน้นการฟื้นฟูด้านจิตใจและด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีเป้าหมายคือ มุ่งเน้นการช่วยเหลือ ฟื้นฟู และเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนให้กับอดีตผู้ถูกคุมขังภายหลังกลับคืนสู่ชุมชน ผ่านหลักจิตวิทยาเชิงบวกและหลักคำสอนตามศาสนาที่นับถือ โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ 1) ศึกษาลักษณะกิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ กลับคืนสู่สังคมด้วยวิธีการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ/ผู้ถูกคุมขังให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ในประเด็นเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมการฟื้นฟูด้านจิตใจและด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม 2) นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาয়กร่างลักษณะกิจกรรม การฟื้นฟูฯ ใช้แนวคิดพฤติกรรมศาสตร์เชิงบูรณาการ ผ่านมุมมองทางจิตวิทยา สังคมวิทยา และอาชญาวิทยา การผสมผสานศาสตร์เหล่านี้ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรม ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรอบด้าน และนำไปสู่การป้องกันและจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นพัฒนา 2 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านจิตใจ และด้านความคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชนและความคิดในการสร้างรายได้และสร้างอาชีพเพื่อการดำรงชีพ ประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจ กิจกรรมที่ 2 การปรับความคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชนและความคิดในการสร้างรายได้/สร้างอาชีพเพื่อการดำรงชีพ และ 3) ทดลองใช้กิจกรรม ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติและการสังเกตและ 3) การสะท้อนผลการปฏิบัติ

กลุ่มเป้าหมาย

1) กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาลักษณะและยกร่างกิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตฯ โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มเพื่อระดมสมอง พร้อมตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปจัดกิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ ประกอบด้วย (1) ผู้แทนกองสานใจสู่สันติ ศูนย์สันติวิธี กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (2) ผู้แทนศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 (3) ผู้แทนสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด (4) ผู้แทนศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (5) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (6) ภาคประชาสังคม/ NGO ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และ (7) ทีมวิจัยและผู้ช่วยวิจัย รวมจำนวน 23 คน

2) กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้กิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตฯ มีดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจ เริ่มจากการวางแผนเนื้อหา กำหนดเป้าหมายและออกแบบกิจกรรมสำหรับเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ หลังจากนั้น นำแผน

ไปสู่การปฏิบัติและการสังเกตโดยการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างพลังใจ สุดท้ายเข้าสู่ขั้นตอนการสะท้อนผลการปฏิบัติ เป็นการสะท้อนผลภายหลังจากการจัดกิจกรรม ผู้เข้าร่วม จำนวน 39 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวว่า ไม่น้อยกว่า 1 ปี และได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่ชุมชนอย่างน้อย 1-2 ปี ที่มีความพร้อมด้านสุขภาพกายและด้านสุขภาพจิต จำนวน 21 คน 2) ทีมวิทยากร นักจิตวิทยาจากโรงพยาบาลจิตเวชสงขลาราชนครินทร์ และจากศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 จำนวน 4 คน 3) ผู้นำชุมชน และผู้นำศาสนา จำนวน 2 คน 4) ภาคประชาสังคม/ NGO ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จำนวน 2 คน และ 4) ทีมวิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 10 คน

กิจกรรมที่ 2 การปรับความคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชน และความคิดในการสร้างรายได้/สร้างอาชีพเพื่อการดำรงชีพ เริ่มจากการวางแผนเนื้อหา กำหนดเป้าหมายและออกแบบกิจกรรมปรับความคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชน และความคิดในการสร้างรายได้/สร้างอาชีพเพื่อการดำรงชีพของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวว่า หลังจากนั้นนำแผนไปสู่การปฏิบัติและการสังเกต โดยการดำเนินกิจกรรมปรับความคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชน และความคิดในการสร้างรายได้/สร้างอาชีพเพื่อการดำรงชีพไปสู่การปฏิบัติ สุดท้ายเข้าสู่ขั้นตอนการสะท้อนผลการปฏิบัติ เป็นการสะท้อนผลภายหลังจากการจัดกิจกรรม ผู้เข้าร่วม จำนวน 21 คน ได้แก่ กลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวว่า ภายหลังได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่ชุมชนอย่างน้อย 1 – 2 ปี ที่มีความพร้อมด้านสุขภาพกายและด้านสุขภาพจิต จำนวน 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในแต่ละขั้นตอน มีดังนี้ ขั้นศึกษาลักษณะกิจกรรมการฟื้นฟูอดีตผู้ถูกควบคุมตัวว่า คือ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม ส่วนขั้นตอนการใช้กิจกรรมการฟื้นฟูอดีตผู้ถูกควบคุมตัวว่า ประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (2) แนวคำถามการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยทำการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามการสนทนากลุ่ม โดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า แบบสัมภาษณ์และแนวคำถามการสนทนากลุ่ม มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และ (3) แบบประเมินความสุขของคนไทย ผู้วิจัยใช้แบบประเมินของสำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดเรียบร้อยแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาลักษณะและยกเว้นกิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตฯ โดยวิธีการจัดประชุมสนทนากลุ่ม
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลผลของการใช้กิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตฯ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และแบบประเมินความสุข

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้ 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การประชุมระดมสมอง และการทบทวนหลังปฏิบัติงาน ทำการวิเคราะห์เนื้อหา และ 2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ผลจากการประเมินความสุข ทำการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures ANOVA)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการศึกษาลักษณะกิจกรรมการฟื้นฟูอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ กลับคืนสู่สังคม และผลของกิจกรรมการฟื้นฟูอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ

1. ผลการศึกษาลักษณะกิจกรรมการฟื้นฟูอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษกลับคืนสู่สังคม

จากการสนทนากลุ่มระดมสมองเพื่อศึกษาลักษณะกิจกรรมการฟื้นฟูและยกร่างกิจกรรมการฟื้นฟูอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ ใน 2 มิติ ได้แก่ มิติด้านการมุ่งเน้นเพิ่มภูมิคุ้มกันทางใจและมิติด้านการมุ่งสร้างการเรียนรู้ทางสังคม ได้นำไปสู่การกำหนดกรอบกิจกรรม สรุปผลได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจ มุ่งเน้นการพัฒนาสุขภาพจิตและความเข้มแข็งภายใน เพื่อให้อดีตผู้ถูกควบคุมตัวสามารถปรับตัวและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและมั่นคง ประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย ดังนี้

กิจกรรมที่ 1.1 ความสุขที่พอเพียง

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อให้รู้สึกพึงพอใจในสิ่งที่มีและสิ่งที่ได้ทำอย่างเต็มความสามารถ

รายละเอียดกิจกรรม เน้นการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมตระหนักถึงคุณค่าและความดีในตนเองผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อดีของกันและกัน มีการใช้เกมสนุก ๆ เช่น การสุ่มหยิบสลากคำสั่งเพื่อสร้างบรรยากาศผ่อนคลายและกระตุ้นการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับความพอเพียงและความพึงพอใจในสิ่งที่ตนมี โดยขั้นสุดท้ายวิทยากรจะสรุปแนวคิดที่ทุกคนล้วนมีคุณค่าและเอกลักษณ์เฉพาะตัว ควรยอมรับความแตกต่างและเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง และความสุขเกิดจากการยอมรับและพอใจในสิ่งที่ตนเองมีและทำได้อย่างเต็มความสามารถ โดยมีพื้นฐานจากการมองโลกในแง่ดี

กิจกรรมที่ 1.2 ดีหรือร้ายอยู่ที่มุมมอง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เข้าใจสาเหตุและวิธีการสร้างความรู้สึที่ดีต่อตนเอง เพื่อฝึกทักษะการผ่อนคลายโดยเรียนรู้การหายใจที่ถูกต้อง เพื่อให้เข้าใจความแตกต่างระหว่างการมองโลกแง่ดีและการมองโลกแง่ร้าย และเพื่อให้มีความยืดหยุ่นทางความคิด รู้จักมองโลกแง่ดีและมีความหวัง

รายละเอียดกิจกรรม เริ่มต้นด้วยการชวนผู้เข้าร่วมทบทวนชีวิตและสำรวจแหล่งที่มาของความสุขหรือความรู้สึกดีต่อตนเอง วิทยากรจะอธิบายถึงแนวทางการสร้างความรู้สึที่ดีต่อตนเอง เช่น การทำความดี การค้นหาความถนัด และการไม่เปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น จากนั้นจะมีการวิเคราะห์สถานการณ์ที่หลากหลาย ทั้งด้านบวกและลบ เพื่อฝึกให้ผู้เข้าร่วมมองเห็นและเปลี่ยนมุมมองต่อเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิต สรุปคือทุกสถานการณ์มีทั้งด้านบวกและลบ การเลือกมองในด้านบวกจะช่วยลดความทุกข์และนำไปสู่การหาทางออกของปัญหาได้

กิจกรรมที่ 1.3 ถอดรหัสความเครียด

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เข้าใจอาการของความเครียด เพื่อให้แยกแยะได้ว่าสิ่งที่ทำเวลาเครียดเป็นการแก้ปัญหา หรือแก้อารมณ์ และสามารถประเมินผลดีผลเสียของสิ่งที่ทำได้

รายละเอียดกิจกรรม เน้นการทำความเข้าใจความเครียดอย่างลึกซึ้ง ผู้เข้าร่วมจะได้รับการกระตุ้นให้ทบทวนประสบการณ์ความเครียดของตนเอง อาการที่เกิดขึ้น และสิ่งที่ได้ทำไปเมื่อรู้สึกเครียด วิทยากรจะสรุปอาการของความเครียดและแบ่งประเภทของการจัดการความเครียดออกเป็น การแก้ปัญหาและแก้อารมณ์ พร้อมทั้งวิเคราะห์ผลดีผลเสียของแต่ละวิธี นอกจากนี้ยังมีการฝึกทักษะการหายใจอย่างถูกวิธีเพื่อเป็นเครื่องมือในการผ่อนคลายความเครียด การรู้จักสังเกตอาการ แยกแยะการจัดการ (แก้ปัญหา กับ แก้อารมณ์) และเลือกใช้วิธีที่มีผลดี จะช่วยให้สามารถรับมือกับความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสิ่งสำคัญคือการรู้จักแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ หรือหากแก้ไขไม่ได้ก็ต้องรู้จักยอมรับและผ่อนคลายตนเอง

กิจกรรมที่ 2 การปรับความคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชนและความคิดในการสร้างรายได้/สร้างอาชีพเพื่อการดำรงชีพ มุ่งเน้นการปรับความคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชน และการสร้างรายได้/อาชีพ เพื่อให้อดีตผู้ถูกควบคุมตัวสามารถปรับตัวเข้ากับการใช้ชีวิตในชุมชน ประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ชุมชนของเรา บ้านของเรา

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เพื่อสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่ร่วมกันและลดอคติจากสังคม เพื่อปลูกฝังความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบต่อชุมชน

รายละเอียดกิจกรรม เน้นการทำความเข้าใจถึงความสำคัญของบ้านและชุมชนในฐานะรากฐานชีวิต และความท้าทายของการกลับสู่สังคม ผู้เข้าร่วมจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดการระดมความคิดโดยการวาดภาพหรือเขียนคุณลักษณะของชุมชนที่อยากอยู่และสิ่งที่ยากทำเพื่อชุมชนแล้วนำเสนอ และร่วมกันแลกเปลี่ยนมุมมองต่อการยอมรับ ความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นในการปรับตัวเข้าหาชุมชน และมุมมองของชุมชนต่ออดีตผู้ถูกควบคุมตัว โดยเน้นย้ำถึงบทบาทของความเข้าใจและการสื่อสาร นำเสนอภาพ/เรื่องเล่า/คลิปวิดีโอตัวอย่างของบุคคลที่สามารถปรับตัวเข้ากับชุมชนได้ดี หรือชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการยอมรับความแตกต่าง

สรุปปิดท้ายว่าการอยู่ร่วมกันต้องอาศัยการปรับตัวจากทั้งสองฝ่าย การแสดงออกถึงความตั้งใจที่ดีและความรับผิดชอบจะช่วยสร้างการยอมรับ และทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนที่น่าอยู่ได้

กิจกรรมที่ 2 ต้นแบบผู้สร้างชีวิต

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจจากประสบการณ์จริงของผู้ที่เคยผ่านสถานการณ์คล้ายคลึงกัน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้รับแนวทางปฏิบัติและข้อคิดในการเริ่มต้นอาชีพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าสามารถกลับมาประสบความสำเร็จในชีวิตได้

รายละเอียดกิจกรรม วิทยากรหลักแนะนำ วิทยากรต้นแบบ ซึ่งเป็นอดีตผู้ถูกควบคุมตัวที่สามารถปรับตัวอยู่ในชุมชนได้ มีการประกอบอาชีพและหารายได้เลี้ยงครอบครัวได้ มาเล่าเรื่องราวชีวิตตั้งแต่ออกจากราชทัณฑ์ การรับมือกับมุมมองและท่าทีของคนในชุมชน จนมีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถประกอบอาชีพของตนเองได้ และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมซักถามได้อย่างอิสระ

กิจกรรมที่ 3 จุดประกายอาชีพ สู่การพึ่งพาตนเอง

วัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจความสนใจ ความถนัด และศักยภาพในการประกอบอาชีพของผู้เข้าร่วม เพื่อนำเสนอแนวคิดและโอกาสในการสร้างรายได้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองเพื่อการประกอบอาชีพ

รายละเอียดกิจกรรม เริ่มต้นด้วยการชวนผู้เข้าร่วมทบทวนและสร้างแผนที่ความถนัด ความสนใจโดยให้เขียนสิ่งที่ตนเองชอบ สิ่งที่ได้ทำได้ดี ประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมา และอาชีพที่สนใจ ให้ความรู้เปิดมุมมองอาชีพที่สามารถทำได้โดยอาศัยต้นทุนในท้องถิ่น/ชุมชน พร้อมยกตัวอย่างอาชีพต่าง ๆ เช่น เกษตรแปรรูป ช่างฝีมือ รับจ้างทั่วไป โดยยึดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีวิทยากรจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดให้ความรู้ในการสร้างอาชีพที่แต่ละคนสนใจและร่วมเป็นพี่เลี้ยงเพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีแนวทางในการสร้างอาชีพได้จริง โดยตอนท้ายสรุปหมวดให้กำลังใจ ทุกคนมีศักยภาพในการสร้างอาชีพและรายได้ สิ่งสำคัญคือการค้นพบความสนใจ พัฒนาทักษะ และมองหาโอกาสรอบตัว

2. ผลของกิจกรรมการฟื้นฟูอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษฯ

ผลของกิจกรรมการฟื้นฟูอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษฯ ประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจ และกิจกรรมปรับความคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชน และความคิดในการสร้างรายได้/สร้างอาชีพเพื่อการดำรงชีพ สรุปดังนี้

2.1 การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ร่วมกิจกรรมและทีมวิทยากร ในระหว่างทำกิจกรรม

จากการสัมภาษณ์และสังเกตการร่วมกิจกรรมของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัว พบว่าในช่วงเริ่มทำกิจกรรมประมาณ 30 นาทีแรก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมกิจกรรมและวิทยากร แต่ละคนมีพื้นที่ส่วนตัว ยังไม่เปิดรับผู้อื่น แต่เมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกันสักระยะหนึ่ง ได้แลกเปลี่ยน

แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ร่วมทำกิจกรรมและกับวิทยากรได้ดี กล่าวที่จะแสดงความคิดเห็นในแต่ละกิจกรรมมากขึ้น มีความไว้วางใจมากขึ้น เช่น สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม สามารถโต้ตอบหรือตอบคำถามที่วิทยากรถามได้ มีสีหน้าท่าทางที่แสดงออกถึงการมีความสุขในการได้ทำกิจกรรมร่วมกัน

2.2 ความคิด ความเชื่อ และมุมมองต่อการใช้ชีวิต

จากการสัมภาษณ์และสังเกตการแสดงความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในชุมชนของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ พบว่า กลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ ส่วนใหญ่สะท้อนว่าตนเองสามารถรับมือกับปัญหาที่พบเจอได้ และมีความเชื่อว่าบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งความคิด ความรู้สึกและการกระทำ แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้

2.3 ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติในการสร้างรายได้

จากการสัมภาษณ์และสังเกตการแสดงความคิดเห็นต่อการสร้างรายได้ การประกอบอาชีพ พบว่ากลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ ส่วนใหญ่มองว่าตนเองขาดความรู้และช่องทางในการหารายได้ ต้นทุนในชุมชนค่อนข้างต่ำ อยากประกอบอาชีพที่สามารถมีรายได้ที่มั่นคง มีความสนใจและต้องการความรู้เกี่ยวกับช่องทางการสร้างอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและบริบทของพื้นที่ รวมถึงอยากได้เงินทุนสำหรับการประกอบอาชีพ โดยเชื่อว่าหากตนเองได้รับการพัฒนาความรู้เรื่องการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง จะสามารถมีอาชีพที่มีรายได้ที่มั่นคงได้

2.4 การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนจากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้

การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ คือการมีความคิดเชิงบวกมากขึ้น เช่น มีรูปแบบการรับรู้และการรู้คิดไปในทิศทางที่ดี มองและรับรู้สิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริง เป็นเหตุเป็นผล มีความเชื่อว่าการใช้ชีวิตของแต่ละคนมีโอกาสที่จะเจอกับปัญหา อุปสรรค แต่เชื่อว่าตนเองมีศักยภาพ สามารถรับมือกับปัญหาที่เจอได้ และใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการคิดบวก คิดว่าทุกปัญหามีทางแก้เสมอ

2.5 ผลการประเมินความสุขของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ ที่เข้าร่วมกิจกรรม

ผลการประเมินความสุขของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ ที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 3 ครั้ง ผู้วิจัยทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระดับความสุขของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ ตลอดระยะเวลา 5 สัปดาห์ โดยมีการวัดระดับความสุขทั้งหมด 3 ครั้ง คือการวัดครั้งที่ 1 (เริ่มต้น) การวัดครั้งที่ 2 (1 สัปดาห์หลังการวัดครั้งแรก) และการวัดครั้งที่ 3 (4 สัปดาห์หลังการวัดครั้งที่ 2) โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures ANOVA) เพื่อประเมินว่าระดับความสุขเฉลี่ยของกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในแต่ละช่วงเวลาหรือไม่ และระบุว่าช่วงเวลาใดที่เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวขึ้น

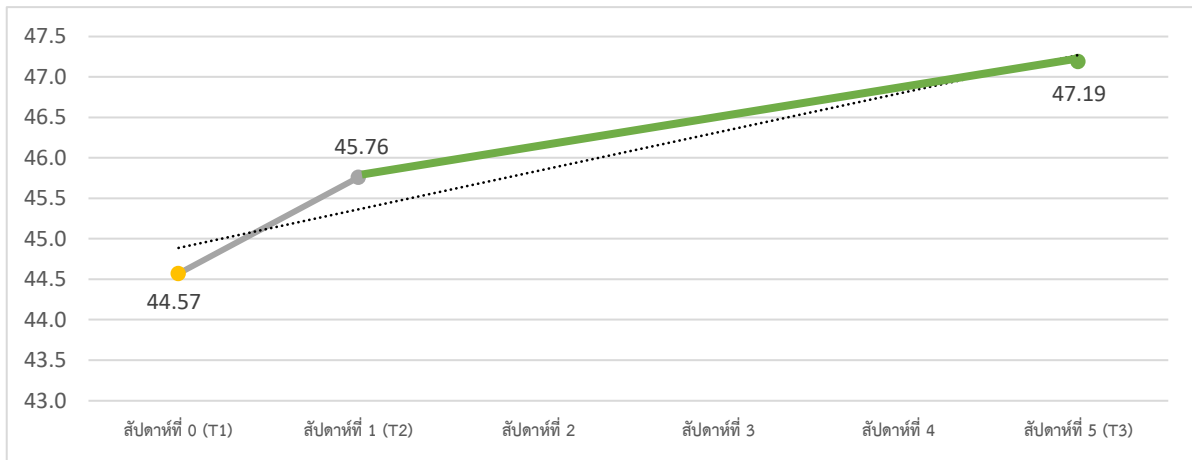
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคู่ของระดับความสุขในแต่ละช่วงเวลา

ช่วงเวลา	M	SE	Mean Difference	
			วัดครั้งที่ 2	วัดครั้งที่ 3
วัดความสุขครั้งที่ 1	44.57	0.73	1.19*	2.62*
			(T ₁ -->T ₂ : ห่าง 1 สัปดาห์)	(T ₁ -->T ₃ : ห่าง 5 สัปดาห์)
วัดความสุขครั้งที่ 2	45.76	0.64	-	1.43*
				(T ₂ -->T ₃ : ห่าง 4 สัปดาห์)
วัดความสุขครั้งที่ 3	47.19	0.56	-	-
Mauchly's W=0.790, p=0.107; F(2,40) = 46.429, p<0.001; $\eta_p^2 = 0.699$				

T_i หมายถึง ช่วงเวลาการวัดความสุข, η_p^2 = Partial Eta Squared, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบระดับความสุขของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัว ในแต่ละช่วงเวลา พบว่า กลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัว มีระดับความสุขเฉลี่ย เท่ากับ 44.57 ในการวัดครั้งแรก และครั้งที่ 2 มีระดับความสุขเฉลี่ย เท่ากับ 45.76 และครั้งที่ 3 มีระดับความสุขเฉลี่ย เท่ากับ 47.19 ซึ่งทั้ง 3 ช่วงเวลา กลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัว มีระดับความสุขเท่ากับคนทั่วไป โดยระดับความสุขเฉลี่ยของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัว เมื่อเวลาผ่านไป 1 สัปดาห์ (T₁-->T₂) จากการวัดครั้งแรกระดับความสุขเพิ่มสูงขึ้น 1.19 และเมื่อเวลาผ่านไป 5 สัปดาห์ (T₁-->T₃) จากการวัดครั้งแรกระดับความสุขเพิ่มสูงขึ้น 2.62 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกจากนี้ เมื่อเวลาผ่านไป 4 สัปดาห์จากการวัดครั้งที่ 2 ไปยังครั้งที่ 3 ระดับความสุขเพิ่มสูงขึ้น 1.43 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เช่นกัน กล่าวคือ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางเวลาสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความสุขได้ร้อยละ 69.9 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับความสุขมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างชัดเจนตลอดช่วงเวลาการศึกษา

และเมื่อทำการตรวจสอบรูปแบบการเปลี่ยนแปลงระดับความสุขของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัว จาก Repeated measures ANOVA พบว่า แนวโน้มเชิงเส้น (Linear trend) ระดับความสุขมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามเวลาที่เพิ่มขึ้น (F(1,20)=64.089, p<0.001) โดยแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่สม่ำเสมอในทิศทางเดียวตลอดช่วงเวลาการศึกษา และแนวโน้มกำลังสอง (Quadratic trend) ไม่พบว่าระดับความสุขมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงแบบโค้ง (เพิ่มขึ้นแล้วลดลง หรือลดลงแล้วเพิ่มขึ้น) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (F(1,20)=0.460, p=0.506) กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงระดับความสุขของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัว เป็นแบบ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเส้นตรง ตลอดเวลาที่ศึกษาใน 5 สัปดาห์ โดยไม่พบว่ามี การเพิ่มขึ้นหรือลดลงแบบโค้งอย่างเด่นชัด ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลการประเมินความสุข

อภิปรายผลการวิจัย

กิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตที่ดีผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ใช้แนวคิดพฤติกรรมศาสตร์เชิงบูรณาการมุมมองทางด้านจิตวิทยา โดยเน้นที่การกระทำของปัจเจกบุคคล สาเหตุภายใน เช่น ความคิด อารมณ์ และบุคลิกภาพ มุมมองด้านสังคมวิทยา โดยมองที่ผลกระทบของ โครงสร้างสังคม ความสัมพันธ์ และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อพฤติกรรม เช่น บรรทัดฐานทางสังคม และ สุตท้ายมุมมองด้านอาชญาวิทยา จะมุ่งเน้นที่การศึกษาปรากฏการณ์อาชญากรรม ทั้งสาเหตุ การกระทำ และการป้องกัน รวมถึงแนวคิดการมีส่วนร่วม ในการออกแบบและพัฒนาขึ้น เนื่องจากอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วย กฎหมายพิเศษเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์การถูกคุมขังจากการกระทำความผิดต่อกฎหมายเพื่อก่อความ ไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และถูกสังคมกล่าวหาว่าเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมก่อการร้าย ซึ่งเป็น พฤติกรรมก่อการร้ายที่มีความแตกต่างจากพฤติกรรมก่อการร้ายทั่วไป โดยเฉพาะในด้านของแรงจูงใจที่มีที่มาจากความเชื่อ (จอมเดช ตรีเมฆ, 2564) การที่บุคคลเข้ามาอยู่ในชั้นตอนนี้ ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลอื่นในสังคม กระทำต่อเขา การถูกจับกุมและถูกประณามว่าเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมก่อการร้าย จึงมีผลสำคัญต่อการที่ บุคคลจะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม และการสร้างความรู้สึกหรือความสำนึกว่าเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมก่อการร้าย (Becker, 1963) ดังนั้น ในการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของบุคคลกลุ่มนี้จึงต้องอาศัยการมองรอบด้านทั้งด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตของมนุษย์ เพื่อให้บุคคลสามารถกลับคืนสู่ สังคมสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในชุมชนได้อย่างปกติสุข

การศึกษาลักษณะกิจกรรมการฟื้นฟูกิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตที่ดีผู้ถูกควบคุมตัวนี้ มุ่งเน้นไปที่ การช่วยเหลือฟื้นฟูใน 2 มิติ ได้แก่ มิติด้านการเพิ่มภูมิคุ้มกันทางใจและมิติด้านการสร้างการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งผลการทดลองใช้กิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตที่ดีผู้ถูกควบคุมตัวฯ พบว่า

การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ร่วมกิจกรรมและทีมวิทยากร ในระหว่างทำกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ร่วมทำกิจกรรมและกับวิทยากรได้ดี ถ้าที่จะแสดงความคิดเห็นในแต่ละกิจกรรมมากขึ้น มีความไว้วางใจมากขึ้น เช่น สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม สามารถโต้ตอบหรือตอบคำถามที่วิทยากรถามได้ มีสีหน้าท่าทางที่แสดงออกถึงการมีความสุขในการได้ทำกิจกรรมร่วมกัน

ความคิด ความเชื่อ และมุมมองต่อการใช้ชีวิต พบว่า กลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวในคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถรับมือกับปัญหาที่พบเจอได้ โดยพวกเขามีชุดความคิด ความเชื่อ และมุมมองต่อการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีความเชื่อว่าบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำ แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการส่งเสริมการปรับตัวทางจิตสังคมเชิงบวกในกลุ่มเปราะบางนี้ โดยการปรับปรุงที่สังเกตได้ชัดเจน ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของความไว้วางใจระหว่างบุคคล การมีมุมมองที่เป็นจริงเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชน แม้ในบริบทที่มีความขัดแย้งเรื้อรัง ทศนคติเชิงรุกในการสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงชีพ แม้จะเผชิญกับความท้าทายจากการถูกตีตราทางสังคม และการเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนของการคิดบวกและระดับความสุข ผลลัพธ์นี้ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของกิจกรรมฟื้นฟู และตอกย้ำถึงความสำคัญของการสนับสนุนที่ครอบคลุม ซึ่งตอบสนองทั้งความต้องการด้านจิตใจ และด้านปฏิบัติของกลุ่มประชากรที่เปราะบางนี้ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความสามารถในการฟื้นคืนสภาพ (Resilience) ของงานวิจัยของ Southwick et al. (2014) ชี้ให้เห็นว่าความเชื่อที่ว่าตนเองเป็นคนมีความสามารถ มีความรู้สึกมั่นคงทางใจ เชื่อในคุณค่าและความสามารถของตนเองในการควบคุมจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม การรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญ มีค่า มีความหมาย เป็นที่ยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว กลุ่ม หรือสังคมที่แวดล้อม และการมีพลังอำนาจในการควบคุมหรือแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ที่อาจจะเข้ามาส่งผลกระทบต่อชีวิตของตนเองได้ ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และทักษะในการเผชิญกับปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติในการสร้างรายได้ พบว่า กลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ ส่วนใหญ่มองว่าตนเองขาดความรู้และช่องทางในการหารายได้ ต้นทุนในชุมชนค่อนข้างต่ำ อยากประกอบอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง มีความสนใจและต้องการความรู้เกี่ยวกับช่องทางการสร้างอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและบริบทของพื้นที่ รวมถึงอยากได้เงินทุนสำหรับการประกอบอาชีพ โดยเชื่อว่าหากตนเองได้รับการพัฒนาความรู้ และทักษะด้านการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง จะสามารถสร้างความมั่นคงทางรายได้ในระยะยาว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยในช่วงหลัง ค.ศ. 2020 ที่ชี้ให้เห็นว่าอดีตผู้ต้องขังจำนวนมากยังคงประสบปัญหาการขาดทรัพยากรพื้นฐานหลังพ้นโทษ ทั้งในด้านการศึกษา การจ้างงาน รายได้ ที่อยู่อาศัย การสนับสนุนทางสังคม และสุขภาวะทางจิต ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญต่อการกระทำผิดซ้ำ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

ที่มักเผชิญแรงกดดันจากการตีตราทางสังคมและความเสี่ยงด้านความปลอดภัยที่สูงกว่ากลุ่มทั่วไป (McLennan et al., 2025; Visher & Courtney, 2021; Western et al., 2015) นอกจากนี้ ความเชื่อของกลุ่มตัวอย่างที่ว่า การได้รับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องจะช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ที่มั่นคง สะท้อนหลักการของ self-efficacy และ mastery experience ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ซึ่งอธิบายว่าการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและการประสบความสำเร็จซ้ำ ๆ จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง นำไปสู่การกำหนดเป้าหมายใหม่และความพยายามอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาตนเอง ในมิติของการพัฒนาเชิงระบบ การเสริมสร้างศักยภาพของทีมนิสิตวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับอดีตผู้ถูกควบคุมตัว ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญ เนื่องจากปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างเผชิญมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมิติ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ จิตวิทยา ความสัมพันธ์ในครอบครัว อัตลักษณ์ และบริบททางสังคม โดยผลการวิจัยที่ผ่านมาชี้ว่า ทีมนิสิตวิชาชีพที่ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านจิตวิทยา การแนะแนวอาชีพ การให้คำปรึกษา และความเข้าใจ บริบทชุมชนอย่างรอบด้าน สามารถช่วยลดความเสี่ยงต่อการหวนกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และส่งเสริม การปรับตัวทางสังคมของผู้พ้นโทษได้อย่างมีนัยสำคัญ (McLennan et al., 2025; Western et al., 2015)

การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดจากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ คือ การมีความคิดเชิงบวกมากขึ้น เช่น มีรูปแบบการรับรู้และการรู้คิดไปในทิศทางที่ดี มองและรับรู้สิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริง มีความเชื่อว่าการใช้ชีวิตของแต่ละคนมีโอกาสที่จะเผชิญกับปัญหา อุปสรรค แต่เชื่อว่าตนเองมีศักยภาพ สามารถรับมือกับ ปัญหาที่เจอได้ และใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการคิดบวก คิดว่าทุกปัญหามีทางแก้เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิทยาเชิงบวก ที่กล่าวว่า ความสามารถของบุคคลในการจัดการสิ่งต่าง ๆ หรือการประเมินของบุคคลถึง ความเป็นไปได้ที่จะประสบผลสำเร็จ ซึ่งเป็นคุณลักษณะหรือความสามารถเชิงบวกของบุคคลซึ่งสามารถพัฒนาได้ โดยมีลักษณะที่สำคัญดังนี้ รับรู้ความสามารถของตนเอง มั่นใจ และพยายามทำสิ่งที่ท้าทายให้สำเร็จ มองโลกทางบวกถึงความสำเร็จในปัจจุบันและอนาคต พยายามเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายและค้นหาวิธีการที่นำไปสู่ ความสำเร็จ และเมื่อเจอปัญหาอุปสรรค สามารถฟื้นคืนกลับมาได้ ซึ่งแนวคิดนี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการ พัฒนาศักยภาพของบุคคลให้ประสบความสำเร็จ มีพฤติกรรมทางบวกในการดำเนินชีวิตทั้งในการปฏิบัติงาน ในองค์กร และการดำเนินชีวิตในประจำวันได้ (Luthans et al., 2007)

ผลการประเมินความสุขของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัว พบว่าระดับความสุขของกลุ่มอดีตผู้ถูก ควบคุมตัว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอและเป็นเส้นตรงตลอดช่วงเวลา 5 สัปดาห์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 ซึ่งสะท้อนว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงทางบวกได้อย่างต่อเนื่อง กิจกรรม ดังกล่าวประกอบด้วยสองมิติสำคัญ คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจ (Internal resilience) ซึ่งช่วย พัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเอง การแก้ปัญหา ความมุ่งมั่น และการเห็นคุณค่าในตนเอง และการ ปรับทัศนคติด้านการอยู่ร่วมกันในชุมชนและการสร้างรายได้/อาชีพ (Social participation & vocational

readiness) ซึ่งส่งเสริมปัจจัยภายนอก เช่น การสนับสนุน การให้คำปรึกษา และการมีโอกาสนในการพึ่งพาตนเอง การดำเนินงานทั้งสองมิตินี้ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถปรับตัวในครอบครัว สร้างกัลยาณมิตร และมองโลกในแง่ดีมากขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ชี้ว่าการรวมกิจกรรมด้านจิตใจและทักษะอาชีพช่วยเพิ่มความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีของอดีตผู้ต้องขังอย่างมีนัยสำคัญ (Hidayati et al., 2023; Ang et al., 2025; ฌานิกา ศรีวรรณวิทย์ และคณะ, 2564) ทั้งนี้ การมีเครือข่ายสนับสนุนจากชุมชนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมช่วยเสริมให้การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจและพฤติกรรมคงอยู่ได้หลังปล่อยตัว (McLennan et al., 2025) นอกจากนี้ งานวิจัยยังยืนยันว่าโปรแกรมฟื้นฟูแบบองค์รวมที่ผสมผสานปัจจัยภายในและภายนอก รวมถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานหลายภาคส่วน จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำและสร้างคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน (Hidayati et al., 2023)

โดยการดำเนินงานทั้ง 2 กิจกรรมข้างต้นนี้ ต้องอาศัยการบูรณาการและการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานหลายภาคส่วน เพื่อผลักดันทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติการให้มีความต่อเนื่อง ทั้งในการพัฒนาและกิจกรรมที่ดำเนินการ รวมถึงการคิดค้นรูปแบบกิจกรรมที่ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของจังหวัดชายแดนใต้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมุ่งมั่นสร้างความร่วมมือแบบการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดการผสมผสานการส่งต่อข้อมูล การดำเนินงานที่ต่อเนื่องและทันการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรมราชทัณฑ์ควรมีบทบาทในการเริ่มดำเนินการ ตั้งแต่อดีตผู้ถูกควบคุมตัวยังอยู่ภายใต้การดูแล เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางใจและการเรียนรู้ทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ควรมีการยกระดับให้เห็นภาพความเป็นเครือข่ายการทำงานที่มีเป้าหมายร่วมกันขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงหน่วยงานภาครัฐ เช่น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภาค 4 ส่วนหน้า ศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงองค์กรภาคประชาสังคม/ผู้นำศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในพื้นที่ โดยมีศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 โรงพยาบาลจิตเวช ภาคประชาสังคม และผู้นำศาสนาในพื้นที่ เป็นกลไกหลัก/หน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติ เนื่องจากจะสร้างความไว้วางใจและเข้าถึงทั้งตัวบุคคลและชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่ได้ดีกว่า ส่วนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภาค 4 ส่วนหน้า 12 ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจเป็นกลไกเสริม/หน่วยงานหนุนเสริม โดยสนับสนุนในเชิงนโยบาย งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน

สรุปผลการวิจัย

กิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ดำเนินการกับอดีตผู้ถูกควบคุมตัว 21 คน มุ่งเน้น 2 ด้านหลัก คือ จิตใจ และการปรับตัวสู่ชุมชน/การสร้างอาชีพ โดยดำเนินงานผ่าน 2 กิจกรรมหลักภายใต้วงจรการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (วางแผน-ปฏิบัติ-สะท้อนผล) ผลลัพธ์

สำคัญที่เกิดขึ้น คือ (1) การปฏิสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ผู้เข้าร่วมเปิดใจและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมและวิทยากรมากขึ้น อย่างชัดเจน และ (2) มีมุมมองเชิงบวกต่อชีวิต ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่สามารถรับมือปัญหาได้ดีขึ้นและยอมรับ ความแตกต่างในการอยู่ร่วมกัน (3) มีทัศนคติที่ดีต่อการสร้างรายได้ พบความต้องการความรู้ ช่องทาง และ เงินทุนเพื่อประกอบอาชีพที่มั่นคง และ (5) การเปลี่ยนแปลงความคิด ผู้เข้าร่วมมีแนวคิดเชิงบวก มองโลกตาม ความเป็นจริง และเชื่อมั่นในศักยภาพตนเองในการแก้ปัญหา โดยผลการประเมินความสุข จากผลการวิเคราะห์ Repeated measures ANOVA ชี้ให้ว่ากลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ มีระดับความสุขเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และต่อเนื่องตลอด 5 สัปดาห์ โดยเริ่มต้นที่ระดับความสุขเท่ากับคนทั่วไปหรือเท่ากับ 44.57 ซึ่งบ่งชี้ว่าแนวโน้ม ความสุขที่เพิ่มขึ้นนี้ค่อนข้างสอดคล้องกันในกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ ซึ่งสะท้อนว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาความสามารถในการจัดการปัญหาชีวิตและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจเชิงนโยบาย (เช่น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภาค 4 ส่วนหน้า หรือ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้) ควรผลักดันให้เกิดการพัฒนาระบบ ฐานข้อมูลรายบุคคล (Individual database) สำหรับอดีตผู้ถูกควบคุมตัวฯ โดยรวบรวมข้อมูลคุณภาพชีวิต ที่สำคัญ 3 มิติ คือ ด้านจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถติดตามประเมินผล และให้ความช่วยเหลือได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. กองสานใจสู่สันติ ศูนย์สันติวิธี กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภาค 4 ส่วนหน้า ควรเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานเพื่อให้เกิดการบูรณาการและส่งต่อองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ไปยัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการ เช่น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อร่วมกันวางระบบ การดูแลแบบไร้รอยต่อ (Seamless support system) ตั้งแต่ก้าวแรกที่ออกจากเรือนจำ

3. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรพิจารณานำรูปแบบกิจกรรมการฟื้นฟูที่ประสบ ความสำเร็จจากงานวิจัยนี้ ซึ่งมีความยืดหยุ่นและเน้นหลักจิตวิทยาเชิงบวก มาปรับใช้เป็นรูปแบบมาตรฐาน สำหรับการดูแลอดีตผู้ต้องขังกลุ่มอื่น ๆ เพื่อสร้างแนวปฏิบัติที่เป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. กิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษกลับคืนสู่สังคมในพื้นที่จังหวัด ชายแดนใต้ เป็นลักษณะกิจกรรมที่ใช้แนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์มุ่งเน้นการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตด้านด้านจิตใจ และด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งอาศัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องในเชิงการบูรณาการ การทำร่วมกัน ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปหากมีการจัดทำโปรแกรมพัฒนาเฉพาะด้าน เช่น โปรแกรมปรับความคิด

และพฤติกรรมผ่านหลักคำสอนทางศาสนา โปรแกรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับทุนชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม เป็นต้น จะทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความต่อเนื่องและมีผลที่ยั่งยืนมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของกลุ่มที่ได้รับการพัฒนา

2. หน่วยงานหลักที่มีอำนาจในเชิงนโยบาย ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลรายบุคคลในด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ที่เชื่อมต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อรายงานข้อมูลคุณภาพชีวิตของกลุ่มอดีตผู้ถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษ

รายการอ้างอิง

- จอมเดช ศรีเมฆ. (2566). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ณานิกา ศรีวรรณวิทย์, วรรณดี สุทธิธารกร, ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร และสฤติดาพร คำสด. (2564). กระบวนการทางอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การมีชีวิตที่ดีของผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำ และทัณฑสถาน ภายหลังการพ้นโทษ. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 16(2), 177-190.
- สุภาคีพรรณ ตั้งตรงไพโรจน์ และนิธิศ ธรรมแสงอดิภา. (2567). บทสำรวจเบื้องต้นว่าด้วยกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองปัตตานีกับการผลักดันนโยบายสาธารณะเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 22(3), 7-26.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (2021). *The theory of planned behavior: A research guide*. Oxford University Press.
- Akers, R. L. (1995). *Social learning and social structure: A general theory of crime and deviance*. Northeastern University Press.
- Ang, S. Y., Mat Saat, G. A., & Shittu, O. T. (2025). Prison-based psychological and social interventions to improve the well-being of women prisoners: A systematic review. *Mental Health & Prevention*, 37, 200405. <https://doi.org/10.1016/j.mhp.2025.200405>
- Bandura, A. (2024a). *Social learning theory* (Revised ed.). Prentice Hall.
- Bandura, A. (2024b). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory* (Revised ed.). Prentice Hall.
- Becker, H. S. (1963). *Outsiders: Studies in the sociology of deviance*. Free Press.
- Deakin, J., Fox, C., & Matos, R. (2022). Labelled as 'risky' in an era of control: How young people experience and respond to the stigma of criminalised identities. *European Journal of Criminology*, 19(4), 653–673. <https://doi.org/10.1177/1477370820916728>

- Deep South Watch. (2025). *Conflict incident database* [Power BI area chart]. Deep South Watch Database. <https://deepsouthwatch.org/th>
- Hidayati, N. O., Suryani, S., Rahayuwati, L., Fitrasanti, B. I., & Ahmad, C. a. (2023). A scoping review of correctional-based interventions for women prisoners with mental health problems. *Social Sciences*, 12(8), 452. <https://doi.org/10.3390/socsci12080452>
- Hoeben, E. M., Osgood, D. W., Siennick, S. E., & Weerman, F. M. (2021). Hanging Out with the Wrong Crowd? The Role of Unstructured Socializing in Adolescents' Specialization in Delinquency and Substance Use. *Journal of Quantitative Criminology*, 37(1), <https://doi.org/10.1007/s10940-019-09447-4>
- Korn, R., & Lloyd W. M. K. (1961). *Criminology and penology*. Rinehart and Winston.
- Luthans, F., Youssef, C. M., & Avolio, B. J. (2007). *Psychological capital: Developing the human competitive edge*. Oxford University Press.
- McLennan, S., Meyer, L., & Wangmo, T., Gaab, J., Elger, B., & Seaward, H. (2025). Psychological stressors of imprisonment and coping of older incarcerated persons: A qualitative interview study. *BMC Public Health*, 25, 328. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-21452-w>
- Ruangying, J., Kunsuya, A., & Suwanwong, D. (2024). Psychological conditions, social coexistence and rehabilitation of ex-prisoners under Internal Security Act in the southern border provinces of Thailand. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 24(3), 753–767. <https://doi.org/10.69598/hasss.24.3.265984>
- Southwick, S. M., Bonanno, G. A., Masten, A. S., Panter-Brick, C., & Yehuda, R. (2014). Resilience definitions, theory, and challenges: Interdisciplinary perspectives. *European Journal of Psychotraumatology*, 5, 25338. <https://doi.org/10.3402/ejpt.v5.25338>
- Verbruggen, J., Blokland, A., Robinson, A. L., & Maxwell, C. D. (2020). The relationship between criminal behaviour over the life- course and intimate partner violence perpetration in later life. *European Journal of Criminology*, 17(6), 784-805. <https://doi.org/10.1111/cym i.12502>

- Visher, C. A., & Courtney, S. M. (2021). *One year out: Experiences of prisoners returning to communities*. Urban Institute. <https://www.urban.org/research/publication/one-year-out-experiences-prisoners-returning-communities>
- Western, B., Braga, A. A., Davis, J., & Sirois, C. (2015). Stress and hardship after prison. *American Journal of Sociology*, 120(5), 1512–1547. <https://doi.org/10.1086/723042>

แนวทางการส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณด้วยทฤษฎีหมวกหกใบ สำหรับครูที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC

Guidelines for Promoting Pre-Retirement Financial Planning Using the Six Thinking Hats Theory for Teachers Registered in OBEC Debt Clinic System

พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล^{1*}

Polpipat Wattanasettanukul^{1*}

(Received: September 23, 2025; Revised: October 20, 2025; Accepted: November 26, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาและศึกษาผลการใช้แนวทางการส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณตามทฤษฎีหมวกหกใบ สำหรับครูที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และครู 9 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมายคือครูจำนวน 30 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงเช่นกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการ 2) แบบสนทนากลุ่มเพื่อออกแบบแนวทาง 3) แบบประเมินความเหมาะสมของแนวทาง 4) แบบวัดพฤติกรรมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ และ 5) แบบสนทนากลุ่มเพื่อประเมินผลการใช้แนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทาง ประกอบด้วย 6 ข้อ ได้แก่ (1) ครูรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นต่อการวางแผนการเงิน (2) ครูรับฟังความรู้สึกของตนเอง เกี่ยวกับเรื่องเงิน (3) ครูประเมินความเสี่ยงและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น (4) ครูมองหาความเป็นไปได้และโอกาสที่ดีในอนาคต (5) ครูพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อสร้างวินัยทางการเงิน และ (6) ครูเป็นผู้กำกับกระบวนการวางแผนการเงินของตนเองอย่างมีระบบ และ 2) ครูมีคะแนนพฤติกรรมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณหลังการใช้แนวทางสูงกว่าก่อนใช้แนวทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การวางแผนการเงินก่อนเกษียณ ทฤษฎีหมวกหกใบ ความฉลาดรู้ทางการเงิน

¹ศูนย์ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานอำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹Center for Driving Solutions to Teacher and Educational Personnel Debt Problems, Administrative Office, Office of the Basic Education Commission

*Corresponding author. E-mail: polpipat97@gmail.com

Abstract

This research aimed to develop and examine the effects of implementing guidelines for promoting pre-retirement financial planning based on the Six Thinking Hats theory for teachers registered in the OBEC Debt Clinic system. The key informants included nine experts and nine teachers, all selected through purposive sampling. The target group consisted of 30 teachers, also selected purposively. The research instruments included: 1) a situation and needs assessment form, 2) focus group discussions for designing the guidelines, 3) an appropriateness evaluation form for the guidelines, 4) a pre-retirement financial planning behavior scale, and 5) focus group discussions for evaluating the effects of implementing the guidelines. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the t-test, while qualitative data were analyzed using content analysis.

The research findings revealed that: 1) The developed guidelines comprised six components: (1) teachers gather essential planning information, (2) teachers reflect on their own feelings about money, (3) teachers assess potential risks and obstacles, (4) teachers identify possibilities and future opportunities, (5) teachers develop new approaches to strengthen financial discipline, and (6) teachers manage their own financial planning process systematically; and 2) Teachers' scores on pre-retirement financial planning behavior significantly increased after applying the guidelines, with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Pre-Retirement Financial Planning, Six Thinking Hats Theory, Financial Literacy

บทนำ

การส่งเสริมความมั่นคงทางการเงินของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงก่อนเกษียณซึ่งถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตราชการ จากข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ (2567) ข้าราชการครูกว่าร้อยละ 80 จากจำนวนประมาณ 900,000 คน มีภาระหนี้สินรวมกว่า 1.4 ล้านล้านบาท สะท้อนถึงปัญหานัยทางการเงินและการขาดทักษะในการวางแผนชีวิตอย่างเป็นระบบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีหนังสือด่วนที่สุดเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567 กำหนดแนวทางให้ข้าราชการ

มีเงินเดือนสุทธิหลังหักหนี้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และสนับสนุนการเจรจาปรับโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้อย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567; สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

สพฐ. ได้จัดตั้งระบบ OBEC DEBT CLINIC เพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือครูกลุ่มเปราะบางผ่านการจัดทำแผนฟื้นฟูหนี้ พร้อมทั้งพัฒนาองค์ความรู้ด้านวินัยการเงิน โดยเน้นเฉพาะครูใกล้เกษียณเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพชีวิตหลังเกษียณ และสนองต่อนโยบายคุณภาพชีวิตครูของกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงเป้าหมาย SDGs เป้าหมายที่ 8 ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2015) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากสำนักงานกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (2564) ธนาคารแห่งประเทศไทย (2565) และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2566) ชี้ให้เห็นว่าครูจำนวนมากยังไม่มีวางแผนการเงินก่อนเกษียณ ส่งผลให้เงินบำนาญไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ขาดเงินออมและแผนรองรับภาวะฉุกเฉิน จนต้องกู้เพิ่มในช่วงที่รายได้ลดลงอย่างสิ้นเชิง

สถานการณ์ล่าสุดในปี 2567 ยิ่งตอกย้ำถึงความรุนแรงของปัญหานี้สินครู โดยมีข้าราชการทั่วประเทศถูกฟ้องล้มละลายเพิ่มขึ้นจาก 7,000 ราย เป็น 14,000 รายในเวลาเพียงปีเดียว และในจำนวนนี้กว่า 5,000 รายเป็นข้าราชการครู (ประชาชาติธุรกิจ, 2568) ขณะที่ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) (2567) ระบุว่าครูมีบัญชีหนี้จากโครงการสวัสดิการเงินกู้ เช่น การฌาปนกิจสงเคราะห์ช่วยเหลือเพื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษา (ช.พ.ค.) และการฌาปนกิจสงเคราะห์ช่วยเหลือเพื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษารณิคุสมรส (ช.พ.ส.) รวม 334,795 บัญชีคิดเป็นมูลหนี้สะสมกว่า 273,838 ล้านบาท สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการจัดทำแนวทางส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะสำหรับครูกลุ่มที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC

มีงานวิจัยจำนวนมากในช่วงปี ค.ศ. 2023–2025 ที่ศึกษาการส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณในกลุ่มข้าราชการและครู เช่น งานของ Apostol et al. (2025) ที่ศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ พบว่าความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-efficacy) และ ความผาสุกทางการเงิน (Financial well-being) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพร้อมในการเกษียณ (Retirement preparedness) อย่างมีนัยสำคัญ งานของ Lan and Lee (2024) ในประเทศซาอุดีอาระเบีย ยังเน้นย้ำถึงบทบาทของนโยบายภาครัฐ (Government policy) ร่วมกับ ความชัดเจนของเป้าหมายการเกษียณ (Retirement goal clarity) และความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-efficacy) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังมีงานของ Ahmed (2024) ที่พบว่าแม้บางกลุ่มจะมีความรู้ทางการเงิน (Financial knowledge) ในระดับปานกลางถึงสูง แต่หากมีความมั่นใจเกินจริง (Overconfidence) ก็อาจไม่สามารถ

วางแผนเกษียณได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเพียงแค่มีความรู้ทางการเงินยังไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีทักษะการคิดหลากหลายมิติร่วมด้วย

ในขณะเดียวกัน งานวิจัยของ Elbilgahy and Alanazi (2025) ที่ใช้ทฤษฎีหมวกหกใบ (Six thinking hats theory) กับนักศึกษาพยาบาล พบว่าสามารถส่งเสริมทักษะการคิดหลากหลายมิติ ช่วยให้ผู้เรียนมองปัญหาอย่างเป็นระบบและรอบด้าน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจและวางแผนในบริบทชีวิตจริง ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเลือกใช้ ทฤษฎีหมวกหกใบ ของ De Bono (1985) เป็นกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาแนวทางส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ โดยเชื่อว่าทฤษฎีนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างจากแนวทางอื่นที่มักมุ่งเน้นเฉพาะ ความรู้ (knowledge) และ ทักษะ (skills) แต่ยังขาดมิติของการคิดเชิงลึก การเปรียบเทียบ มุมมอง และการตัดสินใจที่ครอบคลุมบริบทชีวิตรอบด้านของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง

จากเหตุผลทั้งหมดข้างต้น จึงนำไปสู่การพัฒนาและศึกษาผลของการใช้แนวทางการส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณที่พัฒนาขึ้นต่อระดับความมั่นคงทางการเงินของครูที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC เพื่อให้ครูสามารถตระหนัก เข้าใจ และสร้างระบบการคิดวางแผนการเงินของตนเองได้อย่างรอบด้าน มีเหตุผล และสอดคล้องกับเป้าหมายชีวิตในวัยหลังเกษียณ โดยแนวทางดังกล่าวไม่เพียงเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับครูเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางหนึ่งที่ตอบโจทย์เชิงนโยบายของประเทศ และสามารถขยายผลเชิงระบบในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณด้วยทฤษฎีหมวกหกใบ สำหรับครูที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้แนวทางการส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณด้วยทฤษฎีหมวกหกใบ สำหรับครูที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาทบทวนองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาแนวทางการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ และทฤษฎีหมวกหกใบ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาแนวทาง (Approaches to developing interventions)

การพัฒนาแนวทางในงานวิจัยด้านการส่งเสริมพฤติกรรม มักดำเนินการตามขั้นตอนเชิงระบบที่สามารถนำไปปรับใช้ในหลากหลายบริบท โดยทั่วไปขั้นตอนหลักประกอบด้วย 4 ระยะ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการ 2) การระดมความคิดเห็นเพื่อออกแบบแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3) การประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ และ 4) การทดลองใช้เพื่อประเมินผลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากกลุ่มเป้าหมาย (Chen, 2015; Bartholomew et al., 2016; Ghaffar et al., 2023)

2. การวางแผนการเงินก่อนเกษียณ (Retirement Financial Planning)

การวางแผนการเงินก่อนเกษียณ (Retirement financial planning) เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเตรียมความพร้อมในช่วงเปลี่ยนผ่านจากชีวิตการทำงานสู่ชีวิตหลังเกษียณ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการวางแผนนี้ ได้แก่ พฤติกรรมทางการเงิน (Financial behavior) ที่เอื้อต่อการออมอย่างสม่ำเสมอ (Regular saving) การมีแผนสำรอง (Contingency planning) การเตรียมเงินฉุกเฉิน (Emergency fund) และการตัดสินใจเลือกแผนการลงทุนที่เหมาะสมกับระดับความเสี่ยงของตน (Risk-aligned investment decision-making)

การมีความชัดเจนของเป้าหมายเกษียณ (Retirement goal clarity) ช่วยให้ผู้วางแผนสามารถมองเห็นภาพอนาคต ตัดสินใจได้ดีขึ้น และกำหนดเป้าหมายที่จับต้องได้ นอกจากนี้ยังเสริมสร้างทักษะการคิดในลักษณะหลายมิติ (Multiple-perspective thinking) ซึ่งหมายถึงการพิจารณาประเด็นทางการเงินจากทั้งมุมมองเหตุผล ความเสี่ยง ความรู้สึก ความเป็นไปได้ และโอกาส แนวทางดังกล่าวช่วยให้การตัดสินใจด้านการเงินในช่วงก่อนเกษียณมีความรอบคอบและยั่งยืนมากขึ้น ไม่ใช่เพียงการรับฟังคำแนะนำหรือเรียนรู้ข้อมูลเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และการวางแผนชีวิตอย่างมีเป้าหมายร่วมด้วย (Mustafa et al., 2025; Lan and Lee, 2024)

3. ทฤษฎีหมวกหกใบ (Six thinking hats)

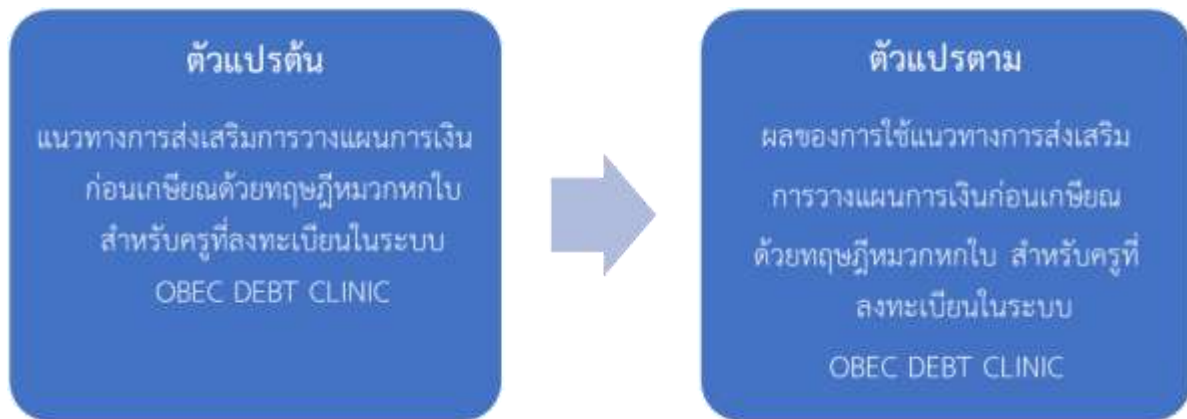
ทฤษฎีหมวกหกใบของ De Bono (1985) เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมให้ผู้คนมีทักษะการคิดหลากหลายมิติ ผ่านหมวกแต่ละสี ซึ่งแต่ละสีสื่อถึงรูปแบบการคิดที่แตกต่างกัน เช่น หมวกขาว หมายถึง ข้อเท็จจริงหรือข้อมูล หมวกแดง หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ หมวกดำ หมายถึง ความเสี่ยง การวิจารณ์ หรือจุดที่อาจเป็นปัญหา หมวกเหลือง หมายถึง ข้อดีหรือโอกาส หมวกเขียว หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์หรือทางเลือกใหม่ หมวกน้ำเงิน หมายถึง การคิดเชิงโครงสร้างหรือจัดการกระบวนการคิดและวางแผน

งานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีนี้ในช่วงหลัง ๆ เน้นการพัฒนาทักษะการคิดหลากหลายมิติ เช่น การแก้ปัญหา กลุ่มที่ใช้หมวกหกใบเพื่อให้ผู้เข้าร่วมมองปัญหาจากหลายมุมและตัดสินใจอย่างรอบคอบ งานของ Elbilgahy and Alanazi (2025) ที่ใช้หมวกหกใบช่วยสร้างทักษะการคิดเชิงลึกและการเปรียบเทียบมุมมอง ซึ่งเป็นการยืนยันว่าแนวคิดนี้สามารถนำมาบูรณาการกับการวางแผนการเงินก่อนเกษียณได้ เพื่อให้การคิดไม่จำกัดอยู่แค่ความรู้หรือทักษะเบื้องต้น แต่รวมถึงการตัดสินใจที่คำนึงถึงหลายปัจจัยของความเสี่ยง ความรู้สึก และทรัพยากรชีวิตจริง ซึ่งการนำหมวกหกใบมาประยุกต์กับการวางแผนเกษียณ จะช่วยให้ครุ่นมองทั้งด้าน

ข้อเท็จจริง (รายรับ ค่าใช้จ่าย) และด้านอารมณ์ ความกลัว ความคาดหวัง วิเคราะห์โอกาสและความเสี่ยง เปรียบเทียบทางเลือกหลายทาง เช่น ลงทุน หลักประกันสุขภาพ ประกันชีวิต การใช้ทรัพย์สินสำรอง วางกลยุทธ์ ที่ยืดหยุ่นตามบริบทชีวิต (หนี้ ภาระครอบครัว สุขภาพ)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (Mixed methods research) โดยใช้รูปแบบเชิงขนาน (Convergent parallel design) (Creswell, 2014) มีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล และกลุ่มเป้าหมาย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) (Patton, 2015) ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ 1) มีความเชี่ยวชาญในอย่างน้อยหนึ่งด้าน ได้แก่ การวางแผนการเงิน การศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร แนวทางและกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้ทฤษฎีหมวกหกใบ และการส่งเสริมวินัยทางการเงินของครู 2) มีประสบการณ์วิชาชีพหรือวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 5 ปี 3) เคยเป็นวิทยากรหรือนักวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายครู และ 4) ยินดีให้ความร่วมมือในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เป็นครู จำนวน 9 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ 1) มีความเข้าใจและสามารถสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่ใช้ได้อย่างชัดเจน 2) มีพฤติกรรมการวางแผนการเงินที่เปลี่ยนแปลงหลังใช้แนวทาง (เช่น มีการจัดทำแผนทางการเงินเบื้องต้น) และ 3) ยินดีเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมทดลองใช้

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มเป้าหมายสำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 เป็นครูจำนวน 30 คน (Creswell, 2014) ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ 1) เป็นครูที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC 2) มีอายุงานมากกว่า 20 ปี หรืออยู่ในช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป (ใกล้เกษียณ) และ 3) ยินดีเข้าร่วมกิจกรรมทดลองใช้แนวทาง ตลอดจนตอบแบบประเมินก่อน-หลัง (Pre-post test)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการ เป็นแบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง ใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของครู (อายุ เพศ อายุงาน สถานภาพหนี้สิน) 2) สภาพปัจจุบันด้านพฤติกรรมการเงิน และการวางแผนก่อนเกษียณ และ 3) ความต้องการแนวทางที่เหมาะสม มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 (โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และค่าความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.82

2. แบบสนทนากลุ่มเพื่อออกแบบแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus group discussion) เป็นแนวคำถามปลายเปิดเชิงลึก ใช้กับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีเนื้อหา ประกอบด้วย 6 ข้อ ตามทฤษฎีหมวดหกใบ ได้แก่ 1) หมวดขาว ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินที่เป็นข้อเท็จจริง 2) หมวดแดง ใช้รับรู้และจัดการความรู้สึกต่อภาวะหนี้สิน 3) หมวดดำ ใช้ประเมินความเสี่ยงและจุดอ่อนของแผนการเงิน 4) หมวดเหลือง ใช้มองแง่ดีและตั้งเป้าหมายทางการเงิน 5) หมวดเขียว ใช้คิดทางเลือกใหม่ ๆ และนวัตกรรมทางการเงิน และ 6) หมวดน้ำเงิน ใช้จัดการแผนการเงินเชิงโครงสร้างและติดตามแผน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 (โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน)

3. แบบประเมินความเหมาะสมของแนวทาง เป็นแบบประเมินมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Likert scale) ใช้กับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีเนื้อหา ประกอบด้วย 6 ข้อ ตามทฤษฎีหมวดหกใบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 (โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และค่าความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.89

4. แบบวัดพฤติกรรมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย 6 ตอน ตามทฤษฎีหมวดหกใบ ตอนละ 4 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 24 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 (โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน) ค่าความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.91 และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination index) วิเคราะห์ด้วยค่าความต่างกลุ่มสูง-ต่ำ (t-test) พบว่าทุกข้อมีค่า $t > 2.0$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

5. แบบสนทนากลุ่มเพื่อประเมินผลการใช้แนวทาง (Focus group discussion) เป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งมีเนื้อหา ประกอบด้วย 6 ข้อ ตามทฤษฎีหมวกหกใบ เพื่อสะท้อนประสบการณ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 1.00 (โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน)

การรวบรวมข้อมูล

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยใช้แบบวิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการ ซึ่งเป็นแบบสอบถามโครงสร้าง กับกลุ่มเป้าหมาย โดยเก็บข้อมูลผ่าน Google form จากนั้นจึงใช้แบบสนทนากลุ่มเพื่อออกแบบแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus group discussion) โดยดำเนินการประชุมผ่านโปรแกรม Zoom และภายหลังพัฒนาแนวทางแล้ว ได้ดำเนินการประเมินความเหมาะสมของแนวทาง โดยใช้แบบประเมินมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Likert scale) ใช้กับผู้ทรงคุณวุฒิ ผ่าน Google form

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยใช้แบบวัดพฤติกรรมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งก่อนและหลังการใช้แนวทาง โดยผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือนตุลาคม ปี 2567 ถึง มีนาคม ปี 2568 พร้อมทั้งเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติมผ่านการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกระบวนการ โดยดำเนินการผ่านระบบออนไลน์ (Zoom)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันด้านพฤติกรรมการเงิน และการวางแผนก่อนเกษียณ และตอนที่ 3 ความต้องการแนวทางที่เหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยพิจารณาคำตอบปลายเปิดจากกลุ่มเป้าหมาย แล้วจัดหมวดหมู่เนื้อหา แยกเป็นประเด็น สรุปเป็นความถี่และร้อยละ

2. ข้อมูลจากแบบสนทนากลุ่มเพื่อออกแบบแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus group discussion) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

3. ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมของแนวทาง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แปลผลโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยตามระดับความเหมาะสม ดังนี้ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม สูงที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม สูง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม ปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม น้อย (Low) และ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับความเหมาะสม น้อยที่สุด (Best, 1977)

4. ข้อมูลจากแบบวัดพฤติกรรมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ (Pre-Post test) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test for dependent samples) เพื่อตรวจสอบความแตกต่างของพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้แนวทาง

5. ข้อมูลจากแบบสนทนากลุ่มเพื่อประเมินผลการใช้แนวทาง (Focus group discussion) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อสังเคราะห์ประสบการณ์ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งานจริง

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1

1. ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการ มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป พบว่า 1) เป็นเพศหญิง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 และเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 2) อายุ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 54.67 ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.54 3) อายุงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 30.30 ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.27 และ 4) สถานภาพหนี้สิน มีภาระหนี้สินในระบบสหกรณ์เพียงแห่งเดียว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 มีภาระหนี้สินในระบบสหกรณ์ร่วมกับสถาบันการเงินอื่น (เช่น ธนาคาร) จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 และมีภาระหนี้สินในหลายแหล่ง (เช่น สหกรณ์ ธนาคาร และอื่น ๆ) จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันด้านพฤติกรรมการเงิน และการวางแผนก่อนเกษียณ มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันด้านพฤติกรรมการเงิน และการวางแผนก่อนเกษียณ

ประเด็น	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1) ขาดการวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบ	19	63.33
2) มีภาระหนี้สินที่ยังไม่หมดก่อนเกษียณ	17	56.67
3) ขาดความรู้ด้านการลงทุนหรือการหารายได้เสริม	11	36.67
4) มีความกังวลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตหลังเกษียณ	9	30.00
5) มีความตั้งใจปรับพฤติกรรม หากได้รับแนวทางที่เหมาะสม	7	23.33

จากตารางที่ 1 พบว่า ประเด็นที่พบมากที่สุดคือ “ขาดการวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบ” จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 ขณะที่ประเด็นที่พบน้อยที่สุดคือ “มีความตั้งใจปรับปรุงพฤติกรรมหากได้รับแนวทางที่เหมาะสม” จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33

ตอนที่ 3 ข้อมูลความต้องการแนวทางที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการแนวทางที่เหมาะสม

ประเด็น	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1) ต้องการแนวทางวางแผนการเงินที่เข้าใจง่าย เหมาะกับครูวัยใกล้เกษียณ	26	86.67
2) ต้องการให้มีตัวอย่างหรือกรณีศึกษาจริงจากครูที่ประสบ ความสำเร็จในการวางแผนการเงิน	23	76.67
3) ต้องการแนวทางที่ช่วยให้สามารถประเมินสถานะทางการเงินของ ตนเองได้อย่างเป็นระบบ	22	73.33
4) ต้องการการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกิจกรรมกลุ่ม เช่น การวางแผน ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิด	21	70.00
5) ต้องการให้แนวทางนี้ช่วยเปลี่ยนความคิดในเชิงบวก และสร้างแรงบันดาลใจ	20	66.67
6) ต้องการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์หลังเกษียณ เช่น บำนาญ สวัสดิการ	18	60.00
7) ต้องการให้มีการสอนการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงินและ แผนสำรองในอนาคต	17	56.67
8) ต้องการเครื่องมือช่วยประเมินพฤติกรรมการใช้เงินในชีวิตประจำวัน	16	53.33
9) ต้องการให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินให้คำแนะนำหรือได้ช้เป็นรายกรณี	15	50.00
10) ต้องการให้มีสื่อหรือชุดความรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกเวลา เช่น คลิปสั้นหรือคู่มือ	14	46.67

จากตารางที่ 2 พบว่า ประเด็นที่พบมากที่สุดคือ “ต้องการแนวทางวางแผนการเงินที่เข้าใจง่าย เหมาะกับครูวัยใกล้เกษียณ” จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ขณะที่ประเด็นที่พบน้อยที่สุดคือ “ต้องการให้มีสื่อหรือชุดความรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกเวลา เช่น คลิปสั้นหรือคู่มือ” จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67

2. ข้อมูลจากแบบสนทนากลุ่มเพื่อออกแบบแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) มีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณด้วยทฤษฎีหมวกหกใบ สำหรับครูที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC

หมวก	ความหมาย	แนวทางหลัก	รายละเอียด
หมวกขาว	ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินที่เป็นข้อเท็จจริง	ครูรวบรวมข้อมูลที่เป็นต่อการวางแผนการเงิน	1) รายรับ รายจ่าย หนี้สิน สวัสดิการบำนาญ และสิทธิประโยชน์หลังเกษียณ 2) ใช้เครื่องมือหรือแบบประเมินสถานะการเงินอย่างเป็นระบบ 3) ศึกษาข้อมูลที่เป็นกลางจากหน่วยงานทางการเงินที่เชื่อถือได้ 4) ตรวจสอบสลิปเงินเดือน รายการหักเงิน และทรัพย์สินที่มีอยู่ให้ครบถ้วน
หมวกแดง	ใช้รับรู้และจัดการความรู้สึกต่อภาวะหนี้สิน	ครูรับฟังความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องเงิน	1) ความกลัว ความกังวล หรือแรงกดดันเรื่องหนี้ 2) ความคาดหวังเรื่องคุณภาพชีวิตหลังเกษียณ 3) จัดบันทึกความรู้สึกเพื่อใช้ในการสะท้อนตนเอง และช่วยลดอคติในการวางแผน 4) เปิดใจพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานหรือโค้ชการเงินที่ไว้วางใจได้

ตารางที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณด้วยทฤษฎีหมวกหกใบ สำหรับครูที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC (ต่อ)

หมวก	ความหมาย	แนวทางหลัก	รายละเอียด
หมวกดำ	ใช้ประเมินความเสี่ยงและจุดอ่อนของแผนการเงิน	ครูประเมินความเสี่ยงและอุปสรรค ที่อาจเกิดขึ้น	1) รายจ่ายที่ไม่คาดคิด โรคภัย การไม่มีเงินสำรอง 2) หนี้ที่อาจไม่หมดก่อนเกษียณ หรือรายได้หลังเกษียณที่ไม่เพียงพอ 3) วางแผนสำรองไว้ เช่น กองทุนฉุกเฉิน หรือประกันสุขภาพ 4) ใช้การวางแผนความเสี่ยงทางการเงินแบบ 3 ระยะ (ระยะสั้น-กลาง-ยาว)
หมวกเหลือง	ใช้มองแง่ดีและตั้งเป้าหมายทางการเงิน	ครูมองหาความเป็นไปได้และโอกาสที่ดีในอนาคต	1) โอกาสในการปลดหนี้และมีเงินเก็บภายในเวลาเป้าหมาย 2) ช่องทางการรายได้เสริมหลังเกษียณ เช่น การสอนพิเศษ หรือธุรกิจเล็กๆ 3) การมีเวลาให้ครอบครัวโดยไม่ต้องกังวลเรื่องการเงิน 4) คิดบวกและตั้งเป้าหมายอย่างชัดเจน เช่น “ฉันจะปลดหนี้ให้หมดใน 3 ปี”
หมวกเขียว	ใช้คิดทางเลือกใหม่ ๆ และนวัตกรรมทางการเงิน	ครูพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อสร้างวินัยทางการเงิน	1) ใช้แอปพลิเคชันช่วยติดตามการใช้จ่ายเงิน 2) ออกแบบตารางแผนการใช้จ่ายรายเดือนแบบ DIY ที่เข้าใจง่าย 3) สร้างกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน เช่น “ชวนกันออม” หรือ “แชร์เคล็ดลับปลดหนี้” 4) ทดลองใช้โมเดล “เงิน 100% แบ่งใช้ 70-เก็บ 20-เพื่อฉุกเฉิน 10”

ตารางที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณด้วยทฤษฎีหมวกหกใบ สำหรับครูที่ลงทะเบียนในระบบ OBEC DEBT CLINIC (ต่อ)

หมวก	ความหมาย	แนวทางหลัก	รายละเอียด
หมวกน้ำเงิน	ใช้จัดการ	ครูเป็นผู้กำกับกระบวนการ	1) ตั้งเป้าหมายทางการเงินอย่างชัดเจน
	แผนการเงิน	วางแผนการเงินของตนเอง	พร้อมกำหนดระยะเวลา
	เชิง	อย่างมีระบบ	2) ติดตามผลรายเดือน และปรับแผนเมื่อ
	โครงสร้าง		สถานการณ์เปลี่ยน
	และติดตาม		3) สะท้อนผลทุกไตรมาสว่า “แผนที่วางไว้
	แผน		เดินมาถูกทางไหม”
			4) เขียนแผนการเงินฉบับของตนเอง และ
			ทบทวนทุกปี

จากตารางที่ 3 พบว่า แนวทาง มี 6 ข้อ ได้แก่ 1) ครูรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นต่อการวางแผนการเงิน 2) ครูรับฟังความรู้สึกของตนเอง เกี่ยวกับเรื่องเงิน 3) ครูประเมินความเสี่ยงและอุปสรรค ที่อาจเกิดขึ้น 4) ครูมองหาความเป็นไปได้และโอกาสที่ดีในอนาคต 5) ครูพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อสร้างวินัยทางการเงิน 6) ครูเป็นผู้กำกับกระบวนการวางแผนการเงินของตนเอง อย่างมีระบบ

3. ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมของแนวทาง มีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทาง

ลำดับ	แนวทาง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	แปลผล
1	แนวทางที่ 3 ครูประเมินความเสี่ยงและอุปสรรค ที่อาจเกิดขึ้น	4.89	0.33	สูงที่สุด
2	แนวทางที่ 1 ครูรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นต่อการวางแผนการเงิน	4.78	0.44	สูงที่สุด
3	แนวทางที่ 4 ครูมองหาความเป็นไปได้และโอกาสที่ดีในอนาคต	4.33	0.50	สูง

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทาง (ต่อ)

ลำดับ	แนวทาง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	แปลผล
4	แนวทางที่ 2 ครูรับฟังความรู้สึกของตนเอง เกี่ยวกับเรื่องเงิน	4.22	0.44	สูง
5	แนวทางที่ 6 ครูเป็นผู้กำกับกระบวนการ วางแผนการเงินของตนเอง อย่างมีระบบ	4.22	0.44	สูง
6	แนวทางที่ 5 ครูพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อ สร้างวินัยทางการเงิน	4.11	0.33	สูง

จากตารางที่ 4 พบว่า แนวทางที่ 3 ครูประเมินความเสี่ยงและอุปสรรค ที่อาจเกิดขึ้น มีความเหมาะสมสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.33 แปลผลสูงที่สุด ส่วนแนวทางที่ 5 ครูพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อสร้างวินัยทางการเงิน มีความเหมาะสมน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.33 แปลผลสูง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2

4. ข้อมูลจากแบบวัดพฤติกรรมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ (Pre-Post Test) มีรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ (Pre-Post Test)

การทดสอบ	จำนวน (คน)	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	t	p-value
ก่อนทดลองใช้	30	120	88.13	4.45	13.46 ***	0.000
หลังทดลองใช้	30	120	106.27	7.10		

***p < .001

จากตารางที่ 5 พบว่า ก่อนทดลองใช้แนวทาง ครูมีคะแนนพฤติกรรมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 88.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 4.45 แต่หลังทดลองใช้แนวทาง ครูมีคะแนนพฤติกรรมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 106.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 7.10 ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($t = 13.458, df = 29, p < .001$)

5. ข้อมูลจากแบบสนทนากลุ่มของผลการใช้แนวทาง มีรายละเอียดดังนี้

แนวทางที่ 1 ครูรวบรวมข้อมูลที่เป็นต่อการวางแผนการเงิน พบว่า ครูส่วนใหญ่ระบุว่า ในช่วงแรกไม่เคยจัดระบบข้อมูลรายรับ-รายจ่ายของตนเองอย่างเป็นรูปธรรม แต่หลังจากเรียนรู้แนวทางนี้แล้ว ได้เริ่มต้นเก็บเอกสารและข้อมูลสำคัญ เช่น สลิปเงินเดือน รายการหนี้ รายการทรัพย์สิน และการผ่อนชำระต่าง ๆ อย่างมีระบบมากขึ้น ทำให้สามารถเห็นภาพรวมสถานะการเงินของตนเองได้ชัดเจนขึ้น อย่างไรก็ตาม บางรายสะท้อนว่าการรวบรวมข้อมูลย้อนหลังมีความยุ่งยาก และรู้สึกท้อถอยเมื่อพบว่าตนเองมีภาระหนี้มากกว่าที่คิดไว้

แนวทางที่ 2 ครูรับฟังความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องเงิน พบว่า ครูหลายคนยอมรับว่า “ไม่เคยกล้าพูดถึงเงินของตัวเอง” เพราะรู้สึกผิด หรืออายุที่บริหารการเงินไม่ดี แต่เมื่อมีการชี้แนะให้สำรวจความรู้สึกของตนเอง ครูสามารถเปิดใจและเข้าใจตนเองมากขึ้น เช่น บางคนรู้ว่าใช้เงินเพื่อคลายเครียด หรือใช้จ่ายเพราะกลัวเสียหน้า ทำให้สามารถปรับมุมมองต่อการเงินได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีบางรายที่รู้สึกว่าการสำรวจอารมณ์นั้นยาก เพราะต้องเผชิญกับความจริงที่ไม่อยากยอมรับ

แนวทางที่ 3 ครูประเมินความเสี่ยงและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น พบว่า แนวทางนี้ช่วยให้ตระหนักถึงความเสี่ยงต่าง ๆ เช่น รายได้ลดลงเมื่อเกษียณ ภาระหนี้ที่ไม่หมดในวัยเกษียณ หรือภาระดูแลครอบครัวซึ่งเคยมองข้ามมาก่อน หลังจากได้นำแนวทางไปใช้ ทำให้ครูบางคนเริ่มวางแผนสำรอง เช่น ทำประกันเพิ่มเติม หรือปรับลดรายจ่ายเพื่อสร้างเงินสำรอง อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะว่าการประเมินความเสี่ยงยังต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญร่วมให้คำปรึกษา เพราะครูบางคนยังขาดความรู้เชิงเทคนิค

แนวทางที่ 4 ครูมองหาความเป็นไปได้และโอกาสที่ดีในอนาคต พบว่า แนวทางนี้ช่วยเปลี่ยนทัศนคติของครูจาก “ความกังวล” สู่ “ความหวัง” โดยครูบางคนเริ่มมองหาโอกาสสร้างรายได้เสริม เช่น การเปิดสอนพิเศษ การขายของออนไลน์ หรือการลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงต่ำ นอกจากนี้ บางคนตั้งเป้าหมายระยะยาว เช่น การมีบ้านปลอดหนี้ หรือการมีเงินออมเพื่อเดินทางหลังเกษียณ อย่างไรก็ตาม มีบางรายที่ยังรู้สึกว่าโอกาสในอนาคตขึ้นอยู่กับสุขภาพและสถานการณ์ครอบครัว ซึ่งควบคุมได้ยาก

แนวทางที่ 5 ครูพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อสร้างวินัยทางการเงิน พบว่า ครูหลายคนทดลองใช้เทคนิคใหม่ เช่น การแยกบัญชีรายจ่ายเป็นหมวดหมู่ การตั้งงบประมาณประจำเดือน การตั้งเป้าหมายออมเงินระยะสั้น และการใช้แอปพลิเคชันติดตามการใช้จ่าย ทำให้สามารถควบคุมพฤติกรรมการใช้จ่ายได้ดีขึ้น บางคน

กล่าวว่าได้ชักชวนสมาชิกในครอบครัวมาร่วมวางแผนการเงินด้วย ซึ่งช่วยสร้างแรงสนับสนุนในบ้าน อย่างไรก็ตาม ยังมีครูบางคนที่ยอมรับว่ายังมีพฤติกรรม “รู้คิดก่อนคิด” ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ยังต้องพัฒนา

แนวทางที่ 6 ครูเป็นผู้กำกับกระบวนการวางแผนการเงินของตนเองอย่างมีระบบ พบว่า หลังจากเรียนรู้แนวทางนี้ ครูหลายคนเริ่มมีการเขียนแผนการเงินของตนเองอย่างเป็นลำดับ เช่น การตั้งเป้าหมายรายปี รายไตรมาส และติดตามผลด้วยตนเอง บางคนจัดทำแผนบน Excel หรือใช้แอปช่วยเตือนกำหนดการชำระหนี้ นอกจากนี้ ครูยังมีความรู้สึก “ควบคุมชีวิตของตัวเองได้มากขึ้น” อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะว่า ในระยะแรกควรมีพี่เลี้ยงหรือโค้ชช่วยติดตามผล เพื่อสร้างแรงจูงใจและกำกับพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1

1. จากข้อมูล พบว่า ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 54.67 ปี มีอายุงานเฉลี่ยประมาณ 30.30 ปี และมีภาระหนี้สินจากหลายแหล่งเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alavi et al. (2023) ที่พบว่า ผู้ใกล้ชิดเกษียณมักมีภาระทางการเงินและหนี้สินที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการวางแผนการเงินหลังเกษียณ โดยอายุงานที่ยาวนานของครูทำให้บางส่วนมีประสบการณ์และความรู้บ้าง แต่ข้อมูลสภาพปัจจุบันชี้ว่า แม้มีประสบการณ์ยาวนาน แต่การวางแผนอย่างเป็นระบบยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nagpal (2023) ที่พบว่าแม้พนักงานมีความรู้ทางการเงินบ้างแล้ว แต่พฤติกรรมที่ต่อเนื่องและเป็นระบบยังต่ำอยู่มาก

สภาพปัจจุบันด้านพฤติกรรมการเงินและการวางแผนที่พบบ่อยที่สุดคือ “ขาดการวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบ” ร้อยละ 63.33 และ “มีภาระหนี้สินที่ยังไม่หมดก่อนเกษียณ” ร้อยละ 56.67 ซึ่งแสดงว่าแม้ครูจะรับรู้ปัญหาทางการเงิน แต่ยังไม่ได้ลงมือจัดการในเชิงระบบ เช่น ไม่เริ่มวางแผนย้อนกลับ (Budgeting, debt payment plan) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ye (2025) พบว่า ผู้ที่มีเป้าหมายออมเงินที่ชัดเจน มักเริ่มต้นแผนการออมและจัดลำดับความสำคัญการใช้เงินก่อนเกษียณได้ดีกว่า แม้จะมีข้อจำกัดทางความสามารถรับรู้ (Cognitive constraints)

ความต้องการแนวทางที่เหมาะสม พบว่า “ต้องการแนวทางที่เข้าใจง่าย เหมาะกับครูวัยใกล้เกษียณ” ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ร้อยละ 86.67 ซึ่งชัดเจนว่า การนำเสนอที่เรียบง่ายและเข้ากับประสบการณ์ของครูเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fuchsman et al. (2024) กล่าวว่า แม้ครูจะมีทัศนคติที่ดีต่อการเตรียมตัวเกษียณ แต่หลายคนขาดความรู้พื้นฐาน (Basic retirement knowledge) ที่ช่วยให้การวางแผนเป็นจริงได้ จึงแนะนำให้มียุทธศาสตร์และกรณีศึกษาที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้ครูเห็นภาพและเริ่มได้ง่ายขึ้น รวมถึงความต้องการด้าน “ตัวอย่างกรณีศึกษาจริง” และ “ประเมินสถานะของตัวเองได้อย่างเป็นระบบ” สะท้อนแนวคิดเชิงปฏิบัติมากกว่าวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุคคลที่มีพฤติกรรม

ทางการเงินเชิงรุก (Proactive financial behaviors) มีผลบวกต่อการลดความวิตกก่อนเกษียณ (Ugwu et al., 2021)

2. แนวทางช่วยให้ครูสามารถพัฒนาตนเองในฐานะ “ผู้วางแผน” ได้อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งมิติของข้อมูล ข้อเท็จจริง อารมณ์ ความเสี่ยง โอกาส ความคิดสร้างสรรค์ และการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ De Bono (1985) ที่เสนอว่าการคิดหลากหลายมิติ สามารถช่วยเพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจได้ดีกว่าการคิดในมิติเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประยุกต์ใช้กับการวางแผนการเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งเหตุผลและอารมณ์

ในหมวดข่าว แนวทางเน้นให้ครูจัดการข้อมูลทางการเงินอย่างรอบด้าน เช่น การวิเคราะห์รายรับ-รายจ่าย และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bai et al. (2023) ที่พบว่า ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy) และการจัดระเบียบความคิด (Mental budgeting) ช่วยเสริมพฤติกรรมการวางแผนเกษียณได้อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนหมวดแรงบันดาลใจให้ครูได้สำรวจและยอมรับความรู้สึกตนเอง ซึ่งเป็นฐานของการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) และ ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-efficacy) ตามที่ Shavit et al. (2022) ระบุไว้ว่า ความพร้อมทางอารมณ์ (Emotional readiness) มีอิทธิพลต่อความต่อเนื่องของการวางแผนการเงิน

หมวดคำและหมวดเสียงช่วยให้ครูมองเห็นทั้งด้านความเสี่ยงและด้านโอกาส ซึ่งตรงกับข้อค้นพบของ Sundarasan et al. (2024) ที่เสนอว่าการวางแผนการเงินที่ยั่งยืนต้องมีการประเมินความเสี่ยงควบคู่กับการตั้งเป้าหมายที่เป็นไปได้ สำหรับหมวดเขียวและหมวดน้ำเงิน เน้นการสร้างนวัตกรรมในชีวิตประจำวันและการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดวงจรป้อนกลับ (Feedback loop) และการติดตามตนเองอย่างต่อเนื่อง (Self-monitoring) ในงานวิจัยด้านพฤติกรรมการเงินยุคใหม่

3. การประเมินความเหมาะสมของแนวทาง พบว่า แนวทางที่ 3 ครูประเมินความเสี่ยงและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น มีความเหมาะสมสูงสุด ซึ่งสะท้อนว่าผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมต่อเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน เช่น หนี้สินที่ยังไม่หมด ภาระค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน หรือรายได้หลังเกษียณที่อาจไม่เพียงพอ แนวทางนี้ถูกมองว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่หากละเลยอาจทำให้แผนการเงินล้มเหลว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Eappen and Venugopal (2024) ที่ชี้ชัดว่า ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy) ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงทางการเงินก่อนเกษียณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขณะที่แนวทางที่ 5 ครูควรพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อสร้างวินัยทางการเงิน มีความเหมาะสมน้อยที่สุด แต่ยังคงผลอยู่ในระดับ “สูง” ซึ่งสะท้อนว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญ ซึ่งในเชิงปฏิบัติอาจเผชิญข้อจำกัดด้านเวลา เครื่องมือ หรือทักษะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sundarasan et al. (2024) ที่เน้นว่าการ

วางแผนและการควบคุมตนเองในเรื่องพื้นฐานต้องมาก่อนนวัตกรรม จึงจะส่งผลต่อความพร้อมเกษียณได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2

4. ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ (Pre-Post test) แสดงให้เห็นว่าแนวทางที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการวางแผนการเงินของครูให้ดีขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.01 เพราะว่าแนวทางนี้เปิดโอกาสให้ครูได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และวางแผนอย่างรอบด้านผ่านการสวมบทบาทตามหมวกทั้งหกสี จึงช่วยให้ผู้เข้าอบรมมีความตระหนักรู้ในสถานการณ์ทางการเงินของตนเอง เข้าใจปัจจัยเสี่ยงและโอกาสอย่างลึกซึ้ง จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Xiao et al. (2021) ที่พบว่าโปรแกรมการเรียนรู้ทางการเงินที่เน้นการฝึกตน (Self-regulation) และการสะท้อนตนเอง (Self-reflection) สามารถเพิ่มพฤติกรรมการวางแผนการเงินในกลุ่มครูได้อย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของ Lusardi and Mitchell (2022) ยังระบุว่า การฝึกฝนด้านการวางแผนล่วงหน้า (Forward-looking behavior) ช่วยลดความเสี่ยงในการขาดความพร้อมทางการเงินหลังเกษียณ โดยเฉพาะในกลุ่มครูที่มีรายได้คงที่และภาระหนี้สูง จึงกล่าวได้ว่า แนวทางนี้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาพฤติกรรมทางการเงินในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

5. แนวทางทั้ง 6 ข้อช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น แนวทางที่ 1 และ 3 ช่วยให้ครูเห็นภาพรวมการเงินของตนเองและวางแผนสำรองรับความเสี่ยง แนวทางที่ 2 ส่งเสริมการยอมรับความรู้สึกรายการการเงิน ลดแรงกดดันภายใน ขณะที่แนวทางที่ 4 และ 5 กระตุ้นให้ครูเริ่มตั้งเป้าหมายและทดลองใช้เครื่องมือใหม่ ๆ แม้ยังมีข้อจำกัดด้านเวลาและทักษะ แนวทางที่ 6 ส่งเสริมการติดตามแผนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการออกแบบเน้นการมีส่วนร่วมเชิงลึก เปิดโอกาสให้ครูได้วิเคราะห์ สะท้อนตนเอง และวางแผนด้วยตนเองในบริบทจริงของชีวิต นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภายในอย่างยั่งยืนมากกว่าการเรียนรู้แบบสั่งสอนหรือรับฟังเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fuchsman et al. (2024) ที่พบว่าการให้ความรู้เรื่องการเงินแก่ครูสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้จริง เช่นเดียวกับ Tomar et al. (2021) ที่เน้นว่าความชัดเจนของเป้าหมายและการรับรู้ความเสี่ยงเป็นแรงจูงใจสำคัญ และ Odueke (2024) ที่ยืนยันว่าการวางแผนประมาณและตัดสินใจด้วยตนเองช่วยเพิ่มความพร้อมก่อนเกษียณในกลุ่มครูได้อย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

1. แนวทาง มี 6 ข้อ ได้แก่ 1) ครูรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นต่อการวางแผนการเงิน 2) ครูรับฟังความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องเงิน 3) ครูประเมินความเสี่ยงและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น 4) ครูมองหาความเป็นไปได้และโอกาสที่ดีในอนาคต 5) ครูพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อสร้างวินัยทางการเงิน 6) ครูเป็นผู้กำกับกระบวนการวางแผนการเงินของตนเองอย่างมีระบบ

2. หลังทดลองใช้แนวทาง ครูมีคะแนนพฤติกรรมการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และจากข้อมูลการสนทนากลุ่ม พบว่าครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติด้านการเงินอย่างชัดเจน ครูหลายคนเริ่มจัดระบบข้อมูลการเงินของตนเอง เช่น การเก็บเอกสารรายรับ-รายจ่าย และทรัพย์สิน ทำให้เห็นภาพรวมการเงินชัดเจน แม้บางรายรู้สึกท้อเมื่อพบภาระหนี้มากกว่าที่คิด ครูบางคนกล้าเผชิญความรู้สึกผิดหรืออับอายเกี่ยวกับการเงินมากขึ้น เข้าใจตนเองและพฤติกรรมการใช้เงิน เช่น ใช้เงินเพื่อคลายเครียด หรือกลัวเสียหน้า มีการตื่นตัวต่อความเสี่ยงในอนาคต เช่น รายได้หลังเกษียณไม่พอ และเริ่มวางแผนสำรอง เช่น ประกันหรือเงินฉุกเฉิน หลายคนตั้งเป้าหมายระยะยาวและลองหารายได้เสริมใหม่ ๆ แม้ยังมีข้อจำกัดด้านสุขภาพหรือครอบครัว และบางรายยังมีพฤติกรรมใช้จ่ายเกินตัว แต่โดยรวมรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตทางการเงินได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรเสริมสร้างวินัยทางการเงินครู โดยเน้นกิจกรรมที่ช่วยให้ครูเข้าใจตนเอง รู้จักประเมินความเสี่ยง และมีทักษะกำกับพฤติกรรมการเงินอย่างเป็นระบบ
2. ควรใช้ข้อมูลเชิงลึกจากผลวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมสุขภาพทางการเงินครู ทั้งในด้านการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ การปรับปรุงระบบการติดตามหนี้ และการส่งเสริมเครือข่ายสนับสนุนในระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างวินัยทางการเงินเชิงปฏิบัติการ ที่ต่อยอดจากแนวทางการวางแผนการเงินตามทฤษฎีหมวดหกใบ โดยเน้นการฝึกคิด วิเคราะห์ และสะท้อนตนเอง เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์เชิงพฤติกรรมอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการวางแผน การตัดสินใจ และการบริหารการเงินส่วนบุคคลในระยะยาว (Long-term personal financial management)
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy) กับคุณภาพชีวิตหรือภาวะหนี้สินของครู เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ช่วยให้สามารถออกแบบนโยบายหรือมาตรการช่วยเหลือครูได้ตรงจุดและยั่งยืน โดยอาจครอบคลุมประเด็น การจัดทำงบประมาณรายเดือน การบริหารความเสี่ยงการวางแผนเกษียณ และการจัดการหนี้สิน (Budgeting, risk management, retirement planning, and debt management) อย่างเป็นระบบ

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). หนังสือด่วนที่สุด ที่ ศธ 0206/ว 107 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567 เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู. ผู้แต่ง.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). รายงานภาวะหนี้ครัวเรือนไทยและการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน. ผู้แต่ง.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2568, 15 เมษายน). ข้าราชการถูกฟ้องล้มละลายพุ่งเท่าตัว ครูยังครองแชมป์ติดอันดับสูงสุด. <https://www.prachachat.net/breaking-news/news-1793799>
- สำนักงานกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. (2564). รายงานสถานการณ์และการบริหารจัดการกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2567). รายงานสถานการณ์หนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีงบประมาณ 2567. ผู้แต่ง.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). รายงานข้อมูลหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กระทรวงศึกษาธิการ.
- Ahmed, S. (2024). Financial knowledge and overconfidence: Implications for retirement planning effectiveness. *Journal of Financial Planning Behavior*, 12(2), 112–129.
- Alavi, A., Parvin, N., Rahimi, M., & Karimi, M. (2023). *Facilitators and barriers for successful retirement: A qualitative study. BMC Public Health*, 23, Article 940.
- Apostol, M. R., De Guzman, J. P., & Villanueva, K. L. (2025). The role of financial literacy, self-efficacy, and well-being in retirement preparedness among public school teachers in the Philippines. *Asian Journal of Public Sector Management*, 8(1), 33–52.
- Bai, L., Lin, C., & Yu, H. (2023). *Financial literacy, mental budgeting, and retirement planning behavior among working adults. Journal of Behavioral Finance*, 24(1), 35–47.
- Bartholomew, L. K., Markham, C. M., Ruiter, R. A. C., Fernández, M. E., Kok, G., & Parcel, G. S. (2016). *Planning Health Promotion Programs: An Intervention Mapping Approach* (4th ed.). Jossey-Bass.
- Best, J. W. (1977). *Research in education* (3rd ed.). Prentice-Hall.

- Chen, H. T. (2015). *Practical Program Evaluation: Theory-Driven Evaluation and the Integrated Evaluation Perspective* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- De Bono, E. (1985). *Six Thinking Hats*. Penguin Books.
- Eappen, A., & Venugopal, P. (2024). Enhancing financial literacy to manage pre-retirement financial risks. *International Journal of Financial Education*, 29(1), 45–62.
- Elbilgahy, A. A., & Alanazi, F. J. (2025). Effect of applying six thinking hats teaching method for development through life span course on students opinion and critical thinking skills. *BMC Medical Education*, 25(1), 884.
- Fuchsman, D., Lee, J., & Martinez, A. (2024). Empowering educators: Financial literacy programs and behavioral change among teachers. *Journal of Financial Education and Behavior*, 39(2), 112–129.
- Ghaffar, A., Rashid, M., & Khattak, A. (2023). Developing behavior change interventions: A systematic process for health promotion in low-resource settings. *International Journal of Health Promotion and Education*, 61(2), 112–125.
- Lan, T., & Lee, S. N. (2024). Exploring the influence from financial knowledge for retirement and retirement self-efficacy on life satisfaction through the mediator-retirement readiness among working adults in China. *International Journal of Professional Business Review: Int. J. Prof. Bus. Rev.*, 9(6), 9.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2022). *Financial literacy and planning: Implications for retirement wellbeing*. Oxford University Press.
- Mustafa, W. M. W., Islam, M. A., Hassan, M. S., & Kassim, M. A. M. (2025). The dynamics of financial retirement planning: financial attitude, health literacy, and the role of financial advisors with financial literacy as a moderator. *Journal of Financial Services Marketing*, 30(1), 3.

- Nagpal, R. (2023). Employee financial literacy and retirement planning behavior: A case study. *International Journal of Professional Business Review*, 8(3), e03161.
- Odueke, B. (2024). *Steps To Your Personal Financial Freedom: Plan Well, Enjoy Life and Retire Rich*. FriesenPress.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th ed.). SAGE Publications.
- Shavit, T., Cohen, A., & Regev, M. (2022). Emotional readiness and self-efficacy in long-term financial planning: An exploratory study. *International Journal of Consumer Studies*, 46(5), 1123–1135.
- Sundarasan, S., Rahman, M. M., & Ooi, P. W. (2024). Risk assessment and goal-setting in sustainable financial planning: A behavioral perspective. *Sustainability*, 16(2), 745.
- Sundarasan, S., Rajagopalan, U., & Ibrahim, I. (2024). Financial Sustainability Through Literacy and Retirement Preparedness. *Sustainability*, 16(23), 10692.
- Tomar, R., Das, P., & Liu, Y. (2021). Goal clarity, risk awareness, and financial planning behavior among public sector workers. *International Review of Economics Education*, 37, 100213.
- Ugwu, C., Ugwuanyi, C., & Agbo, S. N. (2021). Proactive financial behaviours and preretirement anxiety: The mediating role of financial self-efficacy. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 31, 100550.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- Xiao, J. J., O'Neill, B., Prochaska-Cue, K., Sorhaindo, B., & Garman, E. T. (2021). Promoting financial behavior change through financial education. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 32(1), 98–115.
- Ye, Z. (2025). Savings goals matter—Cognitive constraints, retirement planning, and downstream economic behaviors. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 213, 324–341.

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์รายวิชาอัลกุรอานและอัตตฟิรโดยใช้การเรียนรู้ร่วมมือ

เทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1

Development of Analytical Thinking Skills in al-Quran and al-Tafsir Subjects Using the Learning Together (LT) Cooperative Learning Technique for Year 1 Secondary Islamic Studies Students

รุสดี สันเงะ^{1*} อับดุลรอแม สุหลง¹ มุหัมมัดสุหัยมี เฮงยามา¹

Rusdee Sangah^{1*}, Abdulramae Sulong¹, Muhammadsuhaimi Haengyama¹

(Received: November 5, 2025; Revised: November 21, 2025; November 28, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 70/70 และวัดระดับพัฒนาการทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนภายหลังการใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันด้วยเทคนิค LT 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง รูปแบบ Pretest-Posttest design กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1/4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนดารุลมาอาเรฟมูลนิธิ จำนวน 23 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 80.36/85.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 4) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ทักษะการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT รายวิชาอัลกุรอานและอัตตฟิร การพัฒนาทักษะ

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹Faculty of Education, Yala Rajabhat University

*Corresponding author. E-mail: 736596010@yru.ac.th

Abstract

This study aimed to: 1) evaluate the effectiveness of learning management plans based on the 70/70 efficiency and measure the development of students' analytical thinking skills after using the cooperative learning process with the Learning Together (LT) technique; 2) compare students' analytical thinking skills before and after instruction; 3) compare students' learning achievement before and after instruction; and 4) examine students' satisfaction. This research employed a quasi-experimental design, using a pretest-posttest format. The sample consisted of 23 Year 1/4 Secondary Islamic Studies students during the second semester of the 2023 academic year at Darulmaarif Foundation School, selected through cluster random sampling. The research instruments were: 1. learning management plan, 2. an analytical thinking skills test, 3. a learning achievement test, and 4. a student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean IOC, mean, standard deviation, and the dependent t-test. The findings revealed that: 1. the learning management plans achieved an efficiency level of 80.36/85.16, which exceeded the established 70/70 criterion; 2. students' analytical thinking skills after instruction were significantly higher than before instruction at the .001 level of significance; 3. students' learning achievement after instruction was also significantly higher than before instruction at the .001 level; and 4. students reported a high level of satisfaction with the learning management approach.

Keywords: Analytical Thinking Skills, Learning Together Technique, Al-Quran and Al-Tafsir Subjects, Skill Development

บทนำ

การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคม เป็นการปฏิบัติตามหลักการ เป็นขั้นเป็นตอนอย่างมีระบบซึ่งเป็นการคิดใคร่ครวญอย่างละเอียดรอบคอบในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาวิเคราะห์ตีความและเชื่อมโยงความรู้ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการทางศาสนาอิสลาม พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้ความสำคัญกับการคิดวิเคราะห์ หรือการคิดเชิงวิพากษ์ เพราะอิสลามนั้นได้วางรูปแบบและแนวทางของการเข้าใจบทบัญญัติ ตลอดจนการรู้จักพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ จำเป็นต้องผ่านกระบวนการทางความคิด ดังที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะฮ์ศอด อายะฮ์ที่ 29 ว่า “คัมภีร์ (อัลกุรอาน) เราได้ประทานลงมาให้แก่เจ้า ซึ่งมีความจำเริญ เพื่อพวกเขาจะได้พิจารณา

อายุแตกต่างกัน ของอัลกุรอานและเพื่อปวงผู้มีสติปัญญาจะได้ใคร่ครวญ” (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย, 2564) จากอายุชั้นต่าง การคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการสำคัญอันนำไปสู่การศรัทธาที่แน่วแน่ มั่นคง ตลอดจนการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ฉะนั้น ทักษะการคิดวิเคราะห์จึงเป็นทักษะสำคัญที่ควรถูกกระตุ้นและปลูกฝัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็ก ๆ และเยาวชน ผู้ซึ่งเป็นต้นกล้าที่พร้อมจะเติบโตในภายภาคหน้าอย่างงดงาม สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า พันธกิจของการจัดการศึกษา คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชาติให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์แบบในทุกมิติ ทั้งด้านความแข็งแรงของร่างกาย สภาพจิตใจ สติปัญญา องค์ความรู้ที่จำเป็น และการมีคุณธรรมนำทางชีวิต ควบคู่ไปกับการปลูกฝังจริยธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามในการดำเนินชีวิต เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุขและมีความสุขได้อย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

งานวิจัยนี้มีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีเจตนารมณ์หลักในการปลูกฝังด้านปัญญา การพัฒนาผู้เรียนจึงต้องมุ่งเน้นการส่งเสริมให้พวกเขามีศักยภาพในการคิดอย่างสร้างสรรค์และการใช้ดุลยพินิจ หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถตระหนักถึงคุณค่าและเข้าใจตนเองได้อย่างลึกซึ้ง มีความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น ตลอดจนมีความสามารถในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ในทุกสถานการณ์ (อาฟีพะธั แวดอเลาะ, 2564)

จากที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนดารุลมาอาเรฟมูลนิธิ จ.สตูล และมีโอกาสได้สัมภาษณ์พูดคุยกับหัวหน้าฝ่ายวิชาการศาสนาและครูผู้สอนอิสลามศึกษาในโรงเรียน ทราบว่านักเรียนยังมีข้อบกพร่องด้านการคิด โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ ผู้เรียนไม่สามารถแยกแยะ สรุป และเชื่อมโยงสาระสำคัญของบทเรียนได้อย่างเป็นระบบ จึงมักอยู่เพียงระดับการท่องจำ ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ อีกทั้งผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนต่ำ ไม่กล้าคิด ถาม หรือแสดงความคิดเห็นเชิงเหตุผล สาเหตุสำคัญมาจากแนวทางการสอน ที่ยังเน้นครูเป็นศูนย์กลาง และสื่อการเรียนรู้ไม่หลากหลายนอกจากนี้ผู้เรียนจำนวนหนึ่งยังขาดแรงจูงใจในการเรียน จึงไม่เห็นคุณค่าของการคิดเชิงวิเคราะห์ ส่งผลให้การเรียนรู้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ และรายวิชาที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะเหล่านี้อย่างเร่งด่วน ทราบว่าทุกสาขาวิชาในด้านศาสนานั้นล้วนแล้วแต่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นรายวิชานิติศาสตร์ รายวิชาวจนะศาสตร์ หรือรายวิชาอื่น ๆ แต่ผลสรุปการประเมินผลการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ ปรากฏว่าวิชาอัลกุรอานและฮาดิษเป็นวิชาที่นักเรียนขาดทักษะนี้อย่างมาก เพราะนักเรียน

ส่วนมากใช้แค่ทักษะการอ่านและท่องจำ จึงไม่สามารถที่จะดึงเนื้อหาสาระของบทเรียนมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและคนรอบข้างได้ (สาปีย์ นาราวิน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มีนาคม 2566)

เมื่อพิจารณาจากข้อบกพร่องด้านวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตัดสินใจนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT มาเป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับทักษะการคิดวิเคราะห์ การดำเนินการนี้มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะรูปแบบ LT เป็นวิธีการสอนที่ทันสมัยและมีศักยภาพในการใช้พลังของเพื่อนร่วมชั้นเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เทคนิค LT ยังถูกใช้ศึกษาในงานวิจัยเกี่ยวกับอิสลามศึกษาด้านพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเลยนำเทคนิคนี้มาปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยนมุมมองความคิด และการพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งช่วยลดความแตกต่างด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนช่วยเติมเต็มช่องว่าง และพัฒนาของงานวิจัยเทคนิค LT ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิผลของชุดแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลกุรอานและอัตตฟิฮ์ที่ประยุกต์ใช้เทคนิค LT ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ คือ 70/70
2. เพื่อเปรียบเทียบและหาความแตกต่างของคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ระหว่างการวัดผลก่อนเรียนและการวัดผลหลังเรียนจากการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

บทความวิจัยนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจทางการเรียน

1. ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) เป็นแนวทางการสอนที่เน้นการทำงานร่วมกันของนักเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในอัลกุรอานและอัลหะดีษที่ส่งเสริมการช่วยเหลือและการทำงานร่วมกันในสังคมในอัลกุรอานซูเราะห์อัลมาอิดะฮ์ อายะฮ์ที่ 2 ว่า "จงช่วยกันทำความดีและความยำเกรงต่ออัลลอฮ์" (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย, 2564) ซึ่งสะท้อนถึงการร่วมมือกันในการทำสิ่งดีงามและยำเกรงต่อพระองค์ ในอัลหะดีษของท่านนบีมุฮัมมัด (ซ.ล.) กล่าวว่า "ผู้ศรัทธาในหมู่พี่น้องของเขาเหมือนกับอาคารที่แต่ละส่วนช่วยเสริมกัน" (Al-Bukhari, n.d.) ซึ่งเน้นความสำคัญของการสนับสนุนและเสริมสร้างกันในสังคม การนำแนวคิดเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สามารถส่งเสริมความสามัคคีและการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนดารุลมาอาเรฟมูลนิธิ พุทธศักราช 2563 ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนดารุลมาอาเรฟมูลนิธิ พุทธศักราช 2563 จัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและศาสนา เพื่อสร้างสมดุลระหว่างความรู้ทางโลกและศาสนา หลักสูตรกำหนดโครงสร้างรายวิชาและสาระการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนมุสลิม ทั้งด้านศรัทธา การปฏิบัติ และคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ยังเน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน พร้อมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน ผ่านการบูรณาการวิชาสามัญกับอิสลามศึกษา สาระสำคัญครอบคลุมอัลกุรอานและฮาดิษ อัลอะดีบ อากิเดฮ์ ฟิกห์ อักลาเกาะห์ และประวัติศาสตร์อิสลามควบคู่กับวิชาสามัญ เพื่อสร้างผู้เรียนที่มีความรู้รอบด้าน เป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมุสลิมที่มีศรัทธามั่นคง มีคุณธรรม และดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี เป็นประโยชน์ต่อสังคมและมนุษยชาติ (โรงเรียนดารุลมาอาเรฟมูลนิธิ, 2563)

3. รายวิชาอัลกุรอานและฮาดิษ

รายวิชาอัลกุรอานและฮาดิษเป็นรายวิชาที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ศึกษาและทำความเข้าใจพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งเป็นพระดำรัสของอัลลอฮ์ (ช.บ.) ที่ประทานมาเพื่อเป็นแนวทางแห่งชีวิตสำหรับมวลมนุษย การเรียนรู้วิชาเหล่านี้ช่วยให้นักศึกษาสามารถตีความและเข้าใจโองการต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและแนวทางของบรรดานักอรรถาธิบายอัลกุรอานรุ่นก่อน (อับดุลกอเดร อัล-อาซะอิมีย, 2563) วิชานี้ยังช่วยเสริมสร้างทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์และเข้าใจภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการเข้าถึงสาระของอัลกุรอาน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำหลักคำสอนจากอัลกุรอานมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และศรัทธาที่มั่นคงในพระผู้ทรงสร้าง (สุไลมาน อับดุลเราะห์มาน, 2564) ดังนั้น รายวิชานี้จึงถือเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาศาสนาอิสลามในทุก ๆ แขนง

4. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค LT

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (LT) หมายถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จัดให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยยึดหลักการพึ่งพาอาศัยในทางบวก และความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคล Shih (2020) ได้นิยามว่าเทคนิค LT เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีจุดเน้นไปที่การสร้างทีม การทำงานร่วมกัน และการประเมินผลแบบต่อเนื่อง โดยการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มช่วยให้ นักเรียนเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ Wannapiroon and Pimdee (2022) ได้เพิ่มเติมว่าเทคนิค LT ประกอบด้วยห้าองค์ประกอบสำคัญ คือ (1) การพึ่งพาอาศัยในทางบวก ซึ่งสมาชิกกลุ่มต้องรู้สึกถึงความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกคน (2) ความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคล ซึ่งนักเรียนแต่ละคนต้องตระหนักถึงบทบาทของตนเอง (3) ปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริม ซึ่งสมาชิกกลุ่มต้องสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (4)

ทักษะทางสังคม ซึ่งรวมถึงการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการแก้ไขข้อขัดแย้ง และ (5) การประมวลผลกลุ่ม ซึ่งเป็นการสะท้อนคิดว่าพวกเขาทำงานร่วมกันได้ดีเพียงใด ตามการศึกษาวิจัยของ Hidayat et al. (2024) กล่าวว่าเทคนิค LT มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะทางสังคม เจตคติต่อการเรียน และการรวมตัวของสังคม ดังนั้น เทคนิค LT จึงเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีศักยภาพสูงและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถอย่างครอบคลุม

5. การคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์ ถูกกำหนดให้เป็นกลไกทางความคิดที่เป็นระบบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาและแยกแยะส่วนประกอบต่าง ๆ ของเรื่องราวหรือชุดข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วน กระบวนการนี้ต้องอาศัยการใช้หลักเหตุผลและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การจัดหมวดหมู่ข้อมูล และทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนในสถานะความเป็นจริงของสิ่งนั้น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

6. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค LT

แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค LT (Learning together) เป็นแนวทางที่ออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านการทำงานร่วมกันในกลุ่มอย่างเป็นระบบ แผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวถูกดำเนินไปตามขั้นตอนที่ชัดเจน (1) ผู้สอนเริ่มต้นจากการสร้างความพร้อมทางความคิด โดยประกาศวัตถุประสงค์ของบทเรียนอย่างชัดเจน พร้อมทั้งจัดวางผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งในแง่ศักยภาพและเพศสภาพ (พนารัตน์ สุขทอง, 2565) (2) ขั้นถ่ายทอดสาระหลัก (การนำเสนอเนื้อหา) ครูผู้สอนจะนำเสนอข้อมูลพื้นฐานหรือเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้น (3) ขั้นดำเนินการสร้างสรรค์ร่วมกัน (การทำงานกลุ่ม) สมาชิกในกลุ่มจะร่วมกันวางแผนการทำงาน แบ่งปันภาระหน้าที่ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันอย่างอิสระ เพื่อมุ่งสู่การสร้างองค์ความรู้หรือผลลัพธ์ร่วมกัน (4) ขั้นสรุปและการนำเสนอสู่สาธารณะ (การนำเสนอผลและอภิปราย) กลุ่มผู้เรียนจะทำการรวบรวมและสรุปแนวคิดหลัก ก่อนที่จะนำเสนอผลงานที่ได้จากการทำงานกลุ่มต่อชั้นเรียนทั้งหมด (5) ขั้นประเมินผลและการทบทวนกระบวนการ (การประเมินและสะท้อนผล) ผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันทำการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนกระบวนการทำงานในทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และส่งเสริมความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (จิราพร วัฒน, 2566) การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้มีส่วนช่วยอย่างยิ่งในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเพื่อนร่วมชั้นความเข้าใจซึ่งกันและกัน และทำให้การเรียนรู้กลายเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนทุกคน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อับดุลมนัน มะดอรอแม (2565) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้วิชาอัลหะดีษด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยยืนยันว่า

แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงตามเกณฑ์ 80/80 โดยมีค่า E1/E2 อยู่ที่ 82.08 / 81.02 แสดงให้เห็นถึงคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนรู้ด้วยเทคนิค LT ยังสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งพิสูจน์ได้ว่าเทคนิคดังกล่าวช่วยยกระดับความสามารถทางวิชาการของผู้เรียน และสุดท้ายนักเรียนยังแสดงความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ใหม่นี้ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.43.

Supena et al. (2021) ได้ศึกษาอิทธิพลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือตามแบบจำลอง 4C (Constructive, Critical, Creativity, Collaborative) ต่อผลการเรียนของนักเรียน จากตัวอย่าง 164 นักเรียน พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่รวมการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีประสิทธิภาพในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีนัยสำคัญนอกจากนี้ Reardon-Anderson and Huang (2022) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยแบบเสมือนการทดลองเกี่ยวกับผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือต่อทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยศึกษากับตัวอย่าง 245 นักเรียน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค Learning together สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม โดยมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเห็นว่าเทคนิค LT เป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงในการแก้ปัญหาการพัฒนาทักษะด้านการคิด โดยเฉพาะรายวิชาอัลกอรานและอัตต์ฟิรที่ส่วนใหญ่อาศัยการอ่าน การท่องจำ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT มีผลต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ รายวิชาอัลกอรานและอัตต์ฟิร มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70
2. ทักษะในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอัลกุรอานและฮาดิษของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1 ณ โรงเรียน دارุลมาอาเรฟมุลินี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนห้อง 1/4 จำนวน 23 คน ซึ่งได้จากการคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling)

2. ตัวแปรในการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ซึ่งได้แก่ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT กับตัวแปรตาม 3 ด้าน คือ 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อวิธีการเรียนรู้อย่างกล่าว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการจัดกระทำและเครื่องมือวัดตัวแปรตาม ได้แก่

1) ชุดแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาอัลกุรอานและฮาดิษ ซึ่งได้พัฒนาขึ้นโดยอ้างอิงหลักการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิด LT

2) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นข้อสอบชนิดอัตนัย (Subjective test)

3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาอัลกุรอานและฮาดิษ

4) แบบสอบถามระดับความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT

4. วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ รายวิชาอัลกุรอานและฮาดิษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1 มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาอัลกุรอานและฮาดิษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT แผนการจัดการเรียนรู้วิชาอัลกุรอานและฮาดิษ จำนวน 8 แผน ระยะเวลา 16 ชั่วโมง โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1.1 ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามแนวทาง LT พร้อมทั้งวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้

4.1.2 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน ให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบความถูกต้อง

4.1.3 หลังจากแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอแผนดังกล่าวต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความสอดคล้อง (Content validity and congruence) โดยใช้การคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผลการตรวจสอบพบว่า ค่า IOC ของแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในช่วง 0.66-1.00 ซึ่งเป็นค่าที่สูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (≥ 0.50) จากนั้นผู้วิจัยได้นำแผนการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และทำการหาค่าประสิทธิภาพ E1/E2 ซึ่งพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.36/85.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 70/70

4.1.4 นำแผนจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไข แล้วไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

4.2 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาอัลกอรานและอัตตฟิซ

แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 16 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

4.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2.2 สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 1 โดยแบ่งเกณฑ์การวัดแบบรูปรีค และให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมของจุดประสงค์ ความถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.2.3 นำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์และด้านอื่น ๆ โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ เท่ากับ 1.0 แสดงว่าแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้อง

4.2.4 นำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วไปใช้ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 โรงเรียนดารุลมาอาเรฟมูลนิธิ ห้อง 5 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย แต่เป็นกลุ่มที่ได้เรียนรายวิชาเดียวกันเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

4.2.5 นำคำตอบมาตรวจให้คะแนน แล้วนำผลการตรวจให้คะแนนมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย 0.56-0.78 ค่าอำนาจจำแนก 0.21-0.40 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดทักษะการคิด

วิเคราะห์ ดำเนินการโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ 0.81 ซึ่งเป็นค่าที่แสดงว่าค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่ใช้ได้

4.2.6 นำแบบทดสอบผ่านการหาคุณภาพและปรับปรุงไปใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยกับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1 ห้อง 4 โดยทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนหลัง

4.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอัลกุรอานและฮาดิษ

เครื่องมือประเมินความรู้รายวิชาอัลกุรอานและฮาดิษ ประกอบด้วยข้อคำถามแบบปรนัย ที่มีตัวเลือก 4 รายการ จำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ ครอบคลุมการประเมิน พฤติกรรมการเรียนรู้ 4 มิติ ได้แก่ ด้านการจดจำข้อมูล ด้านความเข้าใจเนื้อหา ด้านการประยุกต์ใช้ และด้านการวิเคราะห์เชิงลึก โดยแบบทดสอบมีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาดังนี้

4.3.1 ทบทวนเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องมือทดสอบความรู้ รวมถึงศึกษาโครงสร้างเนื้อหา ตัวบ่งชี้ จุดมุ่งหมาย และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดจำนวนและลักษณะของข้อสอบ พร้อมสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย

4.3.2 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมของจุดประสงค์ถูกต้องและความเหมาะสมของภาษา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยส่วนใหญ่แล้วจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขด้านการใช้หลักภาษา

4.3.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์ความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนข้อบกพร่องอื่น ๆ โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.0 ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

4.3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ตรวจสอบคะแนนของนักเรียนและนำผลการตรวจมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย 0.58-0.78 ค่าอำนาจจำแนก 0.34-0.75 และหาค่าความเชื่อมั่น (KR-20) ของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 0.94 ซึ่งเป็นค่าที่แสดงว่าดัชนีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่ใช้ได้

4.3.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.4 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert scale) มีทั้งหมด 10 ข้อ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

4.4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจและสร้างแบบสอบถาม

4.4.2 นำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลังจากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความครอบคลุมของข้อคำถาม ภาษาที่ใช้ให้มีความถูกต้อง

4.4.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง ชัดเจนและเข้าใจง่าย ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมาย และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC 0.5 ขึ้นไปมาใช้ และหาค่าความเชื่อมั่นโดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.84 (Cronbach's Alpha)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการเก็บข้อมูลแบบ (Pretest-Posttest design) มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

5.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ แล้วนำมาตรวจให้คะแนนและบันทึกผลไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

5.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนที่พัฒนาขึ้นโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันแบบ LT กับกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

5.3 ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์แล้วนำมาตรวจให้คะแนนและบันทึกผลไว้เป็นคะแนนหลังเรียนเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

5.4 ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT โดยใช้แบบทดสอบความพึงพอใจและทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ รายวิชาอัลกอรูธึมและอัตตัพชีร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

6.1 วิเคราะห์ผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 70/70

6.2 ทดสอบความแตกต่างของทักษะการวิเคราะห์ระหว่างช่วงก่อนและหลังการทดลอง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติอนุมาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

6.3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติอนุมาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

6.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้

ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลกุรอานและฮาดิษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 70/70 ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การหาค่าประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลกุรอานและฮาดิษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT

แผนที่	E1			E2			E ₁ / E ₂	แปลผล
	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{x}$	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{x}$		
1	690	536	77.68	460	386	83.91	77.68/83.91	สูงกว่าเกณฑ์
2	690	512	74.20	460	389	84.56	74.20/84.56	สูงกว่าเกณฑ์
3	690	529	76.66	460	391	85.00	76.66/85.00	สูงกว่าเกณฑ์
4	690	533	77.24	460	393	85.43	77.24/85.43	สูงกว่าเกณฑ์
5	690	515	74.63	460	389	84.56	74.63/84.56	สูงกว่าเกณฑ์
6	690	536	77.68	460	393	85.43	77.68/85.43	สูงกว่าเกณฑ์
7	690	522	75.65	460	394	85.65	75.65/85.65	สูงกว่าเกณฑ์
8	690	512	74.20	460	399	86.73	74.20/86.73	สูงกว่าเกณฑ์
รวม	5520	4195	80.36	3680	3134	85.16	80.36/85.16	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยของ E1 มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 80.36 และค่าคะแนนเฉลี่ยของ E2 มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 85.16 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของ E1/E2 เท่ากับ 80.36/85.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.36/85.16

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการทดลอง	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	p-value
ก่อนเรียน	23	40	21.25	4.07	12.22***	.000
หลังเรียน	23	40	34.74	4.17		

*** $p < .001$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนพบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสถิติ $t = 12.22$

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างช่วงก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT รายวิชา อัลกุรอานและฮาดิซ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

ช่วงเวลา	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	SD	t	p-value
ก่อนเรียน	23	40	22.52	4.07	1.79***	.000
หลังเรียน	23	40	32.91	4.17		

*** $p < .001$

จากตารางที่ 3 พบว่า จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนมี คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (32.91, $SD = 4.17$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (22.52, $SD = 4.07$) และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 1.79$)

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลกุรอานและฮาดิซ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลกุรอานและฮัตถ์ฟิร โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT

ที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1	ครูชี้แจงวัตถุประสงค์ของบทเรียนก่อนการเรียนการสอนอย่างชัดเจน	4.35	0.51	มาก
2	กระบวนการเรียนรู้เริ่มต้นจากสถานการณ์หรือปัญหาที่นักเรียนพบได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.30	0.46	มาก
3	กิจกรรมที่ครูจัดกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเหมาะสม	4.61	0.49	มาก
4	การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน	4.57	0.49	มาก
5	นักเรียนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่มีความเห็นต่าง	4.26	0.44	มาก
6	นักเรียนรู้สึกสนุกและมีความสุขกับกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน	4.39	0.52	มาก
7	นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่จากกิจกรรมกับความรู้เดิมที่มีอยู่	4.78	0.42	มาก
8	นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT	4.30	0.46	มาก
9	ครูมีการประเมินความรู้เดิมของนักเรียนก่อนเริ่มบทเรียน	4.43	0.50	มาก
10	การประเมินผลมีความชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ	4.22	0.45	มาก
รวม		4.42	0.50	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค LT อยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ยรวม 4.42 (SD = 0.50) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นที่ได้รับการจัดเรียงลำดับจาก ความพึงพอใจสูงสุดไปหาความพึงพอใจต่ำ พบว่า ประเด็นผู้เรียนมีความพึงพอใจสูงสุด คือ นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่จากกิจกรรมกับความรู้เดิมที่มีอยู่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.78, SD = 0.42) ถัดมาคือ กิจกรรมที่ครูจัดกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.61, SD = 0.49) และการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.57, SD = 0.49) ตามลำดับ และประเด็นที่มีความพึงพอใจต่ำสุด คือ การประเมินผลมีความชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ($\bar{x}$ = 4.22, SD = 0.45)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์รายวิชาอัลกอรานและอัตต์ฟิรโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินยืนยันว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80.36/85.16) การที่ค่า E1/E2 สูงกว่า 70/70 นี้ แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาและกิจกรรมที่ออกแบบโดยใช้เทคนิค LT มีความสอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้เรียนใช้เวลาได้อย่างคุ้มค่าในการเรียนรู้และบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร อัครชินเรศ และดารณี ชัยสิทธิ์ (2565) ที่พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิค LT เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูก็มีประสิทธิภาพสูงเช่นกัน โดยมีค่า E1/E2 เท่ากับ 80.30/81.40 จึงสะท้อนให้เห็นว่าประสิทธิภาพของเทคนิคนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่นักเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างประสบความสำเร็จในหลากหลายบริบทการศึกษา การที่ค่า E2 มีค่าสูงถึง 85.16 นั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง โดยชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาเชิงลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคนิค LT ส่งเสริมให้ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลลัพธ์นี้ตอกย้ำถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูล การถกเถียง และการให้เหตุผลเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ทำให้นักเรียนต้องใช้กระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการคิดเชิงวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Reardon-Anderson and Huang (2022) ที่ดำเนินการศึกษาวิจัยแบบเสมือนการทดลองเกี่ยวกับผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือต่อทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยศึกษากับตัวอย่าง 245 นักเรียน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค Learning together สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม โดยมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับศศิวิมล อารังธัญญาวงศ์ และคณะ (2565) ที่พบว่าเทคนิค LT ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค LT มีคะแนนการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 ซึ่งตอกย้ำถึงศักยภาพของเทคนิค LT ในการเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในหลากหลายรายวิชา

3. ผลลัพธ์ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาชี้ว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการใช้เทคนิค LT สูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งอาจอธิบายได้จากการที่นักเรียนได้รับความช่วยเหลือ

และคำอธิบายเพิ่มเติมจากเพื่อนร่วมกลุ่ม (Peer tutoring) ทำให้ช่องว่างทางความรู้ลดลง นอกจากนี้ การเรียนรู้ในลักษณะนี้ยังกระตุ้นแรงจูงใจภายในและการให้ความร่วมมือ (Cooperation) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ผลการค้นพบนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอับดุลมันนาน มะดอรอแม (2565) ที่ได้ทำการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลหะดีษโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ LT กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ซึ่งผลสรุปที่ได้คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาอัลหะดีษ หลังจากการเรียนรู้ด้วยเทคนิคดังกล่าวสูงกว่าคะแนน ก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การค้นพบทั้งสองงานวิจัยจึงตอกย้ำถึงประสิทธิภาพของเทคนิค LT ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

4. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ นักเรียนแสดงความพึงพอใจในระดับมาก ต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค LT สาเหตุหลักน่าจะมาจากบรรยากาศในชั้นเรียนที่สนุกสนาน ไม่เป็นทางการ และเปิดโอกาสให้มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสูง การที่นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ลดความตึงเครียด และสร้างความรู้สึกร่วมกันเจ้าของงานร่วมกัน ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อรายวิชา สอดคล้องกับงานวิจัยของจงจิต คำลิม และคณะ (2565) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเรียนรู้ร่วมกันที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาโดยสรุปพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค LT ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อสรุปจากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค LT นั้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าพอใจ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์รายวิชาอัลกุรอานและฮาดิซโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1 จึงสามารถสรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์รายวิชาอัลกุรอานและฮาดิซที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพสูงผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การดำเนินการส่งผลให้ทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะเดียวกัน นักเรียนแสดงความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้สอนที่ต้องการใช้เทคนิค LT ควรทำความเข้าใจอย่างละเอียดถึงบทบาทของผู้เรียนและผู้สอน รวมถึงกลไกการให้รางวัลกลุ่ม เพื่อให้สามารถควบคุมและกระตุ้นการทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
2. ควรมีการเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมเสริม หรือสื่อการสอน (เช่น สื่อดิจิทัล) เข้ามาใช้ร่วมกับ LT เพื่อเพิ่มแรงจูงใจและความท้าทายให้กับนักเรียนอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยในอนาคตควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น หรือระดับชั้นอื่น เพื่อยืนยันความคงเส้นคงวาของประสิทธิผล (External validity)
2. ควรศึกษาผลกระทบของเทคนิค LT ต่อตัวแปรด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) หรือการมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ (Attitude)

รายการอ้างอิง

- จงจิต เค้าส้ม, อลงกรณ์ สุขวัน และนุชชิตา โยลย์. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค (LT) ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(2), 249-265.
- จิราพร วัฒนนะ. (2566). การประยุกต์ใช้เทคนิค Learning Together ในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 27(1), 45-59.
- พนารัตน์ สุขทอง. (2565). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 24(2), 112-123.
- โรงเรียนดาราสมุทรอาเรพมูลนิธิต. (2563). *หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนดาราสมุทรอาเรพมูลนิธิตฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2563*. ผู้แต่ง.
- ศศิวิมล อารังธัญญาวงศ์, สันติ สุขสวัสดิ์ และ สุพจน์ ธรรมเพียร. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: LT) ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(2), 250-264.

- ศิริพร อัครชินเรศ และ ดารณี ชัยสิทธิ์ (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Learning Together เพื่อส่งเสริมทักษะการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู. *วารสารครุศาสตร์*, 50(2), 121–138.
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย. (2564). *พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย*. ศูนย์กษัตริย์ ฟ้าฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมาดินะห์.
- สุไลมาน อับดุลเราะห์มาน. (2564). *หลักการตีฟซีรอัลกุรอานเบื้องต้น*. ศูนย์หนังสืออิสลาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0049.PDF
- อาฟีพะฮ์ แวดอเลาะ. (2564). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อับดุลกอเดร อัล-อาซะอิมีย. (2563). *อัดดีฟซีร วะมะนาฮิจ อัลมุฟซซิริน*. دارุลมะอาริฟ.
- อับดุลมันนัน มะดอรอแม. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลหะดีษโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ LT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *MENARA: Journal of Islamic and Contemporary Issues*, 3(1), 29-40.
- Al-Bukhari, M. I. (n.d.). *Sahih al-Bukhari* (Hadith No. 481). <https://sunnah.com/bukhari:481>
- Hidayat, R., Nugroho, I., Zainuddin, Z., & Ingai, T. A. (2024). A systematic review of analytical thinking skills in STEM education settings. *Information and Learning Sciences*, 125(7/8), 565–586. <https://doi.org/10.1108/ILS-06-2023-0070>
- Reardon-Anderson, Z., & Huang, B. (2022). The effect of cooperative learning techniques on secondary students' critical thinking ability and achievement in science. *Journal of Science Education*, 23(2), 45–62.
- Supena, I., Darmuki, A., & Hariyadi, A. (2021). The influence of 4C (Constructive, critical, creativity, collaborative) learning model on students' learning outcomes. *International Journal of Instruction*, 14(3), 873–892. <https://doi.org/10.29333/iji.2021.14349a>

- Shih, Y. C. (2020). The effects of cooperative learning of different contents on student engagement and learning outcome. *Journal of Educational Computing Research*, 58(1), 103-134. <https://doi.org/10.1177/0735633119879915>
- Wannapiroon, P., & Pimdee, P. (2022). Design of cooperative learning with digital mind mapping tools and virtual world for enhancing problem solving in the digital age. *Education Research International*, 2022, 8387393. <https://doi.org/10.1155/2022/8387393>

การจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เกมเป็นฐานสำหรับ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3

Learning Management in the al-Fiqh Subject to Enhance Academic Achievement through Game-Based Learning for Year 3 Intermediate Islamic Studies Students

ซุลกิปลี โต๊ะมะ^{1*} อับดุลรอแม สุหลง¹ มุหัมมัดสุไหมี เฮงยามา¹
Sulkipli Toma^{1*}, Abdulramae Sulong¹, Muhammadsuhaimi Haengyama¹

(Received: November 5, 2025; Revised: November 17, 2025; Accepted: November 28, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง รูปแบบ One-group pretest-posttest design มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์โดยใช้เกมเป็นฐานตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3/6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอัสตดักียะห์อิสลามียะห์ จำนวน 36 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้ (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่มีลักษณะที่เป็นเกม (3) แบบประเมินความพึงพอใจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน จากนั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน และทำการทดสอบหลังเรียน พร้อมทั้งให้นักเรียนตอบแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test ผลการวิจัยพบว่า (1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮ์โดยใช้เกมเป็นฐานมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยมีค่า E1/E2 เท่ากับ 84.03/87.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม เป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56

คำสำคัญ: รายวิชาอัลฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹Faculty of Education, Yala Rajabhat University

*Corresponding author. E-mail: lamsijan912@gmail.com

Abstract

This research was an experimental study employing a one-group pretest–posttest design. The objectives were: (1) to develop and determine the effectiveness of game-based lesson plans for the al-Fiqh subject according to the 80/80 efficiency criterion; (2) to compare students' learning achievement before and after instruction; and (3) to examine students' satisfaction with the game-based learning process. The sample consisted of 36 students from Year 3/6 of the Intermediate Islamic Studies program during the second semester of the 2024 academic year at Attarkiyah Islamiyah School, selected through cluster random sampling. The research instruments included: (1) game-based lesson plans, (2) game-based learning achievement tests, and (3) a student satisfaction questionnaire. Data were collected through a pre-test, followed by game-based learning activities, and then a post-test along with a satisfaction survey. Data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test statistics. The findings revealed that: (1) the game-based lesson plans in the al-Fiqh subject achieved an efficiency level of $E1/E2 = 84.03/87.85$, exceeding the 80/80 standard criterion; (2) students' post-test learning achievement was significantly higher than their pre-test results at the .001 level of statistical significance; and (3) students reported a high level of satisfaction with the game-based learning approach, with a mean score of 4.50 and a standard deviation of 0.56.

Keywords: al-Fiqh (Islamic Jurisprudence), Academic Achievement, Game-based Learning

บทนำ

อิสลามให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาและการแสวงหาความรู้ ดังที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานว่า “บรรดาผู้รู้และบรรดาผู้ไม่รู้จะเท่าเทียมกันหรือไม่?” (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย, 2564) ซึ่งตอกย้ำว่าความรู้คือรากฐานสำคัญของการพัฒนาทั้งสติปัญญาและจิตวิญญาณ หลักการนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบการศึกษาอิสลามให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในแต่ละยุคสมัย ในบริบทของการศึกษาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ) นับเป็นวิชาหัวใจที่เชื่อมโยงความรู้ทางศาสนาสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยครอบคลุมทั้งด้านอิบาดัต (การนมัสการ) มุอามะลาต (ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม) และ บทบัญญัติอื่น ๆ ที่เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของมุสลิม อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนในวิชานี้กำลังเผชิญความท้าทายที่สำคัญ โดยเฉพาะในการถ่ายทอดเนื้อหาที่มีความซับซ้อนให้แก่ผู้เรียนรุ่นใหม่ที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างจากอดีต

ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนความท้าทายดังกล่าว จากข้อมูลปี พ.ศ. 2566 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางอยู่ที่ร้อยละ 65 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 75 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) ปัญหานี้เกิดจากปัจจัยหลายประการ ทั้งความซับซ้อนของเนื้อหา ช่องว่างระหว่างความรู้เชิงทฤษฎีกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และที่สำคัญคือ วิธีการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยายเป็นหลัก ซึ่งไม่สามารถดึงดูดความสนใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อตอบสนองต่อปัญหาดังกล่าว นวัตกรรมการสอนที่หลากหลายได้รับการนำมาทดลองใช้ ทั้งการใช้กรณีศึกษา (Case-based learning) การเรียนแบบโครงงาน (Project-based learning) และห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning) โดดเด่นขึ้นมาเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูงสำหรับรายวิชาอัลฟิควิชา โดยเฉพาะ เนื่องจากเกมสามารถจำลองสถานการณ์จริงที่ผู้เรียนต้องใช้หลักอัลฟิควิชาในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ต้องพัฒนา นอกจากนี้งานวิจัยของ Raharjo et al. (2024) ยืนยันว่า GBL มีศักยภาพสูงในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ขณะที่ Hasanah and Tulianti (2023) และ Azizatunnisa et al. (2022) พบว่า GBL ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21

การเลือกใช้ GBL มีเหตุผลเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติที่ชัดเจน ประการแรก แนวทางนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ของ Piaget ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ประการที่สอง เกมช่วยลดความซับซ้อนของเนื้อหาโดยนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสนุกสนาน ประการที่สาม GBL เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลองผิดลองถูกในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในคำสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ว่า “จงทำให้เป็นเรื่องง่ายและอย่าทำให้เป็นเรื่องยาก” (al-Bukhari, 2018) และประการสุดท้าย แนวทางนี้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนาและศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิควิชาโดยใช้เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3 ซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญในการวางรากฐานความเข้าใจทางศาสนาอย่างลึกซึ้ง โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการสอนที่มีประสิทธิภาพ กระตุ้นการมีส่วนร่วม และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน อันจะนำไปสู่การสร้างเยาวชนมุสลิมที่มีความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้หลักอัลฟิควิชาในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิควิชาโดยใช้เกมเป็นฐานตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียนในรายวิชาอัลฟิควระหว่างช่วงก่อนและหลังการใช้วิธีการสอนแบบเกมเป็นฐาน

3. เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการเกมเข้ากับเนื้อหาวิชา

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการทบทวนวรรณกรรม 3 ส่วน ได้แก่ 1) สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิคว 2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (GBL) และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และ 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิคว

รายวิชาอัลฟิคว (ศาสนบัญญัติ) เป็นวิชาหลักในการศึกษาอิสลาม มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเข้าใจและปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันประสบปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ ด้านเนื้อหาวิชามีความซับซ้อนเป็นนามธรรม และมีศัพท์เทคนิคภาษาอาหรับจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และด้านวิธีการสอนยังคงเน้นการบรรยายและท่องจำเป็นหลัก (Teacher-centered) ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติผู้เรียนยุคดิจิทัล ทำให้ขาดแรงจูงใจและไม่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริง Raharjo et al. (2024) ซึ่งว่ารูปแบบการบรรยายและการเรียนรู้แบบตั้งรับไม่สามารถตอบสนองผู้เรียนยุคดิจิทัลได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนานวัตกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-centered)

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด GBL และองค์ประกอบสำคัญ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning: GBL) คือการประยุกต์ใช้ องค์ประกอบและกลไกของเกมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา (Srimuliyani, 2023) องค์ประกอบหลักที่สร้างแรงจูงใจ ได้แก่ คะแนน (Points) การเลื่อนระดับ (Levels) การแข่งขัน (Competition) การจัดอันดับ (Leaderboards) ภารกิจท้าทาย (Challenges) และรางวัล (Rewards) งานวิจัยยืนยันว่า GBL เพิ่มความผูกพันและแรงจูงใจของผู้เรียน (Srimuliyani, 2023) และสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน (Raharjo et al., 2024) แพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยม เช่น Kahoot! และ Quizizz พบว่าส่งผลดีต่อผลการเรียน แรงจูงใจ และความกระตือรือร้น (Khasanah et al., 2022; Sitorus & Santoso, 2022)

2.2 ทฤษฎีรากฐานของ GBL

GBL ตั้งอยู่บนรากฐานทฤษฎีการเรียนรู้สำคัญ 4 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) อธิบายว่าองค์ประกอบเกม เช่น คะแนนและรางวัล ทำหน้าที่เป็นการเสริมแรงทางบวก ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ซ้ำ (Kostas et al., 2025; Srimuliyani, 2023) ทฤษฎีการ

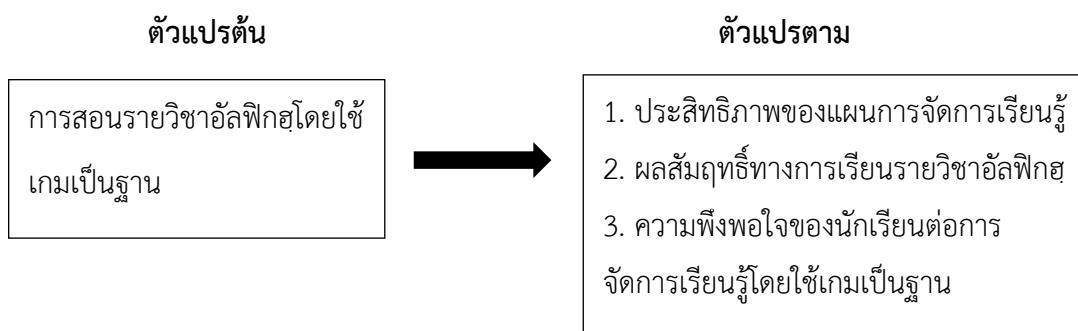
กำหนดตนเอง (Self-determination theory) ระบุว่า GBL ตอบสนองความต้องการพื้นฐาน 3 ประการ คือ ความสามารถ (ผ่านการเลื่อนระดับและความสำเร็จ) ความเป็นอิสระ (ผ่านการเลือกเส้นทาง) และความสัมพันธ์ (ผ่านการแข่งขันและทำงานร่วมกัน) ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจภายในที่ยั่งยืน (Kostas et al., 2025) ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) GBL เปลี่ยนผู้เรียนจากผู้รับความรู้เป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการแก้ปัญหาและความท้าทาย ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการเรียนรู้ร่วมกัน (Raharjo et al., 2024) และทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านสื่อประสม (Multimedia learning theory) GBL บูรณาการข้อมูลภาพและเสียง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการประมวลผลข้อมูลของสมอง (Mayer, 2014; Rezeki, 2024)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ Ahmad et al. (2022) ทำ meta-analysis พบว่า GBL มีประสิทธิผลอย่างมีนัยสำคัญในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศาสนาอิสลาม Srimuliyani (2023) ศึกษาในมหาวิทยาลัยอิสลามอินโดนีเซีย พบว่าองค์ประกอบเกมเพิ่มความผูกพันและแรงจูงใจของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยในประเทศ ไซฟูดิน เจ๊ะหะ และคณะ (2565) พัฒนาเกมกล่องกฎหมายสำหรับวิชาอัลฟิกฮระดับประถมศึกษา พบว่ามีประสิทธิภาพสูง ($E1/E2 = 80.80/83.75$) และทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ดาวประดับ เรืองศิริ (2563) และวิไลวรรณ วิไลรัตน์ (2565) ศึกษาการใช้ GBL ในวิชาสังคมศึกษา และภูมิศาสตร์ พบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า GBL มีศักยภาพในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนวิชาที่ซับซ้อน และเป็นนามธรรมอย่างวิชาอัลฟิกฮ โดยสามารถเพิ่มแรงจูงใจ ความผูกพัน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิกฮโดยใช้เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $E1/E2 = 80/80$

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้เกมเป็นฐานเรื่องการสมรสในอิสลามในรายวิชา อัลฟิกฮฺหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานอยู่ในระดับมาก

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) รูปแบบ One-group pretest-posttest design

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ นักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3 โรงเรียนอัสตดฺรียะห์อิสลามียะห์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 270 คนจาก 6 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3/6 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 คน ผู้วิจัยได้สุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) เนื่องจากเป็นห้องเรียนศาสนาที่ประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนสามัญหลายระดับและมีทั้งเพศชายและเพศหญิงรวมกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ประเภท ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน รายวิชาอัลฟิกฮฺ เรื่อง การสมรสในอิสลาม จำนวน 8 แผน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ที่พัฒนาในรูปแบบเกมผ่านแอปพลิเคชัน Quizizz มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.47-0.64 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.28-0.78 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 (KR-20)

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 (Cronbach's Alpha)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การทดสอบก่อนเรียน ก่อนเริ่มดำเนินการสอน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเพื่อวัดระดับความรู้พื้นฐานของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น

2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นครบทั้ง 8 แผน กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3. การทดสอบหลังเรียน ภายหลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกแผน ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ฉบับเดิม มาใช้ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางการเรียนรู้

4. การสำรวจความคิดเห็น เมื่อดำเนินการทดสอบหลังการเรียนรู้เสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้มอบแบบสำรวจให้แก่ผู้เข้าร่วมการวิจัยเพื่อวัดระดับความพึงพอใจและรวบรวมมุมมองของพวกเขาเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านวิธีการที่ใช้เกมเป็นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การประเมินคุณภาพของแผนการสอนโดยคำนวณค่าดัชนีประสิทธิภาพ (E1/E2) และเทียบกับเกณฑ์อ้างอิง 80/80

2. การเปรียบเทียบคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนช่วงก่อนและหลังการทดลองด้วยวิธีการทางสถิติ Dependent samples t-test

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจโดยการหาค่ากลางทางสถิติ (Mean) และค่าการกระจาย (Standard deviation)

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิฮฺโดยใช้เกมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3

ตารางที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

n	กระบวนการเรียนรู้	$\bar{x}$	E ₁	ผลลัพธ์การเรียนรู้	$\bar{x}$	E ₂
	คะแนนเต็ม			คะแนนเต็ม		
36	120	100.83	84.03	40	35.14	87.85
$E_1/E_2 = 84.03/87.85$						

ตามที่ปรากฏในตารางที่ 1 ค่าประสิทธิผลของแผนการสอนรายวิชาอัลฟิฮฺที่พัฒนาขึ้นสำหรับนักเรียนระดับอิสลามศึกษาตอนกลางชั้นปีที่ 3 มีผลลัพธ์เกินกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะค่า E₁ ที่วัดจากกิจกรรมระหว่างการเรียนรู้มีค่าเท่ากับร้อยละ 84.03 ในขณะที่ค่า E₂ ที่วัดจากการทดสอบหลังสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้มีค่าเท่ากับร้อยละ 87.85 ซึ่งทั้งสองค่าล้วนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่วางไว้ จึงสรุปได้ว่าแผนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับที่น่าพอใจด้วยค่าประสิทธิภาพ 84.03/87.85

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิสิกส์โดยใช้เกมเป็นฐาน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการทดลอง	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	SD	t	p-value
ก่อนเรียน	36	40	21.25	4.07	16.10***	.000
หลังเรียน	36	40	34.74	4.17		

*** $p < .001$

ข้อมูลในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า คะแนนสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการของผู้เรียนที่ได้รับการสอนผ่านแผนการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานในรายวิชาอัลฟิสิกส์มีการเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง โดยความแตกต่างดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .001

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เรียน

ตารางที่ 3 ผลการประเมินระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน

ที่	ความพึงพอใจ	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1	กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เกมเป็นฐานช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น	4.58	0.50	มากที่สุด
2	เกมที่ใช้ในการเรียนมีความน่าสนใจ	4.69	0.47	มากที่สุด
3	เวลาที่ใช้ในการเล่นเกมนั้นมีความเหมาะสม	4.39	0.55	มาก
4	ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง	4.50	0.56	มาก
5	รู้สึกสนุกเมื่อได้เรียนรู้และแข่งขันกับเพื่อนๆ	4.47	0.65	มาก
6	นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามมากขึ้น	4.53	0.56	มากที่สุด
7	เกมช่วยทำให้จดจำเนื้อหาได้นานขึ้น	4.56	0.50	มากที่สุด
8	นักเรียนเข้าใจการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น	4.44	0.50	มาก
9	นักเรียนรู้สึกมีความมั่นใจในการเรียนวิชาอัลฟิสิกส์มากขึ้น	4.33	0.63	มาก
10	นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เรื่องการสมรสกับชีวิตในสังคมปัจจุบันได้	4.47	0.61	มาก
ภาพรวม		4.50	0.56	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการเกมเข้ากับเนื้อหาวิชาอัลฟิสิกส์ในระดับที่น่าพึงพอใจ โดยค่าเฉลี่ยโดยรวมจากการประเมินของนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางชั้นปีที่ 3 อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือข้อที่ 2 เกมที่ใช้ในการเรียนมีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 2 คือข้อ 1 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เกมเป็นฐานช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับที่ 3 คือข้อ 7 เกมช่วยให้จดจำเนื้อหาได้นานขึ้น และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดคือ ข้อ 9 นักเรียนรู้สึกมีความมั่นใจในการเรียนวิชาอัลฟิสิกส์มากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิสิกส์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3 สามารถนำไปสู่การอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิสิกส์ที่พัฒนาขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ 84.03/87.85 ซึ่งเกินกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ ความสำเร็จนี้เกิดจากการออกแบบแผนการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างครบถ้วนและเป็นระบบ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแผนการสอนทั้ง 8 แผนให้ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สมบูรณ์ ได้แก่ สารสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ สมรรถนะที่สำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ภาระงาน/ชิ้นงาน การวัดและประเมินผล และบันทึกหลังการสอน ผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีคะแนนกิจกรรมระหว่างเรียน (E1) เท่ากับ 84.03 และคะแนนหลังเรียน (E2) เท่ากับ 87.85 ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการองค์ประกอบของเกมเข้ากับเนื้อหาวิชาศาสนาได้อย่างลงตัว ความสำเร็จนี้เป็นผลมาจากการกระบวนการพัฒนาที่ผ่านการศึกษาวเคราะห์หลักสูตรอย่างรอบคอบ การกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ชัดเจน การคัดสรรสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และการประยุกต์ใช้นวัตกรรม Game-based learning ซึ่งได้รับการยอมรับในวงการศึกษาสมัยใหม่ว่าเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูงในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากสามารถจัดระเบียบข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ มีความชัดเจนกะทัดรัด และเข้าใจง่าย ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของไซฟูดิน เจ๊ะหะ และคณะ (2565) ที่พบว่าการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาอัลฟิสิกส์โดยประยุกต์ใช้เกมกลุ่มกฎหมายสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าประสิทธิภาพ 80.80/83.75 ซึ่งบรรลุตามเกณฑ์ที่วางไว้เช่นกัน ทั้งสองการศึกษาจึงยืนยันร่วมกันว่าการบูรณาการเกมเข้ากับการเรียนการสอนวิชาศาสนาสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ได้จริง

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิสิกส์โดยใช้เกมเป็นฐาน ก่อนและหลังเรียนวิเคราะห์โดยค่า t-test พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เน้นนักเรียนเป็นสำคัญโดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มทำความเข้าใจผ่านกิจกรรมเกม กระบวนการลองผิดลองถูก และผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจหรือรสนิยมในการเรียนและจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการสำรวจและค้นพบ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาและเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของดาวประดับ เรืองศิริ (2563) ที่ศึกษาการพัฒนาการสอนแบบใช้เกมเป็นฐานในรายวิชาคณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และการออกแบบและเทคโนโลยี โดยใช้เกม "Vonder Go" พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้ Game-based learning เป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหลากหลายสาขาวิชา

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิสิกส์โดยใช้เกมเป็นฐาน พบว่าระดับความพึงพอใจในของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานมีความน่าสนใจทำให้ผู้เรียนมีความสุข ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจหรือรสนิยมในการเรียนต้นตออยู่ตลอดเวลาช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาได้นานขึ้น และผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกสอดคล้องกับการศึกษาของวิไลวรรณ วิไลรัตน์ (2565) ที่พบว่านักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้เกมออนไลน์ภูมิศาสตร์ Seterra ร่วมกับ e-learning โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, $SD = 0.53$) โดยนักศึกษาให้ข้อคิดเห็นว่าการเล่นเกมช่วยให้จดจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ได้รับความสนุกสนานสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง และสามารถเข้าศึกษาได้ตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ดังนั้นจึงสามารถยืนยันได้ว่า Game-based learning ไม่เพียงแต่มีประสิทธิผลต่อการเรียนรู้แต่ยังสร้างความพึงพอใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนของกระบวนการเรียนรู้ในระยะยาว อย่างไรก็ตามข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 9 นักเรียนรู้สึกมีความมั่นใจในการเรียนวิชาอัลฟิสิกส์มากขึ้น ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.63$) ถึงแม้ว่าค่าเฉลี่ยจะอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับข้อคำถามอื่น ๆ พบว่า มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของความพึงพอใจทั้งหมด ปรากฏการณ์นี้สามารถอธิบายได้ด้วยธรรมชาติของตัวแปรที่วัด กล่าวคือ ความสุข หรือ ความเข้าใจง่าย เป็นผลกระทบเชิงบวกที่เกิดขึ้นทันทีจากการใช้นวัตกรรม GBL ในทางกลับกัน ความมั่นใจ เป็นสภาวะทางจิตใจที่มีความลึกซึ้งและต้องใช้เวลาในการสร้างสมยาวนานกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาอัลฟิสิกส์ ซึ่งผู้เรียนอาจมีการรับรู้เดิมว่าเป็นวิชาที่มีความซับซ้อนเป็นนามธรรมและมีศัพท์เทคนิคเฉพาะทางภาษาอาหรับจำนวนมาก ดังนั้น แม้ว่า GBL จะประสบความสำเร็จอย่างสูงในการทำให้หน่วยการเรียนรู้สนุกสนานและเข้าใจง่าย แต่การจะเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นที่มีต่อวิชาที่รับรู้

ว่ายากทั้งระบบอาจต้องอาศัยการใช้นวัตกรรมอย่างต่อเนื่องและใช้เวลานานกว่านี้ เพื่อสร้างความมั่นใจในระยะยาวให้แก่ผู้เรียน

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยที่สามารถสรุป คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอัลฟิฮ์โดยใช้เกมเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 84.03/87.85 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์และสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้และสื่อเกมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้จริง
2. ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการใช้เกมเป็นฐานช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาศาสนบัญญัติได้ดียิ่งขึ้น
3. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, $SD = 0.56$) แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้มีความสนุกสนาน น่าสนใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มเกมดิจิทัลที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของเนื้อหาวิชา เช่น Quizizz, Wordwall หรือ Bamboozle เพื่อลดความซ้ำซ้อนและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในการนำผลการวิจัยไปใช้ ควรเน้นการออกแบบกลไกของเกมที่ให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนทันที ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและรวดเร็ว
2. ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรสัดส่วนเวลาของกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนการสะท้อนคิดและสรุปองค์ความรู้ (Reflection and conclusion) ซึ่งควรถูกกำหนดเป็นองค์ประกอบหลักที่ไม่สามารถละเลยได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความสนุกสนานจากเกมเข้ากับเนื้อหาสาระทางวิชาการ และเปลี่ยนประสบการณ์การเล่นให้เกิดเป็นการเรียนรู้ที่คงทน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกมประเภทออนไลน์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา โดยสร้างระบบที่สามารถอัปเดตเนื้อหาได้อัตโนมัติตามการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร

ซึ่งสามารถนำมาศึกษาวิจัยในหลากหลายหัวข้อ เช่น การพัฒนาเกมออนไลน์สำหรับการจัดการเรียนรู้ รายวิชาอัลฟิควที่มี การปรับปรุงเนื้อหาแบบอัตโนมัติตามหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลง

2. ควรศึกษาผลลัพธ์ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ เกมเป็นฐานในรายวิชาอัลฟิคว เพราะในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผู้วิจัยท่านอื่น สามารถต่อยอดงานวิจัยในหัวข้ออื่นได้ เช่น ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิด วิเคราะห์และการแก้ปัญหาทางศาสนาของนักเรียนในรายวิชาอัลฟิคว

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ไชยพุดิน เจ๊ะหะ, อับดุลรอแม สุหลง และมุหัมมัดสุหมี เฮงยามา (2565). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ รายวิชาอัลฟิควโดยใช้เกมกล่องกฎหมายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *มนารอ : วารสาร ประเด็นอิสลามร่วมสมัย*, 3(1), 1-13.
- ดาวประดับ เรืองศิริ. (2563). *พัฒนาการสอนแบบใช้เกมเป็นฐาน ในรายวิชาคณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และการออกแบบและเทคโนโลยี โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเกม ชื่อเกม “Vonder Go” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 (รายงานวิจัย)*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากาญจนบุรี.
- วิไลวรรณ วิไลรัตน์. (2565). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมออนไลน์ภูมิศาสตร์ Seterra ร่วมกับ e-Learning ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติของนักศึกษาวิชาภูมิศาสตร์ภูมิภาคโลก (รายงานการวิจัย)*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย. (2564). *พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย*. ศูนย์ กษัตริย์ ฟ้าฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมาดินะห์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอิสลามศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- Ahmad, M., Hassan, A., & Aziz, N. (2022). The Effectiveness of Game-based Learning in Islamic Education: A Systematic Review and Meta-analysis. *International Journal of Islamic Education*, 6(36), 153-172.
- al-Bukhari, Muhammad bin Ismail. (2018). *Sahih al-Bukhari*. Dar Ibnukasir.

- Azizatunnisa, F., Sekaringtyas, T., & Hasanah, U. (2022). Pengembangan media pembelajaran interaktif game edukatif pada pembelajaran IPA kelas IV sekolah dasar. *Optika: Jurnal Pendidikan Fisika*, 6(1), 14-23.
- Hasanah, U., & Tulianti, T. (2023). Implementasi game edukatif berbasis android sebagai media pembelajaran pengenalan huruf Hijaiyah pada RA AL-Basyari Sendang Mulyo Lampung Tengah. *Jurnal Teknologi dan Sistem Informasi*, 4(3), 356-362.
- Khasanah, U., Sukmawati, F., Fatimah, M., & Mujibburohman. (2022). Pelatihan pembuatan media pembelajaran berbasis game bagi guru-guru Madrasah Ibtidaiyah. *Jurnal Pengabdian Mandiri*, 1(4), 605-610.
- Kostas, A., Koutromanos, G., & Lagopati, I. (2025). Gamification in online adult learning: A systematic literature review. *Journal of Information Technology Education: Research*, 24, Article 022. <https://doi.org/10.28945/5549>
- Mayer, R. E. (2014). *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*. Cambridge University Press
- Raharjo, A. D., Putri, A. A., & Budi, H. R. (2024). The use of game-based learning to increase student engagement. *Hipkin Journal of Educational Research*, 1(3), 299-310.
- Rezeki, S. (2024). Aplikasi Game Edukasi: Meningkatkan Pembelajaran dan Minat Belajar Remaja Di GGP Sanggabuana. *Jurnal Silih Asih*, 1(1), 9-16.
- Sitorus, D. S., & Santoso, T. N. B. (2022). Pemanfaatan Quizizz sebagai media pembelajaran berbasis game pada masa pandemi COVID-19. *Scholaria: Jurnal Pendidikan dan Kewarganegaraan*, 12(2), 81-88.
- Srimuliyani, S. (2023). Menggunakan teknik gamifikasi untuk meningkatkan pembelajaran dan keterlibatan siswa di kelas. *EDUCARE: Jurnal Pendidikan dan Kesehatan*, 1(1), 29-35.

การศึกษาความสามารถด้านความคิดคล่อง และความคิดยืดหยุ่นเรื่องเศษส่วน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

A Study of Fluency and Flexibility in Fraction Learning among Grade 4
Students Using the Open Approach

เนตรชนก ชะโลปถัมภ์^{1*} สุกัญญา หะยิสาละ¹ ญาณิน กองทิพย์¹
Natechanok Chalopathom^{1*}, Sukanya Hajisalah¹, Yanini Kongthip¹

(Received: October 6, 2025; Revised: November 22, 2025; Accepted: December 26, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นเรื่องเศษส่วน และ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านความคิดคล่อง และความคิดยืดหยุ่นเรื่องเศษส่วน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จำนวน 28 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบเปิด 12 แผน 2) แบบทดสอบวัดความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรม โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบ Z

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นเรื่องเศษส่วน โดยมีผู้ที่ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 60 ของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนแสดงพฤติกรรมด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นเพิ่มขึ้น สามารถหาผลเฉลยได้จำนวนมากภายใต้เวลาจำกัด ใช้วิธีการหลากหลาย ปรับเปลี่ยนแนวคิดตามสถานการณ์ และจัดกลุ่มผลเฉลยจากมุมมองที่แตกต่างได้

คำสำคัญ: ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด เศษส่วน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine students' fluency and flexibility of thinking in learning fractions, and 2) to investigate students' behaviors related to fluency and flexibility of thinking in fraction learning. The sample consisted of 28 Grade 4 students in the

¹คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Faculty of Science, Srinakharinwirot University

*Corresponding author. E-mail: natechanok.chalopathom@gs.wu.ac.th

first semester of the 2025 academic year at the Demonstration School of Srinakharinwirot University, Prasarnmit (Elementary Level), selected through cluster random sampling. The research instruments included: 1) twelve Open Approach lesson plans, 2) a test measuring fluency and flexibility of thinking, and 3) a behavior observation form. Data were analyzed using the Z-Test for population proportion.

The research findings revealed that: 1) students demonstrated fluency and flexibility of thinking in fraction learning, with 78.57% of the sample scoring at least 60% of the total score, which was significantly higher than the hypothesized 60% criterion at the .05 level of significance; and 2) students showed increased behaviors in both fluency and flexibility of thinking, specifically demonstrated by their ability to generate a large number of solutions within a limited time, use various methods, adapt their thinking approaches according to the situation, and categorize the solutions from different perspectives.

Keywords: Fluency, Flexibility, Open Approach, Fractions

บทนำ

องค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงสังคมการเรียนรู้ให้มิใช่เพียงการรับความรู้ แต่ยังมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ การส่งเสริมศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญ โดยครูมีบทบาทหลักในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม ความรู้ และทักษะที่สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ ทั้งนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุถึงความสามารถในการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ วิจัย และความคิดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นกระบวนการทางสมองที่ผสานความรู้ ความชำนาญ เขวี้ยงปัญญา จินตนาการ และแรงบันดาลใจ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานใหม่ และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนามนุษย์ การส่งเสริมสามารถทำได้ทั้งทางตรง เช่น การสอนและฝึกอบรม และทางอ้อม เช่น การเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้อย่างอิสระและแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง (กามาตุตติน ภูทับทิม, 2566)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของ Torrance (1965) พบว่าความคิดสร้างสรรค์จะแสดงออกตลอดกระบวนการของความรู้สึกร โดยรวบรวมความคิดเพื่อตั้งข้อสมมติฐาน นำมาซึ่งการแก้ไขปัญหา กล่าวคือความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และกระบวนการทางสมองของมนุษย์ในการรับรู้เรียนรู้ และเกิดเขวี้ยงปัญญา ไหวพริบ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่อยู่ในคนทุกคนทำให้สามารถ

เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งที่ประทับใจหรือจินตนาการที่พึงพอใจของตนและเกิดแรงบันดาลใจ การเกิดความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นจึงเป็นความสามารถของมนุษย์ และเป็นปัจจัยจำเป็นในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ ซึ่งนักเรียนที่มีความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นจะทำให้ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีปริมาณมากในเวลาจำกัด รวมไปถึงสามารถคิดหาคำตอบได้หลากหลาย โดยการดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปสิ่งหนึ่งได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันส่วนใหญ่ ครูมักสอนโดยใช้การบรรยายทำให้นักเรียนไม่ได้แสดงความคิดของตนเองออกมา

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ปัญหาปลายเปิดเป็นสื่อในการเรียนรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ และแสวงหาคำตอบจากวิธีการที่หลากหลาย กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง อธิบายแนวคิด และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจนเกิดความเข้าใจด้วยตนเอง ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ (พรรณพร สุขเกษม และคณะ, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐธินา แฉะยิ้ม และคณะ (2566) ที่ได้มีการนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดไปใช้ในการสอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนมีความคิดยืดหยุ่นทางคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเปิด ยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครูเห็นถึงความสามารถของนักเรียนได้ชัดเจน อีกทั้งยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างหลากหลาย ช่วยในการเสริมสร้างด้านความคิดแก้ปัญหาของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ นักเรียนได้ยกระดับความรู้และระดับการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับสูงจนเกิดสมรรถนะในการเรียนรู้แก้ปัญหาและสร้างสรรค์ในเรื่อง และในเงื่อนไขที่ตนยังไม่เคยรู้จักได้ด้วยตนเอง (ณิกานต์ วงศ์แก้ว และกรวิภา สรรพกิจจานง, 2568)

จากการสังเกตนักเรียนโรงเรียนแห่งหนึ่ง พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความกล้าคิด กล้าพูด และกล้าแสดงออกในการทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ครูจึงเลือกใช้การจัดการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ โดยไม่ถูกจำกัดกรอบในการคิดแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ในการเรียนการสอนเรื่องเศษส่วน นักเรียนยังคงใช้วิธีการคิดแบบเดิม ๆ ขาดความหลากหลายและไม่สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการคิดได้มากนัก ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดที่ชี้ให้เห็นว่าการสอนที่เน้นการปฏิบัติตามขั้นตอนในหนังสือเรียนเพียงอย่างเดียวส่งผลให้นักเรียนเข้าใจเรื่องเศษส่วนได้ยากขึ้น เนื่องจากขาดโอกาสในการคิดและทำความเข้าใจด้วยตนเอง แต่หากครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และค้นหาวิธีการแก้ปัญหาเรื่องเศษส่วนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเปิด จะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและสามารถอธิบายเหตุผลในการหาคำตอบได้ด้วยตนเอง ซึ่งแนวทางดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบเปิดที่สามารถเสริมสร้างความสามารถในการจดจำ การให้เหตุผล และ

การหาหลักฐานสนับสนุนคำตอบของนักเรียนได้อย่างชัดเจน อันเป็นที่มาที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นเรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด เนื่องจากวิธีการนี้เป็นแนวทางที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างหลากหลาย ค้นหาคำตอบด้วยความรู้ที่มีและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวไม่เพียงแต่จะส่งเสริมความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น แต่ยังช่วยปลูกฝังความเป็นอิสระในการเรียนรู้และยกระดับประสิทธิภาพของการเรียนรู้โดยรวมให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น เรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น เรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น

ความคิดคล่อง (Fluency of thinking) และความคิดยืดหยุ่น (Flexibility of thinking) เป็นองค์ประกอบหลักของความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนรู้แบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ความคิดคล่อง (Fluency) หมายถึง ความสามารถในการผลิตคำตอบหรือแนวทางแก้ไขปัญหามาได้จำนวนมากภายในเวลาที่จำกัด ความคิดคล่องสะท้อนถึงความสามารถในการระดมความคิดได้รวดเร็วและต่อเนื่อง โดยไม่หยุดชะงักหรือติดกรอบทางความคิด ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่สามารถหาคำตอบหลายแนวทางในโจทย์คณิตศาสตร์เรื่องเดียวกัน หรือเสนอแนวคิดหลายรูปแบบเพื่ออธิบายสถานการณ์หนึ่ง ๆ แสดงให้เห็นถึงความคล่องแคล่วทางความคิด ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ (ชนกฤต ทิอุด, 2566)

ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการเปลี่ยนกรอบความคิด มุมมอง หรือแนวทางการแก้ปัญหาเมื่อเผชิญกับข้อมูลหรือสถานการณ์ใหม่ ๆ ผู้ที่มีความคิดยืดหยุ่นมักสามารถมองปัญหาได้จากหลายแง่มุม และพร้อมปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เมื่อแนวทางเดิมไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของนักเรียนที่มีความสามารถในการปรับตัวในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สรันยา รพีอากาศ และคณะ, 2565)

Torrance (1965) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชั้นนำด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยความสามารถในการตั้งสมมติฐาน การมองเห็นปัญหาในลักษณะใหม่ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระบบ โดยนักเรียนที่มีความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นสูง จะสามารถเชื่อมโยงแนวคิดที่หลากหลายเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างแนวทางแก้ไขปัญหาที่แปลกใหม่และสร้างสรรค์ได้

จากมุมมองนี้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนา ความคิดคล่อง และ ความคิดยืดหยุ่น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมนักเรียนให้สามารถเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ในชีวิตจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open approach) เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงวิธีการและแนวคิดที่หลากหลาย ความคิดคล่อง จะสะท้อนออกมาจากความสามารถในการผลิตคำตอบหรือแนวทางแก้ไขที่เฉพาะส่วนที่แตกต่างกันได้จำนวนมาก ในขณะที่ความคิดยืดหยุ่นจะสะท้อนถึงความสามารถในการเปลี่ยนกรอบความคิดและวิธีการแก้ปัญหา เช่น การเปลี่ยนจากการใช้แบบจำลองรูปภาพไปสู่การใช้เส้นจำนวน หรือการเลือกใช้กลยุทธ์ทางคณิตศาสตร์ที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งการส่งเสริมความสามารถทั้งสองด้านนี้ถือเป็นกลไกหลักในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Torrance (1965) ที่เน้นกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องในท้ายที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open approach) เป็นแนวทางการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยการเผชิญกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ไม่มีคำตอบที่ตายตัว ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตลอดจนการตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล และเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่

แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเปิดมีจุดเน้นสำคัญคือ การลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing) ผ่านกิจกรรมหรือโจทย์ปัญหาที่เปิดกว้าง ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาหลากหลายมุมมอง พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้จากข้อผิดพลาด เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และพัฒนาการคิดระดับสูง (Higher-order thinking skills) อย่างต่อเนื่อง (กัลยภัทร์ เฉลิมศรี, 2567)

นภาศิริ ฤกษ์นันทน์ และคณะ (2565) เสนอว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดควรสร้างสถานการณ์ที่กระตุ้นการตั้งคำถาม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมกันหาข้อสรุปของนักเรียน โดยครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็น "ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้" (Facilitator) ที่คอย

ชี้แนะ ให้กำลังใจ และตั้งคำถามนำเพื่อกระตุ้นการคิด ซึ่งส่งผลให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก ได้อย่างเต็มศักยภาพ

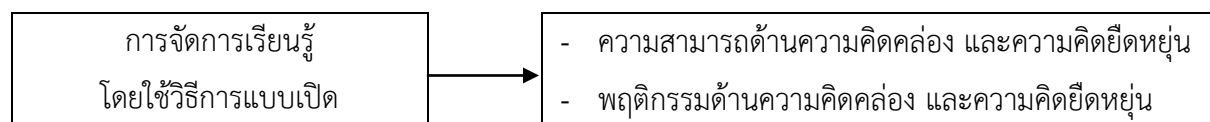
จากองค์ความรู้ดังกล่าว วิธีการแบบเปิดจึงเหมาะสมอย่างยิ่งกับการพัฒนาทักษะความคิดในระดับสูง เช่น ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในรายวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งสามารถออกแบบโจทย์ในลักษณะเปิดกว้าง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสวงหาแนวทางและคำตอบหลากหลายจากพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ของตน

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้แบบเปิดยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสื่อสารทางความคิดได้ดีขึ้น ฝึกการอธิบายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเพื่อน และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับสถานการณ์จริงได้ ซึ่งล้วนเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดจึงถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมศักยภาพทางความคิดในภาพรวมเท่านั้น แต่ยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้พัฒนา ความคิดคล่อง (การสร้างแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย) และความคิดยืดหยุ่น (การปรับเปลี่ยนมุมมองและกลยุทธ์) ในการเรียนรู้เรื่องเศษส่วนโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางปัญญาอันเป็นรากฐานสำคัญของความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุคปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจด้านความคิดคล่อง และความคิดยืดหยุ่น เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแห่งหนึ่ง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 240 คน จาก 8 ห้องเรียน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คน จาก 1 ห้องเรียน ด้วยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster sampling) และการคัดเลือกนักเรียนบางส่วนเพื่อศึกษา

พฤติกรรมเชิงลึก โดยพิจารณาจากระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เป็นกลุ่มสูง กลาง และต่ำ และพิจารณาความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนเป็นเกณฑ์ประกอบการเลือก

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบเปิด จำนวน 12 แผน ใช้เวลาแผนละ 60 นาที ครอบคลุมเนื้อหาเรื่อง เศษส่วน

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 กำหนดเนื้อหาเรื่อง เศษส่วน สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง

1.2 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 12 แผน โดยยึดหลักการของวิธีการแบบเปิด (Open approach) 4 ขั้นตอน การนำเสนอโจทย์ปลายเปิด การเรียนรู้ด้วยตนเอง การอภิปรายและเปรียบเทียบแนวคิด และการสรุป

1.3 ออกแบบกิจกรรมและโจทย์ปัญหาในแต่ละแผนให้มีลักษณะปลายเปิด เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดคล่อง (หาหลายวิธี/คำตอบ) และความคิดยืดหยุ่น (เปลี่ยนรูปแบบ/มุมมอง)

2. เครื่องมือวัด ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น และแบบสังเกตพฤติกรรมด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) สร้างแบบทดสอบที่เป็นสถานการณ์ปัญหาเรื่องเศษส่วนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถแสดงแนวคิด/คำตอบที่หลากหลายและแตกต่างกัน

2) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับ ความคิดคล่อง (นับจำนวนแนวคิดที่ถูกต้อง/เป็นไปได้) และความคิดยืดหยุ่น (นับจำนวนประเภท/รูปแบบ/หมวดหมู่ของแนวคิดที่แตกต่างกัน) อย่างละเอียด

วิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความเหมาะสม: นำแผนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ อย่างน้อย 3 ท่าน (ด้านคณิตศาสตร์ วิธีการสอนแบบเปิด การวัดผล) ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาหลักสูตร ความถูกต้องตามหลักการสอนแบบเปิด และความเหมาะสมของกิจกรรม

2) การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของแผนแต่ละขั้นตอนกับวัตถุประสงค์โดยใช้มาตราวัด IOC (Index of Item Objective Congruence) เพื่อยืนยันว่าแผนการสอนมีความตรงตามโครงสร้างและหลักการที่ตั้งไว้ (ค่า IOC ต้อง > 0.50)

3) นำแผนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ (Feasibility) และหาข้อบกพร่องก่อนการทดลองจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบเปิดเรื่องเศษส่วน จำนวน 12 คาบเรียน และใช้เวลาในการทดสอบหลังเรียน อีก 1 คาบเรียน โดยใช้แบบทดสอบวิเคราะห์ความสามารถด้านความคิดคล่องและความยืดหยุ่นและแบบสังเกตพฤติกรรมในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถและพฤติกรรมด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Z-test for population proportion ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสังเกตพฤติกรรม และผลงานเขียนของนักเรียนในการอธิบายลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่สะท้อนถึงความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

การศึกษาความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ผู้วิจัยใช้คะแนนจากกิจกรรมรายบุคคลในคาบเรียนที่ 4, 8 และ 12 คาบละ 20 คะแนน รวม 60 คะแนน และคะแนนแบบทดสอบคิดเป็น 40 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 100 คะแนน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากกิจกรรมรายบุคคลเท่ากับ 41.79 คะแนน (ร้อยละ 69.65) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.04 และคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบเท่ากับ 28.86 คะแนน (ร้อยละ 72.15) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.53 คิดเป็นคะแนนรวมเฉลี่ย 70.64 คะแนน (ร้อยละ 70.64) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.69 ซึ่งแสดงให้เห็นนักเรียนมีความสามารถเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

เพื่อยืนยันผลการวิจัย ได้ดำเนินการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบ Z-Test for population proportion โดยเริ่มจากการตรวจสอบสภาวะการแจกแจงแบบปกติของข้อมูลด้วยการทดสอบ Kolmogorov-Smirnov ได้ค่า Sig. เท่ากับ .200 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ .05 จึงไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานที่ว่าคะแนนมีการแจกแจงแบบปกติ

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบ Z-Test เปรียบเทียบสัดส่วนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60

ตัวแปรที่ศึกษา	สัดส่วนที่พบ (P)	สัดส่วนตามสมมติฐาน (P_0)	ค่าสถิติ Z	ค่าวิกฤต (Critical Value)	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60	0.7857 (78.57%)	0.60 (60%)	2.006	1.645 ($\alpha=.05$)	มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดสอบสมมติฐาน Z-Test พบว่า สัดส่วนนักเรียนที่มีคะแนนความสามารถตั้งแต่ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 78.57 ซึ่งสูงกว่าค่าตามสมมติฐานที่กำหนดไว้คือร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่า Z เท่ากับ 2.006 ซึ่งมากกว่าค่าวิกฤตที่ 1.645 จึงสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดมีความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นในเรื่องเศษส่วนเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 พฤติกรรมด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นของนักเรียน เรื่อง เศษส่วน ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมด้าน ความคิดคล่อง (Fluency of thinking) และความคิดยืดหยุ่น (Flexibility of thinking) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง “เศษส่วน” โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด (Open-ended approach) ผ่านการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 4 คน ได้แก่ เฟรม (กลุ่มผลสัมฤทธิ์สูง) ปลาวาฬ และอโต้ (กลุ่มผลสัมฤทธิ์ปานกลาง) และยูกิ (กลุ่มผลสัมฤทธิ์ต่ำ) ในช่วงกิจกรรมคาบเรียนที่ 2, 5 และ 9 เพื่อเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมด้านการคิดอย่างต่อเนื่อง

เพื่ออธิบายพฤติกรรมด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นของนักเรียน ผู้วิจัยแบ่งกิจกรรมการเรียนรู้เป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 คาบเรียนที่ 1 – 4 ผู้วิจัยเลือกคาบเรียนที่ 2 มาอธิบายพฤติกรรมด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นของนักเรียนในช่วงต้นของการจัดการเรียนรู้

พบว่า ในช่วงแรกนักเรียนบางส่วนยังไม่เข้าใจสถานการณ์ปัญหา และไม่สามารถคิดหาผลเฉลยได้จำนวนมาก โดยส่วนใหญ่หยุดคิดเมื่อพบคำตอบที่ตนเองเชื่อว่าถูกต้อง แม้สถานการณ์ปัญหามีผลเฉลยหลายแบบก็ตาม

ช่วงที่ 2 คาบเรียนที่ 5 – 8 ผู้วิจัยเลือกคาบเรียนที่ 5 มาอธิบายพฤติกรรมด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นของนักเรียน เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงของการแสดงออกทางความคิดของนักเรียนเปลี่ยนไปอย่างไร

พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถหาผลเฉลี่ยของโจทย์การเปรียบเทียบเศษส่วนและจำนวนคละได้เฉลี่ย 30-31 ผลลัพธ์ต่อกลุ่ม หรือ 7-8 ผลลัพธ์ต่อคน และกลุ่มเป้าหมายทำได้สูงสุดถึง 38 ผลลัพธ์ เฉลี่ย 9-10 ต่อคน แสดงถึงความคิดคล่องที่สูงขึ้นอย่างชัดเจน โดยนักเรียนไม่หยุดหาผลเฉลยจนหมดเวลา และมีการเขียนผลลัพธ์เกินพื้นที่ที่กำหนด ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาความคล่องทางความคิดอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับช่วงแรกของการเรียนรู้

ช่วงที่ 3 คาบเรียนที่ 9 - 12 ผู้วิจัยเลือกคาบเรียนที่ 9 มาอธิบายพฤติกรรมด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นของนักเรียน เพื่อดูความสม่ำเสมอของการแสดงออกทางความคิดจากช่วงที่ 2 และการเปลี่ยนแปลงจากช่วงที่ 2

จากใบกิจกรรมในคาบเรียนที่ 4, 8 และ 12 (คะแนนเต็ม 20 คะแนนต่อคาบเรียน รวม 60 คะแนน) พบว่า

ตารางที่ 2 สรุปคะแนนความสามารถของนักเรียนเป้าหมาย

ลำดับ	รายชื่อนักเรียนเป้าหมาย	คะแนนรวม	ร้อยละ
1	เฟรม	53	88.33
2	ปลาвах	46	76.67
3	อโด้	43	71.67
4	ยูกิ	39	65.00

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการทั้งในด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นเมื่อผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเปิด โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำในช่วงแรก เช่น ยูกิ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด มีคะแนนเฉลี่ยของความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นของนักเรียนอยู่ที่ 70.64 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.64 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าระดับเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 60 จากการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบ Z-Test for population proportion พบว่า ร้อยละ 78.57 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนสูงกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้น แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดสามารถพัฒนาความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นของนักเรียนได้ ผลลัพธ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดในเรื่องเศษส่วน มีส่วน

ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความคิดในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในด้านความคิดคล่อง และความคิดยืดหยุ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Torrance (1995) ที่ชี้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดได้หลายวิธี จะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิลดา ชูพันธ์ และรักพร ดอกจันทร์ (2565) พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น กระตือรือร้น สนุกสนาน มั่นใจในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เมื่อครูให้กำลังใจ ชี้แนะในการแก้ปัญหาจนเกิดความภาคภูมิใจเมื่อพยายามแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ด้วยตนเอง จนสำเร็จ จึงทำให้ชอบที่จะเรียนคณิตศาสตร์และรู้สึกดีใจอย่างยิ่งที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง จุริรัตน์ อาจหาญ (2565) ที่เน้นว่าความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ จากหลักฐานทั้งหมดจึงกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบเปิดไม่เพียงเพิ่มผลผลิตทางวิชาการ แต่ยังหล่อหลอมทักษะความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น ซึ่งเป็นสาระสำคัญของสมรรถนะนักเรียนศตวรรษที่ 21 อันจำเป็นต่อการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นในหลายลักษณะ และเพิ่มขึ้นตามลำดับของการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะในด้านการหาคำตอบ นักเรียนสามารถให้คำตอบที่ถูกต้องได้ในจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับเปลี่ยนแนวทางการคิดให้สอดคล้องกับเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสะท้อนถึงความคิดยืดหยุ่นที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในระหว่างการเรียนรู้ พบว่านักเรียนบางคนมีทักษะในการสื่อสารทางวาจาได้ดีขึ้น สามารถอธิบายแนวคิดให้เพื่อนเข้าใจได้อย่างชัดเจน กล้าแสดงความคิดเห็นโดยไม่ยึดติดกับความถูกต้องหรือผิดพลาด ซึ่งความคิดเห็นเหล่านั้นมักแตกต่างจากของเพื่อนในกลุ่ม และเป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยกระตุ้นให้เพื่อนร่วมกลุ่มเกิดแนวคิดใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมด้านความคิดคล่องที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Torrance (1965) ที่กล่าวว่า ความคิดคล่องคือความสามารถในการให้คำตอบจำนวนมากภายในช่วงเวลาที่กำหนด และความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมและพัฒนาได้ ขณะเดียวกัน นักเรียนบางคนยังกล้าเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างและเหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการปรับเปลี่ยนแนวคิดตามบริบทของโจทย์ปัญหา แสดงถึงพัฒนาด้านความคิดยืดหยุ่นอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ Guilford (1967) ที่กล่าวว่าความคิดยืดหยุ่นคือความสามารถในการเปลี่ยนแนวคิดหรือวิธีการเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ นอกจากนี้ นักเรียนยังสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมที่เคยเรียนมาก่อน เพื่อ

นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแสดงถึงการประยุกต์ใช้แนวคิดเดิมในสถานการณ์ใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์ ตรงกับแนวคิดของจิรัฐติพร ชูเมือง และสังเวียน ปิ่นกาลัง (2564) ที่ระบุว่า นักเรียนที่มีความคิดคล่องจะสามารถเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้แนวคิดเดิมกับสถานการณ์ใหม่ที่มีความซับซ้อนได้

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น เรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

ผลการวิเคราะห์คะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นพบว่า นักเรียนมี โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับร้อยละ 74.32 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 60 เมื่อทดสอบสมมติฐานด้วย Z-Test for population proportion พบว่า ร้อยละ 85.71 ของนักเรียนทั้งหมดมีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไปของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำและแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นในการเรียนรู้เรื่องเศษส่วนได้ดีภายใต้การจัดการเรียนรู้แบบเปิด ในรายละเอียดพบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของความคิดคล่องอยู่ที่ 3.89 จากคะแนนเต็ม 5 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ซึ่งสะท้อนว่านักเรียนสามารถสร้างคำตอบจำนวนมากภายในเวลาที่กำหนด มีความรวดเร็วและแม่นยำในการหาผลเฉลย ส่วนค่าความคิดยืดหยุ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.74 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถเปลี่ยนวิธีคิดหรือมุมมองในการแก้ปัญหาได้หลากหลาย ไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น เรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนตลอดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นในระดับที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงครึ่งหลังของการเรียนรู้ (คาบที่ 7-12) นักเรียนสามารถเสนอวิธีการแก้ปัญหาในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งการเปลี่ยนวิธีคำนวณ การใช้ภาพประกอบ และการอธิบายเหตุผลที่ชัดเจนเบื้องหลังคำตอบของตนเอง

นักเรียนบางคนสามารถอธิบายแนวคิดเบื้องหลังคำตอบของตนเอง และมีความสามารถในการจัดกลุ่มคำตอบตามลักษณะหรือแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันได้ เช่น การแสดงความสัมพันธ์ของเศษส่วนที่มีตัวส่วนต่างกัน การเทียบค่าของเศษส่วน หรือการสร้างโจทย์ใหม่จากสถานการณ์ที่ได้รับ นอกจากนี้ นักเรียนยังสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระต่อกระบวนการเรียนรู้ และกล้าเสนอแนวทางใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำกับเพื่อนในห้องเรียน

สรุป การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ชัดเจนทั้งในด้านความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่น ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เรื่องเศษส่วนได้อย่างลึกซึ้งและมีความเข้าใจในระดับที่สูงขึ้นอย่างเป็นระบบและมีความหมาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดสามารถส่งเสริมความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะในรายวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดหาคำตอบได้อย่างหลากหลาย คล่องแคล่ว และปรับเปลี่ยนวิธีคิดได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์
2. โจทย์ปัญหาที่นักเรียนสามารถคิดคำตอบได้หลายแนวทาง จะช่วยกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพของคำตอบ โดยควรเชื่อมโยงสถานการณ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาอย่างแท้จริง
3. ในระหว่างทำกิจกรรมควรจัดให้มีกระบวนการอภิปราย การเปรียบเทียบแนวคิดระหว่างนักเรียน และการนำเสนอคำตอบ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึก อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความมั่นใจและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูสามารถนำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเปิดไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มสาระอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษา หรือรายวิชาอื่นในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีระบบ ยืดหยุ่น และสร้างสรรค์ให้ครอบคลุมในหลายมิติของการเรียนรู้
2. ครูอาจใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดต่อทักษะด้านอื่นของนักเรียน เช่น ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ แรงจูงใจในการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น เพื่อให้เห็นผลกระทบของรูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดในด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน
3. ครูอาจพิจารณาการใช้กระบวนการวิจัยเชิงทดลองที่มีการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างเช่น การแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยอาจพิจารณาวัดความสามารถในการคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นก่อนการทดลอง เพื่อควบคุมตัวแปรที่อาจมีผลต่อผลการวิจัย และเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผลที่ได้
4. ครูสามารถพัฒนาชุดกิจกรรมหรือแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบทั่วไป การเรียนรู้แบบออนไลน์ หรือการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามบริบทและสถานการณ์ของโรงเรียนในยุคปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

- กามาตุตดิน ภูทับทิม. (2566). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน โดยใช้การจัดกาเรียนรู้ตามรูปแบบ Cool-Critical-Creative-Meaningful ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเสริมสร้างความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- กัลยภัทร์ เฉลิมศรี. (2567). การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการคิดเชิงคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/6327/3/KanyapatChalermisri.pdf>
- จิรัฐติพร ชูเมือง และสังเวียน ปิ่นกาลัง. (2564). การพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในชั้นเรียนภาษาไทยด้วยการเรียนรู้อย่างแบบเปิด. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 8(3), 248-258. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jg-mcukk/article/view/248847/169903>
- จूरรัตน์ อาจหาญ. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดที่มีต่อความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/6405/3/JureeartArthan.pdf>
- ณัฐนิชา แถมยิ้ม, ทรงชัย อักษรคิด และชานนท์ จันทรา. (2566). ผลของการใช้วิธีการแบบเปิดที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 9(2), 1029-1040. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/274190/185154>
- ณิกานต์ วงศ์แก้ว และกรวิภา สรรพกิจจานง. (2568). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บอร์ดเกม ชุดภาคกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน. Journal of Buddhist Education and Research (JBER), 11(1), 427-437. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/281979/188054>
- ธนกฤต ทิอุด. (2566). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/6486/3/TanakritTiud.pdf>

- นภาศิริ ฤกษ์นันท์, มาร์ต พัฒนา และดนุตา จามจุรี. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดซับซ้อนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารศิลปการจัดการ*, 6(3), 1048-1063. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/download/256416/173022>
- นิลดา ชูพันธ์ และรักพร ดอกจันทร์. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*. 23(2). 40-56. https://so13.tci-thaijo.org/index.php/SWU_JEd/article/view/2804/1815
- พรรณพร สุขเกษม, อัญชลี แสงอาวูธ และสิริสวัสดิ์ ทองก้านเหลือง. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้การสอนแบบเปิด (Open Approach) เพื่อเสริมทักษะในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านยางเนียง. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. https://ir.sru.ac.th/bitstream/123456789/930/1/is%20cur_punpon.pdf
- ศรัณยา รพีอากาศกุล, ดลดาว วงศ์ธีระธรณ และสมพงษ์ ปั่นหุ่น. (2565). การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดการยืดหยุ่นทางความคิด สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีฉบับภาษาไทย. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 7(2), 197-211. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jbp/article/download/264735/176183>
- Guilford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. McGraw-Hill.
- Torrance, E. P. (1965). *Rewarding Creative Behavior: Experiments in Classroom Creativity*. Prentice-Hall.

ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es และอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ
เครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง
และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
The 4Es Marketing Mix and Influencer Influence on Consumers' Cosmetics
Purchase Decisions via the TikTok Shop Platform in Mueang and Hat Yai
Districts, Songkhla Province

อนูวัต สงสม^{1*}

Anuwat Songsom^{1*}

(Received: November 12, 2025; Revised: November 27, 2025; Accepted: January 5, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และ (2) ศึกษาอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างคือลูกค้าที่เคยซื้อเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop จำนวน 385 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามซึ่งมีข้อความแบบเลือกตอบ และมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาด 4Es ซึ่งประกอบด้วย การสร้างประสบการณ์ การสร้างคุณค่า การเข้าถึงง่าย และการสร้างสาวก ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.28, 0.15, 0.21 และ 0.13 ตามลำดับ ในขณะที่อีกปัจจัยอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ ซึ่งประกอบด้วย ความดึงดูดใจ ความไว้วางใจ ความเชี่ยวชาญ ความน่าเคารพ และความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.27, 0.25, 0.19, 0.16 และ 0.24

¹คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University

*Corresponding author. E-mail: anuwat@tsu.ac.th

ตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าว เป็นประโยชน์สำหรับผู้จำหน่ายสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดที่มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์เชิงบวกแก่ผู้บริโภค และการเลือกอินฟลูเอนเซอร์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ผู้มีอิทธิพลทางความคิด แอปพลิเคชัน TikTok

Abstract

This study aims to (1) examine the 4Es marketing mix that influences consumers' cosmetics purchase decisions via the TikTok Shop platform in Mueang and Hat Yai Districts, Songkhla Province and (2) to examine the influence of influencers on consumers' cosmetics purchase decisions via the TikTok Shop platform in Mueang and Hat Yai Districts, Songkhla Province. The study sample consisted of 385 customers who had previously purchased cosmetics through the TikTok Shop platform, selected using purposive sampling. The research instrument was a questionnaire comprising multiple-choice items and a five-point rating scale. Statistical methods used for data analysis included percentages, means and standard deviations, correlation analysis, and multiple regression analysis. The results showed that the 4Es marketing mix, which consists of experience, exchange value, accessibility, and evangelism, had a statistically significant positive effect on cosmetics purchase decisions via the TikTok Shop platform at the 0.05 significance level. The corresponding regression coefficients were 0.28, 0.15, 0.21, and 0.13, respectively. Meanwhile, influencer-related factors such as attractiveness, trustworthiness, expertise, respectability, and similarity to the target audience had a statistically significant positive effect on cosmetics purchase decisions via the TikTok Shop platform at the 0.05 significance level, with corresponding regression coefficients of 0.27, 0.25, 0.19, 0.16, and 0.24, respectively. These findings offer practical implications for online sellers in formulating marketing strategies that emphasize the creation of positive consumer experiences and the selection of influencers who are well aligned with the target audience.

Keywords: Marketing Mix (4Es), Influencers, TikTok Application

บทนำ

กลยุทธ์ทางการตลาดมีการเปลี่ยนแปลงไปตามพฤติกรรมการซื้อขายของผู้บริโภค รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิม จึงเป็นความท้าทายสำหรับนักการตลาด ที่จะเสนอกลยุทธ์ทางการตลาดให้สามารถเข้าถึงและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง พัฒนาการของส่วนประสมทางการตลาดเช่นเดียวกัน ที่เริ่มจากยุคการตลาดที่เน้นผลิตภัณฑ์ (Product oriented) หรือ 4Ps พัฒนาเป็นการตลาดที่มุ่งเน้นลูกค้า (Customer oriented) หรือ 4Cs และก้าวสู่การนำเสนอส่วนประสมทางการตลาดแนวใหม่ทดแทน 4Ps และ 4Cs ด้วยหลักการตลาดในยุคดิจิทัล ที่มุ่งเน้นการส่งมอบประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า เพื่อให้สามารถสนองพฤติกรรมซื้อขายในยุคดิจิทัล หรือ 4Es ซึ่งประกอบด้วย การสร้างประสบการณ์ (Experience) การสร้างคุณค่า (Exchange) การเข้าถึงง่าย (Everywhere) และการสร้างสาวก (Evangelism) (อุมารวรรณ วาทกิจ, 2566; Fetherstonhaugh, 2018)

ในยุคดิจิทัลนั้น ผู้ขายสินค้านิยมสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social media marketing) และหนึ่งในวิธีการที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงและเกิดความน่าเชื่อถือต่อแบรนด์ คือการใช้ตัวบุคคลเป็นผู้สื่อสารแทนแบรนด์ ที่รู้จักกันในนาม “ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด หรืออินฟลูเอนเซอร์ (Influencer)” และเรียกวิธีการสื่อสารการตลาดนี้ว่า “การตลาดแบบอาศัยผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด หรือ Influencer marketing” ซึ่งเป็นเทรนด์ที่กำลังได้รับความนิยมจากทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ในอัตราสูง ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศกลุ่มนี้ (กุลญาดา แจ่มปัญญากุล และพรพรรณ ประจักษ์เนตร, 2564)

สำหรับแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบัน หนึ่งในนั้น คือ TikTok ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ ที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างพื้นที่ให้แก่ผู้ใช้งานในการแสดงทักษะ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ที่ตนถนัด เพื่อนำเสนอและสร้างการมีตัวตนบนโลกออนไลน์ผ่านการสร้างสรรค์วิดีโอสั้น นอกจากนี้ TikTok ได้สร้างแพลตฟอร์มสำหรับเป็นช่องทางสร้างโอกาสสำหรับธุรกิจคือ TikTok Shop ซึ่งเป็นโซเชียลคอมเมิร์ซ (Social commerce) ที่เป็นช่องทางให้ผู้ใช้งานสามารถขายและซื้อสินค้าออนไลน์ ถือว่าตอบโจทย์นักธุรกิจและกลุ่มผู้บริโภคในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี (จรรยา วังนิยม และนรภัทร สถานสถิต, 2567) ทั้งนี้ TikTok มีอัตราการเติบโตแบบปีต่อปีร้อยละ 385 สะท้อนให้เห็นว่ามีผู้คนสนใจการทำตลาดบนแพลตฟอร์มและกระตุ้นการเติบโตด้วย TikTok มากขึ้น นอกจากนี้ มีครีเอเตอร์ประมาณ ร้อยละ 75 ที่มองว่าเนื้อหาบน TikTok แตกต่างไม่เหมือนกับคอนเทนต์ในโซเชียลมีเดียอื่น ๆ ซึ่งให้ความรู้สึกถึงความจริงใจและซื่อสัตย์ต่อผู้ชมมากกว่า เมื่อเทียบกับแอปพลิเคชันที่มีรูปแบบการใช้งานเหมือนกัน อีกกระแสหนึ่งจาก “Shoppertainment” หรือการช้อปปิ้งที่บวกกับเอ็นเตอร์เทนเมนต์ไปด้วยสนุกสนานมากขึ้น มีส่วนทำให้

TikTok ได้รับความสนใจ ซึ่งปัจจุบันพฤติกรรมของผู้ซื้อยังคงชอบที่ได้รับประสบการณ์การช้อปปิ้งที่สนุกและสร้างความรู้สึกดี ๆ (จรรยา วังนิม และนรภัทร สถานสถิต, 2567) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ยังคงเน้นส่วนประสมทางการตลาดบริการ ซึ่งไม่ใช่ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es เช่น งานวิจัยของเดชาวิทย์ นันทนอัครดี และคณะ (2567) นัยลดา ชูวิเศษ (2567) ณัฐวรรณ เกิดมุข และคณะ (2568) จากช่องว่างทางการวิจัยดังกล่าว งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเน้นตัวแปรที่เป็นส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล

จากบทบาทและความสำคัญของตัวแปร “ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es” ที่มุ่งเน้นประสบการณ์ของลูกค้า และบทบาทของ “อินฟลูเอนเซอร์” ในยุคการตลาดดิจิทัล งานวิจัยฉบับนี้จึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของ 2 ตัวแปรดังกล่าว ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ซึ่งเป็นช่องทางการซื้อขายที่กำลังได้รับความนิยมและอัตราการเติบโตสูงดังกล่าวมาแล้ว โดยกำหนดขอบเขตของการศึกษาในบริบทของสินค้าประเภทเครื่องสำอาง เพราะอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทยมีมูลค่ากว่า 200,000 ล้านบาท เติบโตอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยร้อยละ 6 ต่อปี การใช้โซเชียลมีเดียในการส่งเสริมการขายเครื่องสำอาง จึงกลายเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ โดย TikTok ได้รับการยอมรับว่าเป็นแพลตฟอร์มที่มีประสิทธิภาพสูงในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ผ่านการนำเสนอคอนเทนต์ที่สร้างสรรค์และน่าสนใจ เช่น วิดีโอรีวิวสินค้า การใช้ Influencer marketing และแคมเปญ Hashtag challenge (ลัดดาวัลย์ สำราญ และโสรยา สุภาพล, 2568) ทั้งนี้ ผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้จำหน่ายเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop หรือแพลตฟอร์มออนไลน์อื่น ๆ ที่อยู่ในบริบทใกล้เคียงกัน ในการกำหนดกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es รวมถึงการเลือกใช้อินฟลูเอนเซอร์ เพื่อสื่อสารสินค้าและแบรนด์ นับเป็นสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้า และสร้างรายได้ให้ผู้จำหน่ายได้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

Kotler and Armstrong (2021) ได้สรุปกระบวนการในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การรับรู้ความต้องการ (Need recognition) หรือรับรู้ถึงปัญหา (Problem recognition)

เป็นกระบวนการแรกเมื่อผู้บริโภครับรู้ความต้องการที่เกิดจากสิ่งกระตุ้นภายในหรือเกิดจากสิ่งเร้าภายนอก หรือรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วระบุความต้องการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว 2) การค้นหาข้อมูล (Information search) เมื่อผู้บริโภคระบุความต้องการได้แล้ว จะค้นหาข้อมูลของสินค้าหรือบริการที่ตรงกับความต้องการ หรือสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ หากความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมาไม่เพียงพอ ผู้บริโภคจะค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม 3) การประเมินทางเลือก (Alternative evaluation) เป็นขั้นตอนการพิจารณาคุณสมบัติ จุดเด่นหรือข้อจำกัด ของตัวเลือกต่าง ๆ โดยอาจพิจารณาพร้อมกับประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อเลือกตัวเลือกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการได้อย่างดีที่สุด 4) การตัดสินใจซื้อ (Decision purchase) หลังจากพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมแล้วผู้บริโภคสามารถเลือกสินค้าหรือบริการที่ตรงกับความต้องการมากที่สุดและตัดสินใจซื้อ 5) การประเมินหลังการซื้อ (Post-purchase evaluation) เมื่อได้สินค้าตรงตามความต้องการ หรือปัญหาได้รับแก้ไข ผู้บริโภคอาจจะไม่ให้ความสำคัญกับการประเมินหลังการซื้อมากนัก และถ้าผู้บริโภคได้รับความพึงพอใจจากการซื้อสินค้าหรือบริการ จะมีโอกาสที่จะแนะนำไปยังบุคคลอื่น ทั้งนี้ บทความวิจัยฉบับนี้เน้นขั้นตอนที่ 4 คือการตัดสินใจซื้อ เนื่องจากการตัดสินใจที่อาจจะไม่ได้วางแผนมาล่วงหน้า เมื่อได้รับสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นจากการรับชม TikTok ร่วมกับอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ ทั้งในแง่ความดึงดูดใจ ความไว้วางใจ และความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้านั้น ๆ ทันที

แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es

ส่วนประสมการตลาด "4Es" ของ Fetherstonhaugh (2018) ที่ปรับมุมมองทางการตลาดจากการมุ่งเน้นผลิตภัณฑ์ไปสู่การสื่อสารจากฝั่งผู้บริโภค แนวคิดนี้เกิดจากการศึกษาประสบการณ์ของผู้บริโภคในการซื้อสินค้า โดยส่วนประสมทางการตลาด "4Es" ประกอบด้วย 1) การสร้างประสบการณ์ (Experience) ที่ผู้บริโภคจะได้รับจากการซื้อสินค้าหรือบริการนั้น ประสบการณ์ที่ดี เช่น ความสะดวกในการเข้าถึงสินค้า รูปแบบการนำเสนอข้อมูล กระบวนการในการซื้อสินค้าและบริการ บริการของพนักงาน รวมถึงสิ่งที่ได้รับหลังการตัดสินใจซื้อ เป็นต้น 2) การสร้างคุณค่า (Exchange) เป็นการเปรียบเทียบคุณค่าของสินค้าและข้อเสนอที่จะได้รับ ความคุ้มค่าที่จะได้รับตามความคาดหวัง ผู้บริโภคมีความรู้สึกคุ้มค่าเมื่อตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการนั้น 3) การเข้าถึง (Everywhere) สามารถเข้าถึงสินค้าและบริการได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตทุกแพลตฟอร์ม 4) การสร้างสาวก (Evangelism) เป็นการสร้างความหลงใหลในตัวผลิตภัณฑ์หรือแบรนด์ ด้วยประสบการณ์ที่ประทับใจ และสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้บริโภค เกิดความผูกพันกับแบรนด์ เปลี่ยนจากลูกค้าทั่วไปเป็นลูกค้าประจำและสาวกในที่สุด ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมหลายเรื่อง พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (อุมาวรรณ วาทกิจ, 2566; ชงคา ทิรัญภัทรเวช และลีลาวดี พัฒนรัชต์, 2567) จากผลการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว จึงสามารถสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า

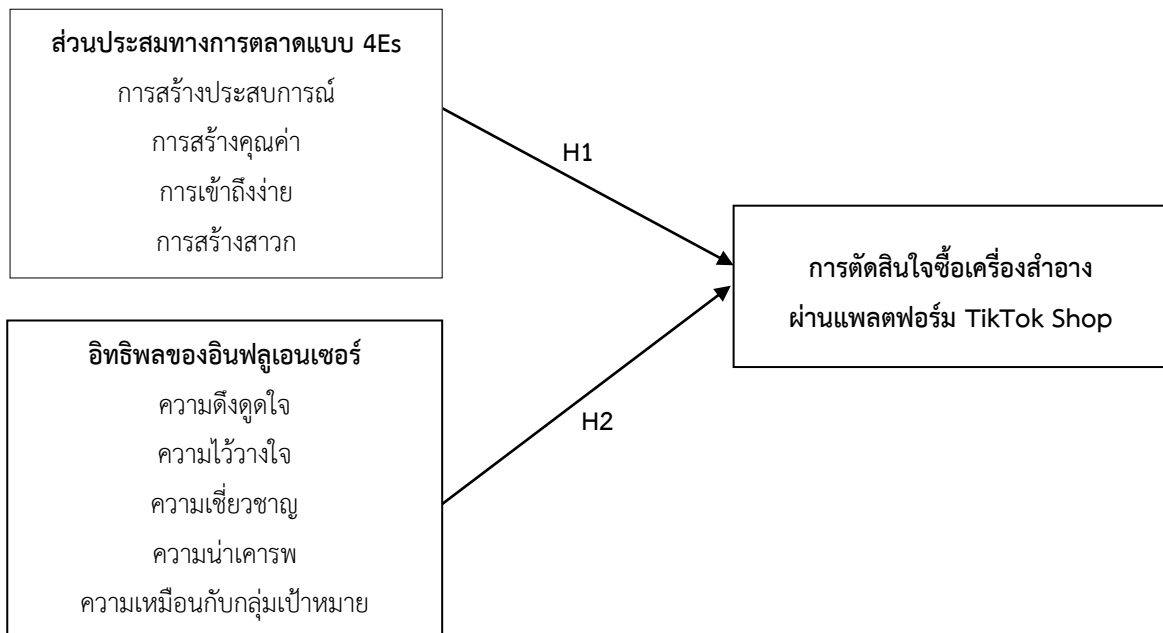
H1: ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop

แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของอินฟลูเอนเซอร์ สามารถอธิบายได้ด้วย “ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม” ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ด้านเดียวของอินฟลูเอนเซอร์และผู้ติดตาม และ “ทฤษฎีการตลาดด้วยอิทธิพล” ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกันระหว่างกลยุทธ์ของแบรนด์และอิทธิพลจากอินฟลูเอนเซอร์ Gupta and Pirsch (2020) กล่าวว่า การตลาดโดยใช้อินฟลูเอนเซอร์ อาศัยกลยุทธ์ที่เกิดจากความน่าเชื่อถือ และความดึงดูดใจของตัวอินฟลูเอนเซอร์ เชื่อมโยงกับแบรนด์สินค้าหรือบริการ เพื่อเป็นสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อ ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมของปรียา ตันท์เจริญรัตน์ และคณะ (2566) พบว่า อิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์สามารถวัดได้ 5 ด้าน คือ 1) ความดึงดูดใจ (Attractive) คุณสมบัติที่ดีของอินฟลูเอนเซอร์ คือ มีความดึงดูดใจแก่ผู้บริโภค มีบุคลิกภาพ รูปร่าง หน้าตาที่ดี สิ่งเหล่านี้เป็นตัวดึงดูดใจและสร้างความน่าสนใจในการนำเสนอสินค้า ความดึงดูดใจจะเป็นตัวช่วยโน้มน้าวใจให้ผู้บริโภคหันมาตัดสินใจซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์มากขึ้น รวมไปถึงส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์เกิดภาพลักษณ์ที่ดี 2) ความไว้วางใจ (Trustworthiness) คือการไว้วางใจของผู้บริโภค ที่มีต่ออินฟลูเอนเซอร์ซึ่งต้องมีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ความสามารถ ที่ผู้บริโภคยึดถือเป็นแบบอย่างได้ 3) ความเชี่ยวชาญ (Expertise) ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านบุคคล ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งของความน่าเชื่อถือในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ ผู้นำเสนอต้องมีประสบการณ์ ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ 4) ความน่าเคารพ (Respect) การที่ผู้บริโภคมีต่อความสำเร็จของบุคคลผู้มีชื่อเสียงนั้น ๆ ชื่นชอบในตัวบุคคลนั้น ๆ ที่ประสบความสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับ เป็นแบบอย่างให้สังคม หรือมีการชื่นชมจากการประสบความสำเร็จของบุคคลนั้น และ 5) ความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย (Similarity) ความคล้ายคลึงหรือความเหมือนของผู้นำเสนอสินค้ากับกลุ่มผู้บริโภคของสินค้านั้น ๆ เป็นลักษณะที่น่าดึงดูดใจอีกหนึ่งอย่างสำหรับผู้บริโภค เพราะการเลือกผู้นำเสนอที่คล้ายคลึงกับกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นเป้าหมาย ทำให้การอธิบายถึงสินค้าน่าเชื่อถือ เข้าใจความรู้สึกอีกฝ่าย ทำให้ผู้บริโภคเกิดการคล้อยตามได้ง่าย และมีความคิดไปในทางเดียวกันกับผู้นำเสนอสินค้า การโน้มน้าวใจให้หันมาสนใจสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ทำได้ง่ายขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรมหลายเรื่อง พบว่า อิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ (กิตติพงษ์ ใจบุญ และกัญญารัตน์ หงส์วรรณท์, 2566; ปรียา ตันท์เจริญรัตน์ และคณะ, 2566) จึงสามารถสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า

H2: อิทธิพลอินฟลูเอนเซอร์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการสุ่ม

ประชากรของงานวิจัยฉบับนี้ คือ ผู้บริโภคหรือลูกค้าในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่เคยซื้อเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้งานวิจัย คือ ตัวแทนของกลุ่มผู้บริโภคหรือลูกค้าที่เคยซื้อเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop การกำหนดจำนวนตัวอย่างอาศัยหลักเกณฑ์ของ Cochran (1977) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคาดเคลื่อนร้อยละ 5 ตามสูตรดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{e^2}$$

โดยที่ n แทน จำนวนหรือขนาดตัวอย่าง

P แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยทำการสุ่ม (ร้อยละ 50)

Z แทน ระดับความเชื่อมั่น (ร้อยละ 95 หรือ ค่า Z = 1.96)

e แทน ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น (ร้อยละ 5)

แทนค่า

$$n = \frac{(0.5)(1-0.5)(1.96)^2}{0.05^2}$$

$$n = 384.16$$

จากสูตรคำนวณขนาดตัวอย่างได้ 384.16 ราย เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยปรับเป็นจำนวนเต็ม จึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 385 ราย การสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้แบบเจาะจง โดยมีเงื่อนไขหรือคำถามคัดกรองก่อนตอบแบบสอบถาม คือ จะต้องเป็นผู้บริโภคหรือลูกค้าในเขตพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่เคยซื้อเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop อย่างน้อย 1 ครั้ง ในช่วงที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล (เดือนกันยายน 2568)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้มีการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อกำหนดข้อคำถามในแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามคัดกรอง จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นคำถามลักษณะปลายปิด โดยมีคำตอบให้เลือก (Check list) ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียวเท่านั้น ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทั่วไปเกี่ยวกับแพลตฟอร์ม TikTok Shop เป็นคำถามลักษณะปลายปิด โดยมีคำตอบให้เลือกหลายคำตอบ โดยมีผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 4-6 คำถามเกี่ยวกับการวัดตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย คือ ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดที่มุ่งเน้นประสบการณ์ของลูกค้า (4Es) ตัวแปรเกี่ยวกับอินฟลูเอนเซอร์ และตัวแปรการตัดสินใจซื้อ ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) จำนวน 5 ระดับ โดยเรียงลำดับจาก 1 คือระดับน้อยที่สุด จนถึง 5 คือระดับมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก แบบสอบถามเป็นรูปแบบ Google form ที่ใช้ QR Code ในการสแกนเพื่อตอบ ทั้งนี้แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา และคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม นอกจากนี้ ได้ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างนำร่อง (Try-out) จำนวน 40 คน โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.93 ซึ่งสูงกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ 0.70 แสดงว่า

แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูง (George & Mallery, 2019) ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อตัวแปรย่อยในกรอบแนวคิดการวิจัย และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งมหาวิทยาลัยเป็นผู้ซื้อลิขสิทธิ์

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม TikTok ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลจากการวิจัย พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 68.5) มีอายุระหว่าง 31-40 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 58.1) โดยมีระดับการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 57.3 มีสถานะโสดมากที่สุด (ร้อยละ 56.4) มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ที่มีสัดส่วนเท่ากัน (ร้อยละ 50.5) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท (ร้อยละ 34.8) โดยมีจำนวนครั้งในการเข้าชมข้อมูลต่าง ๆ ใน TikTok Shop จำนวน 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 50.5) ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าต่อครั้งประมาณ 1,000-1,500 บาท (ร้อยละ 60.5) หมวดหมู่ใน TikTok Shop ที่เข้าไปดูบ่อยที่สุด คือ หมวดค้นหาไลฟ์ยอดนิยม และหมวดค้นหาอินฟลูเอนเซอร์ (ร้อยละ 67.5) ประเภทของเครื่องสำอางที่ซื้อบ่อยที่สุด คือ ลิปสติกและลิปกลอส (ร้อยละ 27.5) มาส์กหน้า (ร้อยละ 21.3) และผลิตภัณฑ์ล้างหน้า (ร้อยละ 17.5) ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es และอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์

ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es และอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 4.17 และ 4.25 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากและมากที่สุด เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการสร้างประสบการณ์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33) ขณะที่ตัวแปรอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านความดึงดูดใจ (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49) รองลงมาคือด้านความไว้วางใจ และด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมายที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es และอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์

ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es	$\bar{x}$	SD	การแปลผล
การสร้างประสบการณ์	4.33	0.55	มากที่สุด
การสร้างคุณค่า	4.08	0.47	มาก
การเข้าถึงง่าย	4.18	0.54	มาก
การสร้างสาวก	4.07	0.46	มาก
รวม	4.17	0.50	มาก
อิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์	$\bar{x}$	SD	การแปลผล
ความดึงดูดใจ	4.49	0.45	มากที่สุด
ความไว้วางใจ	4.43	0.35	มากที่สุด
ความเชี่ยวชาญ	4.10	0.50	มาก
ความน่าเคารพ	4.07	0.50	มาก
ความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย	4.43	0.46	มากที่สุด
รวม	4.25	0.45	มากที่สุด

การตรวจสอบเงื่อนไขเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์การถดถอย

การตรวจสอบเงื่อนไขเบื้องต้นก่อนวิเคราะห์การถดถอย พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่า VIF และค่า Tolerance เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4Es และอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ พบว่า ตัวแปรอิสระบางคู่ (X_1 กับ X_4 และ X_6 กับ X_7) มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งอาจจะทำให้เกิดเป็นปัญหาสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ ด้วยค่า VIF และ Tolerance พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระส่วนประสมทางการตลาด 4Es มีค่าตั้งแต่ 1.15–1.42 และค่า VIF ของตัวแปรอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ มีค่าที่ตั้งแต่ 1.05–1.61 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 และค่า Tolerance ของทั้งสองตัวแปรมีค่าสูงกว่า 0.10 (Belsley, 1991; Hair, et al., 2010) รายละเอียดดังตารางที่ 2 และ 3 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ไม่มีผลกระทบต่อความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย และสามารถนำไปวิเคราะห์สมการถดถอยได้

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es

ส่วนประสมทางการตลาด 4Es	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	VIF	Tolerance
การสร้างประสบการณ์ (X ₁)	-	0.17	0.19	0.81	1.15	0.93
การสร้างคุณค่า (X ₂)		-	0.40	0.23	1.42	0.73
การเข้าถึงง่าย (X ₃)			-	-0.11	1.27	0.77
การเป็นสาวก (X ₄)				-	1.19	0.86

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์

อิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	VIF	Tolerance
ความดึงดูดใจ (X ₅)	-	0.13	0.16	0.29	0.21	1.09	0.91
ความไว้วางใจ (X ₆)		-	0.82	0.45	0.14	1.27	0.77
ความเชี่ยวชาญ (X ₇)			-	0.41	0.21	1.23	0.81
ความน่าเชื่อถือ (X ₈)				-	0.19	1.61	0.63
ความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย (X ₉)					-	1.05	0.95

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es กับการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ จากตารางที่ 4 พบว่า ค่า Adjust R² มีค่าเท่ากับ 0.591 แสดงว่าความเหมาะสมของแบบจำลองการถดถอย หรือตัวแปรอิสระ (ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es) ในแบบจำลองการถดถอย สามารถอธิบายหรือพยากรณ์ตัวแปรตาม (การตัดสินใจซื้อ) ได้ร้อยละ 59.1 โดยตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es ทั้ง 4 ด้าน คือ การสร้างประสบการณ์ การสร้างคุณค่า การเข้าถึงง่าย และการสร้างสาวกส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ของผู้บริโภคในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาจากสัมประสิทธิ์การถดถอย พบว่า ด้านการสร้างประสบการณ์มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือการเข้าถึงง่าย การสร้างคุณค่า และการสร้างสาวก ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณระหว่างส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es กับการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop

ส่วนประสมทางการตลาด แบบ 4Es	การตัดสินใจซื้อ			
	Unstandardized		Standardize	t
	Coefficients		d	
	B	Std. Error	Beta	Sig
ค่าคงที่ (a)	2.63	0.21		10.88
การสร้างประสบการณ์ (X ₁)	0.28	0.17	0.32	4.06
การสร้างคุณค่า (X ₂)	0.15	0.03	0.20	2.23
การเข้าถึงง่าย (X ₃)	0.21	0.02	0.25	3.22
การเป็นสาวก (X ₄)	0.13	0.13	0.15	1.99
$R^2 = 0.645$, Adjusted $R^2 = 0.591$, SEE = 0.274, F= 25.012				

** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ กับการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ จากตารางที่ 5 พบว่า ค่า Adjust R² มีค่าเท่ากับ 0.574 แสดงว่าความเหมาะสมของแบบจำลองการถดถอยหรือตัวแปรอิสระ (อิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์) ในแบบจำลองการถดถอย สามารถอธิบายหรือพยากรณ์ตัวแปรตาม (การตัดสินใจซื้อ) ได้ร้อยละ 57.4 โดยตัวแปรอิสระอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ ทั้ง 5 ด้าน คือ ความดึงดูดใจ ความไว้วางใจ ความเชี่ยวชาญ ความน่าเชื่อถือ และความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ของผู้บริโภคในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาจากสัมประสิทธิ์การถดถอย พบว่า ด้านความดึงดูดใจมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความไว้วางใจ ความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย ความเชี่ยวชาญ และความน่าเชื่อถือ ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณระหว่างอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ กับการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop

อิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์	การตัดสินใจซื้อ				t	sig
	Unstandardized		Standardized			
	Coefficients		Coefficients			
	B	Std. Error	Beta			
ค่าคงที่	2.11	0.24			8.82	0.00**
ความดึงดูดใจ (X ₅)	0.27	0.04	0.31		4.87	0.00**
ความไว้วางใจ (X ₆)	0.25	0.03	0.28		4.26	0.00**
ความเชี่ยวชาญ (X ₇)	0.19	0.03	0.23		2.68	0.02**
ความน่าเคารพ (X ₈)	0.16	0.04	0.19		2.54	0.02**
ความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย (X ₉)	0.24	0.03	0.28		4.28	0.00**
R ² = 0.632, Adjusted R ² = 0.574, SEE = 0.269, F= 29.935						

** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es ทั้ง 4 ด้าน ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสองด้านแรกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด คือ การสร้างประสบการณ์ และการเข้าถึงง่าย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของอุมาวรรณ วาทกิจ (2566) ชงคา หิรัญภัทรเวช และลีลาวดี พัฒนรัชต์ (2567) อัญชลี เยาวราช (2568) การที่ส่วนประสมทางการตลาดด้านการสร้างประสบการณ์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสามารถอธิบายได้ว่า การซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ทำผู้บริโภคเกิดประสบการณ์เชิงบวก ได้รับความบันเทิงจากการไลฟ์สด ได้รับประสบการณ์แปลกใหม่ มีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างไปจากการซื้อขายทั่วไป การซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เป็นช่องทางที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์ และสร้างปฏิสัมพันธ์จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกในเครือข่ายออนไลน์ดังกล่าว สิ่งเหล่านี้จัดเป็นสิ่งร้ายหรือสิ่งกระตุ้นทางการตลาดให้เกิดการตัดสินใจซื้อ ขณะเดียวกันการที่ส่วนประสมทางการตลาดด้านการเข้าถึงง่ายส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ สามารถอธิบายได้ว่า แพลตฟอร์มสามารถเข้าถึงได้ง่าย ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าด้วยตัวเอง มีหมวดการค้นหาคำตามความต้องการหรือความสนใจของผู้บริโภค กระบวนการสั่งซื้อสินค้าที่ไม่ซับซ้อน และช่องทางในการติดต่อกับผู้ขายได้สะดวกและเป็นส่วนตัว ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้รวดเร็ว และทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้น

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า อิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ทั้ง 5 ด้าน ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด คือ ความดึงดูดใจ ความไว้วางใจ และความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมายตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ ใจบุญ และกัญญารัตน์ หงส์วรรณ (2566) ปรียา ตันต์เจริญรัตน์ และคณะ (2566) Hidayatullah et al. (2025) การที่อิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ สามารถอธิบายได้ว่า การเลือกอินฟลูเอนเซอร์ที่มีทักษะในการนำเสนอ ทั้งความเพลิดเพลินในการรับชม การอธิบายรายละเอียดหรือคุณสมบัติของสินค้า การตอบข้อซักถามแก่ผู้บริโภคที่สนใจ รวมถึงความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในตัวอินฟลูเอนเซอร์ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนภาพลักษณ์ของแบรนด์ได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกันหากอินฟลูเอนเซอร์ที่มีคุณลักษณะ มีความคล้ายคลึงหรือตรงใจกลุ่มเป้าหมาย ย่อมเป็นโอกาสในการเข้าถึงและมัดใจกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้มากขึ้น และพัฒนาเป็นความผูกพันใกล้ชิดกับแบรนด์สินค้านั้น ๆ ในระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es และอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Es ทั้ง 4 ด้าน ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยเรียงลำดับอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสร้างประสบการณ์ ด้านการเข้าถึงง่าย ด้านการสร้างคุณค่า และด้านการสร้างสาวก ตามลำดับ ขณะเดียวกัน อิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ทั้ง 5 ด้าน ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยเรียงลำดับอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความดึงดูดใจ ด้านความไว้วางใจ ด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย ด้านความเชี่ยวชาญ และด้านความน่าเคารพ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์กับสองฝ่ายที่สำคัญ คือ (1) ผู้ออกแบบแพลตฟอร์มการขายออนไลน์ จะต้องออกแบบแพลตฟอร์มให้เข้าถึงได้ง่าย การใช้งานทั้งฝั่งของทั้งผู้บริโภคและผู้จำหน่าย ให้รู้สึกว่าการใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน มีการจัดหมวดหมู่รายการหน้าแรกของแพลตฟอร์มให้ง่ายและสะดวกในการค้นหา ตามความต้องการหรือความสนใจของผู้บริโภค ทำให้ผู้ใช้งานเกิดประสบการณ์เชิงบวก และ (2) เจ้าของแบรนด์สินค้าและบริการต่าง ๆ ที่จำหน่ายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เหล่านี้ ควรเลือกบุคคลที่มาเป็น

อินฟลูเอนเซอร์ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่สำคัญ คือ สามารถดึงดูดใจกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย ทั้งด้านความสนุกสนาน เพลิดเพลิน สามารถอธิบายรายละเอียดหรือคุณสมบัติของสินค้าได้เป็นอย่างดี ตอบข้อซักถามแก่ผู้บริโภคได้ชัดเจน มีความน่าเชื่อถือ ให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความไว้วางใจในตัวอินฟลูเอนเซอร์ มีความคล้ายคลึงหรือตรงใจกลุ่มเป้าหมาย ประเด็นเหล่านี้ จะทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกว่ายินฟลูเอนเซอร์เป็นตัวแทนของสินค้าหรือแบรนด์นั้น ๆ อันจะส่งผลให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตสินค้าที่นำมาวิเคราะห์คือเครื่องสำอางเท่านั้น แต่สินค้าที่จำหน่ายผ่าน TikTok Shop ซึ่งมีปริมาณซื้อขายอยู่ในอันดับต้น ๆ อีกหลายประเภท เช่น อาหารเสริม เสื้อผ้าแฟชั่น เป็นต้น ดังนั้นในอนาคตอาจนำกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นไปทดสอบกับบริบทของสินค้าเหล่านี้ นอกจากนี้ อาจเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผ่านแพลตฟอร์มอื่น ๆ เพื่อให้ครอบคลุมพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันให้ได้มากที่สุด และสามารถนำมาประกอบการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดได้ดียิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กิตติพงษ์ ใจบุญ และกัญญารัตน์ หงส์วรรณ. (2566). ปัจจัยการสื่อสารการตลาดและอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์เกมมิ่ง. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์*. 17(2), 35-59.
- กุลญาดา แจ่มปัญญากุล และพรพรรณ ประจักษ์เนตร. (2564). การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านการสื่อสารแบบบอกต่อบนอินเทอร์เน็ตและการรับรู้ความน่าเชื่อถือของอินฟลูเอนเซอร์. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*. 20(2), 166-184.
- จรรยา วังนิม และนรภัทร สถานสถิต. (2567). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าบนแอปพลิเคชัน TikTok Shop ของลูกค้าในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*. 26(3), 61-74.
- ชงคา หิรัญภัทรเวช และลีลาวดี พัฒนรัชต์. (2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการเสริมความงามของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน เพียงจันทร์ โกญจนาท (บ.ก.), *การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 19* (น. 246-258). มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ณัฐวรรณ เกิดมุข, พิชชาภา รักษาพันธ์, ศศิประภา อินทรักษา, สิริวรรณ ปานรอด, สุภารัตน์ ศิลปะสร และอารียานี นาลี. (2568). ส่วนประสมการตลาดบริการที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์ล้านนาวิชาการ*. 2(2), 62.75.

- เดชาวิทย์ นันทนอัครดี, ตระกูล จิตวัฒนากร และวิโรจน์ หมั่นเทพ. (2567). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok Shop ของผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. *วารสาร มจร.กาญจนปริทัศน์*. 4(3), 348-360.
- นัยลดา ชูวิเศษ. (2567). *การยอมรับในเทคโนโลยี และส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของผู้ใช้งาน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร [การค้นคว้าอิสระปริญญาโท]*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปรียา ตันท์เจริญรัตน์, เนืองอนงค์ ภู่ง และปิยพงศ์ เผ่าวนิช. (2566). อิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ที่มีชื่อเสียงต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของของผู้บริโภควัยทำงาน. *วารสารสหวิทยาการ สังคมศาสตร์ และการสื่อสาร*. 6(3), 1-14.
- ลัดดาวัลย์ สำราญ และโสธยา สุภาพผล, (2568). การโฆษณาผ่านแพลตฟอร์ม Tiktok ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่น Z. *วารสารบริหารธุรกิจ ราชมงคลสุวรรณภูมิ*. 2(1), 15-27.
- อัญชลี เยาวราช. (2568). ปัจจัยทางการตลาด 4E ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*. 15(2), 178-190.
- อุมาวรรณ วาทกิจ. (2566). ส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคของผู้บริโภคผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 13(1), 31-45.
- Belsley, D.A. (1991). A guide to using collinearity diagnostics. *Computer Science in Economics and Management*. 4(1), 33-50.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd ed.). Wiley.
- Fetherstonhaugh, B. (2018, April 19). *The 4Ps Are Out, the 4Es Are In*. http://www.ogilvy.com/On-Our-Minds/Articles/the_4E_-are_in.aspx.
- George, D., & Mallery, P. (2019). *IBM SPSS Statistics 26 Step by Step: A Simple Guide and Reference* (16th ed.). New York: Routledge.
- Gupta, P., & Pirsch, J. (2020). The power of the “influencer”: Effects of non-promotional online celebrity endorsement on consumer behavior. *Journal of Advertising Research*, 60(2), 193-207.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Pearson Prentice Hall.

- Hidayatullah, A. A., Fadhilah, M., & Hutami, L. T. S. (2025). The influence of influencer marketing and social media marketing on purchase decisions with brand awareness as an intervening variable for TikTok shop in generation Z. *Dinasti International Journal of Economics, Finance & Accounting*, 5(6), 5678-5692.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2021). *Principles of Marketing* (18th ed.). Pearson.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

Factors Affecting the Implementation of Internal Educational Quality
Assurance in the Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas
University

มุฮัมมัดรอซาลี บือราเฮง^{1*}

Muhammadrosalee Bueraheng^{1*}

(Received: November 12, 2025; Revised: December 19, 2025; Accepted: January 12, 2026)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ และ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชากรเป้าหมาย บุคลากรที่ปฏิบัติงานในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จำนวน 45 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบวิธีการนำตัวแปรนำเข้าทั้งหมดพร้อมกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านบุคลากร ด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผู้บริหารและนโยบาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน และด้านวัฒนธรรมองค์กร ส่วนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตามแนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ PDCA ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน และด้านการตรวจสอบประเมินผล ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการดำเนินงานตามแผน และด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านบุคลากร ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ร้อยละ

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

¹Faculty of Management Science, Princess of Naradhiwas University

*Corresponding author. E-mail: Lee_501.pnu@Hotmail.com

73.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ไม่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน วงจรคุณภาพ

Abstract

This research article aims to (1) examine the implementation of internal educational quality assurance in the Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University, and (2) investigate the factors affecting the implementation of internal educational quality assurance in the Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University. Data were collected using a questionnaire from the target population of 45 personnel working in the Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University. The data were analyzed using mean, standard deviation, and multiple regression analysis employing the enter method, in which all variables were entered into the model simultaneously.

The findings revealed that (1) overall, the factors related to the implementation of internal educational quality assurance were at a high level. When disaggregated by dimension, the personnel dimension recorded the highest mean score, while the dimensions of administrators and policy, management, resources and support, and organizational culture were also rated at a high level. With regard to the implementation of internal educational quality assurance based on the PDCA (Plan–Do–Check–Act) quality cycle, the overall level was high. When examined by dimension, the highest mean scores were found for planning and monitoring and evaluation, while implementation according to the plan and the use of evaluation results for improvement were also rated at a high level. The findings further indicated that (2) management and personnel factors significantly affected the implementation of internal educational quality assurance in the Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University, jointly accounting for 73.80% of the variance at the 0.05 level of statistical significance. In contrast, resources and support, organizational culture, and administrators and policy factors did not have a significant effect on the implementation of internal educational quality assurance.

Keywords: Quality assurance, Factors affecting implementation, PDCA cycle

บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2562) การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปอาศัยแนวคิดเชิงระบบที่เชื่อมโยงระหว่างการวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามวงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ช่วยให้การบริหารจัดการมีความเป็นระบบและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน (ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย [ทปอ.], 2567) การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในให้บรรลุผลสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านที่สนับสนุนและเอื้อต่อการขับเคลื่อนระบบ โดยเฉพาะปัจจัยเชิงองค์การที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของบุคลากร ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบายมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และการสนับสนุนเชิงนโยบายให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพจะสามารถสร้างความตระหนักรู้และผลักดันให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างจริงจัง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสะท้อนถึงกระบวนการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามตรวจสอบ และการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนา ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA การบริหารจัดการที่มีระบบและชัดเจนจะช่วยให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในไม่เพียงเป็นการงานเอกสาร แต่เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (ทปอ., 2567; Samuel & Farrer, 2025) ปัจจัยด้านบุคลากรเป็นองค์ประกอบสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เนื่องจากบุคลากรเป็นผู้ปฏิบัติงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการ หากบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพ จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (คณะวิทยาการจัดการ, 2566) ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน เช่น งบประมาณ ระบบสารสนเทศ และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยเชิงนามธรรมที่สะท้อนถึงค่านิยม ความเชื่อ และรูปแบบการทำงานร่วมกันของบุคลากร วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะเอื้อต่อการหลอมรวมการ

ประกันคุณภาพการศึกษาภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานตามปกติขององค์กร (ทปอ., 2567) ผลของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามแนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ PDCA สะท้อนผ่านการวางแผนที่มีความชัดเจน การดำเนินงานตามแผน การตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งของระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2562)

จากการทบทวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ พบว่าแม้จะมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและมีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในอยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่บุคลากรจำนวนหนึ่งยังคงมีความคิดเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นภาระงานเพิ่มเติม และยังประสบปัญหาในการดำเนินงานในบางขั้นตอน (คณะวิทยาการจัดการ, 2566) นอกจากนี้ งานศึกษาที่ผ่านมาในบริบทของสถาบันอุดมศึกษามักมุ่งศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวม หรือพิจารณาเฉพาะบางปัจจัย ขณะที่การศึกษาที่บูรณาการปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย การบริหารจัดการ บุคลากร ทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน และวัฒนธรรมองค์กร และเชื่อมโยงกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามวงจรคุณภาพ PDCA ในระดับคณะ ยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในบริบทของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ชายแดนใต้ ซึ่งมีความแตกต่างด้านสังคม วัฒนธรรม และทรัพยากร (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาอย่างเป็นระบบถึงบทบาทของปัจจัยดังกล่าวต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ความสำเร็จของการดำเนินงานดังกล่าวมิได้เกิดจาก

กระบวนการประกันคุณภาพเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กร การใช้ทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ การทำความเข้าใจปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถวางแผนและดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เนื่องจากเป็นผู้กำหนดทิศทาง นโยบาย และแผนการดำเนินงานขององค์กร ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการ จะสามารถนำพาสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ (Greenberg & Baron, 2003) ในขณะเดียวกัน นโยบายถือเป็นแนวทางหรือกรอบการปฏิบัติที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร นโยบายที่มีความชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และมีความต่อเนื่อง จะช่วยให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งองค์กร ในขณะเดียวกัน นโยบายถือเป็นแนวทางหรือกรอบการปฏิบัติที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร นโยบายที่มีความชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และมีความต่อเนื่อง จะช่วยให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งองค์กร (วิโรจน์ สารรัตน์, 2560; Knezevich, 1984)

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการเป็นกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานที่มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน โดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรต่าง ๆ เป็นกลไกในการขับเคลื่อน การบริหารจัดการที่มีระบบ มีการวางแผน การติดตาม และการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม จะช่วยให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา [องค์การมหาชน], 2567; ทิพวรรณ อ่วมทอง, 2564; อนุพงศ์ ไชยบุตร, 2564)

ปัจจัยด้านบุคลากร

บุคลากรเป็นองค์ประกอบหลักของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติงานจริงในทุกขั้นตอน บุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ มีความรับผิดชอบ และมีความเต็มใจในการปฏิบัติงาน รวมถึงยอมรับในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร จะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Milton, 1992; Kast & Rosenzweig, 1985)

ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน

ทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ งบประมาณ และระบบสนับสนุนต่าง ๆ รวมถึงความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด การมีทรัพยากรที่เพียงพอ

และเหมาะสมจะช่วยให้การดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (แม่ชีวรินทร์ พองลาที และเบญญาภา เพิ่มบุญ, 2564; Greenwood, 1965)

ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร

วัฒนธรรมองค์กรเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ ค่านิยม ความเชื่อ และความเข้าใจที่สมาชิกในองค์กรมีร่วมกัน ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมภายในองค์กร วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานตามปกติขององค์กร (ชนัญญา คำพิระ, 2566; สุธาดา เจริญจะบก, 2565)

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามวงจร PDCA

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้สถาบันการศึกษาสามารถพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประกันคุณภาพการศึกษาไม่ได้เป็นเพียงการดำเนินงานตามกฎระเบียบหรือมาตรฐานที่กำหนดเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง วงจรคุณภาพ PDCA หรือวงจรเดมมิง เป็นแนวคิดการบริหารคุณภาพที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย โดยเป็นกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยกระดับคุณภาพขององค์กร (Walton, 2004)

การวางแผน (Plan)

การวางแผนเป็นขั้นตอนพื้นฐานและสำคัญที่สุดของวงจร PDCA เนื่องจากการกำหนดทิศทางเป้าหมาย และวิธีการดำเนินงาน หากแผนมีความชัดเจนและเหมาะสม จะช่วยลดความผิดพลาดในขั้นตอนอื่น ๆ และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (อิโตชิ คูเมะ, 2554; วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2545)

การปฏิบัติตามแผน (Do)

การปฏิบัติตามแผนเป็นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติจริง โดยต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร การฝึกอบรม การสื่อสาร และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ (Walton, 2004; อิโตชิ คูเมะ, 2554)

การตรวจสอบ (Check)

การตรวจสอบเป็นขั้นตอนของการเปรียบเทียบผลลัพธ์กับเป้าหมายที่กำหนด เพื่อประเมินว่าการดำเนินงานบรรลุผลตามแผนหรือไม่ รวมถึงการวิเคราะห์สาเหตุของความสำเร็จหรือความล้มเหลว เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงในขั้นตอนถัดไป (Walton, 2004)

การปรับปรุงแก้ไข (Act)

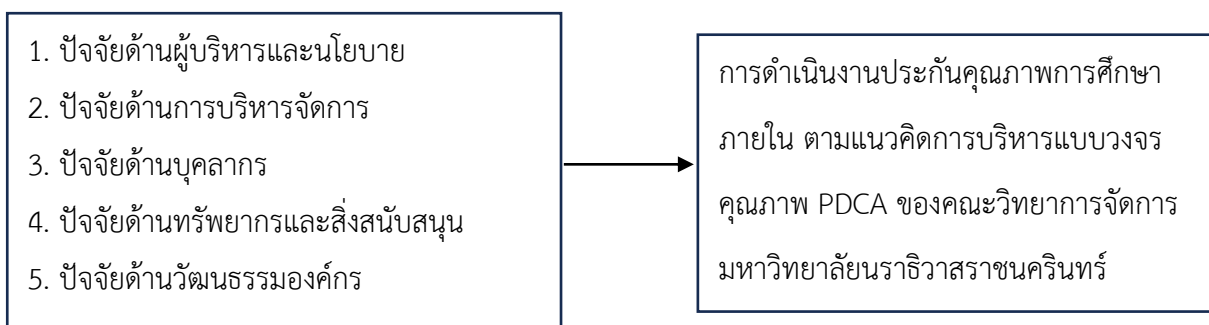
การปรับปรุงแก้ไขเป็นการนำผลจากการตรวจสอบมาพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน โดยมุ่งแก้ไขที่สาเหตุของปัญหาอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และนำไปสู่การเริ่มต้นวงจรคุณภาพในรอบใหม่ (Walton, 2004; ฮิตติชิ คูเมะ, 2554; วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2545)

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นกระบวนการบริหารเชิงระบบที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งความสำเร็จของการดำเนินงานดังกล่าวเป็นผลจากการบูรณาการปัจจัยเชิงองค์การหลายด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน และปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและส่งเสริมให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในเกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน ภายใต้บริบทของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราสารชนครินทร์ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านี้กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามวงจรคุณภาพ PDCA

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน และปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราสารชนครินทร์

วิธีการวิจัย

ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย นราธิวาสราชนครินทร์ ปี พ.ศ.2567 จำนวน 45 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรเป้าหมายจำแนกตามหน่วยงาน

หลักสูตร	ประชากร
หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ	6
หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อธุรกิจ	6
หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาดดิจิทัล	6
หลักสูตรบัญชีบัณฑิต	6
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต	6
หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน	2
สายสนับสนุนสำนักงานคณะวิทยาการจัดการ	13
รวม	45

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) พัฒนามาจากงานวิจัยของชุดิมา ทาสุนิรินทร์ และคณะ (2564) ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน จำนวน 24 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านผู้บริหารและนโยบาย จำนวน 5 ข้อ 2) ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านบุคลากร จำนวน 5 ข้อ 4) ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน จำนวน 4 ข้อ และ 5) ด้านวัฒนธรรมองค์กร จำนวน 5 ข้อ และแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตามแนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ PDCA จำนวน 20 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน (Plan) จำนวน 6 ข้อ 2) ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) จำนวน 7 ข้อ 3) ด้านการตรวจสอบประเมินผล (Check) จำนวน 3 ข้อ 4) ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง (Action) จำนวน 4 ข้อ

เทคนิคที่ใช้ในการวัดในครั้งนี้เลือกเทคนิคการวัดเจตคติของ Likert (1932) ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จากมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

และกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยในการวัดระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 -5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 -4.50 หมายถึง ระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 -3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 -2.50 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 -1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ (1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ผ่านการคำนวณค่า IOC โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไปและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ทั้งนี้แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.65 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ ($IOC \geq 0.50$) (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2558) จึงนำเครื่องมือไปทดลองใช้ และ (2) การทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มทดลอง 30 คน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 อยู่ในระดับสูงมาก (เกณฑ์ ≥ 0.70)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการประสานงานและขออนุญาตตามระเบียบของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของคณะ
2. ดำเนินการแจกแบบสอบถามแก่บุคลากรคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ด้วยตนเอง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
3. ตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย โดยแจ้งให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบว่าการเข้าร่วมการวิจัยเป็นไปโดยความสมัครใจ สามารถปฏิเสธหรือยุติการตอบแบบสอบถามได้ทุกเมื่อ ข้อมูลที่ได้รับจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมโดยไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตามแนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ PDCA ของ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ จำนวน 5 ด้าน และ 4 ด้านตามลำดับ นำเสนอในรูปแบบตาราง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) แบบวิธีการนำตัวแปรเข้าทั้งหมดพร้อมกัน (Enter multiple regression analysis) โดยมีการตรวจสอบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) จากค่า Tolerance และ VIF (Variance Inflation Factor) ของตัวแปรต้น ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหารและนโยบาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน และ ด้านวัฒนธรรมองค์กร โดยพิจารณาตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2010) ที่กำหนดให้ไว้ว่าค่าของ Tolerance ต้องมีค่ามากกว่า 0.10 และค่า VIF ต้องมีค่าที่ไม่เข้าใกล้หรือเกิน 10 ได้ผลการวิเคราะห์โดยแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วมหรือภาวะเส้นตรงพหุ (Multicollinearity)

ปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ด้านผู้บริหารและนโยบาย	.544	1.839
ด้านการบริหารจัดการ	.417	2.396
ด้านบุคลากร	.595	1.680
ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน	.319	3.131
ด้านวัฒนธรรมองค์กร	.580	1.725

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน	μ	σ	ระดับ
1. ด้านผู้บริหารและนโยบาย	4.43	0.62	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการ	4.46	0.49	มาก
3. ด้านบุคลากร	4.56	0.47	มากที่สุด
4. ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน	4.46	0.61	มาก
5. ด้านวัฒนธรรมองค์กร	4.41	0.60	มาก
ภาพรวมปัจจัยที่ส่งต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน	4.46	0.43	มาก

จากตารางที่ 3 ปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.43$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านบุคลากร ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.47$) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.61$) ด้านการบริหารจัดการ ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.49$) ด้านผู้บริหารและนโยบาย ($\mu = 4.43$, $\sigma = 0.62$) และด้านวัฒนธรรมองค์กร ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.60$) ตามลำดับ

2. การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตามแนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ PDCA ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตามแนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ PDCA ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตามแนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ PDCA	μ	σ	ระดับ
1. ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน (Plan)	4.51	0.55	มากที่สุด
2. ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do)	4.47	0.51	มาก
3. ด้านการตรวจสอบประเมินผล (Check)	4.53	0.50	มากที่สุด
4. ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง (Action)	4.47	0.51	มาก
ภาพรวมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตามแนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ PDCA	4.49	0.47	มาก

จากตารางที่ 4 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตามแนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ PDCA คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.47$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการตรวจสอบประเมินผล (Check) ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.50$) ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน (Plan) ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.55$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) และด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง (Action) ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.51$)

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ตัวพยากรณ์	B	S.E.	Beta	t	Sig
ด้านการบริหารจัดการ	0.515	0.122	0.536	4.219*	0.000
ด้านบุคลากร	0.253	0.107	0.252	2.372*	0.023

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ (ต่อ)

ตัวพยากรณ์	B	S.E.	Beta	t	Slg
ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน	0.155	0.113	0.200	1.377	0.176
ด้านวัฒนธรรมองค์กร	0.145	0.085	0.184	1.709	0.095
ด้านผู้บริหารและนโยบาย	-0.116	0.085	-0.151	-1.360	0.182
ค่าคงที่	0.227	0.461		0.492	0.626

$R^2=0.738$,SE.=0.257 ,F=21.93 สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05*

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ ด้วยวิธีการนำตัวแปรเข้าทั้งหมดพร้อมกัน (Enter multiple regression analysis) พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (X_2) และปัจจัยด้านบุคลากร (X_3) ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ ได้ร้อยละ 73.80 และสามารถเขียนสมการในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$Y = 0.227 + 0.515 (\text{ด้านการบริหารจัดการ } X_2) + 0.253 (\text{ด้านบุคลากร } X_3)$$

และเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้

$$Y = 0.536 (\text{ด้านการบริหารจัดการ } X_2) + 0.252 (\text{ด้านบุคลากร } X_3)$$

โดยด้านการบริหารจัดการ (X_2) ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ (ค่าสัมประสิทธิ์ = 0.536) และด้านบุคลากร (X_3) (ค่าสัมประสิทธิ์ = 0.252) และปัจจัยทั้ง 2 ด้านสามารถทำนายการส่งผลกระทบต่อความสำเร็จการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ได้ร้อยละ 73.80 ($R^2 = 0.738$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน จากการวิเคราะห์พบว่า คณะวิทยาการจัดการมีความพร้อมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งสามารถอธิบายได้จากหลายมิติ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ พบว่าบุคลากรมีบทบาทโดดเด่นที่สุดในการขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพ ทั้งในแง่ของความเชี่ยวชาญ ทักษะการปฏิบัติงาน และจิตสำนึกในการทำงานร่วมกัน ส่วนองค์ประกอบอื่น ได้แก่ การบริหารจัดการ ภาวะผู้นำและนโยบาย ทรัพยากรสนับสนุน รวมถึงวัฒนธรรมองค์กร แม้จะมีระดับที่เหมาะสมแต่ยังมีช่องว่างในการพัฒนา

ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวโน้มที่ปรากฏในบริบทสถาบันการศึกษาไทย โดยงานวิจัยของศิริวรรณ จันทับ และคณะ (2566) เบญจรัตน์ กลั่นเชตรกิจ และคณะ (2567) ณัฐพล เนื่องชมภู และคณะ (2564) ต่างชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยบุคลากรและปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ในระดับใกล้เคียงกัน

การวิเคราะห์ตามวงจร PDCA การประเมินกระบวนการทำงานตามหลักวงจรคุณภาพ PDCA เผยให้เห็นภาพที่น่าสนใจ คณะมีจุดแข็งอย่างชัดเจนในด้านการวางแผน (Plan) และการตรวจสอบประเมินผล (Check) ซึ่งบ่งชี้ว่าองค์กรมีวินัยในการกำหนดเป้าหมายและติดตามผลอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน (Do) และการปรับปรุงจากผลการประเมิน (Action) ยังมีพื้นที่ในการพัฒนา ข้อค้นพบนี้สะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของการบริหารจัดการในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่มักเน้นหนักไปที่การจัดทำเอกสาร และการรายงานผล มากกว่าการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงงานจริง แนวโน้มนี้สอดคล้องกับข้อมูลจากการศึกษาของวรชยา แสนชูปา และคณะ (2568) ที่ชี้ให้เห็นรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะเดียวกัน การพัฒนาต่อไปจึงควรเน้นที่การสร้างกลไกเชื่อมโยงระหว่างการประเมินกับการปรับปรุงให้เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ

การอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน

ปัจจัยหลักที่มีนัยสำคัญ

การวิเคราะห์เชิงสถิติชี้ชัดว่า การบริหารจัดการเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่ขับเคลื่อนความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพ ซึ่งครอบคลุมถึงความชัดเจนของโครงสร้างการทำงาน การกำหนดบทบาทหน้าที่ กลไกการประสานงาน และระบบการติดตามงาน เมื่อองค์กรมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินงานประกันคุณภาพจะเป็นไปอย่างราบรื่นและต่อเนื่อง นอกจากนี้ บุคลากรยังคงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการทำงาน เนื่องจากบุคลากรเป็นผู้ปฏิบัติงานหลักในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจัดเก็บข้อมูล การจัดทำเอกสาร การรายงานผล ไปจนถึงการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพต่าง ๆ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของมูฮัมหมัดฟาเดล ยาลาแวน และคณะ (2568) และวีระพงศ์ สิริพิชญกรณ์ และกนกกร ศิริสุข (2568) ที่เน้นย้ำความสำคัญของทั้งสองปัจจัยนี้

ปัจจัยที่ไม่มีความสำคัญทางสถิติ

น่าสนใจว่าทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน วัฒนธรรมองค์กร และภาวะผู้นำกับนโยบาย แม้จะมีการดำเนินงานในระดับดี แต่กลับไม่ส่งผลเชิงสถิติต่อความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพ สาเหตุที่เป็นไปได้มีหลายประการ ได้แก่ ประการแรก ปัจจัยเหล่านี้อาจเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอในทุกหน่วยงาน ภายในคณะ จึงไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างที่วัดได้เมื่อเทียบกับปัจจัยอื่น และประการที่สอง เมื่อปัจจัยการบริหารจัดการและบุคลากรมีอิทธิพลโดดเด่น ปัจจัยอื่น ๆ จึงถูกบดบังในเชิงสถิติ แม้ว่าในความเป็นจริงปัจจัยเหล่านี้อาจมีบทบาทสนับสนุนทางอ้อมก็ตาม

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนความพร้อมขององค์กรในการสนับสนุนและขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพ โดยด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อกระบวนการต่าง ๆ ส่วนปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ผู้บริหารและนโยบาย รวมถึงวัฒนธรรมองค์กร ล้วนทำหน้าที่เป็นฐานรากสนับสนุนให้การทำงานดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA พบว่าทุกขั้นตอนได้รับการนำไปใช้อย่างเป็นระบบ โดยขั้นวางแผน (Plan) และตรวจสอบประเมินผล (Check) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ขณะที่ขั้นดำเนินการ (Do) และปรับปรุง (Action) ยังมีพื้นที่เสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากผลการวิจัยพบข้อค้นพบที่สำคัญว่า แม้ปัจจัยทั้ง 5 ด้านจะได้รับการประเมินในระดับสูง แต่เมื่อวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter กลับพบว่า มีเพียงปัจจัยด้านการบริหารจัดการและด้านบุคลากรเท่านั้น ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทั้ง 2 ปัจจัยสามารถร่วมกันทำนายความสำเร็จได้ร้อยละ 73.80 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเป็นปัจจัยหลักที่ขับเคลื่อนความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในขณะที่ปัจจัยด้านอื่น ๆ แม้จะมีความสำคัญ แต่ไม่ได้แสดงอิทธิพลโดยตรงต่อผลลัพธ์ของการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากด้านการบริหารจัดการมีอิทธิพลสูงสุดต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ดังนั้นผู้บริหารระดับสูงควรสื่อสารให้ข้อมูลและขั้นตอนการดำเนินงานที่ครอบคลุมและชัดเจนเพื่อขับเคลื่อนสู่เป้าหมายที่กำหนด จัดสรรงบประมาณและสนับสนุนกิจกรรมประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเพียงพอและเหมาะสม นำข้อมูล สถิติ ทรัพยากร และสภาพแวดล้อมภายในมาใช้ในการบริหารงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการพัฒนาบุคลากร เนื่องจากด้านบุคลากรมีอิทธิพลรองลงมา ดังนั้นจึงควรเสริมสร้างศักยภาพและทักษะการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือระหว่างบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากร

3. การปรับปรุงตามแนวคิดวงจร PDCA การวางแผน (Plan) คงไว้ซึ่งจุดแข็งในการวางแผนที่มีอยู่แล้ว และขยายผลการปฏิบัติที่ดีไปสู่ด้านอื่น ๆ การดำเนินงาน (Do) ปรับปรุงการใช้ข้อมูลจากการดำเนินงานเพื่อ

การประเมินและการกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจน การตรวจสอบ (Check) คงไว้ซึ่งจุดแข็งเช่นเดียวกัน และเสริมสร้างกระบวนการติดตามและประเมินผลให้คงความเป็นระบบที่ดี การปรับปรุง (Action) พัฒนากระบวนการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในการติดตามประเมินผล ควรมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาในแต่ละด้าน จัดทำแผนการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตลอดจนสร้างกลไกการรายงานผลที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปสู่การปรับปรุงได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การขยายขอบเขตการศึกษา โดยการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในระหว่างคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย เพื่อให้เห็นความแตกต่างของบริบทและปัจจัยสำคัญของแต่ละคณะ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระดับความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
2. การพัฒนาระเบียบวิธีวิจัย โดยการใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้งมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- คณะวิทยาการจัดการ. (2566). รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับคณะ ปีการศึกษา 2561-2565. มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.
- ณัฐฎา คำพิระ. (2566). ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 [การค้นคว้าอิสระปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยนเรศวร. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/6199/3/ChanatdaKhampeera.pdf>
- ชุดิมา ทาสุนทร, จักรกฤษณ์ โปณะทอง และจตุพล ยงศร. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(3), 999-1012. <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/1311>
- ณัฐพล เนื่องชมภู, สิริกวิมล คุรุฑทองพันธ์ และพรจิต อรัญยานนท์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัยทองสุข. วารสารพุทธมัตถ์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม, 6(1), 119-130. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/bdm/article/view/247245/167466>

- ทิพวรรณ อ่วมทอง. (2564). แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. <https://repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3938/1/RMUTT-170503.pdf>
- ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย. (2567). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา CUPT QA. <https://www.cupt.net/about-us/>
- เบญจรัตน์ กลั่นเขตรกิจ, เยาวเรศ รักดีจิตร และทินกร ชอัมพงษ์. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ, 3(2), 94-114. <https://doi.org/10.60027/iarj.2024.274009>
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 136, ตอนที่ 57 ก, หน้า 119-125.
- มุฮัมหมัดฟาเดล ยาลาแฉ, จิราวรรณ ราชแก้ว, ชูชัยบ๊ะห์ มะอูเซ็ง และณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ. (2568). ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(20), 105-116. <https://doi.org/10.14456/pnuhuso.2025.20>
- แม่ชีวรินทร์ พองลาที และเบญญาภา เพ็ญบุญ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยเถรวิทยาในพระสังฆราชูปถัมภ์ (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วรรษยา แสนชูปา, สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ และวิเชียร อินทรสมพันธ์. (2568). การบริหารตามวงจรคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในด้านกระบวนการ และการจัดการสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้. วารสารพุทธพัฒนศาสตร์ศึกษา, 3(9), 70-89. <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/djbid/article/view/3748/4046>
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2560). โรงเรียน: การบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. ทิพย์วิสุทธิ.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2545). คุณภาพ คือ การบูรณาการ. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

- วีระพงศ์ สิริพิชญกรณ์ และกนกอร ศิริสุข. (2568). ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 10(1), 311-323. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/285649/10-1-26>
- ศิริวรรณ จันทับ, ทินกร ชอัมพงษ์ และเยาวเรศ ภัคติจิ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์*, 6(2), 194-207. <https://doi.org/10.2774.EDU2023.2.260651>
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2558). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์: เน้นสำหรับงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 25). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2567). *คู่มือกรอบแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2567-2571 ฉบับสถานศึกษาและผู้ประเมินภายนอก*. สมศ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุธาดา เจริญจะบก. (2565). *วัฒนธรรมองค์กรและปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและการสร้างทักษะที่จำเป็นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมยุทธการทหารบก เขตพื้นที่กรุงเทพ ฯ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4529/1/631220067.pdf>
- อนุพงศ์ ไชยบุตร. (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2021120162421229143_fulltext.pdf
- อีโตชิ คูเมะ. (2554). *Management by quality (MBQ)*. (ปรีชา ลีลานุกรม, ผู้แปล). สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). Harper & Row.
- Greenberg, J., & Baron, R. A. (2003). *Behavior in organizations* (8th ed.). Prentice Hall.
- Greenwood, W.T. (1965). *Management and Organizational Behavior : An Interdisciplinary Approach*. Shouth Westen Publishing

- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective* (7th ed.). Pearson Prentice Hall.
- Kast, F.E., & Rosenzweight, J. (1985). *Organization and Contingency Approach* (4th ed.). McGraw-Hill.
- Knezevich, S. J. (1984). *Administration of Public Education* (4th ed.). Harper & Row.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5-55.
- Milton, C.R. (1992). *Human Behavior in Organization* (2nd ed.). Prentice-hall Inc.
- Samuel, S., & Farrer, H. (2025). Integrating the PDCA Cycle for Continuous Improvement and Academic Quality Enhancement in Higher Education. *Journal of Comparative and International Higher Education*, 17(2), 115–124. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1473081.pdf>
- Walton, M. (2004). *The Deming management method*. Putnam.

ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอน

อย่างมีประสิทธิภาพของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

A Study of Problems and Needs for Strengthening Competencies in Effective Teaching and Learning Management among Teachers at Mosque-Based Islamic Education Centers (Tadika) in the Three Southern Border Provinces of Thailand

มุสลิม คาเรง^{1*} รอฮานี มาแฉะ¹

Mutsalim Khareng^{1*} Rohanee Machae¹

(Received: November 5, 2025; Revised: December 9, 2025; Accepted: January 15, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) 2) ศึกษาความต้องการของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และ 3) นำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามที่ผ่านการประเมินวัดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.725 ใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำนวน 1,051 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 12,263 คน จาก 1,771 ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำแนกเป็นจังหวัดยะลา 346 คน จังหวัดปัตตานี 351 คน และจังหวัดนราธิวาส 354 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวถูกกำหนดโดยใช้ทฤษฎี Krejcie and Morgan ผลวิจัยนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) ชุดแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอน ซึ่งชุดแบบประเมินนี้ใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ จำนวน 10 คน ผลวิจัยนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ทั้งสามจังหวัดอยู่ในระดับน้อย จังหวัดนราธิวาส Mean = 2.47 /

¹สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

¹Academy of Islamic and Arabic Studies, Princess of Naradhiwas University

*Corresponding author. E-mail: mutsalim.k@pnu.ac.th

SD = 0.79 จังหวัดยะลา Mean = 2.44 / SD = 0.75 และจังหวัดปัตตานี Mean = 2.43 / SD = 0.75
 2) ความต้องการของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทั้งสามจังหวัดอยู่ในระดับมาก จังหวัดนราธิวาส Mean = 4.35 / SD = 0.79 จังหวัดยะลา Mean = 3.95 / SD = 0.77 และจังหวัดปัตตานี Mean = 4.34 / SD = 0.75 และ 3) รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ค่าความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก Mean = 4.03 / S.D. = 0.64 และค่าความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด Mean = 4.45 / SD = 0.69

คำสำคัญ: ปัญหา ความต้องการ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด สมรรถนะ

Abstract

This research is a quantitative study with three objectives: (1) to examine the problems and obstacles in teaching and learning management among teachers at mosque-based Islamic education centers (Tadika); (2) to examine the needs of teachers at the mosque-based Islamic education centers (Tadika) for strengthening their competencies in classroom teaching and learning management; and (3) to propose a model for strengthening teaching and learning management competencies of teachers at the mosque-based Islamic education centers (Tadika) in order to promote students' reading, writing, and analytical thinking skills. The instruments used in this research consisted of: (1) a questionnaire with a reliability coefficient of 0.725, which was administered to a sample of 1,051 teachers from the mosque-based Islamic education centres (Tadika), selected from a total population of 12,263 teachers in 1,771 mosque-based Islamic education centres (Tadika). The sample comprised 346 teachers from Yala Province, 351 from Pattani Province, and 354 from Narathiwat Province. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan theory. The research data were analysed using descriptive statistics, namely means and standard deviations. (2) In addition, a set of evaluation instruments was used to assess the appropriateness and feasibility of the teaching and learning management competency enhancement model. These evaluation instruments were administered to a specific group of 10 experts. The data were analysed using descriptive statistics, namely means and standard deviations. The research findings indicated that: (1) the problems and obstacles in teaching and learning management among teachers at mosque-based Islamic education centres

(Tadika) in all three provinces were at a low level. The mean scores were 2.47 (SD = 0.79) in Narathiwat Province, 2.44 (SD = 0.75) in Yala Province, and 2.43 (SD = 0.75) in Pattani Province. (2) The needs of teachers at mosque-based Islamic education centres (Tadika) for strengthening competencies in classroom teaching and learning management in all three provinces were at a high level. The mean scores were 4.35 (SD = 0.79) in Narathiwat Province, 3.95 (SD = 0.77) in Yala Province, and 4.34 (SD = 0.75) in Pattani Province. (3) The teaching and learning management competency enhancement model for teachers at mosque-based Islamic education centres (Tadika) showed a high level of appropriateness (Mean = 4.03, SD = 0.64) and a highest level of feasibility (Mean = 4.45, SD = 0.69).

Keywords: Problems, Needs, Mosque-Based Islamic Education Center (Tadika), Competency

บทนำ

การศึกษาศาสนาอิสลามมีส่วนร่วมสำคัญในการสร้างค่านิยมสาธารณะและเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม โดยเน้นการเรียนรู้จากหลักคำสอนอัลกุรอาน และอัลหะดีษควบคู่กับหลักความเป็นพลเมืองสากลโดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งทำให้การจัดการศึกษาในทุกระดับชั้นมีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนกับสถานศึกษาทั่วไป (Imtiyaz & Thongin, 2025) ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เป็นแหล่งจัดการศึกษาศาสนาอิสลามขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กอายุ 6-12 ปี โดยในระยะแรกการจัดการเรียนการสอนยังไม่มีรูปแบบชัดเจน เน้นการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักศาสนา ใช้พื้นที่มัสยิดและภาษามลายูในการสอน ต่อมาภาครัฐได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการกำหนดระเบียบและสนับสนุนค่าตอบแทนครูในปี พ.ศ. 2540 การมอบหมายให้กรมการปกครองดูแลการจัดตั้งตาดีกาในปี พ.ศ. 2547 และการจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุฐานในปี พ.ศ. 2548 จนกระทั่งมีการโอนภารกิจการกำกับดูแลตาดีกามายังกระทรวงศึกษาธิการตามมติคณะรัฐมนตรี และกำหนดระเบียบที่ใช้บังคับในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พ.ศ. 2550 ทำให้การดำเนินงานตาดีกามีความชัดเจนและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน โลกก้าวหน้าสู่ยุคดิจิทัล มีความเจริญทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว แต่ความเหลื่อมล้ำในการจัดการระบบการศึกษาโดยเฉพาะศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) หลายพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ยังคงเผชิญกับอุปสรรคเชิงโครงสร้างและการปรับตัวที่ทำให้การพัฒนาอย่างไม่ก้าวหน้าทัดเทียมกับโลกภายนอก ซึ่งพบได้ในหลายงานวิจัยที่สะท้อนถึงสภาพปัญหาดังกล่าว เช่น การบริหารจัดการองค์กรที่ขาดการยอมรับและสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเต็มที่ หลักสูตรที่ไม่ตอบสนองความต้องการผู้เรียน ความซ้ำซ้อนในการเรียนรู้ของผู้เรียน ศักยภาพของครูผู้สอน (Attijani et al., 2025) อีกทั้ง การจัดการเรียน

การสอนที่ยังไม่เกิดการพัฒนายให้ทันสมัย รวมถึงการใช้เทคนิคการสอนที่ไม่หลากหลาย และการขาดทักษะในการผลิตสื่อของผู้สอน ทำให้ผู้เรียนไม่มีความกระตือรือร้นที่อยากจะเรียนรู้หรือต้องการที่จะพัฒนาตนเอง (ชนกันต์ วงษ์สันต์ และคณะ, 2565) การพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้มีคุณภาพถือเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และมีความต่อเนื่องในการส่งเสริมสนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอน (ยุทธนา เกื้อกุล และคณะ, 2564) การปฏิรูปตนเองของผู้สอนสู่การเป็นครูที่มีศักยภาพและสมรรถนะที่เป็นเลิศถือเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนยกระดับศักยภาพการศึกษาในทุกๆระดับชั้น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา เพราะครูถือเป็นแม่พิมพ์สำคัญที่จะผลิตผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในอนาคต ซึ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นที่ประจักษ์ในสังคม (Khareng, 2020) ดังนั้น ครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำเป็นต้องตระหนักถึงคุณค่าและบทบาทของตน พัฒนาสมรรถนะและปรับกระบวนการทัศน์ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ การปรับตัวต่อบริบท และความเข้าใจความแตกต่างระหว่างผู้เรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมการเรียนรู้บนพื้นฐานของอิสลามท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน โดยแรงจูงใจในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ครูเกิดความทุ่มเท ความสุข และความสำเร็จในอาชีพ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับสมรรถนะครู คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสำเร็จของโรงเรียน ทั้งนี้ ครูถือเป็นทรัพยากรหลักขององค์กรการศึกษา ที่ทำให้ปัจจัยและทรัพยากรอื่นเกิดคุณค่าและนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปในทิศทางการศึกษาเชิงโครงสร้าง หลักสูตร แรงจูงใจ หรือการบริหารจัดการในภาพรวม ซึ่งยังขาดการศึกษาเชิงประจักษ์ที่เป็นระบบ วินิจฉัยช่องว่างสมรรถนะอย่างละเอียดภายใต้บริบทครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) โดยเฉพาะการศึกษาที่เจาะลึกถึงสภาพปัญหาและความต้องการเฉพาะในการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะพื้นฐานของนักเรียนในยุคดิจิทัล การขาดข้อมูลเชิงลึกในส่วนนี้ทำให้การวางแผนรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะที่เหมาะสมและปฏิบัติได้จริงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีความชัดเจนและไม่มีหลักฐานทางวิชาการรองรับอย่างเพียงพอ ดังนั้น การวิจัยนี้จึงถูกกำหนดวัตถุประสงค์ตามลำดับตรรกะเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการวินิจฉัยระบุสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจริงกับครูศูนย์การศึกษาประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการประเมินและค้นหาความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะสอดคล้องกับสภาพปัญหาบริบทของพื้นที่ และนำไปสู่การนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของครูและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
2. ศึกษาความต้องการของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน
3. นำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

สภาพปัญหาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ปัจจุบันการบริหารจัดการเรียนการสอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ยังคงประสบกับปัญหาและความท้าทายหลายด้าน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะศตวรรษที่ 21 การวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) สามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ที่สำคัญ คือ ทฤษฎีระบบ ซึ่งตามแนวคิดของทฤษฎีระบบ การศึกษาถูกมองเป็นระบบย่อยที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จึงสามารถวิเคราะห์ได้จากองค์ประกอบหลักของระบบการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ศักยภาพครูผู้สอนด้านคุณวุฒิและสมรรถนะ หลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพผู้เรียน งบประมาณ และสื่อการเรียนการสอน ความเพียงพอและคุณภาพ (Assalihee et al. (2024) 2) กระบวนการ (Process) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำ การขาดเทคนิคที่หลากหลาย การบริหารจัดการองค์กรที่ขาดระบบการนิเทศและติดตามผล และการจัดการชั้นเรียน (มุสลิม คาแรง และรอฮานี มาแฉ, 2563) และ 3) ผลผลิต/ผลลัพธ์ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทักษะการอ่าน เขียนคิดวิเคราะห์ และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ (ชนกันต์ วงษ์สันต์ และคณะ, 2565)

ปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะครู

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับสมรรถนะของครูเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ยังประสบปัญหาการขาดทักษะการสอนที่หลากหลาย การใช้สื่อ นวัตกรรมใหม่ และการยึดติดกับการสอนแบบท่องจำ ส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียนได้ ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุจากทั้งปัจจัยภายในของครู เช่น ความรู้สึกสำเร็จและแรงจูงใจในวิชาชีพ รวมถึงปัจจัยภายนอกด้านองค์กรและนโยบายทางสังคม ซึ่งล้วนส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของครู สถานการณ์นี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง ผ่านการฝึกอบรมและ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ครูสามารถปรับการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน (Assalihee & Boonsuk, 2023)

หลักการบริหารจัดการและสวัสดิการครู (School Management and Teacher Welfare)

สภาพปัญหาด้านสวัสดิการ ค่าตอบแทน และการบริหารจัดการองค์กรส่งผลโดยตรงต่อแรงจูงใจและขวัญกำลังใจของครู ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจ โดยเฉพาะทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ที่ชี้ว่าความต้องการพื้นฐานต้องได้รับการตอบสนองก่อนการพัฒนาตนเองในระดับสูงขึ้น ขณะเดียวกัน ทฤษฎีแรงจูงใจของเฮิร์ซเบิร์กอธิบายว่า ความพึงพอใจในการทำงานเกิดจากทั้งปัจจัยตัวกระตุ้นและปัจจัยค้ำจุน (Nickerson, 2025) ทฤษฎีข้างต้นสอดคล้องกับผลวิจัยของปวีณสุตา ปัญญาจันทร์ และทองฟู ศิริวงศ์ (2567) การส่งเสริมความพึงพอใจในการปฏิบัติงานช่วยลดการลาออก การขาดงาน และความเปื้อนหน่าย โดยความพึงพอใจเกิดจากผลตอบแทนทั้งด้านวัตถุและจิตใจ รวมถึงสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในหน่วยงาน เมื่อหน่วยงานมีปัจจัยจูงใจที่เหมาะสม บุคลากรจะเกิดความผูกพัน ความทุ่มเท และความตั้งใจทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้ครูปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนและคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้นในสถานศึกษา

สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงประจักษ์จากงานวิจัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในศูนย์ตาติกาสามารถจัดกลุ่มได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาติกา)

กลุ่มปัญหา	ประเด็นหลัก	การเชื่อมโยงทางทฤษฎี/หลักการ
ด้านครูผู้สอน	ขาดทักษะการสอนสมัยใหม่ (เน้นบรรยาย/ท่องจำ), ขาดความรู้ด้านการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย, ขาดการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการสอน	แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะครู, ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) และ ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) (สะท้อนว่าการสอนยังคงเน้น Behaviorism มากกว่า Constructivism)
ด้านหลักสูตร	หลักสูตรไม่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นทั้งหมด, เนื้อหาแน่นเกินไป, ขาดการบูรณาการ และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์	หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum), หลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง
ด้านบริหารจัดการและสวัสดิการ	สวัสดิการและค่าตอบแทนครูต่ำ ไม่สม่ำเสมอ, ขาดระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลที่เป็นมาตรฐาน, การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐยังไม่ครอบคลุม	ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation Theory), หลักการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management: TQM) ในสถานศึกษา
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ขาดอุปกรณ์/สื่อการสอนที่ทันสมัย และอาคารสถานที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบ Active Learning	ทฤษฎีระบบ (ปัจจัยนำเข้า), หลักการจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อน ครอบคลุมทั้งปัจจัยด้านบุคลากร งบประมาณ หลักสูตร และการบริหารจัดการ การแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาสมรรถนะครูควบคู่ไปกับการยกระดับสวัสดิการและการบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) สามารถทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักในการบ่มเพาะเยาวชนมุสลิมได้อย่างมีคุณภาพ

ปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประสิทธิภาพ

การยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องอาศัยการเสริมสร้างสมรรถนะของครูผู้สอนในทุกมิติ สมรรถนะในที่นี้ไม่ได้จำกัดเพียงความรู้เนื้อหา แต่รวมถึงทักษะการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน และการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

ปัจจัยสำคัญที่เชื่อมโยงกับทฤษฎี/หลักการ

ปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะครูตาดีกาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับหลัก โดยอ้างอิงตามกรอบแนวคิดทางการศึกษาและจิตวิทยา

1. ปัจจัยระดับบุคคล: สมรรถนะและความพร้อมของครู (Individual factor: teacher competency)

ตารางที่ 2 ปัจจัยสำคัญที่เชื่อมโยงกับทฤษฎี/หลักการ

ปัจจัยสำคัญ	ทฤษฎี/หลักการที่เกี่ยวข้อง	คำอธิบายเชิงวิชาการ
สมรรถนะด้านการสอนเชิงนวัตกรรม (Innovative Pedagogy)	ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism Theory) โดยเฉพาะแนวคิดของ Vygotsky (1978) (Zone of Proximal Development)	การเสริมสร้างทักษะให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้ (Passive Learning) โดยเน้นการใช้ Active Learning และสื่อ/เทคโนโลยีดิจิทัล (เช่น การใช้สื่อ AR/VR เพื่อจำลองพิธีกรรมทางศาสนา)
ความรู้เฉพาะทางด้านเนื้อหาและภาษา (Content and Language Knowledge)	หลักการบูรณาการหลักสูตร (Curriculum Integration) และหลักการจัดการเรียนรู้ภาษาที่สอง (Second Language Acquisition)	ความเชี่ยวชาญในวิชาอิสลามศึกษาและภาษาอาหรับ/มลายู รวมถึงความสามารถในการบูรณาการความรู้ทางศาสนาเข้ากับทักษะชีวิต และทักษะการคิดวิเคราะห์

ตารางที่ 2 ปัจจัยสำคัญที่เชื่อมโยงกับทฤษฎี/หลักการ (ต่อ)

ปัจจัยสำคัญ	ทฤษฎี/หลักการที่เกี่ยวข้อง	คำอธิบายเชิงวิชาการ
แรงจูงใจและความผูกพันต่อองค์กร (Motivation and Commitment)	ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation Theory) โดยเฉพาะ ทฤษฎีปัจจัยคู่ของ Herzberg (Two-Factor Theory)	การเสริมสร้างปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) เช่น โอกาสในการเติบโตในสายงาน การยอมรับ และความรู้สึกสำเร็จ ควบคู่กับการลดปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factors) เช่น ปัญหาค่าตอบแทนต่ำและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย

ปัจจัยระดับองค์กร: การบริหารจัดการและการสนับสนุน (Organizational factor: management and support)

ตารางที่ 3 ปัจจัยระดับองค์กร การบริหารจัดการและการสนับสนุน

ปัจจัยสำคัญ	ทฤษฎี/หลักการที่เกี่ยวข้อง	คำอธิบายเชิงวิชาการ
การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง (Continuous Professional Development: CPD)	หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และ แนวคิดการเรียนรู้ในที่ทำงาน (Workplace Learning)	การจัดระบบอบรมระยะสั้นที่เน้นการปฏิบัติจริง (Practice-Based Training) และมีระบบ การนิเทศโค้ชชิ่ง (Coaching and Mentoring) ที่สม่ำเสมอ เพื่อให้ครูสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชั้นเรียนได้ทันทีและมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน
การสนับสนุนด้านทรัพยากร (Resource Provision)	ทฤษฎีระบบ (System Theory) ปัจจัยนำเข้า (Input)	การจัดหาสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่เพียงพอและเหมาะสม (Digital Infrastructure) เพื่อเป็นเครื่องมือให้ครูสามารถใช้สมรรถนะด้านนวัตกรรมการสอนได้อย่างเต็มที่
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership)	ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theory) ของ Bass & Avolio (1994)	ผู้บริหาร (อิหม่ามหรือผู้ดูแลศูนย์) ต้องเป็นผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรม และกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยระดับนโยบายและภาคีเครือข่าย (Policy and network factor)

ตารางที่ 4 ปัจจัยระดับนโยบายและภาคีเครือข่าย

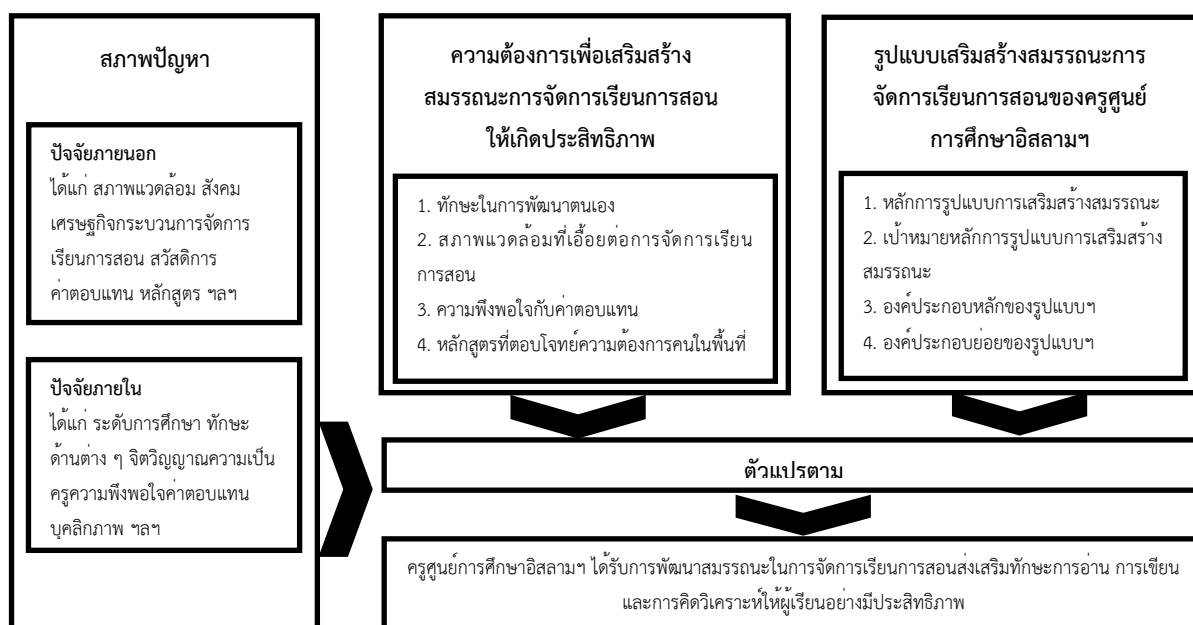
ปัจจัยสำคัญ	ทฤษฎี/หลักการที่เกี่ยวข้อง	คำอธิบายเชิงวิชาการ
ความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน (Parental and Community Engagement)	ทฤษฎีระบบนิเวศของ Bronfenbrenner (Ecological Systems Theory) (Microsystem และ Mesosystem)	การสร้างกลไกความร่วมมือที่แข็งแกร่งระหว่างบ้าน-ศูนย์คำติภา-มัธยม เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติทางศาสนาของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน
การกำกับดูแลและมาตรฐานที่ชัดเจน (Regulation and Standardization)	หลักการบริหารจัดการคุณภาพ (Total Quality Management: TQM) ในการศึกษา	การกำหนดมาตรฐานสมรรถนะครูคำติภาและมาตรฐานหลักสูตรที่ชัดเจนจากหน่วยงานภาครัฐ (เช่น สำนักงานการศึกษาเอกชน) พร้อมทั้งมีระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง

การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต้องเป็นไปอย่างองค์รวม ที่ขับเคลื่อนพร้อมกันในทุกระดับ ตั้งแต่การพัฒนาสมรรถนะเชิงนวัตกรรมของครู (ระดับบุคคล) การสร้างระบบสนับสนุนและแรงจูงใจในองค์กร (ระดับองค์กร) ไปจนถึงการสนับสนุนจากนโยบายและชุมชน (ระดับนโยบาย) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงทุนในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง และการยกระดับสวัสดิการ ถือเป็น ปัจจัยวิกฤตสู่ความสำเร็จ ตามหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. พื้นที่วิจัย คือศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้ปกครองส่วนใหญ่นิยมส่งลูกหลานเรียนตามศูนย์ฯ ไกล่บ้าน ที่มีอยู่เกือบทุกพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คนในพื้นที่เชื่อว่าศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) สามารถบ่มเพาะให้ลูกหลานรู้จักรากฐานของอิสลาม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิจัยนี้เป็นการวิจัยหน่วยศึกษาและพื้นที่เก็บข้อมูลค่อนข้างกว้าง ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลตั้งแต่ เมษายน พ.ศ. 2564 จนถึง ธันวาคม พ.ศ. 2567 รวมเวลา 4 ปี ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจรายชื่อศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งจดทะเบียนและไม่จดทะเบียน ทั้งสิ้น 1,771 แห่ง แบ่งเป็นจังหวัดยะลา 447 แห่ง จังหวัดปัตตานี 648 แห่ง และจังหวัดนราธิวาส 676 แห่ง โดยมีจำนวนครูผู้สอนทั้งสิ้น 12,263 คน แบ่งเป็นจังหวัดยะลา 3,591 คน จังหวัดปัตตานี 3,912 คน และจังหวัดนราธิวาส 4,760 คน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2566) จากจำนวนประชากรทั้งสิ้นถูกกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎี Krejcie and Morgan (1970) โดยกำหนดตามจำนวนผู้สอนในแต่ละจังหวัด ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้ทั้งสิ้น 1,051 คน จำแนกเป็นจังหวัดยะลา 346 คน จังหวัดปัตตานี 351 คน และจังหวัดนราธิวาส 354 คน และได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างจังหวัดละ 10 คน เพื่อการขยายของข้อมูลหรือข้อมูลไม่ครบถ้วน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสะท้อนความหลากหลายและสัดส่วนที่แท้จริงของครูในแต่ละพื้นที่ การวิจัยจึงใช้กลยุทธ์การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage sampling) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 1 การสุ่มศูนย์ตาดีกา (หน่วยการศึกษา) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน โดยแบ่งประชากรครูออกเป็น 3 ชั้นภูมิหลักตามจังหวัด (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) และคำนวณสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับสัดส่วนของประชากรครูในแต่ละจังหวัด

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตัวอย่างครู (หน่วยวิเคราะห์) เมื่อได้ศูนย์ตาดีกาที่ถูกสุ่มเลือกแล้ว ทำการเลือกครูผู้สอนภายในศูนย์นั้น ๆ โดยใช้การสุ่มอย่างเป็นระบบจากบัญชีรายชื่อครู จนกว่าจะได้จำนวนตัวอย่างครบตามโควตาของแต่ละชั้นภูมิ กระบวนการดำเนินการคือการเลือกตัวอย่างโดยการกำหนด ช่วงห่างในการสุ่ม โดยมีวิธีปฏิบัติคือ หากศูนย์ตาดีกานั้นมีครู 20 คน และต้องสุ่ม 5 คน จะกำหนดให้ $k = 20/5 = 4$ ผู้วิจัยสุ่มเลือกหมายเลขเริ่มต้น เช่น หมายเลข 2 แล้วนับไปที่ละ 4 หมายเลข คนที่ 2-6-10-14-18 จนครบจำนวนที่ต้องการ ในการนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเข้าโดยมีเงื่อนไขเป็นครูผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ถูกคัดเลือกเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ตามที่กำหนดศูนย์ตาดีกาถูกสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน และครูผู้สอนในศูนย์นั้น ๆ ถูกสุ่มแบบอย่างเป็นระบบ และเกณฑ์การคัดออกกลุ่มตัวอย่างคือ บุคคลที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูสอน จะถูกคัดออกจากการประเมินสมรรถนะ นอกจากนี้ข้อมูลในแบบสอบถามที่ตอบกลับมามีข้อมูลสำคัญขาดหายไป หรือตอบไม่ครบถ้วนจนไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ทางสถิติได้ และผู้ที่ไม่อยู่ในกลุ่มสุ่มตัวอย่าง เช่นครูที่ไม่ได้ถูกสุ่มเลือกตามกระบวนการ Multi-stage sampling ที่เข้มงวดของโครงการวิจัย

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับการสภาพปัญหา อุปสรรค ความต้องการของครูผู้สอน และแนวทางยกระดับศักยภาพพัฒนาสมรรถนะผู้สอน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นในการวิจัย
2. สํารวจสถานศึกษาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้ทำการยื่นคำร้องขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เริ่มตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2564 โดยวิธีการยื่นแบบสอบถามให้กับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
3. เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทที่เกี่ยวข้องกับปัญหา อุปสรรค ความต้องการของครูผู้สอน และแนวทางยกระดับศักยภาพพัฒนาสมรรถนะผู้สอน ที่เกี่ยวข้องจากผู้ที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ และนำข้อมูลมาสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดทำกรอบแนวคิด และสร้างแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความถูกต้องสำนวน ภาษา และหาค่าความเชื่อมั่น โดยการวัดความสอดคล้องภายในด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาพบว่า ความเที่ยงเท่ากับ .725 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์และสามารถนำไปใช้ในการวิจัยจริงได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างชุดเครื่องมือแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นสภาพปัญหา อุปสรรคการจัดการเรียนการสอน และความต้องการของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 30 ข้อ โดยกำหนดระดับการให้คะแนน 5 ระดับเกณฑ์จากน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ และตอนที่ 3 แบบสอบถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนจำนวน 10 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ด้วยการใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์ของช่วงระดับคะแนน กำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมและความเป็นไปได้ต้องมากกว่า 3.51 ขึ้นไป ชุดเครื่องมือวิจัยดังกล่าวนี้

ได้ผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา IOC โดยพิจารณาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และมีค่าเท่ากับ ≥ 0.05 ถือเป็นที่ยอมรับ

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคำนวณค่า SPSS และแจกแจงค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การแปรค่าและการให้ลำดับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามข้อความในข้อคำถามมีการกำหนดการให้คะแนนอย่างชัดเจน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ข้อที่	ข้อคำถาม	ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดนราธิวาส			ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดยะลา			ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดปัตตานี		
		ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ
1	ท่านมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ดึงดูดผู้เรียนให้สนใจ	2.22	0.68	น้อย	3.36	0.78	ปานกลาง	2.67	0.87	ปานกลาง
2	ท่านมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	1.32	0.63	น้อยที่สุด	3.21	0.68	ปานกลาง	1.32	0.69	น้อยที่สุด
3	ท่านเป็นผู้ที่ให้ความตระหนักด้านการจัดการเรียนการสอน ทบทวน และเตรียมการก่อนเข้าสอนทุกครั้ง	2.37	0.74	น้อย	3.11	0.98	ปานกลาง	3.22	0.78	ปานกลาง
4	ท่านมีความสามารถในการจัดสรรรูปแบบการสอนที่หลากหลาย	2.41	0.85	น้อย	1.72	0.53	น้อย	2.33	0.69	น้อย
5	ท่านพอใจกับหลักสูตรที่มีอยู่ปัจจุบันง่ายต่อการจัดการเรียนการสอนและตอบโจทย์ความต้องการของสังคม	1.63	0.58	น้อย	2.33	0.78	น้อย	2.31	0.84	น้อย
6	ท่านมีความรู้ในรายวิชาที่ได้รับมอบหมายและสามารถถ่ายทอดไปยังผู้เรียนให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน	3.01	0.92	ปานกลาง	2.89	0.89	ปานกลาง	3.53	0.75	มาก
7	ท่านเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการงานที่ได้รับมอบหมายและกระทำอย่างตั้งใจ	2.83	0.87	ปานกลาง	2.61	0.68	ปานกลาง	2.58	0.59	ปานกลาง

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์
การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดนราธิวาส			ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตา ดีกา) จังหวัดยะลา			ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตา ดีกา) จังหวัดปัตตานี		
		ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ
8	ท่านพอใจกับสวัสดิการคุ้มครอง ครูตาดีกาที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน	1.76	0.75	น้อย	1.32	0.65	น้อยที่สุด	2.31	0.69	น้อย
9	ท่านพอใจกับค่าตอบแทนหรือ เงินเดือนปัจจุบัน	1.23	0.85	น้อยที่สุด	1.29	0.85	น้อยที่สุด	1.93	0.95	น้อย
10	ท่านพอใจกับบริบท ความสัมพันธ์อันดีที่น้องระหว่าง เพื่อนครูด้วยกัน	4.86	0.98	มากที่สุด	2.66	0.75	ปานกลาง	2.54	0.75	ปานกลาง
11	ท่านพอใจกับการบริหารจัดการ ของผู้มีอำนาจในศูนย์การศึกษา อิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	3.36	0.78	ปานกลาง	3.12	0.69	ปานกลาง	2.86	0.76	ปานกลาง
12	ตาดีกาที่ท่านสอนมีอุปกรณ์การ เรียนโต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์การศึกษา ฯลฯ เอื้ออำนวยต่อการจัดการ เรียนการสอนที่ดึงดูดผู้เรียนให้ ตั้งใจเรียน	2.12	0.86	น้อย	1.38	0.64	น้อยที่สุด	2.31	0.71	น้อย
13	สภาพแวดล้อมตาดีกาที่ท่าน สอนโดยรวมมีบรรยากาศที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้	2.35	0.96	น้อย	3.36	0.74	ปานกลาง	2.40	0.62	น้อย
14	ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการ ส่งเสริมด้านการปลูกฝังหลัก คำสอนอิสลาม	2.33	0.87	น้อย	2.37	0.96	น้อย	1.89	0.69	น้อย
15	ผู้ปกครองมีความตั้งใจที่จะ พัฒนาร่วมกันในการยกระดับ การศึกษาระดับตาดีกา	3.29	0.62	ปานกลาง	1.89	0.66	น้อย	2.30	0.88	น้อย
รวม		2.47	0.79	น้อย	2.44	0.75	น้อย	2.43	0.75	น้อย

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาความต้องการของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดนราธิวาส			ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดยะลา			ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดปัตตานี		
		ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ
1	ท่านต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	4.52	0.67	มากที่สุด	4.21	0.68	มาก	4.51	0.69	มากที่สุด
2	ท่านยินดีเข้าร่วมอบรมพัฒนาตนเองสู่การเป็นครูผู้ที่มีอาชีพ	3.67	0.91	มาก	3.89	0.72	มาก	4.62	0.87	มากที่สุด
3	ท่านอยากให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการพัฒนาครูจัดโครงการพัฒนาครูบ่อยครั้ง	3.97	0.94	มาก	3.67	0.86	มาก	4.83	0.67	มากที่สุด
4	ท่านสนใจที่จะเข้าร่วมอบรมจัดทำสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมใหม่ที่สามารถดึงดูดผู้เรียน	3.87	0.87	มาก	4.31	0.67	มาก	4.55	0.71	มากที่สุด
5	ท่านอยากให้มื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายยิ่งขึ้น	4.75	0.63	มากที่สุด	3.69	0.81	มาก	4.01	0.84	มาก
6	ท่านอยากให้เพิ่มสวัสดิการแก่ครูตาดีกาโดยเฉพาะสวัสดิการด้านสุขภาพ	4.91	0.58	มากที่สุด	3.71	0.94	มาก	3.69	0.62	มาก
7	ท่านอยากให้เพิ่มค่าตอบแทนครูตาดีกาเพื่อเสริมขวัญและกำลังใจแก่บรรดาครู	4.76	0.97	มากที่สุด	4.01	0.61	มาก	4.62	0.78	มากที่สุด
8	ท่านอยากให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกันพัฒนาระดับการศึกษาระดับตาดีกาอย่างมั่นคงแต่ต่อเนื่อง	4.21	0.81	มาก	4.32	0.66	มาก	3.98	0.69	มาก
9	ท่านอยากให้ผู้มีอำนาจกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษาระดับตาดีกาตระหนักให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาตาดีกาทุกมิติ	3.62	0.69	มาก	3.89	0.94	มาก	3.95	0.88	มาก

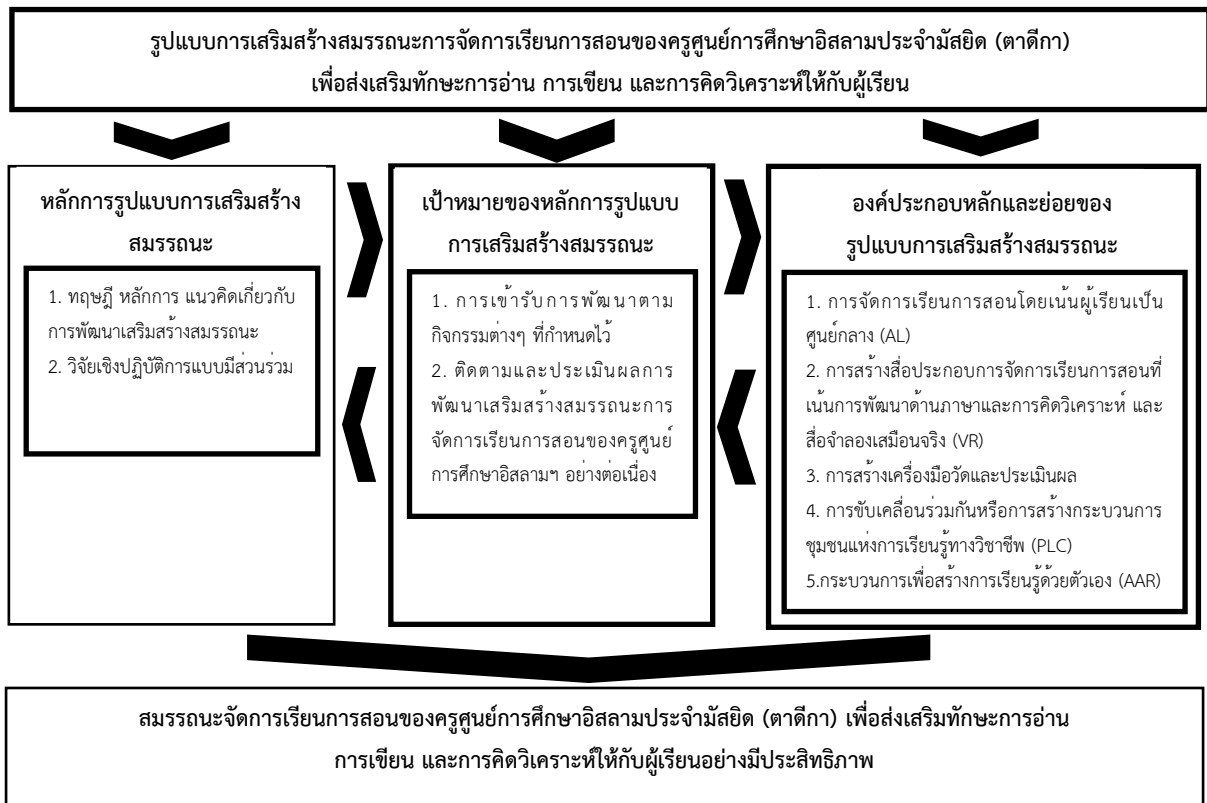

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดนราธิวาส			ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดยะลา			ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จังหวัดปัตตานี		
		ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ
10	ท่านอยากให้การบริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ดำเนินการอย่างมีระบบ โปร่งใส ตรงไปตรงมา	3.91	0.87	มาก	3.67	0.88	มาก	3.87	0.74	มาก
11	ท่านอยากให้ตาดีกามีอุปกรณ์การเรียนครบถ้วน เหมาะสมกับปริมาณของผู้เรียน	4.62	0.69	มากที่สุด	4.22	0.75	มาก	4.62	0.59	มากที่สุด
12	ท่านอยากให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาจัดการอำนวยความสะดวกยกระดับการศึกษา ระดับตาดีกาทุกมิติ	4.89	0.73	มากที่สุด	3.69	0.81	มาก	3.69	0.74	มาก
13	ท่านอยากให้มีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทและตอบโจทย์ความต้องการของสังคม	4.67	0.84	มากที่สุด	3.87	0.86	มาก	4.72	0.81	มากที่สุด
14	ท่านอยากให้หน่วยงานภาครัฐจัดสรรงบประมาณในการสร้างอาคารเรียนเอื้อต่อการเรียน และเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน	4.63	0.97	มากที่สุด	4.06	0.67	มาก	4.61	0.89	มากที่สุด
15	ท่านอยากให้บริเวณศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีการจัดระเบียบความสะอาด ถูกสุขลักษณะ	4.31	0.68	มาก	4.12	0.69	มาก	4.87	0.77	มากที่สุด
รวม		4.35	0.79	มาก	3.95	0.77	มาก	4.34	0.75	มาก

วัตถุประสงค์ที่ 3 นำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน

1. การสร้างและการพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ฯ

ภาพที่ 2 รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน

2. ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน

ประเด็นพิจารณา	ความเหมาะสม (Mean=3.51)				ความเป็นไปได้ (Mean=3.51)			
	Mean	S.D.	ระดับ	P	Mean	S.D.	ระดับ	P
1. ศึกษาความต้องการและความจำเป็นก่อนการเข้าร่วมอบรม ออกแบบ กำหนดหลักสูตร วัตถุประสงค์การอบรม รูปแบบการอบรมที่เหมาะสม การกำกับติดตามและประเมินผลการอบรม และการสะท้อนผล นำผลประเมินไปปรับปรุง	4.38	0.52	มาก	0.00	4.11	0.77	มาก	0.00

ตารางที่ 7 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน (ต่อ)

ประเด็นพิจารณา	ความเหมาะสม (Mean=3.51)				ความเป็นไปได้ (Mean=3.51)			
	Mean	S.D.	ระดับ	P	Mean	S.D.	ระดับ	P
2. การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการศึกษา ค้นคว้า แสวงหา โอกาส พัฒนาความรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย และเปลี่ยน องค์ความรู้ใหม่อยู่เสมอ	3.98	0.49	มาก	0.00	4.66	0.63	มากที่สุด	0.00
3. การสร้างสื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ทักษะด้านภาษา เขียน และคิดวิเคราะห์ และสื่อจำลอง เสมือนจริง (VR) เช่นการสร้างบัตรคำ รูปภาพจำลอง เสมือนจริง ฯลฯ	3.66	0.66	มาก	0.00	4.42	0.81	มาก	0.00
4. การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะ ด้านการอ่าน เขียน และคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ตามสภาพจริง	4.13	0.73	มาก	0.00	4.19	0.78	มาก	0.00
5. มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ รวมทั้งสร้างองค์ ความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและองค์กร ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียน การสอนบรรลุเป้าหมาย (PLC)	3.75	0.56	มาก	0.00	4.73	0.57	มากที่สุด	0.00
6. กระบวนการเพื่อสร้างการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (AAR) มี การสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอน และนำผล ประเมินไปปรับแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	4.33	0.90	มาก	0.00	4.61	0.63	มากที่สุด	0.00
ภาพรวม	4.03	0.64	มาก	0.00	4.45	0.69	มาก	0.00

จากตารางที่ 7 พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์ การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ให้กับ ผู้เรียนโดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้สูงกว่าเกณฑ์ (Mean=3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลวิจัยข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างน่าเป็นห่วงในหลายมิติ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดสภาพปัญหาและอุปสรรคดังต่อไปนี้

ปัญหาด้านทักษะการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะการสร้างสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนในหลาย ๆ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ขาดทักษะในด้านการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากมาจากหลายปัจจัย เช่น ความไม่พร้อมของผู้สอนในหลาย ๆ ด้าน ขาดเทคนิคการสอนที่ตอบโจทย์ผู้เรียน ความไม่เข้าใจเรื่องหลักสูตรการสอน อาจเป็นเพราะผู้สอนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับชานาวิหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ส่งผลให้เนื้อหาในรายวิชาที่รับผิดชอบถูกถ่ายทอดออกไปค่อนข้างจำกัด อาจไม่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดตามที่ปรากฏในหลักสูตร และทักษะการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลางที่ใช้กระบวนการหรือวิธีการสอนแบบเดิม ๆ ไม่หลากหลาย สอนโดยการบรรยายหน้าชั้นเรียน ให้นักเรียนท่องจำอิงการอ่านหรือบทเทศน์ด้วยวิธีเดิม ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรียา หะยีเหี้ยบ (2564) พบว่า การพัฒนาสถานศึกษาควรเน้นย้ำในการพัฒนาบุคลากรผู้สอนทั้งในด้านความรู้ทางศาสนา ความสามารถในการนำเสนอหรือความชำนาญในวิชาชีพผู้สอน ในขณะเดียวกันผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ และขาดความรู้ความสามารถด้านวิชาการและการบริหารจัดการ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่ชัดเจนเพื่อระบบการบริหารจัดการตาดีกาเกิดประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม บางศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เริ่มให้ความสำคัญในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบการจัดการเรียนการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของกิ่งกาญจน์ ชันติจิตร (2567) ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) บางศูนย์นำขึ้นชมเพราะมีการนำเอาเทคโนโลยีไอทีมาประกอบการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างบรรยากาศให้น่าเรียนและเข้าถึงผู้เรียนได้ง่าย

ปัญหาด้านหลักสูตรก็ถือเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งเกือบทุกระดับชั้นของการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาในระดับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮ์อินประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 เป็นหลัก ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ค่อนข้างเก่าไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในขณะเดียวกันบางศูนย์ตาดีกา มีการใช้หลักสูตรที่หลากหลายตามสภาพความพร้อมของแต่ละศูนย์ตาดีกา เช่น หลักสูตรปัสตาคอที่พัฒนาขึ้นโดยองค์กรท้องถิ่น หลักสูตรโรงเรียนดรุณาสลาม หลักสูตรที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เป็นต้น เห็นได้ว่า หลักสูตรในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีความหลากหลายและมีความแตกต่างในทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตามหลักสูตรยังไม่ถูกนำไปใช้ตามความประสงค์อย่างสมบูรณ์เพราะยังขาดความเข้าใจในการปฏิบัติของผู้สอน ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นส่วนหนึ่ง

มาจากการศึกษาภาพทางวิชาการของผู้นำศูนย์ฯ และคณะทำงานทางวิชาการศูนย์ฯ ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของมุฮัมหมัดอาฟีฟ และคณะ (2564) พบว่า ทรัพยากรด้านบุคคลมีผลต่อการพัฒนาผลลัพธ์ทางการศึกษาของผู้เรียนอาจเป็นเพราะองค์ประกอบด้านทรัพยากรบุคคลมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้บริหาร ครู และผู้เรียน โดยในส่วนของผู้บริหาร ผลลัพธ์ทางการศึกษาของผู้เรียนจะสูงขึ้นเมื่อผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ กำหนดขอบข่ายการปฏิบัติงานที่ยืดหยุ่น ให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน และให้อิสระแก่ครูผู้สอนในการตัดสินใจออกแบบ

ปัญหาด้านสวัสดิการและค่าตอบแทนครูถือเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อมาค่อนข้างนาน ถึงแม้ปัจจุบันศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ได้รับบุดหนุนจากภาครัฐแต่ด้วยจำนวนงบที่ค่อนข้างจำกัด ไม่เพียงพอต่อการจัดการบริหารส่งผลให้บางศูนย์ฯ ต้องหาแหล่งทุนเพิ่มจากการขอรับบริจาคจากผู้ปกครอง หรือขอความอนุเคราะห์จากผู้หวังดี และหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อศูนย์ฯ ในแต่ละชุมชน สภาพปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานของกรมประชาสัมพันธ์ (2568). ระบุถึงปัญหาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ซึ่งบางพื้นที่เสนอให้จัดเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษา แต่ก็อาจประสบปัญหาได้เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่มีฐานะยากจนทำให้เกิดความยากลำบาก ปัญหาด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอน ก็เช่นกัน ถือเป็นประเด็นสำคัญไม่แพ้กันเมื่อเทียบกับปัญหาอื่น ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่ขาดแคลนอาคารเรียน สิ่งอำนวยความสะดวก และสื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐไม่เพียงพอ และขาดการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลวิจัยสะท้อนถึงสภาพความต้องการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ต่อการพัฒนาตนเอง ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมตลอดการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน แสดงถึงแรงจูงใจเชิงวิชาชีพและทัศนคติที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ครูส่วนใหญ่ให้ความเห็นต้องการพัฒนาตนเอง อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง แม้เป็นระดับความถี่ขั้นต่ำ แต่ตีความได้ว่าเป็น “การเรียนรู้แบบต่อเนื่อง” (Sustained participation) ตลอดปีการศึกษา ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับ Desimone and Pak. (2022) และ Assalihee (2024) ซึ่งว่าการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีความต่อเนื่อง เน้นเนื้อหาวิชา และเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและสะท้อนผล สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนได้อย่างมีนัยสำคัญ และเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในบริบทพื้นที่ชายแดนใต้

ความต้องการด้านการเข้าร่วมพัฒนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า เสียงส่วนใหญ่จากผู้ให้ข้อมูลสะท้อนเห็นถึงสภาพปัญหางบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอ อาคารเรียน สื่อการเรียนการสอน และสาธารณูปโภคขาดแคลน ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สภาพอาคารเรียนส่วนใหญ่เป็นอาคารที่ชาวบ้านร่วมกันสร้างที่ได้รับงบประมาณจากการร่วมบริจาค และเป็นอาคารกึ่งถาวร

บางที่ไม่มีเขตแดนและผนังกันระหว่างห้อง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญในการเข้ามาให้ความสำคัญ ติดตาม ดูแล และฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมและยกระดับคุณภาพการศึกษา ตามที่มูลนิธิมาคอบูคอรี่ มะแอ และคณะ (2025) ได้เสนอไว้ว่า การพัฒนาสถานศึกษาจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานจากหน่วยงานรัฐ เพื่อแก้ไขข้อจำกัดในการเรียนการสอนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะด้านการปรับปรุงอาคารและสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

ความต้องการด้านอุปกรณ์ทางการศึกษาก็เช่นกัน การจัดการศึกษาในศูนย์ฯ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น สื่อดิจิทัล คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ และระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายทอดเนื้อหาและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัยช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิด วิเคราะห์ และการสื่อสารได้ดียิ่งขึ้น งานวิจัยของเอกภักดิ์ มีชัย และคณะ (2565) การใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและทันสมัย โดยคำนึงถึงบริบทด้านภาษาและวัฒนธรรมของผู้เรียน มีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ เพิ่มความเข้าใจ และลดข้อจำกัดในการสื่อสาร โดยเฉพาะในบริบทพื้นที่ทุรกันดารและพื้นที่ชายแดน ดังนั้น อุปกรณ์และเทคโนโลยีการศึกษาที่เพียงพอและทันสมัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมประสิทธิผลของการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาอิสลาม

ความต้องการด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังคงได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการในระดับต่ำเมื่อเทียบกับปริมาณงานและความรับผิดชอบ ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแรงจูงใจและอัตราการคงอยู่ในวิชาชีพต่ำ การยกระดับสวัสดิการและค่าตอบแทนที่เหมาะสมจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตและเพิ่มพลังใจให้ครูตาดีกาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ รายงานจาก Thailand Development Research Institute (2024) ระบุว่า ปัญหาค่าตอบแทนต่ำเป็นหนึ่งในอุปสรรคหลักที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ครูที่มีความมั่นคงด้านรายได้และสวัสดิการจะมีแรงจูงใจสูงขึ้น และสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้ต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลวิจัยของปวิณสุตา ปัญญาพันธ์ และทองฟู ศิริวงศ์ (2567) ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ช่วยลดความไม่พอใจและเสริมสร้างความมั่นคงในงาน หากได้รับการยกระดับอย่างเหมาะสมจะส่งผลต่อคุณภาพการสอนและการคงอยู่ในวิชาชีพของครูตาดีกาอย่างยั่งยืน

ความต้องการด้านบริหารจัดการองค์กรและหลักสูตร การบริหารจัดการองค์กรและหลักสูตรถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เนื่องจากเป็นกลไกที่กำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียน หากการบริหารจัดการเป็นระบบ มีการวางแผน

กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและมาตรฐานการศึกษาสมัยใหม่ จะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนได้อย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยของ Attijani et al. (2025) ชี้ให้เห็นว่าศูนย์ตาดิกาที่มีการบริหารจัดการด้านหลักสูตรอย่างมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การออกแบบเนื้อหาไปถึงการประเมิน ผลลัพธ์ที่ได้คือหลักสูตรมีความสอดคล้องกับบริบทศาสนา วัฒนธรรมท้องถิ่น และตอบโจทย์ทักษะชีวิตที่ชุมชนต้องการทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ด้านศาสนาและทักษะปฏิบัติที่ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น ทักษะสื่อสาร ทักษะคิดวิเคราะห์ และทักษะอาชีพพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา) ควรได้รับการพัฒนาครอบคลุมทุกมิติและควรมีระบบติดตามอย่างต่อเนื่อง รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา) ที่ปรากฏในภาพที่ 2 แสดงให้เห็นถึงการออกแบบองค์ประกอบอย่างเป็นระบบและมีความเชื่อมโยงกับหลักการทางวิชาการด้านการพัฒนาครูและการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเริ่มจากหลักการของรูปแบบ ซึ่งอาศัยทฤษฎีการพัฒนาสมรรถนะ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม อันเป็นแนวทางที่ช่วยให้ครูได้มีส่วนร่วมในการสะท้อนปัญหาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Dokmai et al., 2023; Kaiyasit et al., 2024) ทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ชี้ว่า การพัฒนาครูผ่านกิจกรรมเชิงรุก เช่น Active learning และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลต่อการเรียนรู้เชิงลึกของผู้เรียน (ปิ่นมุก เสนาดิสัย, 2567) องค์ประกอบหลักและย่อยของรูปแบบ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) การสร้างและใช้สื่อวัตกรรม การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย การขับเคลื่อนโดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการที่มีงานวิจัยรองรับ เช่น การใช้ PLC ที่ช่วยสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันของครูและยกระดับคุณภาพการสอน (นฤมล ภูสิงห์, 2567) รวมถึงการใช้ AAR ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ช่วยให้ครูพัฒนาทักษะการสอนอย่างต่อเนื่อง (Darling-Hammond et al., 2017) กล่าวโดยสรุป รูปแบบดังกล่าวสะท้อนแนวทางที่สอดคล้องกับทั้ง ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และทฤษฎีการพัฒนาครูเชิงสมรรถนะที่เน้นการมีส่วนร่วม การปฏิบัติจริง และการสะท้อนผล เพื่อยกระดับคุณภาพครูและศักยภาพผู้เรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา) อย่างเป็นระบบและยั่งยืน ผลวิจัยจากตารางที่ 4 จะเห็นว่า ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการ และความเป็นไปได้ ในระดับสูงต่อการนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดิกา) โดยภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 4.03 (ระดับมาก) และความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ย 4.45 (ระดับมากที่สุด) ซึ่งบ่งชี้ว่าบุคลากรกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการพัฒนาแบบนี้

1. ความต้องการรูปแบบการพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติและการมีส่วนร่วม (ข้อ 1 และ 6) ผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาวิชาชีพครูแนวใหม่ ที่เน้นการย้ายจากการอบรมแบบให้ความรู้ไปสู่การเรียนรู้จากประสบการณ์และการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ ของ Kolb (1984) การที่ครูต้องการให้มีการสะท้อนผล และนำผลไปปรับปรุง (ข้อ 6) แสดงให้เห็นถึงความต้องการวงจรการเรียนรู้ที่ครบถ้วน หลักการประเมินความต้องการในการฝึกอบรม คือการให้ความสำคัญกับการศึกษาความต้องการก่อนการอบรม (ข้อ 1) เป็นไปตามหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ชี้ว่า การพัฒนาบุคลากรจะมีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อหลักสูตรนั้นตอบโจทย์ช่องว่างของสมรรถนะที่ขาดอยู่จริง

2. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ข้อ 2 และข้อ 5) ผลลัพธ์นี้เน้นย้ำว่าการเสริมสร้างสมรรถนะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ผ่านการอบรมจากภายนอกเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในองค์กรอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ทางสังคม ของ Vygotsky (1978) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การแบ่งปันประสบการณ์และความรู้ระหว่างเพื่อนร่วมวิชาชีพ (Wattanakornsiri et al., 2023) (ข้อ 5) เป็นการใช้เพื่อนร่วมงานเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งช่วยยกระดับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ข้อ 2) ให้เป็นจริงได้ หลักการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการให้ค่าความเป็นไปได้สูงมากต่อการจัดห้องเรียนที่ครูสามารถค้นคว้า หาความรู้ด้วยตนเอง และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ข้อ 2) เป็นการสะท้อนความตื่นตัวของครูต่อการเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

3. ความจำเป็นในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี (ข้อ 3 และ 4) ถึงแม้ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในข้อ 3 (การใช้ VR/AR) จะต่ำที่สุด แต่ความเป็นไปได้กลับอยู่ในระดับสูงมาก (4.42) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความคาดหวังของครูต่อการได้รับการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี สอดคล้องกับทฤษฎีกรอบแนวคิด TPACK การเสริมสร้างสมรรถนะที่แท้จริงต้องเป็น การบูรณาการระหว่างความรู้เนื้อหา วิธีสอน และเทคโนโลยี การที่ครูต้องการการสนับสนุนด้านสื่อ (ข้อ 3) และการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับการสอน (ข้อ 4) แสดงถึงความต้องการที่จะพัฒนาทั้งด้านการสอน (P) และการใช้เทคโนโลยี (T) เพื่อให้สามารถสอนเนื้อหา (C) ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Latip et al., 2023) หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) ความต้องการเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ (ข้อ 4) สอดคล้องกับแนวโน้มทางการศึกษาที่ต้องการเลิกใช้การวัดผลแบบปรนัยที่เน้นการท่องจำ และหันมาใช้ในการประเมินที่วัดความสามารถในการนำไปใช้และการคิดขั้นสูงของผู้เรียนแทน

โดยสรุปแล้ว ผลการวิจัยนี้ให้การสนับสนุนอย่างแข็งขันต่อการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูตามที่ได้เน้น การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Practical learning) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) และการใช้

เทคโนโลยีและนวัตกรรม (TPACK) เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อน ซึ่งหากมีการดำเนินการตามความต้องการเหล่านี้ จะเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาในศูนย์ดาตีกาให้สอดคล้องกับมาตรฐานและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาตีกา) พบว่า ครูจำนวนมากยังขาดทักษะการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย ยึดติดกับการบรรยายและการท่องจำ หลักสูตรยังคงใช้รูปแบบเดิมและขาดการปรับปรุง ขณะเดียวกัน ครูยังเผชิญปัญหา ค่าตอบแทนต่ำ ขาดอาคารเรียนและสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม อีกทั้งความร่วมมือจากชุมชนและผู้ปกครองยังไม่ทั่วถึง อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์พบปัญหาที่ต้องให้ความสำคัญเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านสมรรถนะการสอนเชิงนวัตกรรม เนื่องจากข้อค้นพบที่เด่นชัด คือ การขาดทักษะในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ปัญหานี้สอดคล้องกับการที่ครูส่วนใหญ่ยังคงใช้เทคนิคการสอนแบบเดิมที่เน้นการบรรยายและการให้นักเรียนท่องจำเป็นหลัก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน

ด้านความต้องการของครูในการพัฒนาตนเอง พบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ข้อค้นพบที่โดดเด่น คือ ความต้องการเพิ่มสวัสดิการด้านสุขภาพ ค่าตอบแทน และพัฒนาศักยภาพตนเองในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนด้านงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน การจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัย รวมถึงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและความต้องการของชุมชน ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า การเสริมสร้างสมรรถนะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาปัจจัยด้านทุนตามทฤษฎีแรงจูงใจ เพื่อสร้างความพึงพอใจและความผูกพันในอาชีพให้แก่ครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาตีกา)

รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยนำเสนอ มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติในระดับมาก องค์ประกอบของรูปแบบที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และกระบวนการเพื่อสร้างการเรียนรู้ด้วยตัวเองและการสะท้อนผล ข้อค้นพบนี้ยืนยันว่า รูปแบบที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์และการปฏิบัติจริง และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน มีความสอดคล้องกับความต้องการของครูและบริบทของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ดาตีกา) มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการศูนย์ฯ และหลักสูตรให้ทันสมัย มาตรฐาน โปร่งใส มีการประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมกัน จัดสรรงบประมาณและทรัพยากร เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในศูนย์ ตาดีกาให้สอดคล้องกับบริบทสังคมยุคดิจิทัล

2. จัดระบบสวัสดิการและค่าตอบแทนครูตาดีกาอย่างเป็นมาตรฐาน ควรมีการกำหนดอัตราค่าตอบแทนที่เหมาะสม เพื่อสร้างแรงจูงใจในระยะยาวและความมั่นคงในวิชาชีพ จัดทำโครงสร้างสวัสดิการด้านสุขภาพ เช่น เงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลเพิ่มเติมสำหรับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) โดยเฉพาะ เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3. เร่งเสริมสร้างสมรรถนะการสอนเชิงนวัตกรรมและการใช้สื่อดิจิทัล โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ฝึกอบรมระยะสั้นแบบเข้มข้น โดยเน้นการปฏิบัติจริงตามรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะที่เสนอไว้ข้างต้น

4. การจัดตั้งกลไกการพัฒนาวิชาชีพและการสะท้อนผลในระดับศูนย์ โดยการกำหนดให้การพัฒนาวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานปกติ โดยจัดตั้งและสนับสนุนการทำงานของ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในศูนย์ หรือในรูปแบบเครือข่ายศูนย์ใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยเชิงเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ฯ ศึกษาความแตกต่างระหว่างศูนย์ที่ประสบความสำเร็จกับศูนย์ที่ยังมีข้อจำกัด เพื่อหาปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. การประเมินผลลัพธ์เชิงรูปธรรมของการพัฒนาตาดีกา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจของผู้ปกครอง และการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์

3. การศึกษาเชิงลึกปัจจัยความสำเร็จและกลไกการบริหารจัดการที่ทำให้ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่ประสบความสำเร็จสูง สามารถแก้ไขปัญหาด้านสวัสดิการ และพัฒนาระบบการสอนเชิงนวัตกรรมได้

รายการอ้างอิง

กรมประชาสัมพันธ์. (2568). คณะรัฐมนตรีอนุมัติปรับเพิ่มค่าตอบแทนครูสอนศาสนาอิสลามในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา). <https://phrae.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/378466>

- กึ่งกาญจน์ ชันติจิตร. (2567). ทักษะของผู้บริหาร (อิมาม) ในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนกันต์ วงษ์สันต์, ภัทรพล มหาจันทร์ และวีณา ชุ่มบัณฑิต. (2565). ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญตามแนวคิด ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(2), 1-12.
- นฤมล ภูสิงห์. (2567). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ. *Rajapark Journal*, 18(61), 490-505.
- ปวีณสุตา ปัญญาจันทร์ และทองฟู ศิริวงศ์. (2567). ความพึงพอใจในงานและบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. *Journal of Modern Learning Development*, 9(10), 722-739.
- ปิ่นมุก เสนาดีสัย. (2567). การวิจัยและพัฒนากระบวนการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับประถมศึกษา: พหุกรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร]. มหาวิทยาลัยสยาม.
- มุสลิม คาแรง และรอฮานี มาแฉ. (2563). สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามชั้นนำในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(1), 111-127.
- มูฮัมหมัดบูคอรี มะแอ, จิรศักดิ์ สุรงค์พิพรรณ และละมุล รอดขวัญ. (2568). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง. วารสารหาดใหญ่วิชาการ, 23(3), 523-539.
- มูฮัมหมัดอาฟีฟ อัสซอลิฮีย, นัชชีมา บาเกาะ, ยูโสบ บุญสุข และอิบรอฮีม ลามีน ซาโน. (2564). การเปรียบเทียบกลยุทธ์การสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์กับประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 16(2), 231-239.
- ยุทธนา เกื้อกุล, นิเนาะ แวอุเซ็ง และรุดียะห์ หะ. (2564). การจัดการศึกษาอิสลามในโรงเรียนของรัฐ: สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนา. วารสารอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 12(1), 14-26.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2566). สถิติการศึกษาเอกชน ประจำปี 2566. https://opec.go.th/uploads/2024/plan/20240212_150613_607
- สุรียา หะยีเหย์บ. (2564). สภาพปัญหา ความคาดหวังและแนวทางการพัฒนาการศึกษาสถาบันศึกษาปอเนาะสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดสตูล. วารสาร อัล-ฮิกมะฮ์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, 11(22), 219-233.

- เอกภักดิ์ มีชัย, แวรอสนีย์ สะเมาะ, สุดาร์ตน์ ทองคำ และอาบิยะ บริพันธ์. (2565). แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(1), 1-18.
- Assalihee, M., Bakoh, N., Boonsok, Y., & Songmuang, J. (2024). Transforming Islamic education through lesson study (LS): A classroom-based approach to professional development in Southern Thailand. *Education Sciences*, 14(9), 1029. <https://www.mdpi.com/2227-7102/14/9/1029>
- Assalihee, M. & Boonsuk, Y. (2023). Teaching management strategies on 21st century Islamic education for southernmost Thai private Islamic schools. *Anatolian Journal of Education*, 8(1), 13-28. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1385384.pdf>
- Attijani, M. D. S., Mutholingah, S., Rosidin, & Eyra, S. (2025). Navigating curriculum integration in minority contexts: Challenges and cultural dynamics of integrated Islamic education in Pattani, Thailand. *J-PAI: Jurnal Pendidikan Agama Islam*, 12(1), 66-80.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Sage.
- Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective teacher professional development*. Learning Policy Institute.
- Desimone, L. M., & Pak, K. (2022). Instructional coaching as high-quality professional development. *Theory Into Practice*, 61(1), 3-12.
- Dokmai, P., Sakorn, W., & Nontapa, R. (2023). The professional learning community for teachers' professional development training in classroom action research for enhancing students' science, mathematics and technology competencies in new normal. *International Journal of Science Education and Teaching*, 2(1), 38-50.
- Imtiyaz, Y., Thongin, A. (2025). The role of the faculty of Islamic sciences at the prince of songkla university building of Islamic public value of multicultural citizenship in southern Thailand. *Halduskultuur: The Estonian Journal of Administrative Culture and Digital Governance*, 24(1), 75-101.

- Kaiyasit, C., Akkapim, S., Chanta, W., Vonganusith, V., Chamnankit, P., & Noinon, P. (2024). A study of participatory action research for teacher development in integrated learning management based on principles of sufficiency economy philosophy. *Trends of Humanities and Social Sciences Research*, 12(2), 201–222.
- Khareng, M. (2020). The achievement of teacher professionalism among religious teachers alumni of the Academy of Islamic and Arabic Studies, Princess of Naradhiwas University AIAS-PNU. *Akademika, Journal of Southeast Asia Social Sciences and Humanities*, 90(2), 127-138.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Latip, A., Robandi, B., Amaliah, Khakim, R. R., & Fatonah, N. (2023). Technological pedagogical content knowledge (TPACK) framework for science teachers' competences in facing global challenges and issues: A narrative literature review. *International Journal of Pedagogy and Teacher Education*, 7(1), 45–57.
- Nickerson, C. (2025). *Herzberg's two-factor theory of motivation-hygiene*. <https://www.simplypsychology.org/herzbergs-two-factor-theory.html>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Wattanakornsiri, A., Khunsawat, C., Kessada, P., Thongmaen, R., Jumpadee, R., Supimaros, C., Tongnunuie, S., Jamnongkan, T., Boontob, S., & Phuengphai, P. (2023). Professional learning community with interventions for STEM school improvement: A case study of Surin Phitthayakom School, Surin Province, Thailand. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 16(3), 14–29.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า
ผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
The 4Es Marketing Mix Factors Affecting Purchase Decisions through the
TikTok Application among Students of Princess of Naradhiwas University

โสรยา บินบุละ¹ ปาตีสะห์ ปี¹ วันอิลมี บินปุเตะ¹ สัตยา นาวิ¹ มัณฑนา กระโหมวงศ์^{1*}

Soraiya Binbubla¹, Pateedah Pi¹, Wanilme Binputeh¹, Sattaya Nawee¹, Manthana Krahamwong^{1*}

(Received: December 12, 2025; Revised: December 30, 2025; Accepted: January 15, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ประชากรได้แก่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 รวม 400 คน มาจาก 11 หน่วยงาน ภายใต้การกำกับของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน มีแบบสอบถาม 2 ส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) มีค่าความเชื่อมั่น = 0.894 และแบบสอบถามการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ มีค่าความเชื่อมั่น = 0.787 สถิติวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สมการถดถอยอย่างง่าย

ผลการวิจัย ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ในด้านการสร้างประสบการณ์ที่ดี ด้านการสร้าง ความคุ้มค่า ด้านการเข้าถึง และด้านการบอกต่อด้วยความศรัทธา ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ โดยภาพรวมในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจซื้อสินค้าซึ่งพิจารณาจากปัจจัยด้านมีโปรโมชั่นและส่วนลดโดยเฉพาะสินค้าประเภทแฟชั่นและเครื่องแต่งกาย มีความสะดวกในการใช้งานเพื่อซื้อสินค้า ตลอดจนการนำเสนอสินค้าผ่านสื่อที่มีคุณภาพของวิดีโอแนะนำสินค้านำมาสู่การตัดสินใจซื้อสินค้า ความน่าเชื่อถือของสินค้าและร้านค้า รวมถึงเกิดความมั่นใจในความปลอดภัยในการซื้อสินค้าซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ามากที่สุด

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

¹Faculty of Management Science, Princess of Naradhiwas University

*Corresponding author. E-mail: manthana.saisuwan@gmail.com

คำสำคัญ: การตัดสินใจซื้อ แอปพลิเคชัน TikTok ส่วนประสมทางการตลาด (4Es)

Abstract

This research aimed to examine the 4Es marketing mix factors affecting purchase decisions through the TikTok application. The population consisted of students of Princess of Naradhiwas University. The sample comprised 400 students from certificate, diploma, and bachelor's degree programs (Years 1–4) across 11 academic units under the supervision of Princess of Naradhiwas University. The sample was selected using multistage sampling. The research instrument was a questionnaire divided into two parts. The marketing mix (4Es) questionnaire had a reliability coefficient of 0.894, while the questionnaire on purchasing decisions through the TikTok application had a reliability coefficient of 0.787. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and simple regression analysis.

The research findings revealed that the 4Es marketing mix factors which are Experience, Exchange, Everywhere, and Evangelism, had a statistically significant effect on students' purchasing decisions through the TikTok application at the 0.05 level of significance, with an overall influence at the highest level, respectively. Most respondents made purchasing decisions based on promotions and discounts, particularly for fashion and clothing products. Ease of use in purchasing products, along with high-quality product presentation through video content, including product demonstrations and reviews, enhanced the credibility of products and sellers. In addition, these factors also increased confidence in transaction security, which was found to have the strongest influence on purchasing decisions, respectively.

Keywords: Purchasing Decision, TikTok Application, 4Es Marketing Mix

บทนำ

ปัจจุบันพฤติกรรม การซื้อสินค้าของผู้บริโภคเปลี่ยนไปสู่ออนไลน์อย่างชัดเจน เนื่องจากปัจจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่สะดวกสบายและแสดงถึงการใช้งานที่แพร่หลาย การพัฒนาอย่างรวดเร็วของอินเทอร์เน็ตได้นำไปสู่การเติบโตของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) และยังชี้ให้เห็นว่าคนไทยมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์สูงมากขึ้นเรื่อย ๆ ความเติบโตนี้สะท้อนถึงความสำคัญของการทำ

ความเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ เช่น แรงจูงใจ ประสิทธิภาพและคุณภาพบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องในบริบทของการตลาดดิจิทัล (กนกวรรณ อินรอต และกัญญ์กุลณัช พิศาลอัครชัย, 2564) นักการตลาดจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือส่วนประสมทางการตลาดที่ปรับปรุงให้ทันสมัยตามพฤติกรรมผู้บริโภคยุคดิจิทัลจากส่วนประสมทางการตลาด 4Ps พัฒนาเป็น 4Es โดย (1) ผลิตภัณฑ์ (Product) เปลี่ยนเป็นมุ่งเน้นประสบการณ์ (Experience) (2) ราคา (Price) เปลี่ยนเป็นเน้นคุณค่าที่ลูกค้ายินดีแลกเปลี่ยน (Exchange) (3) สถานที่ (Place) เปลี่ยนเป็นสะท้อนความครอบคลุมการเข้าถึงสินค้าได้ทุกที่ทุกเวลา (Everywhere) และ (4) ส่งเสริมการตลาด (Promotion) เปลี่ยนเป็นการสร้างความประทับใจจนลูกค้าบอกต่อแบรนด์ด้วยความศรัทธา (Evangelism) เพื่อให้ความสำคัญกับการส่งมอบประสบการณ์ที่ดีที่สุดแก่ลูกค้าและสามารถสนองพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าในยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง (Konhausner et al., 2021)

สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) และแพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและมีผลต่อการตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในรูปแบบ Facebook Live, TikTok live, Instagram, Shopee, และ Lazada สะท้อนให้เห็นว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางสำคัญในการเข้าถึงผู้บริโภค เนื่องจากง่าย รวดเร็วและการนำเสนอสินค้าและบริการที่หลากหลายในรูปแบบข้อความ รูปภาพและวิดีโอเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการตลาดและสร้างความเชื่อมั่นและความภักดีต่อแบรนด์สินค้า (ตรีนิตร ชื่นศิลป์ และคณะ, 2566; Rahman & Chatterjee, 2024) อย่างไรก็ตาม TikTok ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันวิดีโอสั้นที่น่าสนใจจึงได้รับความนิยมอย่างสูง มีการพัฒนาฟีเจอร์ TikTok Shop ในปี 2021 เพื่อบูรณาการการซื้อขายสินค้าเข้ากับคอนเทนต์วิดีโอทำให้ผู้ขายสามารถจัดการสินค้าได้อย่างครบวงจรเพิ่มความน่าเชื่อถือและส่งผลดีต่อยอดขาย (วรินธร ใจกล้า และรสิตา สังข์บุญนาท, 2567) แม้ว่ากลุ่มผู้ใช้หลักของ TikTok จะเป็นเจนเนอเรชัน Y (Generation Y) และเจนเนอเรชัน Z (Generation Z) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อแต่การสำรวจ พบว่า ผู้ใช้เจนเนอเรชันวาย ส่วนใหญ่มักติดตามแพลตฟอร์มเพื่อความบันเทิง แต่เจนเนอเรชัน Z ทั้งในประเทศไทยและหลายประเทศเน้นที่การรับข้อมูลจากสื่อดิจิทัลหรือการตลาดสื่อสังคมออนไลน์และส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่ตั้งใจซื้อออนไลน์ (อาทิตยา อาจธัญกรณ์ และคณะ, 2567; Hu & Zhu, 2022) ยิ่งไปกว่านั้นบริบทของพื้นที่ศึกษาอย่างจังหวัดนราธิวาส มีความท้าทายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีต่ำกว่า 38,000 บาท (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนราธิวาส, 2565) และมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามถึง 89.05% รวมถึงความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมหลายกลุ่มมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนราธิวาส (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนราธิวาส, 2565) ความแตกต่างด้านเศรษฐกิจและสังคมนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านช่องทางใหม่ ๆ เช่น TikTok Shop

แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายขับเคลื่อนเศรษฐกิจในทุกภูมิภาคแต่พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดนราธิวาส ยังคงเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ จากการวิเคราะห์รายงานของจากสำนักงานสถิติจังหวัดนราธิวาส พบว่า จังหวัดนราธิวาส มีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชน (GPP) ต่อหัวค่อนข้างต่ำ ในปี 2561 ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 74 จาก 77 จังหวัด และมีอัตราการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ต่ำที่สุดในภูมิภาค จึงสะท้อนถึงข้อจำกัดในการพัฒนาขีดความสามารถของประชากรและความสอดคล้องระหว่างระดับการศึกษาและรายได้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) ในขณะเดียวกัน TikTok ได้กลายเป็นสื่อดิจิทัลและช่องทางการตลาดออนไลน์ที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วสามารถพัฒนาต่อยอดธุรกิจได้โดยไม่ต้องใช้ต้นทุนสูง อย่างไรก็ตาม จากข้อค้นพบเบื้องต้น พบว่า มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ส่วนใหญ่มีจำกัดอยู่ในพื้นที่เมืองหลวงหรือภาคกลาง อาทิ ปัจจัยที่มีอิทธิพลของแอปพลิเคชัน TikTok ต่อการตัดสินใจซื้ออาหารพร้อมทานแช่แข็งของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร (ชนดล แสงบัว, 2567) และการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทาง Application Tiktok ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (วรินทร์ ใจกล้า และรสิตา สังข์บุญนา, 2567) เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้เกิดช่องว่างในการทำความเข้าใจพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าในพื้นที่ชนบทที่มีลักษณะเฉพาะตัวเช่นจังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งด้านระดับรายได้ วัฒนธรรมและการนับถือศาสนา ดังนั้น การศึกษารุ่นนี้จึงมุ่งเน้นที่กลุ่มเจนเนอเรชัน Z (Generation Z) อายุระหว่าง 13-28 ปี ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับ ปวช. ปวส. และระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ อันเนื่องจากข้อค้นพบเบื้องต้นจะเป็นกลุ่มช่วงวัยที่เติบโตมากับการใช้เทคโนโลยีและมีพฤติกรรมนิยมใช้งานหลักของแพลตฟอร์ม TikTok ในปัจจุบันมากขึ้น รวมถึงมีทั้งผู้ซื้อและผู้ขายสินค้าเพื่อเพิ่มรายได้ระหว่างการศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดที่มีบริบทเฉพาะตัวดังกล่าวข้างต้นจึงมีความน่าสนใจและมีความสำคัญในการศึกษารุ่นนี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok โดยตรง ประกอบกับในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสมีการศึกษาดังกล่าวน้อยมาก และคาดหวังว่าผลการวิจัยจะเกิดเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้พัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ในพื้นที่ให้สามารถปรับกลยุทธ์เพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคที่มีความแตกต่างในบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เฉพาะเจาะจงนี้ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

ในปัจจุบันการสื่อสารและการตลาดได้รับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารออนไลน์ โดยเฉพาะการระบาดของโควิด-19 ที่ได้เร่งการเติบโตของการซื้อขายออนไลน์ และเพิ่มการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพจึงทำให้มีร้านค้าที่ก้าวเข้าสู่พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) มากขึ้น การศึกษาและเรียนรู้ให้มีความสามารถในการ “ทำธุรกิจออนไลน์และกลยุทธ์การตลาดในการส่งเสริมการตลาดผ่านอินเทอร์เน็ต” จึงเป็นเรื่องสำคัญต่อยอดขายสินค้าและการคู่แข่ง โดยตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงแก่ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายรวมถึงการดำเนินธุรกิจในอุตสาหกรรมเพื่อการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564) แอปพลิเคชัน TikTok ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วเนื่องจากฟีเจอร์การสร้างและแชร์คลิปวิดีโอสั้นจะช่วยให้แบรนด์สามารถสร้างการรับรู้และกระตุ้นยอดขายได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีฟีเจอร์ที่ครอบคลุมการตลาดดิจิทัลตั้งแต่การสร้างการรับรู้ การมีส่วนร่วม การพิจารณาเลือกซื้อไปจนถึงการตัดสินใจซื้อผ่านการใช้โซลูชันการจัดการโฆษณาด้วยตนเอง งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศยังชี้ให้เห็นอีกว่า ความตั้งใจซื้อบน TikTok ได้รับอิทธิพลจากการกระตุ้นการซื้อและโปรแกรมส่งเสริมการขาย อย่างไรก็ตาม แต่อาจไม่รวมถึงความไว้วางใจและไม่สามารถควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอื่น ๆ กับความตั้งใจซื้อได้ นอกจากนี้ โครงสร้างพื้นฐานและคุณค่าที่รับรู้ในกรณีของการขายผลิตภัณฑ์แม้แต่ทางการเกษตรผ่านอีคอมเมิร์ซแบบถ่ายทอดสดส่งผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงสร้างพื้นฐานที่ส่งผลต่อคุณค่าที่รับรู้ และความน่าดึงดูดของผู้ถ่ายทอดสดมีผลต่อไลฟ์สตรีมซึ่งเป็นเครื่องมือการขายที่ทรงพลัง นอกจากจะใช้นาเสนอที่น่าดึงดูดใจเพื่อกระตุ้นการซื้อแล้วยังอาศัยปัจจัยเชิงกลยุทธ์ เช่น โปรแกรมส่งเสริมการขายและปัจจัยเชิงจิตวิทยา เช่น ความไว้วางใจ คุณค่าที่ผู้บริโภครับรู้จากคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานและการนำเสนอของผู้ถ่ายทอดสดในการขับเคลื่อนความตั้งใจซื้อของลูกค้าความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคด้วยเช่นกัน (Thuy, 2025; Jin, 2025; Taeratanachai, 2025)

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับธุรกิจ เนื่องจากช่วยในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดและผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างถูกต้อง พฤติกรรมผู้บริโภคคือ "กระบวนการทั้งหมด" ตั้งแต่การเลือก ซื้อ ใช้ และกำจัดสินค้า โดยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางอารมณ์ แรงจูงใจ ประสบการณ์ กลุ่มสังคม ครอบครัวและสื่อออนไลน์ การทำความเข้าใจสาเหตุ แรงจูงใจ และกระบวนการตัดสินใจซื้อที่ซับซ้อนของผู้บริโภค (Solomon, 2020) ล้วนมีองค์ประกอบเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งมีกระบวนการตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย 1) การรับรู้ปัญหาความต้องการ 2) การค้นหาข้อมูล 3) การประเมินทางเลือก 4) การตัดสินใจซื้อ และ 5) พฤติกรรมหลังการซื้อ (Piggy, 2025) โดยมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่สำคัญต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านออนไลน์หลายประเด็นด้วยกัน

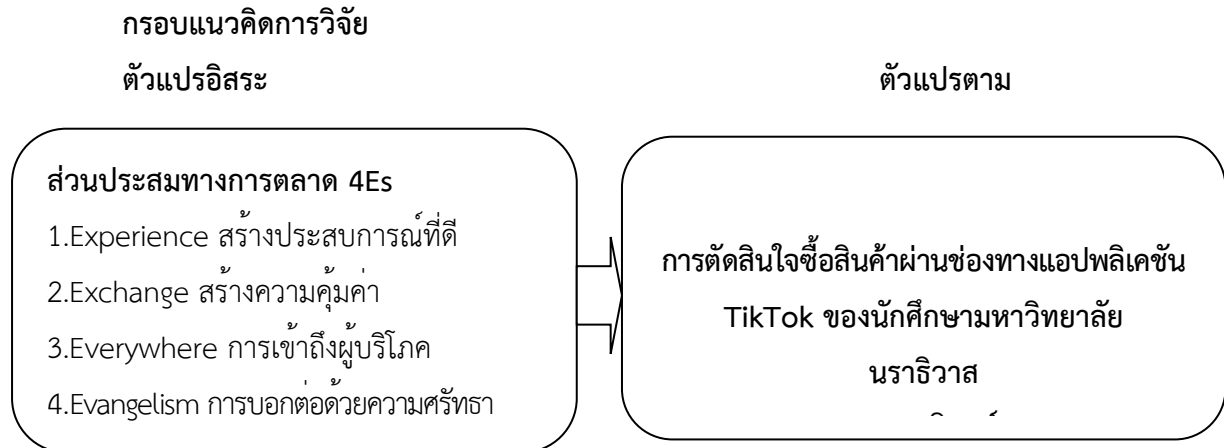
ดังนี้ (1) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคตามแผน (Theory of Planned Behavior; TPB) ประกอบด้วย ทศนคติ บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) (Kurniawati. et al., (2024) (2) โมเดลจิตวิทยา เป็นโมเดลสิ่งเร้า-สิ่งมีชีวิต-การตอบสนอง (Stimulus–Organism–Response Model; S-O-R) Model ที่อธิบายเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อม การรับรู้ภายในจนถึงพฤติกรรมการตัดสินใจตอบสนองซึ่งรับอิทธิพลมาจากสื่อดิจิทัลและประสบการณ์ของผู้ซื้อ มีกระบวนการทางจิตวิทยา 3 ขั้นตอน เริ่มจาก (2.1) สิ่งเร้า ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก เช่น โปรโมชั่น ราคา รีวิว ภาพหรือวิดีโอสินค้า (2.2) สภาวะภายใน ได้แก่ การรับรู้ อารมณ์ ความรู้สึก เป็นต้น (2.3) การตอบสนอง ได้แก่ พฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อ การกดสั่งซื้อสินค้าหรือการบอกต่อ (Haq et al., 2024) (3) โมเดลการยอมรับและการใช้งานเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model; TAM) ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการใช้แอปพลิเคชันในการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ประเด็น ได้แก่ (3.1) การรับรู้ถึงประโยชน์ โดยผู้ใช้แอปพลิเคชันช่วยการซื้อที่ดีขึ้นและรวดเร็วขึ้น (3.2) การรับรู้ถึงการใช้งานระบบใช้งานง่ายไม่มียุ่งยากซับซ้อน (Intra et al., (2024) (4) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบอกปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Word-of-Mouth; eWOM) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารความคิดเห็น ประสบการณ์ ปริมาณและผลจากการรีวิวผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อและลดความเสี่ยงก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค (Haq et al., 2024) (5) ทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อใจและทฤษฎีความเสี่ยงที่รับรู้เกี่ยวกับการซื้อออนไลน์ (Trust theory / Perceived risk theory) ได้แก่ (5.1) ความไว้วางใจหรือความเชื่อมั่นในตัวผู้ขาย ระบบออนไลน์และความปลอดภัยของข้อมูลและการชำระเงิน (5.2) การรับรู้ความเสี่ยง เช่น ความเสี่ยงด้านคุณภาพสินค้า ความเสี่ยงด้านการเงินและความเสี่ยงด้านข้อมูลส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อตัดสินใจได้ง่ายขึ้น เป็นต้น (จิตาภา อยู่พูน และวสันต์ สุกุลกิจกาญจน์, 2566)

ทั้งนี้ พฤติกรรมของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ช่วยให้เห็นว่าการตลาดการตลาดความ ต้องการและตอบสนองความพึงพอใจอย่างมีประสิทธิภาพ นักวิจัยหลายท่านได้ศึกษากลุ่มเจนเนอเรชัน Z ในประเทศไทย ที่นิยมใช้แพลตฟอร์ม TikTok Shop ทั้งด้านประชากรศาสตร์ ส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยทางเทคโนโลยี ซึ่งพฤติกรรมของผู้บริโภคมีความสอดคล้องกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (4Es) และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อและกระตุ้นการซื้อของกลุ่มเจนเนอเรชันผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย ได้แก่ Instagram, YouTube, Facebook, และ Twitter สะท้อนบริบทการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัด (กนกวรรณ อินรอต และกัญญกุลณัช พิธชาอัครชัย, 2564; ปิยนุช จึงสมานกุล, 2563) โดยข้อค้นพบจากการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคโดยเฉพาะในเมืองหลวงของประเทศไทย ส่วนใหญ่จะชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยทางการตลาด 4Es ประกอบด้วย การสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่า การเข้าถึง และการสร้างลูกค้าประจำ ที่ส่งผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของ

ผู้บริโภคเจนเนอเรชัน Z ในเมืองหลวงของไทยที่มีความเห็นมากที่สุด คือการสร้างประสบการณ์ รองลงมาการเข้าถึงง่าย และการสร้างลูกค้าประจำ ตามลำดับ (อัญชลี เยาวราช, 2568)

นอกจากนี้ จากข้อค้นพบพฤติกรรมผู้บริโภคในช่วงวัยนักศึกษาหากพิจารณาส่วนประสมทางการตลาด 6P's ที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ส่วนใหญ่เกิดขึ้น 1-2 ครั้งต่อเดือน โดยใช้โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟนเป็นหลักและด้วยเหตุผลส่วนใหญ่เกิดจากกระบวนการชื้อง่ายและสะดวก โดยปัจจัย 6P's ที่มีอิทธิพลสูงสุดคือการส่งเสริมการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย และการรักษาความเป็นส่วนตัว รวมถึงประสิทธิภาพด้านคุณภาพบริการเว็บไซต์ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด (เบญจวรรณ ยศระवास และดวงสมร รุ่งสวรรค์โพธิ์, 2565) ทั้งนี้ จากการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบันมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดแบบใหม่ 4Es (New marketing mix) พัฒนามาจากแนวคิด 4Ps เพื่อให้สอดคล้องกับยุคที่อินเทอร์เน็ตและประสบการณ์ของผู้บริโภคมีบทบาทสำคัญ โดยเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์และคุณค่าในมุมมองของลูกค้าเป็นหลัก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ ประกอบด้วย 1) Experience – ประสบการณ์ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่น่าจดจำจากการใช้งานจริง (Russell, 2020) 2) Exchange (Value) เป็นคุณค่าที่แลกเปลี่ยน ผู้บริโภคประเมินคุณค่าที่ได้รับเทียบกับสิ่งที่ต้องจ่าย ทั้งราคา สิทธิประโยชน์ ความคุ้มค่า รวมถึงรางวัลหรือคุณค่าทางจิตใจที่ได้รับจากแพลตฟอร์ม 3) Everywhere /Everyplace ความสะดวกเข้าถึง เป็นความสามารถในการเข้าถึงบริการ/สินค้าได้ทุกที่ทุกเวลา เช่น ผ่านสมาร์ทโฟน แอป และแพลตฟอร์มออนไลน์ 4) Evangelism – การบอกต่อ/สร้างความไว้วางใจ เป็นการบอกต่อด้วยความศรัทธาและเกิดความจงรักภักดีการรีวิว การแชร์ประสบการณ์ของผู้ใช้จริง และอิทธิพลทางสังคมเพิ่มความเชื่อมั่นและกระตุ้นการตัดสินใจซื้อบนออนไลน์ ซึ่งสามารถสรุปโดยรวมคือ 4Es เน้น “ประสบการณ์-คุณค่า-ความสะดวก-การบอกต่อ” เป็นหัวใจสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัลมากกว่าเพียงสินค้าและราคา (Konhausner et al., 2021; Maduku & Thusi, 2023; Makararpong et al., 2024) และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคข้างต้นสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดการออกแบบเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย (1) เหตุผลที่ก่อให้เกิดความตั้งใจซื้อสินค้า (2) ประสบการณ์จากสิ่งเร้าส่งผลต่ออารมณ์และพฤติกรรมการซื้อ เช่น ความสะดวก โปรโมชั่นและส่วนลด เหตุผลในการตัดสินใจซื้อสินค้า เป็นต้น (3) รูปแบบของเทคโนโลยีที่หรือแพลตฟอร์มที่นำมาใช้ เช่น คุณภาพของวิดีโอในการแนะนำสินค้า (4) อิทธิพลจากการรีวิวจากข้อคิดเห็นของผู้ซื้อสินค้าไปใช้ และ (5) ความเชื่อมั่นหรือความน่าเชื่อถือและความเสี่ยงในการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ (Kurniawati. et al., 2024; Haq et al., 2024; Intra et al., 2024; จิตภา อยู่นุ่น และวสันต์ สกฤตกิจกาญจน์, 2566) โดยผู้วิจัยสามารถนำมาออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ในมุมมองของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาระดับ ปวช. ปวส. และระดับปริญญาตรี ใน 11 หน่วยงานที่จำแนกเป็นสถาบัน วิทยาลัย และคณะต่าง ๆ ภายใต้การกำกับของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งเป็นกลุ่มวัยเจเนอเรชัน Z (Generation Z) อายุระหว่าง 13-28 ปี ที่มีพฤติกรรมสนใจและเติบโตมากับการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งสิ้นจำนวน 5,105 คน ในปีการศึกษา 2565 ทั้งนี้ การศึกษาครั้งนี้ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนและมีจำนวนแต่ละหน่วยงานไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง มีการจำแนกชั้นภูมิ (Stratification sampling) ซึ่งจำแนกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ คือ คณะ สถาบัน และวิทยาลัย (ที่เทียบเท่าคณะที่อยู่ในมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์) จำนวน 11 หน่วยงาน รวมจำนวนประชากรที่เป็นนักศึกษาทั้งหมด 5,105 คน และมีการกำหนดสัดส่วนร้อยละและเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง ตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบ่งประชากรแบบชั้นภูมิ (Stratified) จำแนกชั้นภูมิเป็นคณะ สถาบัน และวิทยาลัย (ที่เทียบเท่าคณะที่อยู่ในมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์) จำนวน 11 หน่วยงาน ซึ่งกำหนดจำนวนประชากรไว้แน่นอน รวมจำนวนประชากรที่เป็นนักศึกษาทั้งหมด 5,105 คน

ขั้นตอนที่ 2 มีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ซึ่งจากจำนวนประชากรทั้งหมด 5,105 คน โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ของขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่เกินร้อยละ 5 จากจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 371 คน ตามสูตรการคำนวณดังต่อไปนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดย n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด (5,105 คน)

e แทน ระดับความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้ กำหนดไว้เท่ากับ 0.05

จากสูตรต้องการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากประชากร 5,105 คน โดยกำหนดที่ระดับความคลาดเคลื่อน ที่ 0.05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{5105}{1+5105(0.05)^2} \\ &= \frac{5105}{13.76} \\ n &= 371 \text{ คน} \end{aligned}$$

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 371 คน แล้ว เพื่อรองรับความคลาดเคลื่อนและเพิ่มความสำเร็จของข้อมูลและป้องกันการสูญหายของแบบสอบถามผู้วิจัยได้เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างให้ครบ 400 คน

ขั้นตอนที่ 4 หลังจากได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน แล้ว ผู้วิจัยได้จัดสรรขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรของแต่ละชั้นภูมิ จาก 11 หน่วยงาน โดยนำจำนวนประชากรของแต่ละชั้นภูมินำมาคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิให้เป็นค่าร้อยละของแต่ละหน่วยงานในแต่ละชั้นภูมิ โดยการคำนวณสัดส่วนร้อยละดังนี้

การคำนวณสัดส่วนประชากรในแต่ละชั้นภูมิ ใช้สูตรดังนี้

$$(\text{ร้อยละ}) = \frac{N_h}{N} \times 100$$

โดยที่ N_h คือ จำนวนของประชากรในชั้นภูมิที่ h

N คือ จำนวนของประชากรทั้งหมด (5,105 คน)

ขั้นตอนที่ 5 การนำสัดส่วนร้อยละในแต่ละชั้นภูมิไปคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิ เพื่อเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วยของชั้นภูมิ โดยนำจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน มาคูณกับอัตราส่วนร้อยละของแต่ละหน่วยงานในชั้นภูมิต่าง ๆ เพื่อนำมาเทียบสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิ

ซึ่งวิธีนี้จะสะท้อนสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิให้เหมาะสมมากขึ้น โดยช่วยลดความเอนเอียงของข้อมูลและลดข้อจำกัดด้านเวลา ซึ่งรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างปรากฏในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรนักศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

หน่วยงาน	ประชากร (คน)	ร้อยละ	กลุ่มตัวอย่าง
สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา	312	6.11	24
วิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส	1,513	29.64	119
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนราธิวาส	306	5.99	24
วิทยาลัยการอาชีพตากใบ	145	2.84	11
คณะแพทยศาสตร์	205	4.06	16
คณะเกษตรศาสตร์	229	4.49	18
คณะศิลปศาสตร์	358	7.01	28
คณะวิศวกรรมศาสตร์	531	10.40	42
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	203	3.98	16
คณะวิทยาการจัดการ	833	16.32	65
คณะพยาบาลศาสตร์	470	9.21	37
รวม	5,105	100	400

ขั้นตอนที่ 6 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิครบจำนวน 400 คน แล้ว จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก รวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามนักศึกษา ทั้ง 11 หน่วยงาน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาจากความสะดวกในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างและความสมัครใจการตอบคำถาม ภายใต้เงื่อนไขผู้ที่เคยผ่านการใช้แอปพลิเคชัน TikTok เท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือวิจัย ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษาและเขียนข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา คณะ/สถาบัน/วิทยาลัย ความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชัน TikTok โดยเฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้ง ประเภทสินค้าที่สั่งซื้อ เป็นต้น ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ได้แก่ (1) Experience สร้างประสบการณ์ที่ดี (2) Exchange

สร้างความคุ้มค่าให้ลูกค้าอย่างง่าย (3) Everywhere การเข้าถึงผู้บริโภค (4) Evangelism การบอกต่อด้วยความศรัทธา ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น

โดยแบบสอบถามส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ ได้แก่ 5 หมายถึง ระดับที่มากที่สุด 4 หมายถึง ระดับที่มาก 3 หมายถึง ระดับที่ปานกลาง 2 หมายถึง ระดับที่น้อย 1 หมายถึง ระดับที่น้อย (Likert, 1932)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยดำเนินการดังนี้

(1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้องสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการและวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นนำผลประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Congruence: IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ≥ 0.50 ขึ้นไป พบว่าแบบสอบถามด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และแบบสอบถามด้านการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 (Rovinelli & Hambleton, 1977)

(2) นำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกันแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจริงเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยไม่ต่ำกว่า 0.70 (Cronbach, 1990) ซึ่งพบว่าแบบสอบถามด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.894 ส่วนด้านการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.787 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง และเพื่อพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจะเริ่มกล่าวถามนำเพื่อคัดกรองเลือกผู้ตอบตามความสมัครใจพร้อมคำนึงถึงการรักษาความลับของข้อมูล โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเป็นผู้ที่เคยผ่านประสบการณ์การใช้แอปพลิเคชัน TikTok เท่านั้นก่อนที่ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางการตอบแบบสอบถามอย่างชัดเจนเพื่อความถูกต้อง จากนั้นผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administered questionnaire) ตามความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและระยะเวลา รวมถึงตลอดการขึ้นาคำตอบ หากมีข้อสงสัยผู้วิจัยจะอธิบายเฉพาะเชิงเทคนิคและไม่ขึ้นาคำตอบทำให้ผู้ตอบสามารถตอบคำถามเองอย่างอิสระจำนวน 400 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยใช้ (1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้เพื่อการบรรยายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนที่ 2 ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) และส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) พร้อมแปลผลระดับความคิดเห็นตามเกณฑ์อันตรภาคชั้น 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ของค่าอันตรภาคชั้นที่ใช้ในการแปลผลของข้อมูลในงานวิจัยดังนี้

4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับที่มากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับที่มาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับที่ปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับที่น้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับที่น้อยที่สุด

(2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์สมการถดถอยอย่างง่าย (Simple regression analysis) เพื่อศึกษาผลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok การวิเคราะห์สมการถดถอยจะใช้วิธี Enter เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้และมีการตั้งสมมติฐานเชิงทฤษฎีไว้อย่างชัดเจนและทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอย่างเป็นระบบ แสดงผลค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) เพื่ออธิบายอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทาง Application Tiktok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ พบว่า เป็นเพศหญิง จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 มีอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 รองลงมา อายุ ต่ำกว่า 20 ปี

จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 ตามลำดับ โดยกำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองลงมาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 ซึ่งมาจากผู้ที่กำลังศึกษาในระดับการศึกษา พบว่า วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 รองลงมา คือ คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อสินค้าผ่าน แอปพลิเคชัน TikTok เฉลี่ย 1-2 ครั้ง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมา คือ 3-4 ครั้ง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 มากกว่า 4 ครั้ง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 และน้อยกว่า 1 ครั้ง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 แสดงข้อมูลตามลำดับ และส่วนใหญ่มีการใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้งพบว่า มีการใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้ง 100-500 บาท จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 59.3 รองลงมา มีการใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้ง 501-1,000 บาท จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 ใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้ง 1,001-5,000 บาท จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้ง ต่ำกว่า 100 บาท จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 และใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้ง มากกว่า 5,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 แสดงข้อมูลตามลำดับ และส่วนใหญ่เลือกซื้อประเภทสินค้า แฟชั่นและเครื่องแต่งกาย จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมา สินค้าอุปโภคบริโภค จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 สินค้าอุปกรณ์แต่งบ้าน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 สินค้าเทคโนโลยี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 สินค้าเพื่อสุขภาพ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 สินค้าอุปกรณ์ไฟฟ้า จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 และสินค้าอื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 แสดงข้อมูล ตามลำดับ

(2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4 Es)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	การแปลผล
ด้านการสร้างประสบการณ์ที่ดี	4.38	0.559	ระดับที่มากที่สุด
ด้านการสร้างความคุ้มค่า	4.19	0.651	ระดับที่มาก
ด้านการเข้าถึง	4.28	0.561	ระดับที่มากที่สุด
ด้านการบอกต่อด้วยความศรัทธา	4.21	0.616	ระดับที่มากที่สุด
รวม	4.27	0.538	ระดับที่มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) โดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.538 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการ

สร้างประสบการณ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.559 รองลงมา คือ ด้านการเข้าถึง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.561 รองลงมา คือ ด้านการบอกต่อด้วยความศรัทธา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.616 และรองลงมา คือ ด้านการสร้างคุณค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.651 แสดงข้อมูล ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการสร้างประสบการณ์ที่ดี

	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	การแปลผล
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4 Es)			
1. ด้านการสร้างประสบการณ์ที่ดี (Experience)			
1.1 การใช้ TikTok Shop มีสินค้าให้หลากหลาย	4.47	0.600	ระดับที่มากที่สุด
1.2 มีความพอใจกับประสบการณ์การใช้ TikTok Shop ในการซื้อสินค้า	4.30	0.703	ระดับที่มากที่สุด
1.3 TikTok Shop มีการออกแบบฟังก์ชันการใช้งานที่ง่ายและสะดวกในการซื้อสินค้า	4.40	0.726	ระดับที่มากที่สุด
รวม	4.38	0.559	ระดับที่มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการสร้างประสบการณ์ที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.559 ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การใช้ TikTok Shop มีสินค้าให้เลือกหลากหลาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.600 รองลงมา คือ TikTok Shop มีการออกแบบฟังก์ชันการใช้งานที่ง่ายและสะดวกในการซื้อสินค้า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.726 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีความพอใจกับประสบการณ์การใช้ TikTok Shop ในการซื้อสินค้า อยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.703 แสดงข้อมูลตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการสร้างความคุ้มค่า

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4 Es)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	การแปลผล
2. ด้านการสร้างความคุ้มค่า (Exchange)			
2.1 คุณค่าของสินค้าที่ได้รับจากตรงกับราคาที่จ่าย	4.18	0.775	ระดับที่มาก
2.2 ราคาสินค้ามีผลต่อการตัดสินใจซื้อ	4.27	0.765	ระดับที่มากที่สุด
2.3 TikTok Shop มีความแตกต่างและน่าเชื่อถือ	4.13	0.824	ระดับที่มาก
รวม	4.19	0.651	ระดับที่มาก

จากตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการสร้างความคุ้มค่าในภาพรวมอยู่ในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.651 ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ราคาสินค้าใน TikTok Shop มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของคุณ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.765 รองลงมา คือ คุณค่าของสินค้าที่ได้รับจาก TikTok Shop ตรงกับราคาที่จ่าย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.775 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด TikTok Shop สร้างความแตกต่างและน่าเชื่อถือของสินค้า อยู่ในระดับที่มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.824 แสดงข้อมูลตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการเข้าถึง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4 Es)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	การแปลผล
3. ด้านการเข้าถึง (Everywhere)			
3.1 มีความรู้สึกรู้ว่า TikTok Shop มีช่องทาง การจัดจำหน่ายที่สะดวก	4.39	0.662	ระดับที่มากที่สุด
3.2 แอปพลิเคชัน TikTok Shop มี กระบวนการสั่งซื้อที่ไม่ซับซ้อน	4.36	0.675	ระดับที่มากที่สุด
3.3 สามารถติดต่อกับผู้ขายได้สะดวก รวดเร็ว และเป็นส่วนตัว	4.11	0.763	ระดับที่มาก
รวม	4.28	0.561	ระดับที่มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการเข้าถึงในภาพรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.561 ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความรู้สึกที่ TikTok Shop มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่สะดวก มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.662 รองลงมา คือ แอปพลิเคชัน TikTok Shop มีกระบวนการสั่งซื้อที่ไม่ซับซ้อน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.675 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สามารถติดต่อกับผู้ขายได้สะดวก รวดเร็ว และเป็นส่วนตัว อยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.763 แสดงข้อมูล ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการบอกต่อด้วยความศรัทธา

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4 Es)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	การแปลผล
4. ด้านการบอกต่อด้วยความศรัทธา (Evangelism)			
4.1 มีความประทับใจและจะบอกต่อถึงการบริการ ติดตามหลังการขายและแก้ไขปัญหาให้ลูกค้า	4.20	0.721	ระดับที่มาก
4.2 มีความประทับใจและจะบอกต่อถึงคุณภาพ การส่งสินค้าที่มันสะดวก รวดเร็ว สินค้าไม่เสียหาย	4.20	0.710	ระดับที่มาก
4.3 การส่งเสริมการขายจาก TikTok Shop นั้น สามารถดึงดูดให้คุณซื้อสินค้าทาง TikTok Shop เป็นประจำ	4.25	0.756	ระดับที่มากที่สุด
รวม	4.21	0.616	ระดับที่มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการบอกต่อด้วยความศรัทธา ในภาพรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.616 ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การส่งเสริมการขายจาก TikTok Shop นั้น สามารถดึงดูดให้คุณซื้อสินค้าทาง TikTok Shop เป็นประจำ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.756 รองลงมา คือ มีความประทับใจและจะบอกต่อถึงการบริการติดตามหลังการขายและการแก้ไขปัญหาให้กับลูกค้าการส่งสินค้าที่มันสะดวก รวดเร็ว สินค้าไม่เสียหาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.721 แสดงข้อมูลตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทาง แอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	การแปลผล
1. ความสะดวกในการใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของคุณ	4.35	0.620	ระดับที่มากที่สุด
2. รีวิวหรือความคิดเห็นจากผู้อื่น ๆ ใน TikTok Shop มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของคุณ	4.25	0.725	ระดับที่มากที่สุด
3. ความมั่นใจในความปลอดภัยของการทำธุรกรรมผ่าน TikTok Shop มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของคุณ	4.21	0.734	ระดับที่มากที่สุด
4. โปรโมชั่นและส่วนลดที่เสนอใน TikTok Shop มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของคุณ	4.44	0.720	ระดับที่มากที่สุด
5. คุณภาพของวิดีโอแนะนำสินค้าที่โพสต์ใน TikTok Shop มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของคุณ	4.31	0.744	ระดับที่มากที่สุด
6. การตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าผ่าน แอปพลิเคชัน TikTok เพราะมีกระแสตอบรับที่ดีต่อผู้ใช้งานจำนวนมาก	4.22	0.718	ระดับที่มากที่สุด
7. ความน่าเชื่อถือของร้านค้าหรือผู้ขายบน แอปพลิเคชัน TikTok มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า	4.23	0.738	ระดับที่มากที่สุด
รวม	4.28	0.542	ระดับที่มากที่สุด

จากตารางที่ 7 โดยภาพรวมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.542 เมื่อพิจารณาเป็นข้อพบว่า โปรโมชั่นและส่วนลดที่เสนอใน TikTok Shop มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.720 รองลงมา คือ ความสะดวกในการใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok Shop ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เท่ากับ 0.620 รองลงมา คุณภาพของวิดีโอแนะนำสินค้าที่โพสต์ใน TikTok Shop มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.744 รองลงมา รีวิวหรือความคิดเห็นจากผู้อื่น ๆ ใน TikTok Shop มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.725 รองลงมา ความน่าเชื่อถือของร้านค้าหรือผู้ขายบน TikTok มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า อยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.738 รองลงมา การตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เพราะมีกระแสดอรับที่ดีต่อผู้ใช้งานจำนวนมาก อยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.718 และค่าน้อยที่สุด คือ ความมั่นใจในความปลอดภัยของการทำธุรกรรมผ่าน TikTok Shop มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.734 แสดงข้อมูลตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบสมมติฐาน

Model	Unstandardized	standardized		t
	Coefficients	Coefficients		
	B	Sid. Error	Beta	
ค่าคงที่	0.609	0.125		4.860*
ปัจจัยส่วนประสมทาง การตลาด (4 Es)	0.327	0.042	0.337	7.783*
R = 0.843 , R ² = 0.710 , Adjusted R Square = 0.707 , F = 242.007 Sig. = 0.000				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 ตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทาง แอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ในภาพรวม พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok อธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ได้ร้อยละ 71.00 (R² = 0.710)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok และระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่วนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.538 และผลทดสอบสมมติฐาน พบว่า ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es พบว่า ด้านการสร้างประสบการณ์ที่ดีอยู่ในระดับที่มากที่สุด ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.559 ด้านการเข้าถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.561 ด้านการบอกต่อด้วยความศรัทธา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.616 ในขณะที่ด้านการสร้างความคุ้มค่ามีความคิดเห็นอยู่ระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนเท่ากับ 0.651 ตามลำดับ โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านการสร้างประสบการณ์ที่ดี (Experience) โดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด เนื่องมาจากประสบการณ์ที่นักศึกษาได้เคยใช้แอปพลิเคชัน TikTok โดยมีสินค้าให้เลือกหลากหลาย มีการออกแบบฟังก์ชันการใช้งานได้ง่ายและสะดวกในการซื้อ ซึ่งเป็นที่พึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชัน TikTok มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของแอปพลิเคชัน TikTok ที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นในการซื้อสินค้าของกลุ่มเจนเนอเรชันซีในประเทศไทย ซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์เชิงบวกโดยเน้นความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความง่ายในการใช้งานและรูปแบบคอนเทนต์วิดีโอสั้นที่กระตุ้นอารมณ์การซื้อสินค้า (ปิยนุช จึงสมานกุล, 2563) อีกทั้ง ธนดล แสงบัว (2567) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลของแอปพลิเคชัน TikTok ต่อการตัดสินใจซื้ออาหารพร้อมทานแช่แข็งของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยต่อส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารพร้อมทานแช่แข็งซึ่งอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านการสร้างความคุ้มค่า (Exchange) โดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด เนื่องจากราคาสินค้าใน TikTok Shop มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและคิดคุณค่าของสินค้าที่ได้รับตรงกับราคาที่จ่ายไป รวมถึงสินค้านั้นมีความโดดเด่นสร้างความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดและมีความน่าเชื่อถือ ในขณะที่ผลการวิจัยของ Taeratanachai (2025) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการซื้อของผู้บริโภคชาวไทยในการค้าผ่านไลฟ์สตรีมบนแอปพลิเคชัน TikTok ควรเพิ่มการออกแบบเนื้อหาที่มีคุณค่าด้านความบันเทิงสูงเพื่อเพิ่มความเพลิดเพลินและกระตุ้นการซื้อในทันที เช่น การเล่าเรื่องที่น่าสนใจ การสาธิตผลิตภัณฑ์แบบสด ประสบการณ์การซื้อที่มีลักษณะเป็นแบบเกมส์ และการใช้กลยุทธ์การตลาดแบบจำกัดเวลา ตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วมเชิงปฏิสัมพันธ์ เช่น การถาม-ตอบสด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสำรวจความเห็นและการตอบสนอง

ปัจจัยด้านการเข้าถึงได้ง่ายหรือปัจจัย (Everywhere) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักศึกษามีความเห็นเห็นว่า TikTok Shop มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่สะดวกและมีกระบวนการที่ไม่ซับซ้อนมาก

ที่สุด สามารถติดต่อกับผู้ขายได้สะดวกรวดเร็วและมีความเป็นส่วนตัวระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pislai-ngam et al. (2024) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความไว้วางใจของผู้ใช้ในการใช้แอปพลิเคชันมือถือ เช่น shopee, Lazada และ Tik Tok Shop เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดปทุมธานี มีปัจจัยด้านความถูกต้องแม่นยำ ความสามารถในการเข้าถึงและใช้งานง่าย มีผลกระทบในระดับสูง นอกจากนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของผู้ใช้ คือความปลอดภัย และความไว้วางใจในการรักษาความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรม รวมถึงผลการวิจัยของ Kamnungwut and Klentien (2024) ได้ระบุหลักการออกแบบเว็บไซต์อีคอมเมิร์ซสำหรับผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน X และเจนเนอเรชัน Y ในรูปแบบภาพพื้นหลังสีขาวตัวอักษรสีดำทำให้ระบบค้นหาที่ใช้งานง่ายเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้งาน และสามารถดำเนินการสั่งซื้อได้อย่างแม่นยำและทันเวลา ระบบรักษาความปลอดภัยที่แข็งแกร่ง ฟังก์ชันการคืนสินค้าและการคืนเงิน ตลอดจนมีคำอธิบายผลิตภัณฑ์ที่มีรายละเอียดสามารถในการปรับแต่งหน้าอินเทอร์เฟซให้สอดคล้องกับความต้องการและความชอบที่หลากหลายของผู้ใช้งาน

ปัจจัยด้านการบอกต่อด้วยความศรัทธา (Evangelism) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการส่งเสริมการขายจาก TikTok Shop นั้นสามารถดึงดูดให้ลูกค้าซื้อสินค้าทาง TikTok Shop เป็นประจำ โดยมีความประทับใจและจะบอกต่อถึงการบริการหลังการขายและการแก้ไขปัญหาให้กับลูกค้า ตลอดจนได้รับคุณภาพเกี่ยวกับการส่งสินค้าสะดวก รวดเร็ว สินค้าไม่เสียหาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Taeratanachai (2025) ที่พบว่า ด้านการสร้างลูกค้าประจำ หรือปัจจัยด้านการบอกต่อด้วยความศรัทธา (Evangelism) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มากที่สุด โดยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของ Gen z บนแอปพลิเคชัน TikTok และความผูกพันทางอารมณ์ เกิดความคุ้นเคยแบบทางเดียวกับอินฟลูเอนเซอร์หรือพรีเซนเตอร์ ทำให้ผู้ชมเชื่อคำแนะนำและมีแนวโน้มซื้อตามมากขึ้นส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและเกิดทัศนคติเกี่ยวกับการรับรู้ถึงเทรนด์แฟชั่นที่กำลังเป็นกระแสไวรัลในช่องทางโซเชียลมีเดียเป็นประจำทุกวัน ทั้งด้านปฏิสัมพันธ์เสมือนการรับรู้ถึงการมีปฏิสัมพันธ์ ความรักดี ความเปิดเผยและความเต็มใจที่จะแบ่งปันข้อมูลกับผู้สร้างเนื้อหา ทั้งนี้ Hammond et al. (2025) และ Taeratanachai (2025) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการซื้อของผู้บริโภคชาวไทยในการค้าผ่านไลฟ์สดริมบน TikTok ผลการวิจัยเหล่านี้เน้นย้ำว่าผู้บริโภคชาวไทยบนแอปพลิเคชัน TikTok ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมทางอารมณ์และปฏิสัมพันธ์แบบเรียลไทม์ มากกว่าปัจจัยที่มุ่งเน้นความน่าเชื่อถือแบบดั้งเดิม แม้ว่าความเป็นมืออาชีพและทัศนวิสัยจะถูกให้คะแนนค่อนข้างสูงก็ตาม (Taeratanachai, 2025)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน

TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($B = 0.843$, $P = 0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงผลการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 เมื่อพิจารณาเป็นข้อจะพบว่า โปรโมชั่นและส่วนลดที่เสนอใน TikTok Shop มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ความสะดวกในการใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 คุณภาพของวิดีโอแนะนำสินค้าที่โพสต์ใน TikTok Shop มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 รีวิวหรือความคิดเห็นจากผู้อื่น ใน TikTok Shop มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ความน่าเชื่อถือของร้านค้าหรือผู้ขายบนแอปพลิเคชัน TikTok มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 มีการตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เพราะมีกระแสดรอปที่ติดต่อผู้ใช้จำนวนมาก อยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ความมั่นใจในความปลอดภัยของการทำธุรกรรมผ่าน TikTok Shop มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่ในระดับที่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นและเครื่องแต่งกายที่มีโปรโมชั่นและมีส่วนลดของสินค้า มีความสะดวกในการซื้อสินค้าตลอดจนการนำเสนอสินค้าผ่านสื่อที่มีคุณภาพของวิดีโอแนะนำสินค้ารวมถึงการรีวิวสินค้าก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของสินค้าและร้านค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ามากที่สุด สอดคล้องกับผลการทดสอบสมมติฐานของธนดล แสงบัว (2567) ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es การสร้างประสบการณ์ การสร้างคุณค่า การเข้าถึงง่าย และการสร้างลูกค้าประจำหรือการบอกต่อด้วยความศรัทธา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารพร้อมทานแช่แข็งของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ค้นพบประเด็นสำคัญคือ ในด้านการสร้างประสบการณ์ที่ดี (Experience) ด้านการสร้างคุณค่า (Exchange) ด้านการเข้าถึง (Everywhere) และด้านการบอกต่อด้วยความศรัทธาของลูกค้า (Evangelism) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ในภาพรวมในระดับมากที่สุด โดยจะเห็นได้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) ทั้ง 4 ด้าน

ประกอบด้วย ด้านการสร้างประสบการณ์ที่ดี ด้านการเข้าถึงสินค้า ด้านการบอกต่อด้วยความศรัทธาของลูกค้า และด้านการสร้างคุณค่าของสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok มีระดับมากที่สุด ตามลำดับ ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ($B = 0.843$, $P = 0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok อธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ร้อยละ 71.00 ($R^2 = 0.710$) ทั้งในด้านโปรโมชั่นและส่วนลด ความสะดวกในการใช้งาน คุณภาพของวิดีโอแนะนำสินค้าที่โพสต์ใน TikTok Shop รีวิวหรือความคิดเห็นจากผู้อื่น ๆ ความน่าเชื่อถือของร้านค้าหรือผู้ขายมีการตัดสินใจซื้อเพราะกระแสตอบรับที่ดีต่อผู้ใช้งานจำนวนมาก ตลอดจนมีความมั่นใจในความปลอดภัยของการทำธุรกรรมผ่าน TikTok Shop ในระดับมากที่สุดตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สามารถนำข้อมูลไปประกอบการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ และเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการที่สนใจสร้างธุรกิจผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok
2. สามารถแนะนำให้นักการตลาดพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายของนักศึกษาโดยใช้ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยเพื่อปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยการสร้างลูกค้าประจำซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในส่วนประสมทางการตลาด 4Es ซึ่งพบว่า มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok รวมถึงการศึกษาแอปพลิเคชันอื่น ๆ ที่ลูกค้าใช้บริการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านแพลตฟอร์มเครือข่ายออนไลน์ เช่น Lazada Shopee เป็นต้น
2. ควรศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของการขยายขอบเขตไปยังมหาวิทยาลัยหรือกลุ่มประชากรอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และให้ความแตกต่างทางด้านความคิด ค่านิยม และได้ผลการวิจัยที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กนกวรรณ อินรอต และกัญญกุลณัช พิศาอัครชัย. (2564). การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจการใช้บริการสั่งสินค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*, 18(1), 53-62. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/jsi/article/view/248192/167507>
- จิตาภา อยู่พูน และวสันต์ สกฤตกิจกาญจน์. (2566). การรับรู้ความเสี่ยงและความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในคุณภาพการบริการการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์และการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภค Gen Y ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 13(2), 14-24. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/fam/article/view/263403>
- ตรีฉัตร ชื่นศิลป์, ณัฐธินี ชูช่วย และเกษม จันวดี. (2566). การรับรู้และการใช้สื่อดิจิทัลของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าออนไลน์. *Journal of Modern Learning Development*, 8(12), 279-287. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/263846>
- ธนดล แสงบัว. (2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลของแอปพลิเคชัน TikTok ต่อการตัดสินใจซื้ออาหารพร้อมทานแช่แข็งของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. http://dspace.bu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/5706/3/thanadon_saen.pdf
- เบญจวรรณ ยศระवास และดวงสมร รุ่งสรวรค์โพธิ์. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*, 5(3), 360-370. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/SSRUJPD/article/view/261514>
- ปิยนุช จิงสมานกุล. (2563). องค์ประกอบของแอปพลิเคชัน TikTok ที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นในการซื้อสินค้าของกลุ่มเจนเอเรชั่นซีในประเทศไทย. [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. <https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/3935>
- วรินทร์ ใจกล้า และรสิตา สังข์บุญนาค. (2567). การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทาง Application Tiktok ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. <https://ir-ithesis.swu.ac.th/server/api/core/bitstreams/68f23d3c-af21-4877-8f33-2e5871340ce3/content>
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนราธิวาส. (2565). รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือน. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนราธิวาส. <https://www.journal.nu.ac.th/JCDR/article/view/Nol-14-No-3-2021-172-200>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). *E-commerce ไทย ยุคหลัง COVID-19*. สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. <https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/Knowledge>

- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนราธิวาส. (2565). รายงานสถานการณ์ทางสังคม จังหวัดนราธิวาสประจำปี 2565. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนราธิวาส กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/download/article//article_20220920162003.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). รายงานสถิตินราธิวาส 2563. https://narathiwat.nso.go.th/images/provincecialstaticalreport/2020/2020narathiwatstreportcompress.pdf?utm_source=chatgpt.com
- อัญชลี เยาวราช. (2568). ปัจจัยทางการตลาด 4E ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 15(2), 178-190. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/view/284745>
- อาทิตยา อางัญญกรณ์, ณชรินทร์ ประเสริฐสุข, ธนวิญญ์ วงศ์สอน, อนิตา ประดาอินทร์, อัจฉราพร แผลงมาลัย และสรวิทย์ ปานพินิจ. (2567). การสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่น Z ในประเทศไทย. *วารสารร่มยุงทอง*, 2(3), 1-15. https://so08.tci-thaijo.org/index.php/romyoongthong/article/view/4148?utm_source=chatgpt.com
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). Harper Collins.
- Hammond, E. J., Bhaduri, G., & Copeland, L. (2025). Parasocial interaction and the effects of Gen Z purchase intention on TikTok. *Fashion, Style & Popular Culture*, Advance online publication. *Human Communication Research*, 12(4). https://intellectdiscover.com/content/journals/10.1386/fspc_00345_1#abstract_content
- Haq, M. D., Tseng, T.-H., Cheng, H.-L., & Chiu, C.-M. (2024). An empirical analysis of eWOM valence effects: Integrating stimulus-organism-response, trust transfer theory, and theory of planned behavior perspectives. 81,104026. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2024.104026>
- Hu, S., & Zhu, Z. (2022). Effects of Social Media Usage on Consumers' Purchase Intention in Social Commerce: A Cross-Cultural Empirical Analysis. *Frontiers in Psychology*, 13, 837752. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.837752>

- Intra, P., Phutthinatwan, P., Shaengchart, Y., Khaniyao, K., & Khaniyao, N. (2024). Exploring consumer purchase intentions in social commerce: A qualitative study using the Technology Acceptance Model (TAM). *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(11), 1732–1741. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/275317>
- Jin, W. (2025). The Impact of E-Commerce Live Streaming on Purchase Intention: Evidence and Implications. *Sustainability*, 17(15), 6850. <https://doi.org/10.3390/su17156850>
- Kamnungwut, W., & Klentien, U. (2024). Online consumer behavior and web design strategies for Generation X and Y: A study of Thailand's e-commerce market. In *Proceedings of the 2024 15th International Conference on E-Education, E-Business, E-Management and E-Learning (IC4E '24)* (pp. 277–282). Association for Computing Machinery. <https://dl.acm.org/doi/pdf/10.1145/3670013.3670051>
- Konhausner, P., Shang, B., & Dabija, D.C. (2021). Application of the 4Es in Online Crowdfunding Platforms: A Comparative Perspective of Germany and China. *Journal of Risk and Financial Management*, 14(2), 49. <https://www.mdpi.com/1911-8074/14/2/49>
- Kurniawati, M., Cornelius, M. A., & Ramadhan, K. (2024). Implementation of theory of planned behavior on purchase decision online and offline. *Al Qalam: Jurnal Ilmiah Keagamaan dan Kemasyarakatan*, 18(2). <https://jurnal.stiq-amuntai.ac.id/index.php/al-qalam/article/view/2963>
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22 (140), 1–55.
- Maduku, D. K., & Thusi, P. (2023). Understanding consumers' mobile shopping continuance intention: New perspectives from South Africa. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 70, 103185. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2022.103185>
- Makararpong, D., Boonprasop, C., & Jantarat, J. (2024). Intention to Use Online Platform and Application for Funeral Comprehensive Services for Deceased Relatives via Smartphone in Thailand. *International Journal of E-Services and Mobile Applications*, 16(1). https://dl.acm.org/doi/10.4018/IJESMA.358107?utm_source=chatgpt.com
- Piggy EU. (2025). *The consumer decision making process: Models & tools*. https://www.piggy.eu/blog/consumer-decision-makingprocess?utm_source=chatgpt.com

- Pislae-ngam, K., Inmor S., & Pukrongta N. (2024). Factors Influencing User Satisfaction with Mobile Applications for Promoting Thai Community Product. *Journal of Applied Data Sciences*, ISSN(Online):2723-6471, 5(4), 2103-2116. <https://bright-journal.org/Journal/index.php/JADS/article/view/383>
- Rahman, A., & Chatterjee, R. (2024). *Social Media Marketing and Its Effect on Consumer Buying Behavior, Brand Loyalty, and Brand Relationships: A Study of the Media Industry*. *Journal of Technology and Humanities*, 5(1), 48-56. <https://doi.org/10.53797/jthkkss.v5i1.6.2024>
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Russell, H. (2020). Sustainable Urban Governance Networks: Data-driven Planning Technologies and Smart City Software Systems. *Geopolitics, History, and International Relations*, 12(2), 9-15. https://addletonacademicpublishers.com/contents-ghir/1968-volume-12-2-2020/3837-sustainable-urban-governance-networks-data-driven-planning-technologies-and-smart-city-software-systems?utm_source=chatgpt.com
- Solomon, M. R. (2020). *Consumer Behavior: Buying, Having, and Being* (13th ed.). Pearson Education Limited. https://www.pearson.com/en-au/media/2471342/9781488616952-TOC.pdf?srsId=AfmBOOpEpWNP2of_QBMLwaKklZeyd7xFrjsxhEZAysZ3IWYjzDpJJJo&utm_source=chatgpt.com%20%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B7%E0%B8%AD
- Taeratanachai, C. (2025). *Factors Influencing Purchase Intentions of Thai Consumers in Live Streaming Commerce on TikTok*. *Journal of Social Innovation and Lifelong Learning*, 19(2), 353-379. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/feu/article/view/279973/180870>
- Thuy, D. C. (2025). *Influence of livestream selling on purchase intention (fashion products on TikTok)*. *SAGE Open*, 15(3), 1-17. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/21582440251375733>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

การนำปัญญาประดิษฐ์กับพุทธธรรมมาใช้เสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนา องค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

Integrating Artificial Intelligence and Buddhist Principles to Enhance Organizational Management and Development in Educational Service Area Offices

ขวัญสุดา วงษ์แหยม¹ ไตรรัตน์ เอี่ยมพันธ์² พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล^{1*} นิษฐ์รา พิระชัยภาวงศ์¹
Khwansuda Wongyaem¹ Trairat Iampan² Polpipat Wattanasettanukul^{1*} Nitta Peerachaipawong¹

(Received: May 25, 2025; Revised: June 15, 2025; Accepted: July 15, 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการนำปัญญาประดิษฐ์กับพุทธธรรมมาใช้เสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับ AI ในการบริหารงาน เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนอัตโนมัติ และการคาดการณ์แนวโน้ม เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจอย่างมีข้อมูลประกอบ ขณะเดียวกันได้นำหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ได้แก่ อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 และหลักธรรมการครองตน ครองคน ครองงาน มาเป็นกรอบจริยธรรมในการบริหาร อันเชื่อมโยงกับแนวคิดการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กรสมัยใหม่อย่างสอดคล้อง บทความได้นำเสนอการบูรณาการพุทธธรรมกับการใช้ AI ผ่าน โมเดล “องค์กรอัจฉริยะทางคุณธรรม” รวมถึงแผนพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรให้มีสมรรถนะเชิงดิจิทัลและจริยธรรม และแนวทางการประเมินผลความสำเร็จขององค์กรแบบองค์รวม ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ได้แก่ องค์กรที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ยั่งยืน มีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม และบุคลากรที่มีสมรรถนะรอบด้าน บทความยังเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เช่น การบูรณาการ AI กับหลักธรรมในระดับองค์กร การพัฒนาสมรรถนะบุคลากร และแนวทางวิจัยเพื่อสร้างโมเดลบริหารและการประเมินแบบองค์รวมในอนาคต

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ ปัญญาประดิษฐ์ พุทธธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรอัจฉริยะทางคุณธรรม

¹สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

¹The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

²สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

²Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area Office 1

*Corresponding author. E-mail: polpipat97@gmail.com

Abstract

This academic article aimed to present the integration of artificial intelligence (AI) and Buddhist principles to enhance the efficiency of organizational management and development in Educational Service Area Offices. The study employed AI-related concepts such as data analysis, automated planning, and trend forecasting to support data-driven decision-making. Concurrently, relevant Buddhist principles—namely, the Four Paths of Accomplishment (Chanda, Viriya, Citta, Vimamsa), the Four Sublime States (Metta, Karuna, Mudita, Upekkha), and the principles of self-, people-, and task-management—were used as ethical frameworks in administration, aligning with modern concepts of organizational development and management. The article proposed a model called the “Ethical Smart Organization,” integrating AI with ethical leadership and organizational processes, including development plans to build digital and ethical competencies among administrators and personnel, as well as a holistic evaluation approach for organizational success. Expected outcomes included transparent, efficient, and sustainable organizations with morally grounded leadership and well-rounded personnel. The article further offered policy recommendations, such as the organizational integration of AI and Buddhist ethics, personnel competency development, and future research directions focusing on management models and integrated evaluation frameworks.

Keywords: Organizational Management, Artificial Intelligence, Buddhist Principles, Educational Service Area Office, Ethical Smart Organization

บทนำ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เข้าสู่กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้บริบทของโลกยุคดิจิทัล ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อระบบการศึกษาไทยในทุกๆระดับ รัฐบาลได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบผ่าน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและศักยภาพสูง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ยังมีแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพผู้เรียน พัฒนาครู และปรับระบบการบริหารจัดการให้ทันสมัย สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ซึ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพทุกภาคส่วน รวมถึงระบบการศึกษาไทยด้วย นอกจากนี้ ในระดับนานาชาติ เช่น แนวทางของ UNESCO (UNESCO, 2020) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 “การศึกษาที่มีคุณภาพ” (United Nations, 2015) ต่างส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกพัฒนาระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทยุคดิจิทัล เพื่อเตรียมพลเมืองให้พร้อมสำหรับโลกอนาคต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะกลไกสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและครอบคลุมตามเป้าหมายของชาติ อย่างไรก็ตาม จากสภาพความเป็นจริงพบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหลายแห่งยังประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น ระบบข้อมูลที่ไม่เชื่อมโยงการประมวลผลที่ล่าช้า การขาดบุคลากรที่มีสมรรถนะด้านดิจิทัล รวมถึงแนวคิดในการพัฒนาองค์กรที่ยังยึดติดกับรูปแบบเดิม ส่งผลให้ไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของสังคมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง (ชลธิชา รัตนบุรี, 2564) อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในด้านการพัฒนาบุคลากร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการปรับตัวต่อบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องปรับบทบาทจากผู้ปฏิบัติตามนโยบาย เป็น “องค์กรนำการเปลี่ยนแปลง” ที่สามารถขับเคลื่อนการศึกษาไทยให้ก้าวหน้าและแข่งขันได้ในเวทีโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

การมาถึงของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ถือเป็นอีกหนึ่งความท้าทายสำคัญต่อระบบการศึกษา โดยเฉพาะต่อการบริหารจัดการองค์กรที่ต้องปรับตัวอย่างฉับไวและรอบคอบ AI ได้เปลี่ยนแปลงวิถีคิด วิถีทำงาน และรูปแบบการให้บริการของภาครัฐอย่างสิ้นเชิง (World Economic Forum, 2020) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำเป็นต้องตระหนักถึงศักยภาพของ AI ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่แม่นยำ การคาดการณ์แนวโน้มทางการศึกษา การบริหารจัดการทรัพยากร และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (UNESCO, 2021) อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้อย่างเหมาะสมจำเป็นต้องพิจารณาทั้งด้านจริยธรรม ความมั่นคงของข้อมูล และความพร้อมของบุคลากร (European Commission, 2021) ดังนั้นผู้บริหารในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงต้องมีความรู้สึทศวรรษที่มีทักษะใหม่ ๆ และเปิดรับเทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อสามารถใช้ AI เป็นเครื่องมือเสริมประสิทธิภาพในการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ไม่ใช่เพียงการใช้เทคโนโลยีตามกระแสนิยมเท่านั้น

ในขณะที่เทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการขับเคลื่อนองค์กร ความสำคัญของ “พุทธธรรม” ก็ไม่อาจมองข้ามได้ โดยเฉพาะในบริบทของการบริหารจัดการภาครัฐ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2564) พุทธธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการหล่อหลอมคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตสำนึกที่ดีในการทำงาน หลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 และ

หลักกรรมการครองตน ครองคน ครองงาน สามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556; พูนพงศ์ นิยมกิจ, 2564) เพื่อสร้างสมดุลระหว่าง “ประสิทธิภาพ” และ “คุณภาพของคน” ทั้งยังช่วยเสริมสร้างวิสัยทัศน์ในการเป็นผู้นำที่มีจริยธรรมเข้าใจธรรมชาติของเปลี่ยนแปลง และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ร่วมงาน องค์กรใดที่สามารถใช้พุทธธรรมควบคู่กับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีได้อย่างลงตัว ย่อมสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรที่มั่นคงและยั่งยืนอย่างแท้จริง (สุชาติ เกื่อนกลาง, 2565)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการนำปัญญาประดิษฐ์กับพุทธธรรมมาใช้เสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีแรงจูงใจจากการตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานที่ไม่ใช่เพียงมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงปริมาณ แต่ต้องควบคู่ไปกับคุณธรรมและจิตวิญญาณของความเป็นข้าราชการที่ดี ทั้งนี้ หวังว่าบทความจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการ และผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบาย ในการนำหลักธรรมและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้สอดคล้องกับบริบทโลกยุคใหม่ได้อย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรมควบคู่กันไป

กรอบแนวคิด

ในการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในยุคดิจิทัล ความสำเร็จไม่ได้ขึ้นอยู่กับการใช้เทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยหลักคิดเชิงคุณธรรมควบคู่กันไปด้วย กรอบแนวคิดของบทความนี้จึงประกอบด้วยสองส่วนสำคัญ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับ **การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI)** ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร และแนวคิด **พุทธธรรม** ที่เป็นรากฐานทางจริยธรรมของการบริหารงานภาครัฐ ทั้งสองแนวคิดจะถูกร้อยเรียงเข้าด้วยกันเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาองค์กรที่มีทั้ง “คุณภาพ” และ “คุณธรรม” อย่างสมดุลและยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงาน

1. ความสามารถของ AI: การวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนอัตโนมัติ การคาดการณ์แนวโน้ม

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐ รวมถึงการบริหารจัดการด้านการศึกษา ความสามารถหลักของ AI ได้แก่ การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นภาพรวม แนวโน้ม และปัญหาได้อย่างแม่นยำ AI ยังสามารถวางแผนหรือนำเสนอการตัดสินใจในลักษณะอัตโนมัติ เช่น การจัดสรรงบประมาณ การวางแผนการอบรมบุคลากร หรือแม้แต่การคาดการณ์แนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในแต่ละเขตพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญต่อการออกแบบนโยบายที่เหมาะสม การที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถใช้ความสามารถเหล่านี้ของ AI ได้อย่างเต็มที่ จะช่วยลดภาระงาน

เชิงธุรการ เพิ่มความเร็วในการตัดสินใจ และยกระดับการบริหารจัดการให้ทันสมัย สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาองค์กรเชิงกลยุทธ์ในยุคดิจิทัล (OECD, 2021; UNESCO, 2021)

2. การนำ AI มาใช้ในการบริหารจัดการ: ระบบ e-SAR ระบบ Big Data ระบบจัดการบุคลากรอัจฉริยะ

การประยุกต์ใช้ AI ในการบริหารจัดการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา หนึ่งในตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ระบบ e-SAR (Electronic Self-Assessment Report) ที่ช่วยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในพื้นที่อย่างอัตโนมัติ ลดภาระการกรอกข้อมูลซ้ำซ้อน และทำให้การประเมินมีความแม่นยำมากขึ้น อีกทั้งยังมีการใช้ระบบ Big data ซึ่งเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่เก็บรวบรวมข้อมูลครูและนักเรียน รวมถึงปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เพื่อนำไปวิเคราะห์เชิงลึกสำหรับประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างแม่นยำและตรงจุด นอกจากนี้ AI ยังถูกพัฒนาให้สามารถบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลได้แบบอัจฉริยะ เช่น การวิเคราะห์ความสามารถของครูเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเฉพาะบุคคล (ID Plan) หรือการคาดการณ์ความเสี่ยงในการลาออกของบุคลากร สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า AI ไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร แต่ยังเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบและยั่งยืน (World Bank, 2020)

3. การนำ AI มาพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา AI สามารถถูกนำมาใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในมิติของการติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การลดความเหลื่อมล้ำ และการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนเฉพาะราย เช่น การวิเคราะห์ผลสอบระดับชาติ (NT, O-NET) เพื่อตรวจหาจุดอ่อนของผู้เรียนรายโรงเรียน และเสนอแผนการแก้ไขแบบเฉพาะกลุ่มในเชิงลึก การนำ AI มาใช้ในระบบแนะนำทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละนักเรียน (Personalized learning) ก็สามารถดำเนินการได้ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ นอกจากนี้ AI ยังสามารถช่วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการวางแผนการพัฒนาครูตามผลการสอนและผลการเรียนของผู้เรียนแบบเชื่อมโยง (Data-driven development) และทำให้การพัฒนาการศึกษามีทิศทางที่ชัดเจนและตรงเป้าหมายมากยิ่งขึ้น การใช้ AI อย่างรอบคอบและมีกรอบคุณธรรมจะช่วยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาก้าวสู่การเป็นองค์กรอัจฉริยะที่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ทั้งในมิติปริมาณและคุณภาพอย่างยั่งยืน (Office of the Basic Education Commission, 2022)

พุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กร

1. อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา)

อิทธิบาท 4 ถือเป็นหลักธรรมสำคัญที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบทั้งเชิงนโยบายและการปฏิบัติในพื้นที่อย่างครอบคลุม “ฉันทะ” หรือความพอใจในงานที่ทำ เป็นพื้นฐานที่ช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรมีแรงจูงใจภายใน ไม่ทำงานเพียงเพราะหน้าที่ แต่ทำด้วยความรักและเข้าใจในเป้าหมายขององค์กร “วิริยะ” คือความพากเพียรในการผลักดันองค์กรให้ก้าวหน้าภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น งบประมาณ ทรัพยากร หรือข้อจำกัดทางบุคลากร “จิตตะ” หมายถึงความตั้งใจจริงในการทำงาน เป็นพลังใจที่ทำให้องค์กรไม่หยุดนิ่ง ขณะเดียวกัน “วิมังสา” คือการใคร่ครวญหรือประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารยุคใหม่ที่เน้นการวิเคราะห์ข้อมูล การสะท้อนผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การนำอิทธิบาท 4 มาใช้จะช่วยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินงานอย่างมุ่งมั่น มีเป้าหมาย มีการประเมิน และพัฒนาอย่างยั่งยืน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556)

2. พรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา)

การบริหารองค์กรในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในหน่วยงานสาธารณะอย่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องให้ความสำคัญกับ “ภาวะผู้นำทางจิตใจ” มากพอ ๆ กับทักษะทางเทคนิค พรหมวิหาร 4 จึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในองค์กรและกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย “เมตตา” คือความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ซึ่งสะท้อนถึงความเอาใจใส่ในการบริหารงานบุคลากร และการตัดสินใจที่คำนึงถึงประโยชน์ของครูและนักเรียนเป็นสำคัญ “กรุณา” คือความพร้อมจะช่วยเหลือผู้ที่กำลังประสบปัญหา เช่น การสนับสนุนโรงเรียนขนาดเล็กหรือขาดแคลนทรัพยากร “มุทิตา” หมายถึงการยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ เช่น การสนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรให้เติบโตโดยไม่อิจฉา “อุเบกขา” คือการวางใจเป็นกลาง มีสติและไม่ลำเอียงในการตัดสินใจ โดยเฉพาะเมื่อเกิดความขัดแย้งในองค์กร การฝึกใช้พรหมวิหาร 4 จะช่วยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นองค์กรที่มีความเอื้ออาทร มีภาวะผู้นำที่สมดุล และสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งบนพื้นฐานของความสัมพันธ์เชิงคุณธรรม (ณัฐวุฒิ จิตต์หวมด, 2564; พูนพงศ์ นิยมกิจ, 2564)

3. หลักธรรมการครองตน ครองคน ครองงาน

หลักธรรมการครองตน ครองคน และครองงาน เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำในภาคราชการ โดยเฉพาะกับผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติ “การครองตน” คือการรู้จักรักษาวินัย มีจริยธรรม และมีวุฒิภาวะในการดำรงตำแหน่ง ซึ่งเป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร “การครองคน” คือความสามารถในการบริหาร

ทีมงานอย่างมีศิลปะ รู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับงาน สื่อสารด้วยความเคารพ และสร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่อง “การครองงาน” คือการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีกลยุทธ์ และมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยไม่ละเลยคุณภาพชีวิตของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลักธรรมทั้งสามด้านนี้สามารถนำมาใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารและสร้าง “องค์กรแห่งความไว้วางใจ” ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาองค์กรให้สามารถปรับตัวและเติบโตได้ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเมื่อผนวกเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่าง AI ก็ยิ่งต้องอาศัยหลักธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องมือกำกับทิศทางที่ถูกต้อง (สุชาติ เกื่อนกลาง, 2565)

แนวคิดการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กร

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic management)

การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่สำคัญในการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร โดยเฉพาะในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งต้องมีบทบาทเชิงรุกในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารการศึกษาจำเป็นต้องสามารถวิเคราะห์บริบทภายในและภายนอกองค์กร เช่น ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ข้อมูลสภาพสังคม เศรษฐกิจ และนโยบายการศึกษาทั้งในระดับประเทศและระดับโลก เพื่อนำมาวางกลยุทธ์ให้เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของพื้นที่ตนเอง การใช้เครื่องมืออย่าง SWOT Analysis, Balanced scorecard หรือ OKRs สามารถช่วยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและวัดผลได้ (Kaplan & Norton, 2020) นอกจากนี้ การบริหารเชิงกลยุทธ์ยังต้องเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ สร้างความเข้าใจร่วม และเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีเป้าหมายเดียวกัน จึงจะสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (สุชาติ เกื่อนกลาง, 2565)

2. การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization)

แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของบุคลากรในทุกๆ ระดับ ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แนวคิดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานการศึกษาต้องอาศัยการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี การส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้จากประสบการณ์จริง รวมถึงการใช้ข้อมูลและบทเรียนจากความสำเร็จและข้อผิดพลาดที่ผ่านมา เป็นสิ่งที่ทำให้องค์กรเติบโตและสามารถพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีได้อย่างต่อเนื่อง การบูรณาการ AI เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผล ยังสามารถช่วยให้บุคลากรเห็นภาพรวมของงานได้ชัดเจนขึ้น นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีทิศทาง ทั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมวัฒนธรรมของการแบ่งปันความรู้ สนับสนุนการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ และเปิดพื้นที่ให้บุคลากรได้มีโอกาสแสดงศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นระบบ (Senge, 2021)

3. การบริหารจัดการเชิงคุณภาพและนวัตกรรม (Quality and innovation management)

ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การบริหารจัดการเชิงคุณภาพและนวัตกรรมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กร โดยเฉพาะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งต้องบริหารจัดการทรัพยากรที่จำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การนำแนวคิด Total Quality Management (TQM) มาใช้ เช่น การวางระบบงานให้มีมาตรฐาน การปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และการเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ช่วยให้การดำเนินงานมีความเป็นระบบและตรวจสอบได้ นอกจากนี้ การจัดการความรู้ (KM) และการส่งเสริมนวัตกรรมในองค์กร เช่น การใช้ AI เพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษา การพัฒนาระบบอัจฉริยะในการติดตามผลการปฏิบัติงาน หรือการสร้างแพลตฟอร์มความรู้ร่วมกัน ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้องค์กรสามารถปรับตัวได้อย่างยืดหยุ่นและสร้างคุณค่าใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง การบริหารเชิงคุณภาพและนวัตกรรมจึงไม่เพียงทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีประสิทธิภาพ แต่ยังทำให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2563; World Bank, 2020)

การบูรณาการพุทธธรรมกับการใช้ AI

ในยุคที่เทคโนโลยีโดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการองค์กร ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน หากขาดกรอบจริยธรรมและความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ การบูรณาการพุทธธรรมเข้ากับการใช้ AI จึงเป็นแนวทางที่สามารถสร้างสมดุลระหว่าง “ประสิทธิภาพ” ที่เทคโนโลยีมอบให้ กับ “คุณภาพของคน” ที่เป็นหัวใจของการทำงานในระบบราชการ การประยุกต์ใช้หลักธรรมจะช่วยให้การนำ AI ไปใช้อย่างเหมาะสม มีคุณธรรม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและสังคม

การใช้พุทธธรรมเป็นกรอบจริยธรรมในการนำ AI ไปใช้

การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารจัดการองค์กร แม้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพอย่างชัดเจน แต่หากขาดกรอบจริยธรรมกำกับ ก็อาจส่งผลกระทบต่อความเป็นธรรม ความโปร่งใส และความไว้วางใจในองค์กร โดยเฉพาะในหน่วยงานภาครัฐอย่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีบทบาททั้งในด้านนโยบายและการให้บริการสาธารณะ การนำพุทธธรรมมาเป็นกรอบจริยธรรมในการใช้ AI จึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้การใช้เทคโนโลยีเกิดความรอบคอบ ไม่เบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษา หลักธรรม เช่น อิทธิบาท 4 สามารถใช้ในการกำหนดเจตนาแห่งการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อประโยชน์ของครูและนักเรียน ส่วนพรหมวิหาร 4 ช่วยให้ผู้บริหารพิจารณาผลกระทบต่อทุกฝ่ายด้วยความเมตตากรุณา การตัดสินใจเชิงข้อมูลที่แม่นยำต้องมาคู่กับความรับผิดชอบและสติรู้เท่าทัน เพื่อให้ AI เป็นเครื่องมือแห่งคุณธรรม

ไม่ใช่เพียงเครื่องจักรแห่งประสิทธิภาพ (European Commission, 2021; สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556)

การพัฒนาองค์กรที่เน้นทั้ง “ประสิทธิภาพ” และ “คุณภาพของคน”

การบริหารจัดการองค์กรในยุค AI ไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการเพิ่มผลสัมฤทธิ์หรือประสิทธิภาพของระบบเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึง “คุณภาพของคน” ในองค์กรด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีพันธกิจในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ การบูรณาการ AI กับพุทธธรรม จึงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีกับคุณค่าทางจริยธรรม เช่น การใช้หลักการครองตน ผู้บริหารควรใช้ AI เป็นเครื่องมือในการสะท้อนผลการดำเนินงานของตนเองอย่างโปร่งใส ติดตามการพัฒนาเชิงคุณธรรม และวางแผนพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ สำหรับ การครองคน ควรใช้ AI เพื่อเสริมสร้างการสื่อสารสองทางที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น ระบบประเมินที่เปิดโอกาสให้บุคลากรสะท้อนความคิดเห็น พร้อมคำอธิบายเชิงคุณค่า ไม่ใช่แค่ตัวเลข และในด้านการครองงาน ควรพัฒนาแดชบอร์ดบริหารที่มีทั้งข้อมูลประสิทธิภาพ และตัวชี้วัดคุณธรรม เช่น ความโปร่งใส ความพึงพอใจ และความไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์กรควรสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ที่ใช้ AI เป็นโค้ชเสริมแรง (AI-assisted mentoring) เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองและร่วมกันสร้างนวัตกรรมอย่างมีจริยธรรม (UNESCO, 2021; พูนพงศ์ นิยมกิจ, 2564)

การจัดการเปลี่ยนแปลงด้วยหลักธรรม: สร้างการยอมรับ สร้างแรงจูงใจ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงาน

การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยเฉพาะ AI เข้ามาใช้ในองค์กร มักเผชิญกับแรงต้านจากบุคลากรในช่วงเริ่มต้น เนื่องจากความไม่คุ้นเคย ความวิตกกังวลต่อการเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ หรือแม้แต่ความรู้สึกไม่มั่นคงในอาชีพ ดังนั้น การจัดการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นทักษะสำคัญของผู้บริหาร และหลักธรรมทางพุทธศาสนาสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การใช้เมตตาและกรุณา ในการสื่อสารนโยบายใหม่ให้เข้าใจง่าย และเห็นภาพประโยชน์ต่อทุกฝ่าย การส่งเสริม ฉันทะ และวิริยะ เพื่อจุดประกายแรงบันดาลใจและพลังขับเคลื่อนภายในบุคลากร ขณะเดียวกันการสร้าง อุเบกขา จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางใจเป็นกลาง รับฟังเสียงสะท้อน และจัดสมดุลระหว่างความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลงกับสภาพจริงของบุคลากร การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงาน ไม่ใช่เพียงเรื่องสิ่งแวดล้อมหรือสวัสดิการ แต่รวมถึงความรู้สึกมีคุณค่าในบทบาทของตน และการมีส่วนร่วมในการสร้างอนาคตขององค์กรร่วมกัน (พูนพงศ์ นิยมกิจ, 2564; สุชาติ เกื่อนกลาง, 2565)

แนวทางการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กรด้วย AI และพุทธธรรม

จากบทวิเคราะห์ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าการพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัลไม่อาจอาศัยเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว หากขาดหลักคุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานรองรับ องค์กรก็อาจพัฒนาอย่างไร้ทิศทางหรือขาดความยั่งยืน หัวข้อนี้จึงมุ่งเสนอแนวทางการพัฒนาองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยผสมผสานการใช้ AI เป็นเครื่องมือ กับพุทธธรรมเป็นกรอบความคิดและพฤติกรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในเชิงประสิทธิภาพและจิตวิญญาณขององค์กร โดยเน้นทั้งการออกแบบโมเดลพัฒนา แผนเสริมสมรรถนะบุคลากร และการประเมินผลอย่างรอบด้าน (European Commission, 2021; สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556)

โมเดลการพัฒนาองค์กรที่ใช้ AI ควบคู่หลักธรรม

การพัฒนาองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของ “การเปลี่ยนผ่านอย่างมีจริยธรรม” ซึ่งหมายถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ร่วมกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา เพื่อสร้างองค์กรที่ไม่เพียงแต่มีความสามารถในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ หากแต่ยังมีจิตวิญญาณแห่งความรับผิดชอบต่อครู ผู้เรียน และสังคมโดยรวม แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะมีคุณค่าอย่างแท้จริงก็ต่อเมื่ออยู่ภายใต้การนำของจริยธรรมที่มั่นคง และสอดคล้องกับหลักธรรมของมนุษย์ (UNESCO, 2021; พูนพงศ์ นิยมกิจ, 2564)

โมเดลที่เหมาะสมกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอาจอยู่ในรูปแบบของ “องค์กรอัจฉริยะทางคุณธรรม (Ethical smart organization)” ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้านที่หลอมรวมกัน ได้แก่

1. AI for Management คือ การใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะช่วยในการบริหารจัดการองค์กร เช่น ระบบติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารายโรงเรียน การวางแผนอัตโนมัติด้านบุคลากร หรือการคาดการณ์ความต้องการงบประมาณที่แม่นยำ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูลสนับสนุน ลดความผิดพลาด และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในทุกระดับ (World Bank, 2020)

2. Dhamma for Leadership คือ การพัฒนาภาวะผู้นำที่ขับเคลื่อนด้วยหลักธรรม เช่น อิทธิบาท 4 ซึ่งส่งเสริมความตั้งใจจริง ความพากเพียร และการใคร่ครวญก่อนตัดสินใจ หรือ พรหมวิหาร 4 ที่เน้นเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีและยั่งยืนในองค์กร ช่วยให้ผู้นำไม่เพียงทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังสามารถยกระดับจิตใจของบุคลากรและส่งเสริมบรรยากาศองค์กรเชิงบวก (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556; พูนพงศ์ นิยมกิจ, 2564)

3. Integration Process คือ การออกแบบกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างเทคโนโลยีกับคุณธรรมอย่างเป็นระบบ เช่น การใช้ข้อมูลจากระบบ AI ในการประเมินผลแบบมีจริยธรรม ไม่ใช่เพียงเพื่อจัดอันดับ แต่เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาอย่างเท่าเทียม การออกแบบระบบรายงานผลหรือจัดการทรัพยากรที่โปร่งใส

และสามารถตรวจสอบได้จากทุกฝ่าย ล้วนเป็นกระบวนการที่ทำให้องค์กรเติบโตทั้งในด้านประสิทธิภาพและความไว้วางใจจากภาคส่วนต่าง ๆ (สุชาติ เกื่อนกลาง, 2565)

การผสาน AI และธรรมะเช่นนี้ จะช่วยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาก้าวสู่การเป็นองค์กรสมัยใหม่ที่ทันสมัยอย่างมีคุณค่า ตอบสนองความคาดหวังของนโยบายรัฐ และเป็นที่พึงของประชาชนอย่างแท้จริงในระยะยาว

แผนการพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรให้มีสมรรถนะเชิงดิจิทัลและจริยธรรม

การขับเคลื่อนองค์กรด้วยการบูรณาการ AI และธรรมะจะเกิดผลอย่างแท้จริง ก็ต่อเมื่อบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความพร้อมทั้งในด้านเทคโนโลยีและด้านคุณธรรม แผนพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรจึงควรครอบคลุมสองมิติหลัก ได้แก่ **สมรรถนะเชิงดิจิทัล** และ **สมรรถนะทางจริยธรรม** โดยในมิติของดิจิทัล ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยี AI เพื่อสนับสนุนการบริหารงาน เช่น การใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การจัดการข้อมูลบุคลากรผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลการสื่อสารภายในองค์กรผ่านระบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ และการนำ Big data มาใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย ซึ่งจะช่วยลดภาระงานซ้ำซ้อนและเพิ่มความแม่นยำในการบริหารจัดการ (UNESCO, 2021)

ในขณะเดียวกัน การพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมต้องดำเนินควบคู่กัน โดยเน้นการบูรณาการพุทธธรรมเข้าสู่ภาวะผู้นำ ผ่านหลักธรรมที่ได้กล่าวไว้ในกรอบแนวคิด ได้แก่ อิทธิบาท 4 ที่ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานด้วย “ฉันทะ” คือความรักและตั้งใจจริงในงานที่ทำ, มี “วิริยะ” หรือความพากเพียรต่อการพัฒนาตนเอง, มี “จิตตะ” หรือความตั้งใจแน่วแน่ และมี “วิมังสา” หรือการใคร่ครวญอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ ในขณะเดียวกัน พรหมวิหาร 4 จะช่วยพัฒนา Soft skills เช่น ความเมตตาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความกรุณาต่อผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ และความอุเบกขาในการจัดการปัญหาอย่างเป็นธรรม (พูนพงศ์ นิยมกิจ, 2564; สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556)

แผนพัฒนายังควรส่งเสริมหลักการครองตน ครองคน และครองงาน โดยมุ่งให้ผู้บริหารรู้จักพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างทางคุณธรรม (ครองตน), สื่อสารและดูแลบุคลากรอย่างมีศิลปะและความเข้าใจ (ครองคน), และบริหารงานอย่างมีระบบ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ร่วมกับคุณภาพชีวิตของผู้เกี่ยวข้อง (ครองงาน) การพัฒนาทั้งในเชิงเทคนิคและจริยธรรมควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) การโค้ชรายบุคคล หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามเขต เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สะท้อนสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

การประเมินผลความสำเร็จขององค์กรแบบองค์รวม

ในการประเมินความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในยุค AI และพุทธธรรม ควรใช้กรอบการประเมินแบบองค์รวม (Holistic evaluation) ที่รวมทั้งตัวชี้วัดเชิงประสิทธิภาพ และตัวชี้วัดเชิงคุณธรรม

เข้าด้วยกัน ตัวอย่างของตัวชี้วัดเชิงประสิทธิภาพ ได้แก่ ความถูกต้องรวดเร็วของการบริหารงาน การบรรลุเป้าหมายตามแผนงาน และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ตัวชี้วัดเชิงคุณธรรมอาจรวมถึงความโปร่งใสในการทำงาน ระดับความพึงพอใจของครูและผู้เรียน ความเชื่อมั่นของชุมชนต่อองค์กร หรือการประเมินตามหลักพุทธธรรม เช่น ความเมตตา ความเสียสละ และจริยธรรมในการตัดสินใจ นอกจากนี้ การประเมินควรใช้แนวทางแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกเข้ามามีบทบาทในการสะท้อนข้อมูล เพื่อให้ผลการประเมินสะท้อนคุณภาพขององค์กรอย่างแท้จริง การประเมินเช่นนี้จะช่วยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานของทั้ง "ข้อมูล" และ "คุณธรรม" (สุชาติ เกื่อนกลาง, 2565; European Commission, 2021)

ผลลัพธ์ของการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กรด้วย AI และพุทธธรรม

เมื่อการบริหารจัดการองค์กรเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่าง AI ร่วมกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาจึงกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยผลักดันองค์กรให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพและจริยธรรม แนวทางดังกล่าวไม่เพียงช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังส่งเสริมคุณค่าของบุคลากรและความไว้วางใจในองค์กรโดยรวม หัวข้อนี้จึงนำเสนอผลลัพธ์ของการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กรด้วย AI และพุทธธรรมในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตที่ทั้งทันสมัยและยั่งยืน (European Commission, 2021; สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556)

องค์กรที่มีประสิทธิภาพเชิงข้อมูลและจริยธรรม

การบูรณาการ AI เข้ากับการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาช่วยเสริมสร้าง “ความแม่นยำ” และ “ความเร็ว” ในกระบวนการตัดสินใจ เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวางแผนกำลังคน การคาดการณ์งบประมาณ และการติดตามประสิทธิภาพการดำเนินงานด้วยระบบดิจิทัล ข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากระบบอัจฉริยะช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน การใช้พุทธธรรมเป็นกรอบกำกับในการนำ AI มาใช้ ช่วยให้การตัดสินใจตั้งอยู่บนหลักคุณธรรม เช่น ความเป็นธรรม ความเมตตา และความโปร่งใส ส่งเสริมให้องค์กรไม่เพียง “เก่งงาน” แต่ยัง “เป็นที่ไว้วางใจ” ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์กรลักษณะนี้จะสามารถขับเคลื่อนภารกิจตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับความยั่งยืนในด้านจริยธรรม ซึ่งเป็นจุดเด่นสำคัญของการเป็นองค์กรต้นแบบของระบบราชการในศตวรรษที่ 21 (UNESCO, 2021; World Bank, 2020)

ผู้นำและบุคลากรที่มีสมรรถนะรอบด้าน

เมื่อแผนพัฒนาบุคลากรเน้นทั้งสมรรถนะทางดิจิทัลและคุณธรรม จะเกิดผลลัพธ์คือผู้บริหารและบุคลากรที่มีความสามารถรอบด้าน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยบุคลากรสามารถประยุกต์ใช้

เครื่องมือดิจิทัล เช่น Big data, AI Dashboards และระบบวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ ในการวางแผน ปรับปรุง และติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของโรงเรียน การจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม และการแจ้งเตือนความเสี่ยงเชิงระบบ (UNESCO, 2021) ขณะเดียวกัน การฝึกฝนภาวะผู้นำด้วยหลักอิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 และหลักการครองตน ครองคน ครองงาน จะต้อง มีแนวปฏิบัติชัดเจน เช่น การประเมินตนเองเชิงคุณธรรมผ่านแบบสะท้อนคิด การสร้างกิจกรรม Mentoring แบบมีเมตตา และการประชุมที่เน้นการฟังด้วยอุเบกขา รวมถึงการวาง KPI เชิงคุณธรรมควบคู่กับผลสัมฤทธิ์ทางงาน สิ่งเหล่านี้จะช่วยปลูกฝังคุณธรรมในการทำงาน ทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจภายใน มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม และตัดสินใจโดยยึดหลักธรรม องค์กรที่มีบุคลากรเช่นนี้ จะมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง กล้าเรียนรู้สิ่งใหม่ มีความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน และสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง (พูนพงศ์ นิยมกิจ, 2564; สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556)

วัฒนธรรมองค์กรที่ไว้วางใจและยั่งยืน

เมื่อองค์กรส่งเสริมการใช้ AI ควบคู่กับการยึดหลักธรรมเป็นแนวทางการดำเนินงาน จะก่อให้เกิด วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นทั้ง “ความโปร่งใส” และ “ความสัมพันธ์เชิงคุณธรรม” สมาชิกในองค์กรจะตระหนักในเป้าหมายร่วม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของในภารกิจ และร่วมกันขับเคลื่อนด้วยความเข้าใจ ความเมตตาและการให้เกียรติกัน ผลที่ตามมาคือความไว้วางใจทั้งจากภายในระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร และจากภายนอก เช่น โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน วัฒนธรรมองค์กรเช่นนี้ยังช่วยลดความขัดแย้งในองค์กร เสริมสร้างพลังทางบวกในการทำงาน และทำให้บุคลากรอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณภาพชีวิต ส่งผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลายเป็นองค์กรที่มีเอกลักษณ์ มั่นคง และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (สุชาติ เลื่อนกลาง, 2565)

บทสรุป

ในยุคดิจิทัลที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ระบบการศึกษาไทยต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ที่หลากหลาย โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาองค์กรในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายให้เป็นรูปธรรม การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการบริหารจัดการจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็น แต่การใช้อย่างมีคุณธรรมและวิจารณญาณคือสิ่งที่ต้องยึดถือควบคู่กัน เพื่อไม่ให้เทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมือเชิงกลไกที่ขาดจิตวิญญาณการบริการสาธารณะ ดังนั้น การวางรากฐานในการพัฒนาองค์กรต้องไม่มองเทคโนโลยีเป็นคำตอบสุดท้าย แต่ต้องพิจารณาถึงกรอบแนวคิดที่ส่งเสริมความเป็นมนุษย์ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในระบบราชการด้านการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยการบริหารที่ทั้งทันสมัยและตั้งอยู่บนหลักคุณธรรมอย่างแท้จริง

การพัฒนาองค์กรในบริบทนี้จึงต้องยึดแนวคิดแบบองค์รวมที่บูรณาการทั้งพุทธธรรม เทคโนโลยี และศาสตร์ด้านการบริหารสมัยใหม่ร่วมกัน โดยบทความนี้ได้นำเสนอกรอบแนวคิด 3 ด้าน ได้แก่ พุทธธรรม เช่น อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 และหลักการครองตน ครองคน ครองงาน ซึ่งหล่อหลอมภาวะผู้นำที่มีจริยธรรม พร้อมกับแนวคิดด้าน AI ซึ่งช่วยวิเคราะห์ข้อมูล บริหารทรัพยากร และยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนแนวคิดการจัดการยุคใหม่ อาทิ การบริหารเชิงกลยุทธ์ องค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการเชิงนวัตกรรม เมื่อแนวคิดเหล่านี้ถูกนำมาผสมผสานกันอย่างเป็นระบบ จะก่อให้เกิดการพัฒนา “องค์กรอัจฉริยะทางคุณธรรม” ซึ่งมีทั้งความสามารถในการบริหารจัดการอย่างทันสมัย และความลึกซึ้งทางคุณธรรมในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความยั่งยืนในระยะยาว

ผลลัพธ์ของการบริหารจัดการด้วย AI และพุทธธรรมจึงปรากฏชัดในหลายมิติ ได้แก่ การยกระดับประสิทธิภาพการทำงานด้วยข้อมูลที่แม่นยำ การตัดสินใจที่โปร่งใสและมีคุณธรรม รวมถึงการพัฒนาบุคลากรที่มีสมรรถนะรอบด้าน ทั้งด้านเทคโนโลยีและจริยธรรม นอกจากนี้ยังเกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมือ ความไว้วางใจ และเป้าหมายร่วม ส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงภายในองค์กร และความน่าเชื่อถือจากภายนอก องค์กรลักษณะนี้ไม่เพียงตอบสนองต่อนโยบายรัฐเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นต้นแบบของระบบราชการไทยในการปรับตัวสู่โลกอนาคตได้อย่างมีทิศทาง มีคุณค่า และมีความสมดุลระหว่าง “ความเก่ง” กับ “ความดี” อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่เป็นหัวใจของการเปลี่ยนแปลงคุณภาพ การศึกษาระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. จัดทำนโยบายองค์กรที่บูรณาการ AI กับหลักพุทธธรรม เพื่อให้การบริหารงานมีทั้งประสิทธิภาพ และคุณธรรม โดยกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น การใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลครูและนักเรียน ควบคู่กับการใช้หลักธรรมในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม
2. ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารและบุคลากร ทั้งด้านดิจิทัลและด้านคุณธรรม ผ่านหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการใช้เทคโนโลยีควบคู่กับการพัฒนา Soft Skills ตามหลักอิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4
3. สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับเทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ โดยส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการออกแบบระบบ AI การใช้ข้อมูลอย่างโปร่งใส และการสื่อสารภายในองค์กรด้วยความเข้าใจและเมตตา
4. กำหนดตัวชี้วัดองค์กรแบบองค์รวม ที่สะท้อนทั้งผลลัพธ์เชิงปริมาณและเชิงคุณธรรม เช่น ระดับความพึงพอใจ ความโปร่งใสในการบริหาร และความไว้วางใจจากสถานศึกษาและชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัยเชิงลึกในอนาคต

1. วิจัยผลกระทบของการใช้ AI ต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยเฉพาะในด้านจิตสำนึกทางจริยธรรม ความเครียดจากการปรับตัว และแรงจูงใจในการทำงาน
2. ศึกษารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ในการบูรณาการ AI กับหลักธรรมในเขตพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาต้นแบบโมเดลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมตามสภาพจริงของแต่ละพื้นที่
3. วิจัยการพัฒนาและประเมินสมรรถนะของผู้บริหารการศึกษายุคใหม่ ที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ร่วมกับภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม เพื่อวางแนวทางการคัดเลือก อบรม และติดตามผลในเชิงระบบ
4. วิจัยการประเมินผลองค์กรแบบองค์รวม โดยผสมผสานตัวชี้วัดเชิงจิตวิสัยกับตัวชี้วัดทางคุณธรรม เพื่อให้เกิดดัชนีประสิทธิภาพคุณธรรมที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาองค์กรภาครัฐในวงกว้าง

รายการอ้างอิง

- ชลธิชา รัตนบุรี. (2564). การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในยุคดิจิทัล วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 44(1), 100–115.
- ณัฐวุฒิ จิตต์หมวด. (2564). การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารการศึกษา. วารสารวิชาการปัญญาภิวัฒน์, 13(2), 22–35.
- พูนพงศ์ นิยมกิจ. (2564). การพัฒนาผู้นำเชิงคุณธรรมในระบบราชการไทยผ่านหลักธรรมพุทธศาสนา. วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา, 10(1), 95–110.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการขับเคลื่อนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสู่ SMART AREA OFFICE. ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบราชการสู่ระบบราชการ 4.0 (PMQA - TQM - KM). ผู้แต่ง.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2556). พระไตรปิฎกฉบับหลวงบาลีสยามรัฐ (เล่มที่ 11). โรงพิมพ์มหา มกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). คู่มือหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อการบริหารงานราชการ. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กระทรวงศึกษาธิการ. <https://backoffice.onec.go.th>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580). สำนักนายกรัฐมนตรี. <https://www.nesdc.go.th>

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13* (พ.ศ. 2566–2570). สำนักงานสภาพัฒน์. <https://www.nesdc.go.th>
- สุชาติ เกื่อนกลาง. (2565). การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานด้วยหลักพุทธธรรมในองค์กรราชการ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(6), 1544–1560.
- European Commission. (2021). *Ethics guidelines for trustworthy AI*. Publications Office of the European Union. <https://digital-strategy.ec.europa.eu>
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2020). *The balanced scorecard: Measures that drive performance*. Harvard Business Review Press.
- OECD. (2021). *AI and the future of skills: Emerging trends in education*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org>
- Office of the Basic Education Commission. (2022). *Smart education: The future of Thai education with AI and Big Data*. Author.
- Senge, P. M. (2021). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization* (Revised ed.). Currency.
- UNESCO. (2020). *Education in a post-COVID world: Nine ideas for public action*. Author. <https://unesdoc.unesco.org>
- UNESCO. (2021). *Artificial intelligence and education: Guidance for policy-makers*. Author. <https://unesdoc.unesco.org>
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. Author. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- World Bank. (2020). *Transforming education through innovation and quality management*. <https://www.worldbank.org>
- World Economic Forum. (2020). *Schools of the future: Defining new models of education for the fourth industrial revolution*. <https://www.weforum.org>

รัฐบาลดิจิทัลกับการขับเคลื่อนภาครัฐไทยในยุคดิจิทัล: แนวโน้มและความท้าทาย Digital Government and the Transformation of Thailand's Public Sector: Trends and Challenges

สุภารัตน์ แก้ววิสูตร¹ ภาณุมาศ ทองชนะ^{2*}

Suparat Keawwisut¹, Panumas Thongchana^{2*}

(Received: June 18, 2025; Revised: August 13, 2025; Accepted: September 2, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มสำคัญและความท้าทายหลักของการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทต่อการบริหารประเทศในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารภาครัฐ ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการยกระดับประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และการให้บริการที่ยืดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ผ่านการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ด้านรัฐบาลดิจิทัล โดยมีสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน บทความนี้วิเคราะห์พัฒนาการของรัฐบาลดิจิทัลไทย ตั้งแต่แผนแม่บท IT 2000 จนถึงแผนรัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2566-2570 โดยอ้างอิงแนวคิดการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ พร้อมนำเสนอแนวโน้มสำคัญ อาทิ การพัฒนา e-Service การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและทุนมนุษย์ การเสริมสร้างความร่วมมือพหุภาคี และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังเผชิญความท้าทายหลายประการ เช่น ความเหลื่อมล้ำด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ความแตกต่างด้านบริบท ข้อจำกัดด้านบุคลากร วัฒนธรรมองค์กร และภัยคุกคามทางไซเบอร์ บทความนี้จึงเสนอแนวทางเชิงนโยบายเพื่อขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลไทยให้ยั่งยืน ได้แก่ การส่งเสริมบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าถึงง่าย การจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและทุนมนุษย์ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วน การยกระดับความมั่นคงทางไซเบอร์และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่ระบบราชการยุคใหม่ที่โปร่งใส ยืดหยุ่น และยืดประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

¹คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

¹Faculty of Public Administration, Dhurakij Pundit University

²คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²Faculty of Liberal Arts and Management Sciences, Prince of Songkla University

*Corresponding author. E-mail: Panumas.t@psu.ac.th

คำสำคัญ: รัฐบาลดิจิทัล การบริหารภาครัฐ นโยบายดิจิทัล ความท้าทาย

Abstract

This article aims to analyze the key trends and major challenges in the development of digital government in Thailand. Amidst the transformations of the 21st century, digital technologies play an inevitable role in reshaping economic, social, and public administration structures. Thailand has emphasized enhancing efficiency, transparency, and citizen-centered public services. This has been pursued through digital government policies and strategies, with the Digital Government Development Agency (Public Organization) serving as the primary driving force. This article examines the development of Thailand's digital government, from the IT 2000 Master Plan to the Digital Government Development Plan (2023–2027), within the framework of modern public administration concepts. It also presents key trends, including the development of e-Services, investment in digital infrastructure and human capital, fostering multi-stakeholder collaboration, and the adoption of modern technologies.

However, Thailand still faces several challenges. These include disparities in digital infrastructure, low levels of public participation, contextual differences, personnel constraints, rigid organizational culture, and cybersecurity threats. The article therefore proposes policy approaches for sustainable advancement. These include promoting accessible e-Services, systematic data management, investment in infrastructure and human capital, strengthening cross-sectoral collaboration, enhanced cybersecurity, and transforming organizational culture to be more adaptive and responsive to change. These efforts aim to create a modern bureaucracy that is transparent, flexible, and truly citizen-centered.

Keywords: Digital Government, Public Administration, Digital Policy, Challenges

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมสมัยใหม่ ซึ่งส่งผลให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่าง ๆ ต้องปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital economy) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประเทศไทยที่ต้องการเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสของการบริหารราชการแผ่นดิน จึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนา “รัฐบาลดิจิทัล” (Digital

government) เพื่อยกระดับการให้บริการของภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีประสิทธิภาพ การดำเนินการดังกล่าวมิใช่ความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หากแต่เกิดจากความร่วมมือของระบบนิเวศดิจิทัลระดับชาติที่ครอบคลุมทั้งการกำหนดนโยบายระดับสูง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล และการสร้างความน่าเชื่อถือในระบบดิจิทัลของประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) เป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2559 ภายใต้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดตั้งกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ต่อมาเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2560 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่สนับสนุนการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567) ส่งผลให้เศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทยมีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากการลงทุนในสินค้าและบริการดิจิทัล อาทิ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และอุปกรณ์อัจฉริยะ โดยได้รับแรงหนุนจากการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของผู้บริโภค และการปรับตัวของภาครัฐกิจเข้าสู่ช่องทางดิจิทัล (Jongwanich, 2025)

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ ETDA มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ โดยดำเนินงานทั้งในด้านการกำกับดูแลและการส่งเสริมธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีพันธกิจหลักครอบคลุมการกำหนดกรอบมาตรฐานและข้อกำหนดสำคัญ อาทิ ระบบพิสูจน์และยืนยันตัวตนดิจิทัล (NDID) ระบบลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-signature) และกำหนดเกณฑ์การดำเนินงานสำหรับแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ความปลอดภัย และลดความเสี่ยงทางกฎหมายในการดำเนินธุรกิจออนไลน์ นอกจากนี้ สพธอ. ยังส่งเสริมความร่วมมือเชิงบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อขยายการใช้ธุรกรรมดิจิทัล รวมถึงการวิเคราะห์และวิจัยประเด็นเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การสำรวจแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคดิจิทัล การประเมินความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และการศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีต่อภาคเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ดิจิทัลของประเทศไทย (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2567)

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ได้จัดทำรายงานดัชนีรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย (Thailand digital government development index) เพื่อประเมินศักยภาพและความก้าวหน้าของ

หน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาและให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล ครอบคลุมด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การให้บริการออนไลน์ การมีส่วนร่วมของประชาชน การบริหารจัดการข้อมูล และความพร้อมด้านบุคลากร ผลการประเมินในช่วงปี พ.ศ. 2564-2565 พบว่า หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่มีการพัฒนาขีดความสามารถด้านดิจิทัลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการให้บริการออนไลน์และการบริหารจัดการข้อมูล แต่ยังคงเร่งปรับปรุงด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2564)

นอกจากเป้าหมายด้านการบริหารแล้ว รัฐบาลดิจิทัลยังมีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ในการสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระดับสากล การเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัลจึงไม่ใช่เพียงเรื่องของเทคโนโลยี หากแต่ต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การกำหนดทิศทางนโยบายที่ชัดเจน และการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยเป็นไปอย่างครอบคลุมและยั่งยืนในระยะยาว

บทความนี้มีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มสำคัญและความท้าทายหลักที่ภาครัฐไทยต้องเผชิญในการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัล พร้อมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาภาครัฐที่มีความทันสมัย ยืดหยุ่น และเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

พัฒนาการและแนวคิดรัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทย

การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นจากการกำหนดกรอบนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2539 ภายใต้แผนแม่บท IT 2000 ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเทคโนโลยีในภาครัฐเพื่อยกระดับคุณภาพของบริการสาธารณะ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559) ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้ขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลในประเทศ เริ่มต้นจากมติคณะรัฐมนตรีที่ให้จัดตั้งสำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐ (สบทร.) เพื่อพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศภาครัฐ (GINet) ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) หรือ สรอ. (EGA) โดยโอนภารกิจจาก สบทร.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นหน่วยงานหลักด้านโครงสร้างพื้นฐานและมาตรฐานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย และในปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลกำหนดนโยบาย “รัฐบาลดิจิทัล” ทำให้ สรอ. ขยายบทบาทสู่การบูรณาการข้อมูลและบริการดิจิทัลเพิ่มขึ้น จนกระทั่งวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ สพร. (DGA) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนชื่อและปรับสถานะจาก สรอ. ให้เป็นหน่วยงานกลางของระบบรัฐบาลดิจิทัลภายใต้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อยกระดับบริการสาธารณะให้ทันสมัย โปร่งใส และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

(องค์การมหาชน), 2568) ผนวกกับรัฐบาลภายใต้การบริหารของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ประกาศใช้นโยบาย “Thailand 4.0” และ “Digital Thailand” ซึ่งมุ่งเน้นการปฏิรูปประเทศโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกหลักในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านนวัตกรรม การบริหารจัดการข้อมูล และการยกระดับทุนมนุษย์ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อบริบทของเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลได้อย่างเต็มรูปแบบ โดยในเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการรัฐบาลรัฐ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2566)

สำหรับแนวคิดการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของไทยได้รับอิทธิพลจากแนวคิด ทฤษฎีการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ ดังนี้

1. แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980-1990 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองต่อแรงกดดันของสังคมที่ต้องการให้รัฐบาล “ทำงานให้ดีขึ้น” ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่ามากขึ้น และสามารถแข่งขันกับภาคเอกชนในด้านคุณภาพของการให้บริการ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากหลักการบริหารธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results-based management) การใช้ตัวชี้วัดที่ชัดเจน การลดขั้นตอนที่ล่าช้า (Red tape) และการเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันในการให้บริการ เช่น การจ้างเอกชนเข้ามารับงานภาครัฐในบางด้าน เป็นต้น

ในบริบทของประเทศไทย แนวคิด NPM ได้ส่งผลให้เกิดการปฏิรูประบบราชการในหลายด้าน เช่น การใช้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-based Budgeting) การประเมินผล การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ (KPIs) และการปรับกระบวนการบริการภาครัฐให้มีความ “รวดเร็ว คล่องตัว และตอบโจทย์ประชาชน” มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังเห็นได้จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล เช่น การยกเลิกสำเนาเอกสารราชการ และการให้บริการแบบดิจิทัล (Digital services) ที่ช่วยลดต้นทุนการให้บริการของรัฐ (Cochrane, 2000; Ferlie et al., 1996)

2. แนวคิดบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) ต่างจาก NPM ที่มองประชาชนในฐานะ “ลูกค้า” แนวคิด NPS มองประชาชนในฐานะ “พลเมือง” (Citizens) ที่มีสิทธิและเสียงในกระบวนการตัดสินใจทางนโยบาย โดยเน้นย้ำหลักการที่ว่า ภาครัฐควรมีบทบาทในการ “รับใช้” (Serve) แทนการ “ควบคุม” (Control) และการตัดสินใจของภาครัฐควรสะท้อนค่านิยมของสังคม ซึ่งต้องมาจากกระบวนการมีส่วนร่วมและความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชนเท่านั้น

Denhardt and Denhardt (2007) เสนอว่า ภาครัฐไม่ควรมุ่งเน้นเพียง “ผลลัพธ์” ทางเศรษฐกิจหรือประสิทธิภาพเชิงปริมาณเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการที่โปร่งใส มีความยุติธรรม และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การจัดทำประชาพิจารณ์ หรือการเปิดเวทีสาธารณะในการกำหนดนโยบาย

สำหรับประเทศไทย แนวคิด NPS ได้สะท้อนผ่านกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นที่ เช่น การใช้งบประมาณแบบมีส่วนร่วม (Participatory budgeting) การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะผ่านเว็บไซต์ และแอปพลิเคชันของภาครัฐ และการเชื่อมโยงประชาชนเข้ากับการกำกับติดตามนโยบายต่าง ๆ ด้วยเครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หรือศูนย์รับเรื่องร้องเรียนภาครัฐแบบออนไลน์ เป็นต้น

รัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยไม่ได้นำแนวคิด NPM หรือ NPS มาใช้แยกจากกัน แต่ได้นำแนวคิดทั้งสองมาผสมผสานกัน โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับการบริหารภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและความคล่องตัว ตามแนวทางของ NPM เช่น การให้บริการดิจิทัลแบบรวมศูนย์ ระบบยืนยันตัวตนอิเล็กทรอนิกส์ (Digital ID) และระบบอัตโนมัติเพื่อช่วยลดระยะเวลาในการดำเนินงาน พร้อมกันนี้ยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและความโปร่งใสตามแนวคิดของ NPS ผ่านการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open data) ช่องทางรับฟังความคิดเห็นออนไลน์ และระบบประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการแบบเรียลไทม์ ทั้งสองแนวคิดได้ถูกผนวกกรรมเข้าเป็นหลักการสำคัญของยุทธศาสตร์รัฐบาลดิจิทัลของไทย ซึ่งมุ่งเน้นการให้บริการภาครัฐที่เข้าถึงง่าย โปร่งใส และเปิดกว้างสำหรับการมีส่วนร่วมจากประชาชนในทุกระดับ ภายใต้แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570 ซึ่งได้กำหนดทิศทางการพัฒนาไว้ 4 ประเด็นหลัก (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2566) ได้แก่ 1) การยกระดับการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลของภาครัฐ เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการบริหารจัดการ 2) การพัฒนาบริการดิจิทัลที่สะดวกและเข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม 3) การเพิ่มมูลค่าและส่งเสริมการดำเนินธุรกิจด้วยการลดขั้นตอนและอำนวยความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานรัฐ และ 4) การเสริมสร้างความโปร่งใสและเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยอาศัยการเปิดเผยข้อมูลและการบริหารงานบนฐานข้อมูล

3. การเกิดขึ้นของ Digital Era Governance (DEG) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ที่มุ่งเน้นการบูรณาการระบบงานและข้อมูล การออกแบบบริการโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ 1) การบูรณาการ (Reintegration) เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเชื่อมโยงระบบงานข้ามหน่วยงาน 2) การปรับปรุงองค์การภาครัฐ (Needs-based holism) เพื่อให้เกิดการให้บริการแก่ประชาชน และให้ความสำคัญต่อการนำความต้องการของประชาชนมาเป็นศูนย์กลาง และ 3) กระบวนการแปลงข้อมูลไปสู่รูปแบบดิจิทัล หรือการทำงานเชิงดิจิทัล (Digitization) ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการให้บริการประชาชน ทั้งนี้ DEG ได้มีการขยายแนวคิดไปสู่การให้บริการแบบเชิงรุก (Proactive service delivery) และการใช้ข้อมูลแบบเปิด (Open data) เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและสร้างนวัตกรรมใหม่ต่อการให้บริการประชาชน ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนทางเทคโนโลยี (Technology drivers) ที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นคือ การจัดการชุดข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) และการวิเคราะห์

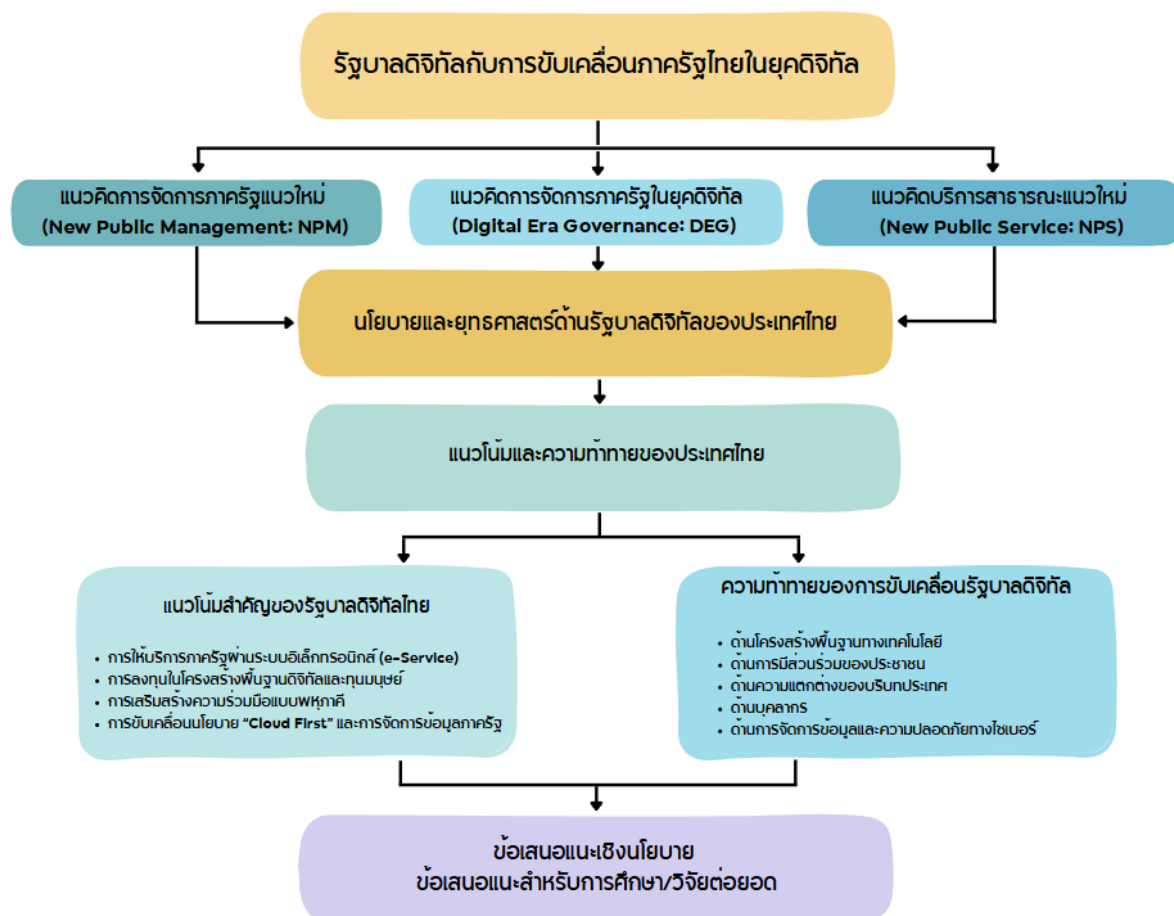
ข้อมูลขั้นสูง (Analytics) ซึ่งทำให้ภาครัฐสามารถพยากรณ์ความต้องการและปัญหาของสังคมได้แม่นยำ รวมไปถึงการขยายตัวของการประมวลผลผ่านระบบคลาวด์ (Cloud computing) ที่ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความยืดหยุ่นในการให้บริการสาธารณะของภาครัฐ การแพร่หลายของแพลตฟอร์มข้อมูลแบบเปิด (Open data platforms) ซึ่งช่วยเพิ่มความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ อีกทั้ง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และเครื่องมือดิจิทัลเพื่อการมีส่วนร่วม (Digital Participation) ในรูปแบบต่าง ๆ ล้วนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาชน รวมถึงการพัฒนาระบบอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์ (Automation & AI) ที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพของการบริการ ช่วยลดข้อผิดพลาด และทำให้บริการสามารถตอบสนองได้แบบทันที (Dunleavy et al., 2006)

ในบริบทของประเทศไทย การนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้เกิดขึ้นพร้อมกับการกำหนดนโยบายระดับชาติ โดยเฉพาะแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2566-2570 ประการแรก คือ การบูรณาการ (Reintegration) ในประเทศไทยได้รับการส่งเสริมผ่านโครงการเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐ เช่น GovChannel, Biz Portal และการแลกเปลี่ยนข้อมูลทะเบียนราษฎรระหว่างกระทรวงมหาดไทย กรมสรรพากร และหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งช่วยลดความซ้ำซ้อนของเอกสารและขั้นตอนการให้บริการ ตรงตามเป้าหมายของ DEG ที่มุ่งสร้างระบบราชการแบบไร้รอยต่อ (Seamless government) (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2566) ประการที่สอง คือ การปรับปรุงองค์การภาครัฐโดยยึดความต้องการของประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Needs-based holism) สะท้อนผ่านการพัฒนาบริการดิจิทัลที่ออกแบบให้ใช้งานง่ายและเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา เช่น แอปพลิเคชัน “เป่าตัง” เพื่อการเข้าถึงสวัสดิการรัฐ และ “หมอพร้อม” เพื่อการบริหารจัดการด้านสาธารณสุข รวมถึงการให้บริการเชิงรุก (Proactive service delivery) เช่น การแจ้งเตือนการต่อบัตรประชาชนและการนัดหมายบริการสาธารณะล่วงหน้า (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565) และประการสุดท้าย คือ การทำงานเชิงดิจิทัล (Digitization) ได้รับการสนับสนุนผ่านการพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open government data) บนแพลตฟอร์ม data.go.th เพื่อเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณะ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความโปร่งใสและการสร้างนวัตกรรมจากข้อมูล อีกทั้ง การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data analytics) ในการวิเคราะห์แนวโน้มทางสังคมและเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย ตลอดจนการนำระบบอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการบริการของภาครัฐ เช่น โปรแกรมตอบกลับแบบอัตโนมัติ (Chatbot) และระบบตรวจสอบเอกสารอัตโนมัติ เป็นต้น เพื่อเพิ่มความรวดเร็วและลดข้อผิดพลาดในการบริการ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2566)

กล่าวโดยสรุป การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการที่มุ่งเสริมสร้างความเสมอภาคทางสังคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างรอบด้าน

อันนำไปสู่การสร้างสังคมดิจิทัลแบบยั่งยืนและเป็นธรรมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการภาครัฐในยุคดิจิทัล (Digital Era Governance: DEG) ในประเทศไทยได้ก้าวข้ามจากการปรับปรุงกระบวนการภายในองค์กรไปสู่การพัฒนาธรรมาภิบาลที่มีลักษณะเชิงรุก โปร่งใส และเปิดกว้างต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชน ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับการบริหารจัดการภาครัฐให้สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลในระดับโลก โดยสามารถนำเสนอกรอบการวิเคราะห์ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบการวิเคราะห์ (Analytical framework)

แนวโน้มสำคัญของรัฐบาลดิจิทัลไทย

การเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยมีแนวโน้มที่สะท้อนถึงพัฒนาการความก้าวหน้าในการยกระดับการบริหารงานภาครัฐ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในบริบทของเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลได้อย่างครอบคลุม ความก้าวหน้าดังกล่าวเป็นผลลัพธ์

ของการดำเนินการรัฐบาลไทยในหลายมิติ อาทิ ด้านการพัฒนาระบบบริการ การวางโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทุนมนุษย์ และการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นต้น ความพยายามของรัฐบาลไทยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ในการปฏิรูประบบราชการให้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกดิจิทัลและหลักธรรมาภิบาลสมัยใหม่ การขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลของไทยไม่ได้จำกัดเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อความสะดวกในการทำงานเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและกระบวนการบริหารภาครัฐ โดยเน้นการบูรณาการข้อมูล ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ตัวอย่างของแนวทางการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมสามารถจำแนกเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การให้บริการภาครัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service) เป็นหนึ่งในความก้าวหน้าที่สำคัญของรัฐบาลดิจิทัลไทย กล่าวคือ เป็นการยกระดับการให้บริการสาธารณะผ่านช่องทางดิจิทัลอย่างหลากหลาย เช่น การยื่นแบบเสียภาษีออนไลน์ การขอใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ และการชำระค่าสาธารณูปโภคออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งช่วยลดภาระด้านเวลาและค่าใช้จ่ายของประชาชน ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการ (Meijer et al., 2018) อีกทั้ง รัฐบาลไทยมีการพัฒนาแอปพลิเคชัน “ทางรัฐ” (Thang rat) ซึ่งทำหน้าที่เป็นแพลตฟอร์มบริการแบบครบวงจรสำหรับประชาชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2568)

2. การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและทุนมนุษย์ รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัล เช่น ระบบคลาวด์ภาครัฐ (Government cloud) และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อรองรับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐและประชาชนทั่วไป เพื่อป้องกันการเกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการและเป็นการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

3. การเสริมสร้างความร่วมมือแบบพหุภาคี การขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยให้เกิดผลลัพธ์ในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการออกแบบนวัตกรรมบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดระบบข้อมูลเปิด (Open data) และเครื่องมือการมีส่วนร่วมแบบดิจิทัล (e-Participation) เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความไว้วางใจในกระบวนการบริหารงานภาครัฐ (Kjaer, 2004; OECD, 2022)

4. การขับเคลื่อนนโยบาย “Cloud first” และการจัดการข้อมูลภาครัฐ ประเทศไทยได้กำหนดนโยบาย “Cloud first” ให้เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศของภาครัฐ โดยส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ ย้ายระบบและบริการขึ้นสู่ระบบคลาวด์ เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่น ความปลอดภัย

และการบริหารจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยี Big data และเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบายที่แม่นยำและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (OpenGovAsia, 2024; สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2568)

แนวโน้มการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของภาครัฐ ในการยกระดับการบริหารงานให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ โดยมีทิศทาง สำคัญที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านทั้งในเชิงโครงสร้าง เทคโนโลยี และกระบวนการให้บริการสาธารณะ แนวโน้มของการพัฒนาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลดิจิทัลของไทยไม่ได้จำกัดอยู่ที่การใช้เทคโนโลยีเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการปฏิรูปเชิงระบบที่มุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในทุก รูปแบบของการบริหารจัดการภาครัฐยุคดิจิทัล

ความท้าทายของการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย

แม้ว่าประเทศไทยจะมีพัฒนาการด้านรัฐบาลดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับนโยบาย โครงสร้าง พื้นฐาน และการพัฒนาระบบบริการสาธารณะ แต่กระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัลยังคงเผชิญกับ อุปสรรคและข้อจำกัดหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการดำเนินงาน ดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยี ดิจิทัลในประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและภูมิภาคห่างไกล ซึ่งส่งผลกระทบต่อ โอกาสของประชาชนในการเข้าถึงบริการดิจิทัลของภาครัฐอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (ธีระ กุลสวัสดิ์, 2555; สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2566) นอกจากนี้ ระบบโครงสร้างพื้นฐานของหน่วยงาน ภาครัฐต่าง ๆ ขาดการบูรณาการและมาตรฐานกลาง ทำให้การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่าง หน่วยงานเป็นไปอย่างจำกัด (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2567)

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ยังอยู่ในระดับต่ำ แม้ว่ารัฐบาลจะมี ความพยายามในการพัฒนาช่องทางบริการออนไลน์ แต่ระดับการใช้งานของประชาชนยังค่อนข้างต่ำ โดยมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการขาดช่องทางการมีส่วนร่วมที่สะดวก เข้าถึงง่าย และตอบสนองต่อ ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง อีกทั้ง การออกแบบระบบที่มีความหลากหลายตามมุมมองของ หน่วยงานภาครัฐมากกว่าผู้ใช้บริการ (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2567) ส่งผลให้บริการดังกล่าวไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความแตกต่างด้านบริบทของประเทศ การนำแนวทางหรือระบบที่พัฒนาในประเทศที่มีบริบททาง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมแตกต่างจากประเทศไทย เช่น การนำแนวทางของประเทศพัฒนาแล้วมาใช้ โดยตรงในประเทศไทย อาจไม่สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ได้ ความท้าทายจึงอยู่ที่การออกแบบระบบ

ที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างแท้จริง

4. ข้อจำกัดด้านบุคลากร วัฒนธรรมองค์กร และการเมืองการปกครอง ภาครัฐยังประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันด้านค่าตอบแทนกับภาคเอกชนได้ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐยังมีข้อจำกัดด้านวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดติดกับกระบวนการแบบเดิม ขาดความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง เช่น กฎหมาย ระเบียบ และระบบราชการที่ยังไม่เอื้อต่อการปฏิรูประบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2567; สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2566)

5. ความท้าทายด้านการจัดการข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์ แม้จะมีความพยายามในการส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open data) แต่การจัดการข้อมูลส่วนใหญ่ยังไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน ภาครัฐยังต้องเผชิญกับความเสี่ยงด้านความปลอดภัยไซเบอร์ที่เพิ่มขึ้น ทั้งจากการโจมตีระบบข้อมูลและการละเมิดความเป็นส่วนตัว ซึ่งล้วนเป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและความยั่งยืนของรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2566)

แม้ประเทศไทยจะมีความก้าวหน้าในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล แต่ยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายมิติที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งในเชิงโครงสร้าง เทคโนโลยี และสังคม ประการแรกคือ โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของหน่วยงานภาครัฐยังไม่ครอบคลุมอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการของภาครัฐ ประการที่สองคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านช่องทางดิจิทัลอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากระบบบริการยังไม่ตอบโจทย์ของผู้ใช้อย่างแท้จริง ประการที่สามคือ ข้อจำกัดจากความแตกต่างของบริบทประเทศที่ไม่สามารถนำแนวทางจากต่างประเทศมาใช้ได้โดยตรง ในขณะเดียวกัน รัฐยังต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านบุคลากร ทัศนคติ วัฒนธรรมองค์กร และอุปสรรคทางกฎหมายที่ทำให้การปรับเปลี่ยนเป็นไปอย่างล่าช้า ท้ายที่สุดคือ ความท้าทายด้านการจัดการข้อมูลและความปลอดภัยไซเบอร์ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งพัฒนาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการใช้บริการภาครัฐผ่านช่องทางดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ความท้าทายในบริบทของประเทศไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศกำลังพัฒนา เช่น เวียดนาม อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งแต่ละประเทศต่างก็ประสบปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล ตลอดจนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังอยู่ในระดับต่ำ (World Bank, 2025; United Nations, 2022) หากแต่ประเทศไทยมีความท้าทายเรื่องการผสมผสานระหว่างข้อจำกัดด้านภูมิประเทศที่มีความซับซ้อน ระบบการปกครองท้องถิ่นแบบกระจายอำนาจ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภาษาในแต่ละภูมิภาคที่มีความแตกต่าง ซึ่งเป็นปัจจัยที่มี

ผลโดยตรงต่อการออกแบบและการดำเนินนโยบายรัฐบาลดิจิทัลที่จะต้องมีความยืดหยุ่นมากกว่าประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ความแตกต่างเชิงโครงสร้างและบริบททางสังคมดังกล่าวทำให้การนำแนวคิดเรื่องรัฐบาลดิจิทัลจากต่างประเทศมาใช้ในประเทศไทยจำเป็นต้องผ่านกระบวนการปรับปรุงและประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองภายในประเทศอย่างรอบคอบ (OECD, 2020)

บทสรุป

รัฐบาลดิจิทัล (Digital government) เป็นมากกว่าการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับประสิทธิภาพของภาครัฐ หากแต่เป็นการเปลี่ยนผ่านเชิงระบบที่ต้องอาศัยการบูรณาการหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการปรับโครงสร้างการบริหารราชการ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง โดยเป้าหมายสูงสุดของรัฐบาลดิจิทัลไม่ใช่เพียงการให้บริการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น แต่เป็นการสร้างรัฐที่เปิดกว้าง โปร่งใส คล่องตัวและยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในทุกขั้นตอนของการบริหารงานภาครัฐ

จากแนวโน้มที่ปรากฏ ประเทศไทยได้ดำเนินการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในหลายมิติ ทั้งการยกระดับ e-Service เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการอย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และการยกระดับทักษะของบุคลากร รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างปัญญาประดิษฐ์ (AI), Big data และ Cloud computing ในกระบวนการบริหารจัดการของภาครัฐ นอกจากนี้ ยังมีความพยายามในการส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาสังคม เพื่อให้การออกแบบและให้บริการสาธารณะเกิดขึ้นจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนผ่านดังกล่าวยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการที่ไม่อาจมองข้ามได้ ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีในพื้นที่ชนบท การขาดช่องทางและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของประชาชน การออกแบบระบบที่ยังไม่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย การขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะดิจิทัล อุปสรรคเชิงกฎหมาย และนโยบายที่ยังไม่ยืดหยุ่นเพียงพอ ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นข้อจำกัดและอุปสรรคที่สำคัญซึ่งกระทบต่อประสิทธิภาพและความยั่งยืนของรัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทย

ดังนั้น การขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลในอนาคตจำเป็นต้องอาศัยการปฏิรูประบบราชการอย่างลึกซึ้ง โดยต้องปรับจากระบบที่เน้นภายใน (Inside-out) สู่ระบบที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Outside-in) พร้อมกับการเปิดพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง การบริหารจัดการด้วยข้อมูล (Data-driven governance) ต้องควบคู่ไปกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างรัดกุม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในภาครัฐ ขณะเดียวกันภาครัฐต้องลงทุนในการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างกำลังคนด้านดิจิทัลที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้ในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป รัฐบาลดิจิทัลไม่ใช่เพียงกระบวนการทางเทคโนโลยีเท่านั้น แต่เป็นยุทธศาสตร์การเปลี่ยนผ่านสู่รูปแบบการบริหารรัฐสมัยใหม่ ที่เน้นการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน การสร้างความโปร่งใสในการบริหาร และการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะ โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนเป็นหัวใจสำคัญ หากประเทศไทยสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดต่าง ๆ ได้อย่างรอบด้าน รัฐบาลดิจิทัลย่อมจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาภาครัฐไทยให้เข้มแข็ง ยืดหยุ่น และยั่งยืนในยุคของเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล

องค์ความรู้ใหม่

บทความวิชาการฉบับนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างในการบริหารภาครัฐของรัฐบาลไทยที่มีลักษณะการทำงานแบบแยกส่วน (Silo) ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยให้กลายเป็นรัฐบาลดิจิทัล จากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยประกอบด้วยแนวคิดหลัก 3 ประการ ดังนี้

1. แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) เป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการจัดการนิยม แนวคิดเสรีนิยมแนวใหม่ และแนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงสถาบันแนวใหม่ ซึ่งมีจุดมุ่งเน้นให้การบริหารงานภาครัฐมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (ลูกค้า) แนวคิดจัดการภาครัฐแนวใหม่ช่วยแก้ไขปัญหาคอขวดของระบบราชการที่มีความเชื่องช้าไม่ยืดหยุ่น และรวมอำนาจการบริหารไว้ที่รัฐบาลกลาง จากแรงกดดันของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ส่งผลให้ภาครัฐต้องเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและต้องลดต้นทุนในการจัดทำบริการสาธารณะไปพร้อมกัน ซึ่งส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนไปเป็นรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย

2. แนวคิดบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) เป็นแนวคิดที่เปลี่ยนมุมมองการทำงานของหน่วยงานภาครัฐจากการควบคุมหรือชี้นำสู่การรับใช้ประชาชนในฐานะพลเมือง เพื่อมุ่งสร้างประโยชน์สาธารณะแทนการคำนึงถึงประสิทธิภาพและการลดต้นทุน แนวคิดบริการสาธารณะแนวใหม่จึงส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของนโยบายและโครงการของภาครัฐ การปรับเปลี่ยนไปเป็นรัฐบาลดิจิทัลจะช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในเชิงของการร่วมออกแบบนโยบายและการตรวจสอบ

3. แนวคิดการจัดการภาครัฐในยุคดิจิทัล (Digital Era Governance: DEG) เป็นแนวคิดที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การบริหารงานภาครัฐทั้งในเชิงของวิธีการทำงานและการจัดโครงสร้างองค์การภาครัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในการเข้าถึงบริการสาธารณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แนวคิดการบริหารภาครัฐในยุคดิจิทัลจึงมุ่งเน้นลดการทำงานแบบแยกส่วน (Silo) โดยการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเข้าด้วยกัน และยึดความต้องการประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric)

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในประเทศไทยจำเป็นต้องมีรากฐานที่มั่นคงในด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ซึ่งครอบคลุมทั้งระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระบบคลาวด์ และศูนย์ข้อมูล โดยองค์ประกอบเหล่านี้จะต้องมีความพร้อมในการใช้งานสูง มีความมั่นคงปลอดภัย และเป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ และต่อเนื่องตลอดเวลา นอกจากนี้การจัดหาบริการจากผู้ให้บริการที่ได้รับการรับรองมาตรฐานยังช่วยเพิ่มความยืดหยุ่น ลดภาระค่าใช้จ่ายและยกระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ

รัฐบาลไทยได้วางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอย่างทั่วถึง โดยเน้นการขยายเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี 5G และ Internet of Things (IoT) เพื่อรองรับการให้บริการดิจิทัลในภาคสาธารณะและภาคธุรกิจ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนา “ระบบคลาวด์กลางภาครัฐ” (Government cloud) เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลกลางสำหรับการบริหารจัดการสารสนเทศของรัฐให้มีประสิทธิภาพและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากโครงสร้างพื้นฐานแล้ว การพัฒนาทุนมนุษย์ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ โดยรัฐบาลได้สนับสนุนการจัดหลักสูตรฝึกอบรมและยกระดับทักษะดิจิทัลของทั้งบุคลากรภาครัฐและประชาชนทั่วไป เพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้งานเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีการจัดทำแนวปฏิบัติว่าด้วยจริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics) เพื่อกำกับการพัฒนาและใช้งานเทคโนโลยี AI ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและหลักความรับผิดชอบในภาครัฐ จากการวิเคราะห์ภาพรวมของรัฐบาลดิจิทัลไทย บทความนี้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ส่งเสริมบริการอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service) ที่ครบวงจรและเข้าถึงได้ง่าย โดยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น เพิ่มความปลอดภัยของระบบและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้บริการภาครัฐได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

1.2 พัฒนาระบบการจัดการข้อมูลแบบดิจิทัลและการเชื่อมโยงข้อมูล (Data integration) โดยสร้างมาตรฐานร่วมในการจัดการข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐทุกระดับ พร้อมจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางที่มีหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบดูแล เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและลดความซ้ำซ้อนของระบบการให้บริการ

1.3 ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและการพัฒนาทุนมนุษย์ ผ่านการขยายเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในทุกพื้นที่ การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ระบบ Cloud และเทคโนโลยี 5G ตลอดจนการเสริมสร้างทักษะด้านดิจิทัลให้กับบุคลากรภาครัฐและประชาชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัว

1.4 เสริมสร้างความร่วมมือแบบบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเพื่อสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมบริการ และกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในเชิงนโยบายซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาบริการสาธารณะตอบโจทย์ความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง

1.5 ยกระดับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และการจัดการข้อมูลอย่างมีธรรมาภิบาล โดยพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยไซเบอร์ให้เท่าทันภัยคุกคามสมัยใหม่ และส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐอย่างมีมาตรฐาน เพื่อสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจจากประชาชน

1.6 ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การภาครัฐให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยส่งเสริมให้หน่วยงานรัฐมีความยืดหยุ่น เปิดรับนวัตกรรม และให้ความสำคัญกับการให้บริการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric) การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การภาครัฐให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลควรดำเนินการบนพื้นฐานของแนวคิดการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล (Digital transformation) ซึ่งไม่ได้หมายถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการทำงานของภาครัฐเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการปรับโครงสร้างการพัฒนาระบบงาน และการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากร เพื่อให้เกิดการสร้างคุณค่าใหม่แก่ประชาชนและสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐในยุคดิจิทัล (Digital era governance) ที่มุ่งบูรณาการข้อมูลและระบบงาน การปรับปรุงองค์การภาครัฐเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และการขับเคลื่อนการทำงานเชิงดิจิทัล (Dunleavy et al., 2006)

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์การภาครัฐไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างแท้จริงจะต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนจากภายในองค์กรด้วยเช่นกัน ตามแนวคิด Organization horsepower ซึ่งเป็นแนวคิดที่ควรนำมาพิจารณาประยุกต์ใช้ควบคู่กับแนวคิด Digital transformation โดยแนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการแข่งขันขององค์กรไม่ได้วัดจากปริมาณทรัพยากรที่มีเพียงเท่านั้น แต่เกิดจากแรงผลักดัน (Force) ภายในองค์กรด้วย เช่น การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมระหว่างสมาชิกความทุ่มเทของบุคลากร การเปิดใจยอมรับนวัตกรรมใหม่ และความเร็วในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง เป็นต้น (Chaudhary, 2019) ดังนั้น หากองค์การภาครัฐสามารถสร้างแรงผลักดันภายในองค์กรให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การภาครัฐไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

โดยภาพรวม ข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าวข้างต้นล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กระบวนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และก้าวสู่ระบบราชการยุคดิจิทัลที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ยืดหยุ่น และเป็นธรรม พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลอย่างยั่งยืนในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษา/วิจัยต่อยอด

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนองค์การภาครัฐจากรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์สู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล เพื่อศึกษากระบวนการ และขั้นตอนการปรับเปลี่ยนองค์การภาครัฐไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการดังกล่าว โดยควรเป็นการศึกษาเปรียบเทียบอย่างน้อย 2 องค์การ

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีต่อการเข้าถึงบริการสาธารณะของประชาชน โดยอาจกำหนดประชากรเป้าหมายเป็นผู้ที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยี เช่น ผู้ที่มีรายได้น้อย ผู้สูงอายุ ผู้พิการ (การมองเห็น การได้ยิน และการเคลื่อนไหว) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท พื้นที่ชายขอบ เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). รายงานประจำปี 2565 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. <https://www.mdes.go.th/ebook/detail/6376> รายงานประจำปี-2565
- ธีระ กุลสวัสดิ์. (2555). การวิเคราะห์ความล้มเหลวและอุปสรรคของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ไทย. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 4(1), 159-195.
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). ประวัติสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. https://www.onde.go.th/view/1/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%B4_%E0%B8%A%E0%B8%94%E0%B8%8A/TH-TH
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2567). รายงานประจำปี 2567 สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). <https://www.etda.or.th/th/UsefulResource/publications/Annual-Report-2024.aspx>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2564). รายงานดัชนีรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2564. <https://www.dga.or.th/document-sharing/dg2021>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2566). แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570. <https://www.dga.or.th/th/ebook/ebook-download/ebook-2023-01-25-11-01-42.html>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2568). ประวัติความเป็นมาของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). <https://www.dga.or.th/about-us/our-history>

- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2568). *การสำรวจระดับความพร้อมรัฐบาลดิจิทัลหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย ประจำปี 2568*. <https://www.dga.or.th/policy-standard/policy-regulation/dg-readiness-survey/readinesssurvey68/118345>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *ภาครัฐไทยกับการก้าวเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2567). *ความท้าทายรัฐบาลดิจิทัลต้องยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง*. <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/government-66>
- องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2567). *พอร์ทัลกลาง กับความท้าทายรัฐบาลดิจิทัล*. <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/government-90>
- Chaudhary, K. (2019). *Unit III: Strategic and competitive opportunities*. <https://www.ckundan.com.np/2019/01/strategic-and-competitive-opportunities.html>
- Cochrane, A. (2000). Local government: Managerialism and modernisation. In J. Clarke, S. Gewirtz, & E. McLaughlin (Eds.), *New managerialism, new welfare?* (pp. 122-136). Sage.
- Denhardt, J., & Denhardt, R. B. (2007). *The new public service: Serving, not steering*. M. E. Sharpe.
- Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S., & Tinkler, J. (2006). New Public Management Is Dead: Long Live Digital-Era Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 16(3), 467-494.
- Ferlie, E., Ashburner, L., Fitzgerald, L., & Pettigrew, A. (1996). *The new public management in action*. Oxford University Press.
- Jongwanich, J. (2025). The digital economy in Thailand: Potential and policies. In L. Y. Ing (Ed.), *ASEAN digital community 2045: Country perspectives* (pp. 123–138). Economic Research Institute for ASEAN and East Asia.
- Kjær, A. M. (2004). *Governance*. Polity Press.
- Meijer, A. J., Curtin, D., & Hillebrandt, M. (2018). E-government and public service delivery: The impact of digital transformation on public services. *Government Information Quarterly*, 35(1), 1-10.

- OECD. (2020). *Digital Government Index: 2019 results*. https://www.oecd.org/contentdam/oecd/en/publications/reports/2020/10/digital-government-index_cec25265/4de9f5bb-en.pdf
- OECD. (2022). *Open and connected government review of Thailand*. OECD Publishing.
- OpenGovAsia. (2024). *Digital future: Thailand pioneering digital governance*. <https://opengovasia.com>
- United Nations. (2022). *UN E Government Survey 2022*. <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/reports/un-e-government-survey-2022>
- World Bank. (2025). *Digital Transformation Overview: Development news*. <https://www.worldbank.org/en/topic/digital/overview>

คำแนะนำการเตรียมและส่งต้นฉบับ

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รับผิดชอบเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ สาขาหลักในด้านสังคมศาสตร์ ประกอบไปด้วยสาขาวิชาศิลปะและมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ และสาขาวิชาบริหารธุรกิจ การจัดการและการบัญชี โดยมีสาขาวิชาย่อยดังนี้คือ ภาษาและภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ทั่วไป ศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และบริหารธุรกิจทั่วไป การจัดการ และการบัญชี โดยบทความที่จะตีพิมพ์เผยแพร่ ถ้าเป็น ผลงานวิจัยต้องดำเนินการแล้วเสร็จไม่เกิน 5 ปี (ในกรณีที่บทความวิจัยที่เป็นหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ ต้องมีหนังสือรับรองและลงนามทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และนักศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์) บทความที่จะตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ในระหว่างพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการแก้ไขต้นฉบับเพื่อความเหมาะสมและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กองบรรณาธิการกำหนด

ประเภทของบทความ

1. บทความวิจัย
2. บทความวิชาการ
3. บทความปริทัศน์ บทความพิเศษ และปกิณกะ

การเตรียมบทความต้นฉบับ

1. ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป MS Word 97/03 for Windows แบบอักษร TH Sarabun New ขนาดตัวอักษร 16 อักษรปกติ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษ A4 ระยะขอบกระดาษ ด้านบน-ด้านล่าง 2.54 ซม. ด้านใน 3.17 ซม. ด้านนอก 2.54 ซม. ไม่เกิน 20 หน้า (ไม่รวมรายการอ้างอิง)
2. ชื่อเรื่อง พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง ขนาดตัวอักษร 18 ตัวหนา มีชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. ชื่อผู้เขียน พิมพ์ชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อยู่ใต้ชื่อเรื่องโดยชิดขอบกระดาษด้านขวา ขนาดตัวอักษร 14 อักษรปกติ และให้ระบุตัวเลขเป็นตัวยกท้ายชื่อผู้เขียน เพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน และ E-mail ของผู้เขียนบทความหลักไว้เป็นเชิงอรรถในหน้าแรก
4. ชื่อหน่วยงานของผู้เขียน พิมพ์ชื่อหน่วยงานผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อยู่บรรทัดส่วนล่างสุด ในหน้าแรก ขนาดตัวอักษร 12 อักษรปกติ ระบุ หน่วยงานต้น เรียงไปจนถึง หน่วยงานหลัก และ E-mail (สำหรับผู้เขียนหลัก) และให้ระบุตัวเลขเป็นตัวยกท้ายชื่อหน่วยงานผู้เขียน เพื่อแสดงรายละเอียดชื่อผู้เขียนบทความทุกท่าน ไว้เป็นเชิงอรรถในหน้าแรก
5. บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 300 คำ
6. คำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ
7. การพิมพ์หัวข้อใหญ่สุด ให้ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 4 ตัวอักษร เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ เว้นระยะพิมพ์หนึ่งบรรทัด

8. ตัวเลขให้ใช้เลขอารบิก คำย่อ ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) และวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centered learning)

9. บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

9.1 บทคัดย่อ (Abstract)

9.2 บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยที่นำไปสู่วัตถุประสงค์ของการวิจัย

9.3 วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

9.4 การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย (Literature review & Conceptual framework) การทบทวนเอกสาร/แนวคิด/ทฤษฎี/งานวิจัย ที่นำไปสู่กรอบแนวคิดการวิจัย

9.5 วิธีการวิจัย (Research methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การหาคุณภาพเครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การรับรองจริยธรรมการวิจัย/การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

9.6 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือรูปภาพ

9.7 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

9.8 สรุปผลการวิจัย (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่

9.9 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

9.10 รายการอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาเท่านั้น และควรมีอย่างน้อย 10 รายการ โดยมีทั้งผลงานในประเทศและต่างประเทศ หากเป็นงานวิจัยไม่ควรล้ำสมัยเกิน 5 ปี

10. บทความวิชาการ ประกอบด้วย

10.1 บทคัดย่อ (Abstract)

10.2 บทนำ (Introduction)

10.3 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

10.4 บทสรุป (Conclusion)

10.5 ข้อเสนอแนะ (Suggestion)

10.6 รายการอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาเท่านั้น และควรมีอย่างน้อย 10 รายการ โดยมีทั้งผลงานในประเทศและต่างประเทศ หากเป็นงานวิจัยไม่ควรล้ำสมัยเกิน 5 ปี

11. การเตรียมเอกสารอ้างอิงให้ใช้ American Psychological Association: APA 7th edition

12. กรณีสรูปภาพ และกราฟ บันทึกเป็นไฟล์ที่มีนามสกุล JPEGs หรือ Tiffs เท่านั้น

13. กำหนดความซ้ำซ้อนของบทความด้วยโปรแกรม CopyCatch จากเว็บไซต์ Thaijo (ภายหลัง Submission) และโปรแกรมอักขราวิสุทธิ์ จะต้องมีความซ้ำซ้อนไม่เกิน 10%

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหา

ผู้แต่ง	การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ		การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ	
	ครั้งแรก	ครั้งต่อมา	ครั้งแรก	ครั้งต่อมา
ผู้เขียน 1 คน	ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์ (2566) Siriphan (2023)	ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์ (2566) Siriphan (2023)	(ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์, 2566) (Siriphan, 2023)	(ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์, 2566) (Siriphan, 2023)
ผู้เขียน 2 คน	สายทอง แก้วฉาย และสร้อยณี อุเสินยาง (2566)	สายทอง แก้วฉาย และสร้อยณี อุเสินยาง (2566)	(สายทอง แก้วฉาย และสร้อยณี อุเสินยาง, 2566)	(สายทอง แก้วฉาย และสร้อยณี อุเสินยาง, 2566)
ผู้เขียน 3 คน ขึ้นไป	สร้อยณี อุเสินยาง และคณะ (2566) Sarannee et al. (2023)	สร้อยณี อุเสินยาง และคณะ (2566) Sarannee et al. (2023)	(สร้อยณี อุเสินยาง และคณะ, 2566) (Sarannee et al., 2023)	(สร้อยณี อุเสินยาง และคณะ, 2566) (Sarannee et al., 2023)
ผู้เขียนเป็น หน่วยงาน	มหาวิทยาลัยนราธิวาส ราชนครินทร์ (2566) Princess of Naradhiwas University (2023)	มหาวิทยาลัยนราธิวาส ราชนครินทร์ (2566) Princess of Naradhiwas University (2023)	(มหาวิทยาลัยนราธิวาส ราชนครินทร์, 2566) (Princess of Naradhiwas University, 2023)	(มหาวิทยาลัยนราธิวาส ราชนครินทร์, 2566) (Princess of Naradhiwas University, 2023)
ผู้เขียนเป็น หน่วยงาน (โดยใช้ชื่อย่อ)	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม (อว., 2566) Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation (MHESI, 2023)	อว. (2566) MHESI (2023)	(กระทรวงการ อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม [อว.], 2566) (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation [MHESI], 2023)	(อว., 2566) (MHESI, 2023)

การเขียนรายการอ้างอิง (References)

หนังสือ (ในรูปแบบรูปเล่ม)		
ผู้แต่ง 1 คน	ไทย	ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์.
	ตัวอย่าง	ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2562). <i>เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย</i> (พิมพ์ครั้งที่ 14). อมรการพิมพ์.
	อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์.
	ตัวอย่าง	Yamane, T. (1973). <i>Statistics: An Introductory Analysis</i> (3 rd ed.). Harper & Row.
ผู้แต่ง 2 คน	ไทย	ชื่อ/สกุล.และชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์.
	ตัวอย่าง	สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรณิการ์ สุขเกษม. (2551). <i>วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยปัญหาปัจจุบันและการวิจัยอนาคตกาล</i> (พิมพ์ครั้งที่ 2). สามลดา.
	อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./&/สกุล./อักษรย่อชื่อ./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์.
	ตัวอย่าง	Wheelen, T. L. & Hunger, J. D. (2000). <i>Strategic Management and Business Policy</i> (11 st ed.). Prentice Hall.
ผู้แต่ง 3 - 20 คน ให้ใส่ชื่อทุกคน	ไทย	ชื่อ ¹ /สกุล ¹ ,/ชื่อ ² /สกุล ² ,/ชื่อ ³ /สกุล ³ ,/ชื่อ ⁴ /สกุล ⁴ ,/ชื่อ ⁵ /สกุล ⁵ ,/ชื่อ ⁶ /สกุล ⁶ ,/ชื่อ ⁷ /สกุล ⁷ ,/ชื่อ ⁸ /สกุล ⁸ ,/ชื่อ ⁹ /สกุล ⁹ ,/ชื่อ ¹⁰ /สกุล ¹⁰ ,/ชื่อ ¹¹ /สกุล ¹¹ ,/ชื่อ ¹² /สกุล ¹² ,/ชื่อ ¹³ /สกุล ¹³ ,/ชื่อ ¹⁴ /สกุล ¹⁴ ,/ชื่อ ¹⁵ /สกุล ¹⁵ ,/ชื่อ ¹⁶ /สกุล ¹⁶ ,/ชื่อ ¹⁷ /สกุล ¹⁷ ,/ชื่อ ¹⁸ /สกุล ¹⁸ ,/ชื่อ ¹⁹ /สกุล ¹⁹ ,/และชื่อ ²⁰ /สกุล ²⁰ ,/(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์.
	ตัวอย่าง	เสริมสุข สลักเพ็ชร์, สุขวัฒน์ จันทรปรณิก และหิรัญ หิรัญประดิษฐ์. (2540). <i>เทคโนโลยีการผลิตทุเรียน</i> . สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
	อังกฤษ	สกุล ¹ /อักษรย่อชื่อ ¹ ./สกุล ² /อักษรย่อชื่อ ² ./สกุล ³ /อักษรย่อชื่อ ³ ./สกุล ⁴ /อักษรย่อชื่อ ⁴ ./สกุล ⁵ /อักษรย่อชื่อ ⁵ ./สกุล ⁶ /อักษรย่อชื่อ ⁶ ./สกุล ⁷ /อักษรย่อชื่อ ⁷ ./สกุล ⁸ /อักษรย่อชื่อ ⁸ ./สกุล ⁹ /อักษรย่อชื่อ ⁹ ./สกุล ¹⁰ /อักษรย่อชื่อ ¹⁰ ./สกุล ¹¹ /อักษรย่อชื่อ ¹¹ ./สกุล ¹² /อักษรย่อชื่อ ¹² ./สกุล ¹³ /อักษรย่อชื่อ ¹³ ./สกุล ¹⁴ /อักษรย่อชื่อ ¹⁴ ./สกุล ¹⁵ /อักษรย่อชื่อ ¹⁵ ./สกุล ¹⁶ /อักษรย่อชื่อ ¹⁶ ./สกุล ¹⁷ /อักษรย่อชื่อ ¹⁷ ./สกุล ¹⁸ /อักษรย่อชื่อ ¹⁸ ./สกุล ¹⁹ /อักษรย่อชื่อ ¹⁹ ./&/สกุล ²⁰ /อักษรย่อชื่อ ²⁰ ./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์.
	ตัวอย่าง	Hawkins, D. I., Best, R. J., & Coney, K. A. (1998). <i>Consumer Behavior: Building Marketing Strategy</i> (7 th ed.). McGraw-Hill.
ผู้แต่ง 21 คนขึ้นไป ให้ใส่ชื่อและ	ไทย	ชื่อ ¹ /สกุล ¹ ,/ชื่อ ² /สกุล ² ,/ชื่อ ³ /สกุล ³ ,/ชื่อ ⁴ /สกุล ⁴ ,/ชื่อ ⁵ /สกุล ⁵ ,/ชื่อ ⁶ /สกุล ⁶ ,/ชื่อ ⁷ /สกุล ⁷ ,/ชื่อ ⁸ /สกุล ⁸ ,/ชื่อ ⁹ /สกุล ⁹ ,/ชื่อ ¹⁰ /สกุล ¹⁰ ,/ชื่อ ¹¹ /สกุล ¹¹ ,/ชื่อ ¹² /สกุล ¹² ,/ชื่อ ¹³ /สกุล ¹³ ,/ชื่อ ¹⁴ /สกุล ¹⁴ ,/ชื่อ ¹⁵ /สกุล ¹⁵ ,/ชื่อ ¹⁶ /สกุล ¹⁶ ,/ชื่อ ¹⁷ /สกุล ¹⁷ ,/ชื่อ ¹⁸ /สกุล ¹⁸ ,/ชื่อ ¹⁹ /สกุล ¹⁹ ,/.../ชื่อ ^{คน}

สกุลของผู้ แต่งคนที่ 1- 19 ตามด้วย เครื่องหมาย , . . . ก่อน ชื่อคน สุดท้าย	ตัวอย่าง	สุดท้าย/สกุล คนสุดท้าย/(ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์. ขนิษฐา นันทบุตร, พีรพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย, จงกลณี จันทศิริ, นิลภา จิระรัตนวรรณ, สุนันท์ วรรณอมร, แสงเดือน แท่งทองคำ, กชพร สิงห์หล้า, กติกา นวพันธุ์, กนกพร จิรัฐติกาลวงศ์, กนกพร จิวประสาท, กนกพร แจ่มสมบุรณ์, กนกพร อัสวเมธิกาพงศ์, กมลวรรณ จุติวรกุล, กมลวรรณ ตั้งชนกานนท์, กรรณิกา ชาธรรม, กรรณิการ์ มุรทำธร, กรองทอง วงศ์ศรีตรัง, กรวิฑู อัสวคุปตานนท์, กฤติน กุลเพ็ง, . . . พัฒนา นาคทอง. (2563). <i>ชุดความรู้การพัฒนาไกลและการพัฒนา ระบบสุขภาพชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน</i> . เดอะกราฟิก ชีสเต็มส์.
	อังกฤษ	สกุล ¹ /อักษรย่อชื่อ ¹ ./สกุล ² /อักษรย่อชื่อ ² ./สกุล ³ /อักษรย่อชื่อ ³ ./สกุล ⁴ /อักษรย่อชื่อ ⁴ ./ สกุล ⁵ /อักษรย่อชื่อ ⁵ ./สกุล ⁶ /อักษรย่อชื่อ ⁶ ./สกุล ⁷ /อักษรย่อชื่อ ⁷ ./สกุล ⁸ /อักษร ย่อชื่อ ⁸ ./สกุล ⁹ /อักษรย่อชื่อ ⁹ ./สกุล ¹⁰ /อักษรย่อชื่อ ¹⁰ ./สกุล ¹¹ /อักษรย่อชื่อ ¹¹ ./ สกุล ¹² /อักษรย่อชื่อ ¹² ./สกุล ¹³ /อักษรย่อชื่อ ¹³ ./สกุล ¹⁴ /อักษรย่อชื่อ ¹⁴ ./สกุล ¹⁵ / อักษรย่อชื่อ ¹⁵ ./สกุล ¹⁶ /อักษรย่อชื่อ ¹⁶ ./สกุล ¹⁷ /อักษรย่อชื่อ ¹⁷ ./สกุล ¹⁸ /อักษรย่อ ชื่อ ¹⁸ ./สกุล ¹⁹ /อักษรย่อชื่อ ¹⁹ ././././สกุล คนสุดท้าย/อักษรย่อชื่อ คนสุดท้าย/(ปีพิมพ์)/ ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่).สำนักพิมพ์.
	ตัวอย่าง	Hilden, I., Lauritzen, B., Sorensen, B. B., Clausen, J. T., Jespersgaard, C., Krogh, B. O., Bowler, A. N., Breinholt, J., Gruhler, A., Svensson, L. A., Petersen, H. H., Petersen, L. C., Balling, K. W., Hansen, L., Hermit, M. B., Egebjerg, T., Friederichsen, B., Ezban, M., Bjorn, S. E., . . . Abbas, A. K. (2021). <i>Robbins basic pathology</i> (10 th ed.). Elsevier.
บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI		
ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร/เลขที่ของปีที่(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า/URL	
ตัวอย่าง	สรัญณี อุเสินยาง และโซเฟีย สามะอาลี. (2563). การจัดการการผลิตผลิตภัณฑ์ถ่านอัดจากกะลามะพร้าวสู่ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปมะพร้าวบ้านทอนอามาน จังหวัดนราธิวาส. <i>วารสารการจัดการ</i> , 9(3), 42-53. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/wms/article/view/243624/165314	
อังกฤษ	สกุล/อักษรย่อชื่อ/(ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร/เลขที่ของปีที่(เลขของฉบับที่)/เลขหน้า/URL	
ตัวอย่าง	U-senyang, S., Trichandhara, K., & Rinthaisong, I. (2017). Antecedents of organizational health in Southern Thailand. <i>International Journal of Behavioral Science</i> , 12(1), 79- 94. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/IJBS/article/view/75884/pdf_48	

บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (มีเลข DOI)	
ไทย	ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขที่ของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า./https://doi.org/เลข doi
ตัวอย่าง	อับดุลรอมาน อับซี และสร้อยณี อุเสียนยาง. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. <i>วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ</i> , 2(1), 1-16. https://doi.org/10.14456/iarj.2022.2
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)./เลขหน้า./https://doi.org/เลขdoi
ตัวอย่าง	U-senyang, S. (2022). Ethical Leadership: Factors Affecting Happiness Organizations. <i>International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews (JSASR)</i> , 2(2), 17-28. https://doi.org/10.14456/jsasr.2022.9
วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต และวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตที่ไม่ได้ตีพิมพ์	
ไทย	ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]./ชื่อมหาวิทยาลัย.
ตัวอย่าง	สร้อยณี อุเสียนยาง. (2559). สุขภาพองค์การขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตพื้นที่ภาคใต้ประเทศไทย : การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างและการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลตามบริวัณวัฒนธรรมและประเภทขององค์การ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[doctoral dissertation or /Master's thesis]./ชื่อมหาวิทยาลัย.
ตัวอย่าง	Mayi, L. (2011). <i>Doing repair in Native-Non-Native talk: A Conversation analytic study of Thai-English interaction</i> [Master's thesis]. York St John University.
วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต และวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์	
ไทย	ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL
ตัวอย่าง	ศศิณา นิยมสุข และฐิติวรดา พลเยี่ยม. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐานโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับแอปพลิเคชัน TikTok สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/1648/1/63010552033.pdf
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[Doctoral dissertation or Master's thesis, ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง	Wilbert, K. (2016). <i>Transforming to 21st Century Learning Environments: Best Practices Revealed through a Study of Exemplar Schools</i> [Doctoral dissertation, Brandman University]. https://digitalcommons.umassglobal.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1002&context=edd_dissertations
รายงานที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น	
ไทย	ชื่อหน่วยงาน./ (ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อเรื่อง./ สำนักพิมพ์./ URL (ถ้ามี)
ตัวอย่าง	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). <i>รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2 (พ.ศ.2549-2553)</i> . สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
อังกฤษ	ชื่อหน่วยงาน./ (ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อเรื่อง./ สำนักพิมพ์./ URL (ถ้ามี)
รายงานที่จัดทำโดยผู้เขียนรายบุคคลสังกัดหน่วยงานรัฐหรือองค์กรอื่น	
ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อเรื่อง./ สำนักพิมพ์./ URL (ถ้ามี)
ตัวอย่าง	วิชัย เอกพลากร, เยาวรัตน์ ปรปักษ์ขาม, สุรศักดิ์ ฐานิพานิชสกุล, หทัยชนก พรระเจริญ, วราภรณ์ เสถียร นพเกล้า และกนิษฐา ไทยกล้า. (2551). <i>รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552</i> . สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย (สสท.).
อังกฤษ	สกุล./ อักษรย่อชื่อ./ (ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อเรื่อง./ สำนักพิมพ์./ URL (ถ้ามี)
รายงานการวิจัย	
ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อเรื่อง./ (รายงานวิจัย)/ สำนักพิมพ์./ DOI หรือ URL (ถ้ามี)
ตัวอย่าง	ธวัชพร ตันตระกูล. (2557). <i>การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันโดยใช้บทฝึกการสนทนาภาษาอังกฤษ</i> (รายงานการวิจัย). สถาบันภาษาและวัฒนธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
อังกฤษ	สกุล./ อักษรย่อชื่อ./ (ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อเรื่อง./ (Research report). สำนักพิมพ์./ DOI หรือ URL (ถ้ามี)
เว็บไซต์	
ไทย	ชื่อ/สกุลผู้เขียน./ (ปี./ วัน/ เดือนที่เผยแพร่)/ ชื่อบทความ./ ชื่อเว็บไซต์./ URL
ตัวอย่าง	วรรณกร ชัยรัตน์. (2563, 6 มีนาคม). <i>กรมปศุสัตว์ส่งเสริมการเลี้ยงแพะให้แก่เกษตรกรจังหวัดชายแดนภาคใต้</i> . กรมปศุสัตว์. https://secretary.dld.go.th/webnew/index.php/th/news-menu/dld-editorial-menu/5917-4-2563
อังกฤษ	สกุล./ อักษรย่อผู้เขียน./ (ปี./ เดือน/ วันที่เผยแพร่)/ ชื่อบทความ./ ชื่อเว็บไซต์./ URL
ตัวอย่าง	Kurt, S. (2017, August 29). <i>ADDIE Model: Instructional Design</i> . Educational Technology. https://educationaltechnology.net/the-addie-model-instructional-design/
*กรณีไม่มีวันที่เผยแพร่ปรากฏ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.) *กรณีที่มีปรากฏเฉพาะ พ.ศ. หรือ ค.ศ. ให้ใส่แค่ (ปี) เท่านั้น *กรณีชื่อผู้เขียนและชื่อเว็บไซต์เป็นชื่อเดียวกัน ให้ตัดชื่อเว็บไซต์ออก	

เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมวิชาการ ที่ไม่มี proceeding	
ไทย	ชื่อ/สกุล./(วันที่/เดือน/ปี)/ชื่อเรื่อง./ใน/ชื่อการประชุม./ชื่องานที่จัดประชุม./สถานที่ประชุม.
ตัวอย่าง	สร้อยณี อุเสินยาง และพรทิพย์ มานพคำ. (7 ธันวาคม, 2562). ภาวะผู้นำกับการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน กรณีศึกษาที่ว่าการอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส. ใน <i>วิจัยและนวัตกรรม: ความท้าทายและโอกาสของการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา</i> . การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 49, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./(ปี./เดือน/วันที่)/ชื่อเรื่อง./ใน/ชื่อการประชุม./ชื่องานที่จัดประชุม./สถานที่ประชุม.
ตัวอย่าง	Binseng, A. & U-senyang, S. (2019, November 28). The Changing Lifestyle Habits Of Muslimah Masjid Hajidaud Personnel Through The Process Of Halagoh Al-Quran. <i>The Challenges in Achieving an Integrated and Prosperous ASEAN Community. Conference on Islam, Development and Social Harmony in Southeast Asia (ICDIS), Faculty of Islamic Studies Building. Malaysia: UKM.</i>
รายงานการประชุมเชิงวิชาการ (Proceeding) ในรูปแบบรูปเล่มหนังสือ	
ไทย	ชื่อ/สกุล./(ปี)/ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.),/ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม./(น./เลขหน้า).ฐานข้อมูล.
ตัวอย่าง	สร้อยณี อุเสินยาง. (2562). แนวทางการอนุรักษ์และจัดการสถาปัตยกรรมอิสลามในสามจังหวัดภาคใต้ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม. ใน วินัย พงศ์ศรีเพียร (บ.ก.), <i>เจียรไนเพชร. การประชุมวิชาการโครงการเจียรไนเพชรเพื่อพัฒนาศักยภาพนักวิจัยรุ่นใหม่ผ่านระบบ Multi-Mentering System (MMS8) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และศิลปกรรม (น. 73-96).</i> สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.).
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./(ปี)/ชื่อบทความ./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed. หรือ Eds.),/ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม./(pp./เลขหน้า).ฐานข้อมูล.

หมายเหตุ: เริ่มใช้รูปแบบการอ้างอิง APA (7th Edition) ตั้งแต่ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เป็นต้นไป

ข้อแนะนำในการส่งต้นฉบับ

เมื่อผู้เขียนเตรียมไฟล์ต้นฉบับตามการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย/บทความวิชาการแล้ว สามารถส่งไฟล์ต้นฉบับทาง

E-mail: pnu_huso@hotmail.com และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/pnuhuso/login>

โดยลงทะเบียนสมาชิกเข้าเว็บไซต์ แล้วทำตามคำแนะนำสำหรับการใช้งานเบื้องต้นของระบบ ThaiJO (สำหรับผู้แต่ง Author) ซึ่งมีรายละเอียดตามหัวข้อดังนี้

- การสมัครสมาชิกวารสาร (Author Register) (ผู้ใช้อย่างไม่มี Username, Password ในระบบ ThaiJO)
- การส่งบทความ (Submission)
- รอดตรวจสอบสถานะ การตอบรับ/ปฏิเสธ ทาง E-mail

ข้อแนะนำการส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้เขียนศึกษา ตรวจสอบขั้นตอนการส่งบทความวิจัย/วิชาการ และต้องดาวน์โหลดเอกสารที่เกี่ยวข้องที่เว็บไซต์ <http://journal.pnu.ac.th> หลังจากนั้นส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องและบทความต้นฉบับ 1 ชุด ทางไปรษณีย์ส่งมาที่

บรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ชั้น 3 อาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

99 ม.8 ต. โคกเคียน อ. เมือง

จ. นราธิวาส 96000

การติดต่อวารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ติดต่อได้ที่ งานวารสาร (คุณปิยนุช วัจนศิริ หรือ คุณชมชัยะห์ เจ๊ะสาแม๊ะ)

Tel 073-709-030 ต่อ 1161, Fax 073-709-030 ต่อ 1173

Mobile phone 09-3604-3247 E-mail: pnu_jr@hotmail.com

Research Article

- ❖ Analysis of Cost and Returns from Pig Raising in Nakhon Si Thammarat Province
- ❖ Developing Challenges for Physical Education Student Teachers Based on 21st Century Skills and Competencies
- ❖ Outcome-Based Curriculum Development to Enhance High-Level Professional Competencies for Entrepreneurship in the ASEAN Industrial Market: A Study of Vocational Education Institutions in Thailand's Three Southern Border Provinces
- ❖ Promoting Scientific Process Skills and Learning Achievement through Activity-Based Learning on the Topic "Changes in Substances" among Grade 5 students
- ❖ A Participatory Mechanism through the Shura Process for Driving the Halaqah Circle toward the Creation of a Virtuous Society in Thailand's Three Southern Border Provinces
- ❖ The Effects of Rehabilitation Activities on the Quality of Life of Formerly Detained Individuals under the Internal Security Act in Thailand's Southern Border Provinces
- ❖ Guidelines for Promoting Pre-Retirement Financial Planning Using the Six Thinking Hats Theory for Teachers Registered in OBEC Debt Clinic System
- ❖ Development of Analytical Thinking Skills in al-Quran and al-Tafsir Subjects Using the Learning Together (LT) Cooperative Learning Technique for Year 1 Secondary Islamic Studies Students

Research Article

- ❖ Learning Management in the al-Fiqh Subject to Enhance Academic Achievement through Game-Based Learning for Year 3 Intermediate Islamic Studies Students
- ❖ A Study of Fluency and Flexibility in Fraction Learning among Grade 4 Students Using the Open Approach
- ❖ The 4Es Marketing Mix and Influencer Influence on Consumers' Cosmetics Purchase Decisions via the TikTok Shop Platform in Mueang and Hat Yai Districts, Songkhla Province
- ❖ Factors Affecting the Implementation of Internal Educational Quality Assurance in the Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University
- ❖ A Study of Problems and Needs for Strengthening Competencies in Effective Teaching and Learning Management among Teachers at Mosque-Based Islamic Education Centers (Tadika) in the Three Southern Border Provinces of Thailand
- ❖ The 4Es Marketing Mix Factors Affecting Purchase Decisions through the TikTok Application among Students of Princess of Naradhiwas University

Review Article

- ❖ Integrating Artificial Intelligence and Buddhist Principles to Enhance Organizational Management and Development in Educational Service Area Offices

Review Article

- ❖ Digital Government and the Transformation of Thailand's Public Sector: Trends and Challenges

Princess of Naradhiwas University
Journal of Humanities and Social Sciences

วารสาร

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 : มกราคม – มิถุนายน 2569

ISSN: (Online) 2985-0258

กองบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

99 หมู่ 8 ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000

โทรศัพท์ 0-7370-9030 ต่อ 1161

โทรสาร 0-7370-9030 ต่อ 1173

โทรศัพท์เคลื่อนที่ 09-3604-3247

E-mail: pnu_jr@hotmail.com